

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE'DE ÇEVİRMENLİK MESLEĞİ
VE
ÇEVİRMEN SERTİFİKASYON SİSTEMİ**

DOKTORA TEZİ

Nazan Müge UYSAL

Enstitü Anabilim Dalı: Çeviribilim

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şaban KÖKTÜRK

NİSAN – 2017

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

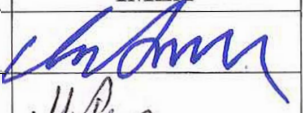
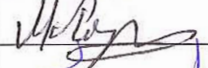
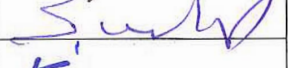

TÜRKİYE'DE ÇEVİRMENLİK MESLEĞİ
VE
ÇEVİRMEN SERTİFİKASYON SİSTEMİ

DOKTORA TEZİ

Nazan Müge UYSAL

Enstitü Anabilim Dalı: Çeviribilim

“Bu tez 10.04.2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / ~~Çoğunluk~~ ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof. Dr. Hüseyin Özfırın	başarılı	
Prof. Dr. Metin Toprak	başarılı	
Doç. Dr. Ender Ateşman	başarılı	
Doç. Dr. Saban Köktürk	Başarılı	
Yrd. Doç. Dr. Nurhan Uluç	Başarılı	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Nazan Müge UYSAL

10.04.2017

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖNSÖZ.....	vi
KISALTMALAR	vii
TABLO LİSTESİ	ix
İTHAF	x
ÖZET.....	xi
SUMMARY	xii
GİRİŞ	1
BÖLÜM I.....	9
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	9
1.1 Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği	12
1.1.1 Çeviri Eğitimi:.....	13
1.1.2 Çevirmen Örgütleri:	14
1.1.2.1 Türkiye Konferans Tercümanları Derneği (TKTD):	14
1.1.2.2 Türkiye Çevirmenler Derneği (TÜÇED):	16
1.1.2.3 Çeviri Derneği:.....	17
1.1.2.4 Çevirmenler Meslek Birliği (Çev-Bir):.....	18
1.1.2.5 Oyun Yazarları ve Çevirmenleri Derneği (OYÇED):.....	19
1.1.2.6 Çeviri İşletmeleri Derneği (ÇİD):	19
1.1.2.7 Mütercim Tercümanlar Derneği:	20
1.1.2.8 Nitelikli Uluslararası Çevirmenler, Dil ve Çeviri İşletmeleri Federasyonu (TURÇEF):	20
1.1.3 Türkiye’de Çeviri Sektörü:	20
BÖLÜM II	28
ÇEVİRMEN SERTİFİKASYONU	28
2.1 Sertifikasyon Nedir? Çevirmen Sertifikasyonu Nedir?.....	28
2.2 Dünya’da Gelişmiş Çevirmen Sertifikasyonu Uygulamaları ve Çevirmenlik Mesleği:.....	29

2.2.1 Amerika:	30
2.2.1.1 ATA Sertifikasyon Sınavı:	31
2.2.2 Avustralya:	41
2.2.2.1 NAATI Mütercim Sertifikasyon Sınavı:	42
2.2.2.2 NAATI Tercüman Sertifikasyon Sınavı:	48
2.2.3 İngiltere:	52
2.2.3.1 DipTrans:	52
2.2.3.2 DPSI:	59
2.2.3.3 DPI:	64
2.2.3.4 ITI Sertifikasyon Sınavı:	68
2.2.4 Kanada:	71
2.2.4.1 CTTIC Sertifikasyon Sınavı:	73
BÖLÜM III	79
ÇEVİRMENLİK MESLEĞİ ve ÇEVİRMEN SERTİFİKASYONU	
ÇERÇEVESİNDE DÜNYADAKİ DİĞER GELİŞMELER	79
3.1 Almanya:	79
3.2 Arjantin:	81
3.3 Avusturya:	81
3.4 Belçika:	82
3.5 Brezilya:	83
3.6 Çek Cumhuriyeti:	84
3.7 Çin:	84
3.8 Danimarka:	87
3.9 Fransa:	88
3.10 Finlandiya:	88
3.11 Güney Afrika:	89
3.12 Güney Kore:	90
3.13 Hırvatistan:	90
3.14 Hindistan:	92
3.15 Hollanda:	92
3.16 Hong Kong:	93

3.17 İrlanda:	94
3.18 İsrail:	96
3.19 İspanya:	96
3.20 İsveç:	98
3.21 Japonya:	100
3.22 Malezya:	104
3.23 Meksika:	104
3.24 Mısır:	105
3.25 Nijerya:	105
3.26 Norveç:	106
3.27 Singapur:	107
3.28 Tayvan:	108
3.29 Ukrayna:	108

BÖLÜM IV 110

ÇEVİRMEN SERTİFİKASYONU BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DEKİ GELİŞMELER..... 110

4.1 Ulusal Yeterlilik Sisteminin Aşamaları:	111
4.1.1 Ulusal Meslek Standartlarının (UMS) Oluşturulması:.....	111
4.1.1.1 Çevirmen Meslek Standardı (Seviye 6):	112
4.1.2 Ulusal Yeterliliklerin Belirlenmesi:	113
4.1.2.1 Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi:	115
4.1.2.2 Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi Referans Seviyeleri:	117
4.1.2.3 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ):	122
4.1.2.4 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Seviye Tanımlayıcılar ve Seviyeler: 124	
4.1.2.5 Ülkemizde Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ile Hedeflenenler:	130
4.1.2.6 Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (AYA-YÇ):... 131	
4.1.2.7 Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi:	132
4.1.2.8 Çevirmenlik için Ulusal Yeterlilikler.....	133
4.1.3 Sınav ve Belgelendirme Faaliyetlerinin Düzenlenmesi:	135
4.1.3.1 Mesleki Yeterlilik Kurumu, Mesleki Yeterlilik Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği:	136
4.1.3.2 Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK):.....	139

4.1.3.3 TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendiren Kuruluşlar İçin Genel Şartlar:	141
BÖLÜM V.....	146
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR ve ALANYAZIN TARAMASI.....	146
5.1 Alanyazın Taramasının Sonucu:	151
BÖLÜM VI.....	156
YÖNTEM.....	156
6.1 Araştırma Modeli:	156
6.2 Örneklem/Katılımcılar:	156
6.3 Veri Toplama Araçları:	157
6.4 Verilerin Toplanması:	159
6.5 Verilerin Analizi:	160
BÖLÜM VII.....	162
BULGULAR ve TARTIŞMA.....	162
7.1 Katılımcı Görüşlerinin Aktarılması:	162
7.2 Tartışma:	179
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	203
KAYNAKÇA	216
EKLER.....	226
ÖZGEÇMİŞ.....	273

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, meslekleşme kriterleri çerçevesinde, çevirmenliğin ülkemizdeki durumu ve Mesleki Yeterlilik Kurumu ulusal yeterlilik sistemi oluşturma sürecinde çevirmen sertifikasyonu konusunda yapılan çalışmalar ve konuya ilişkin çeşitli ülkelerde gerçekleştirilen faaliyetler incelenmiştir. Çalışmada İngilizce ve Türkçe kaynaklar kullanılmış, İngilizce kaynakların Türkçeye çevrilmesi tarafımdan yapılmıştır.

Öncelikle gerek tez konumu seçerken, gerekse çalışmalarımı planlayıp yürütme aşamasında, ilgisini, desteğini, rehberliğini ve değerli fikirlerini esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Şaban Köktürk'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmalarım boyunca önerileri ve destekleriyle çalışmama katkıda bulunan Doç. Dr. Hüseyin Ersoy'a, Yrd. Doç. Dr. Nurhan Uluç'a ve Prof. Dr. İlyas Öztürk'e ve tez savunma jürimde yer alan Prof.Dr. Metin Toprak ve Doç.Dr. Ender Ateşman'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, araştırmada kullandığım görüşme formunda yer alan soruları cevaplandırarak, kıymetli görüşlerini, bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan tüm katılımcılara da çok teşekkür ederim.

Son olarak, amaçlarımın peşinde koşarken beni her zaman destekleyen ve yüreklendiren sevgili eşim Kazım Uysal'a, kardeşim Mine Yamacı'ya ve değerli aileme de teşekkürlerimi sunarım.

Nazan Müge UYSAL

10.04. 2017

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABRATES	: The Brazilian Translators Association/ Brezilya Çevirmenler Birliği
ATA	: American Translator Association/Amerikan Çevirmenler Birliği
AYÇ	: Hayat Boyu Öğrenme Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
AYA-YÇ	: Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi
CATTI	: The China Accreditation Test for Translators and Interpreters/Mütercimler ve Tercümanlar için Çin Akreditasyon Sınavı
CERAPT	: The Czech Council for Translation and Interpreting/ Çek Cumhuriyeti Yazılı ve Sözlü Çeviri Konseyi
CIOL/IOLET	: Chartered Institute of Linguists/Dilbilimciler Enstitüsü
ÇEVBİR	: Çevirmenler Meslek Birliği
ÇİD	: Çeviri İşletmeleri Derneği
CTTIC	: The Canadian Translators, Terminologists and Interpreters Council/ Kanada Çevirmenler, Terminoloji Uzmanları ve Tercümanlar Konseyi
DipTrans	: Diploma in Translation/ Çeviri Diploması
DPSI	: Diploma in Public Service Interpreting/ Kamu Hizmeti Tercümalığı Diploması
DPI	: Diploma in Police Interpreting/ Karakol Tercümalığı Diploması
FIT	: Federation of Translators and Interpreters/ Uluslararası Çevirmenler Birliği
HKTS	: The Hong Kong Translation Society/ Hong Kong Çeviri Cemiyeti
ITI	: Institute of Translators and Interpreters/ Mütercim Tercümanlar Enstitüsü
ITIA	: The Irish Translators and Interpreters Association/ İrlanda Mütercim Tercümanlar Birliği
JTA	: The Japan Translators Association/ Japon Çeviri Birliği
JTF	: The Japan Translation Federation/ Japon Çeviri Federasyonu

Kammarkollegiet:	The Swedish Legal, Financial and Administrative Services/ İsveç Hukuk Finans ve İşletme Hizmetleri Kurumu
MYK	: Mesleki Yeterlilik Kurumu
NAATI	: The National Accreditation Authority for Translators and Interpreters/ Mütercimler ve Tercümanlar için Ulusal Akreditasyon Kurumu
NAETI	: The National Accreditation Examinations for Translators and Interpreters/ Mütercimler ve Tercümanlar için Ulusal Akreditasyon Sınavı
OMT	: The Mexican Organization of Translators/ Meksika Çevirmenler Organizasyonu
OTTIAQ	: The Ordre des Traducteurs, Terminologues et Interpreters Agrees du Quebec/ Quebec Mütercimler, Terminolojistler ve Tercümanlar Birliği/Derneği
OYÇED	: Oyun Yazarları ve Çevirmenleri Derneği
SATI	: The South African Translators Institute/ Güney Afrika Çevirmenler Enstitüsü
TA	: The Translators Association/ Çevirmenler Birliği
TKTD	: Türkiye Konferans Çevirmenleri Derneği
TUÇED	: Türkiye Çevirmenler Derneği
TURÇEF	: Nitelikli Uluslararası Çevirmenler, Dil ve Çeviri İşletmeleri Federasyonu
TYÇ	: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
UMS	: Ulusal Meslek Standardı
UTA	: The Ukrainian Translators Association/ Ukrayna Çevirmenler Birliği
UYÇ	: Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi
UYS	: Ulusal Yeterlilik Sistemi
YBÖ	: Avrupa Birliği Yaşam Boyu Öğrenme

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: NAATI Taslak Çevirmen Edinçleri (Bilgi, Beceri ve Yetkinlikler) ..	45
Tablo 2: DipTrans Yarı Uzmanlık Alan Bilgisi Gerektiren Sınav Alanları ve Adayların Bu Alanlarla İlgili Yapabilecekleri Seçimler ..	54
Tablo 3: ITI- Nitelikli Çevirmen Sınavı Uzmanlık Alanları.....	69
Tablo 4: AYÇ Danışma Grubunda Yer Alan Ülkeler ..	117
Tablo 5: AYÇ Seviyeler ve Düzey Belirleyiciler ..	120
Tablo 6: TYÇ Seviye Tanımlayıcılar ..	125
Tablo 7: TYÇ Yeterlilik Türleri.....	128
Tablo 8: MYK Yeterlilik Yazma Grubu Çevirmenlik için Önerilen Yeterlilik Adları ..	134

İTHAF

Sevgili annem ve teyzeme

ve

biricik kızıma

Tezin Başlığı: Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği ve Çevirmen Sertifikasyon Sistemi	
Tezin Yazarı: Nazan Müge UYSAL	Danışman: Doç. Dr. Şaban Köktürk
Kabul Tarihi: 10.04.2017	Sayfa sayısı: xii (ön kısım) + 225 (tez) + 7 (ek)
Anabilimdalı: Çeviribilim	Bilimdalı:
<p>Milattan önceki yıllara dayanan tarihiyle dünyanın en eski mesleklerinden biri olan çevirmenlik, küreselleşme ile birlikte özellikle 20. yüzyıldan sonra daha fazla ihtiyaç duyulan ve ön plana çıkan bir meslek dalı haline gelmiştir. Bu sebeple, hem çevirmenler hem de çevirmenlik birer araştırma öznesi olmaya başlamış, çevirmen eğitimi, çeviri ve yayın dünyası ve bu dünyada çevirmenin rolü, konumu, çevirmenlerin çalışma koşulları ve yaşadığı problemler, mesleğin geçirdiği süreç ve gelişimi, yerel ve uluslararası temelde çeviri piyasaları, kalite standartları ve sektörel gelişmeler gibi konular tartışılmaya ve araştırılmaya başlanmıştır. Bu çalışma, çevirmenlik mesleğinin ülkemizdeki durumunu meslekleşme kriterleri doğrultusunda incelemektedir ve eğitim faaliyetleri, meslek örgütleri, mesleki etik kuralları ve prosedürler ve sertifikasyon/belgelendirme başlıklarından oluşan bu kriterlerden henüz somut bir uygulamanın yapılmadığı sertifikasyon ve belgelendirme konusuna odaklanmaktadır. Ülkemizde bu konuda geniş kapsamlı çalışmaların yürütüldüğü bir süreç söz konusudur. Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından başlatılan ve yürütülen bu ulusal yeterlilik sistemi oluşturma sürecinin temel ayaklarından biri de yeterliliklere yönelik ölçme ve değerlendirme yapılmasıdır. Ulusal yeterlilik sistemi kapsamında, ülkemizde henüz çevirmenlik mesleği ile ilgili somut olarak sonuçlanan tek aşama çevirmenlik için ulusal standardın oluşturulmasıdır. Bu aşamayı takiben mesleğe ilişkin ulusal yeterlilikler tamamlanarak ortaya çıkarılacaktır. Sürecin son aşaması olan ölçme ve değerlendirme ve belgelendirme, yeterliliklere uygun olarak yapılacak olup, henüz bu konuda yalnızca sertifikasyon kurumlarının taşınması gereken genel şartlar ve koşulların çizildiği yasal mevzuat oluşturulmuştur ancak çevirmenlik için bir uygulama söz konusu değildir. Bu sebeple, çalışmanın odak noktası çevirmen sertifikasyonudur ve sertifikasyon konusunda farklı ülkelerde yapılan uygulamalar incelenmiştir. Ayrıca, çevirmenlik mesleği için ulusal yeterlilik sistemi kapsamında gerekli olan faaliyetlerin yürütülebilmesi amacıyla MYK tarafından oluşturulan çalışma grubu paydaşlarına göre, ülkemizde oluşturulması planlanan çevirmen sertifikasyon sisteminin nasıl olması gerektiği de 14 soruluk bir görüşme formu ile araştırılmıştır. Bu konuda elde edilen bulgular yurt dışında yapılan uygulamalarla harmanlanarak tartışılmıştır.</p>	
Anahtar Kelimeler: Çevirmenlik, Sertifikasyon/Belgelendirme, Çevirmen Sertifikasyon Sistemi, Sertifikasyon Sınavı, Meslekleşme, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Meslek Örgütleri	

Title of the Thesis: Translation Profession and Translator Certification System in Turkey	
Author: Nazan Müge UYSAL	Supervisor: Assoc.Prof.Şaban Köktürk
Date : 10.04.2017	Nu. of pages: xii (pre text) + 225 (main body)+7 (App.)
Department: Translation and Interpreting	Subfield:
<p>Translation profession, one of the oldest professions in the world with its history dating back before common era, has become a more in-demand and prominent profession, especially after the 20th century. For this reason, both translators and translation profession have become research topics, the role of translator education, translation and publishing world and translator in this world, the position, the working conditions of translators and the problems they are experiencing, the process and development of the profession, quality standards and sectoral developments have started to be discussed and investigated. This study examines the situation of translation profession in our country in accordance with the criteria of professionalization including such titles as training facilities, professional organizations, professional ethic rules and procedures and certification and especially focuses on the certification which has not yet been implemented. Extensive work is carried out within the National Qualification System, one of the main pillars of which is the measurement and evaluation of qualifications by the Vocational Qualification Authority (VQA) in Turkey. Within the framework of the National Qualification System, the only stage that has already been completed in our country is the establishment of the national standard for translatorship. Following this stage, the national qualifications related to the profession will be completed and revealed. The final phase of the process is the assesment and evaluation of the national qualifications. Though there is no specific application for the assesment and certification for the profession currently, legal regulations specifying the general criteria and conditions that certification bodies should meet have been set up. For this reason, the focus of the study is translator certification, and applications in different countries within this respect were investigated. In addition, how the translation certification system can be carried out and applied in our country according to the stakeholders of the commission established by the VQA in order to carry out the activities required for the translation profession within National Qualitification System, has been searched via a 14-question interview form. Findings were blended with the practices around the world and discussed.</p>	
Keywords: Translation profession, Certification, Translator Certification System, Certification Exam, Professionalization, Vocational Qualification Authority, Translator Association	

GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte daha fazla ihtiyaç duyulan bir meslek dalı haline gelen ve dünyadaki ekonomik büyüklüğü giderek artan çevirmenlik¹ ülkemizde de yaklaşık 200 milyon dolarlık hacme ulaşan bir sektör olarak hizmet vermektedir (Küçükyağcı ve Avcı, 2011: 27). Ülkemizde özellikle 80’li yıllarda mütercim-tercümanlık bölümlerinin açılmasıyla mesleki eğitim verilecek bir faaliyet olarak görülmeye başlayan çevirmenlik, geçen otuz yılda meslekleşme bağlamında çeşitli alanlarda meydana gelen gelişmelerle bugün bambaşka bir konuma gelmiştir.

Meslekleşme bir çalışma alanının organizasyonel ve mesleksel koşul, kriter ve sıfatları tamamlayarak mesleki konumunun yükseldiği bir süreç olarak (US National Center for Education Statistics, 1997’den aktaran Pym, Grin, Sfredo ve Chan, 2012: 80) tanımlanabildiği gibi bir mesleki faaliyetin yapılabilmesi için gerekli özel beceri/bilgi, eğitim, belgelendirme/sertifikasyon koşullarının oluşturulması, alt ücret limitlerinin belirlenmesi, mesleki örgütlerin oluşturulması ve mesleki faaliyetleri düzenleyen uygulama ve etik kurallarının belirlenmesi gibi unsurların tamamlandığı bir süreç olarak da tanımlanabilmektedir (Carr-Saunders, 1928’den aktaran Pym ve diğerleri, 2012:80; 82-83).

Bilindiği üzere, yakın zamana kadar Türkiye’de yazılı ve sözlü çevirmenlik mesleğine ilişkin düzenlemelerden bahsetmek pek mümkün değildi. Toplumsal ve kültürel hayatın pek çok alanında ihtiyaç duyulan çeviri işinin ve bu işi yapan çevirmenin resmi bir tanımı yoktu. Çevirmenliğin tanımı, mesleğe ilişkin gereklilikler, mesleği icra etmek için gerekli olan bilgi, beceri, tutum ve davranışlar henüz 2013 yılında Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) önderliğinde çeviri eğitimi veren üniversite öğretim üyeleri, çeşitli meslek örgütleri ve sektörden ilgili kurumların temsilcilerinin de katkılarıyla oluşturulan Çevirmen Meslek Standardı (Seviye 6) ile bir noktaya kadar düzenlenmiştir. Ancak çevirmenlik unvanının kazanılması için sınavlar yapmak, meslek alanını mevzuat açısından düzenlemek, iyileştirmek, çevirmen haklarını korumak ve gözetmek gibi çeşitli alanlarda çevirmenlik için faaliyet gösteren bir üst çatı kurum, yani meslek odası

¹ Sözlü çeviri işini icra eden “tercüman” ve yazılı çeviri işini icra eden “mütercim” kavramları bu çalışmada çevirmen üstbaşlığı altında irdelenecektir, çünkü Mesleki Yeterlilik Kurumu’nun 2013 yılında yayınladığı Ulusal Meslek Standardı, çevirmen terimini hem yazılı hem de sözlü çeviri yapan kişi olarak tanımlamıştır.

halen bulunmamaktadır. Öte yandan, çeviri piyasasının ülkemizde hala “standartsızlığın hüküm sürdüğü, iş güvencesinin olmadığını ve ücretlerin son derece keyfi ve örneğin Avrupa’daki ücret düzeyinin çok altında olacak şekilde belirlendiği bir sektör” olduğunu ve sırf bu sebeplerden dolayı pek çok nitelikli çevirmenin başka uğraşlara yöneldiğini ve çevirmenin piyasanın pek çok alanında “görünmez” olduğunu söylemek yanlış olmaz (Öner, 2012: 60-61).

Ancak, Parlak (2012)’ın da belirttiği üzere “çeviri ve çevirmenlik alanlarında standartlaşmayı sağlayacak yasal düzenlemeler yapılabilmesi için kuşkusuz dil bilen herkesin çeviri yapabileceğine dair yaygın kabul ve anlayışın değişmesi gerekir...[h]er çeviri türü ve alanının kendine özgü bir sertifikalandırma ve akreditasyon sürecinden geçmesi piyasanın sıklıkla dile getirdiği “niteliksiz çeviri” ve “iş ahlakı olmayan” çevirmen sorununu çözmeye katkıda bulunabilir” (s.70). Bu konuda ise en önemli nokta, piyasanın aktörlerinin kendi gereksinimleri, sorunları, yeterlilik ölçütleri ve kalite anlayışları çerçevesinde bu tür bir akreditasyon sürecine girmek üzere bir araya gelebilmesidir. Özaydın (2012) da benzer bir şekilde, eşgüdümlü çalışmanın önemine değinerek, Avrupa Birliği (AB) sürecinde memleketimizde çeşitli dillerde yetkin sözlü ve yazılı çevirmen ihtiyacının arttığını ve bu ihtiyacı sağlıklı bir şekilde karşılamak adına, sivil toplum kuruluşları (STK), üniversiteler, T.C. Hükümeti ve ilgili AB birimlerinin eşgüdüm içerisinde çalışması gerektiğini vurgulamaktadır (s.64).

2012 yılından bu yana, MYK’nın çevirmenlik için böyle bir işbirliğini gerçekleştirmeye çalıştığı söylenebilir. Parlak (t.y.) Meslekleşme ve Çevirmen Meslek Standardı ile ilgili yaptığı bir çalışmada meslekleşme sürecinde çevirmenliğin 2013’ten bu yana katettiği yolu anlatmış, meslek standardının oluşturulmasının ardından bu standarda dayanarak mesleki yeterliliklerin yazılma sürecinin sürdüğünü belirtmiştir. Bu noktada, sıradaki gelişmenin bu yeterliliklerin ölçülmesi ve değerlendirilmesiyle ilgili somut bazı ölçütler getirilerek, bu ölçütler doğrultusunda ölçene göre değişmeyecek ölçme ve değerlendirme bileşenlerinin geliştirilmesi olduğunu söylemiştir.

MYK’nın, ulusal yeterlilik sistemi (UYS) oluşturma sürecinde, 2013 yılında yayınladığı Çevirmen Meslek Standardı’nda yer alan “ulusal yeterliliklere göre belgelendirme amacıyla yapılacak ölçme ve değerlendirme, gerekli çalışma şartlarının sağlandığı ölçme ve değerlendirme merkezlerinde yazılı ve/veya sözlü teorik ve uygulamalı olarak

gerçekleştirilecektir” ibaresi, çevirmenlik için yeterlilik ölçütlerinin oluşturulmasını takiben bir sertifikasyon/belgelendirme sistemine geçileceğini haber vermektedir.

Amaç

Ülkemizde çevirmenliğin sektördeki pek çok paydaşın arzu ettiği mesleki kimliğe kavuşabilmesi için çeşitli düzenlemelerin yapılması ve birtakım eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Bir mesleki faaliyetin yapılabilmesi için gerekli özel beceri/bilgi, eğitim, belgelendirme/sertifikasyon koşullarının oluşturulması, alt ücret limitlerinin belirlenmesi, mesleki örgütlerin oluşturulması ve mesleği uygulama ve etik kurallarının belirlenmesi gibi unsurları içine alan meslekleşme perspektifinden bakıldığında da ülkemizde çevirmenlik için bu koşullardan bazılarının var olduğunu ancak bir kısmının henüz tamamlanmadığını söylemek yanlış olmaz. Bu eksikliklerden biri de mesleği icra edecek kişilerin mesleki olarak ne ölçüde yeterli olduklarını belirleyen veya yeterliliğini belgelemek isteyen kişilere yönelik herhangi bir yeterlilik sınavının mevcut olmamasıdır (Küçükyavaş ve Avcı, 2011, s. 30). MYK'nın 2013 yılında ulusal meslek standardına (UMS) kavuşturduğu çevirmenlik için, ilgili dökümanda, ölçme ve değerlendirme ile ilgili açık ve net bir tanımın henüz yapılmadığı görülmektedir, ancak yeterlilik yazım sürecinin tamamlanmasıyla belgelendirme/sertifikasyon ile ilgili çalışmalar yapılacağı bildirilmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada, öncelikle meslekleşme kriterleri doğrultusunda çevirmenliğin ülkemizde geçirdiği süreç incelenerek çevirmenliğin ülkemizdeki meslekleşme yolculuğuna ışık tutulacak ve özellikle 80'li yıllardan bu yana meydana gelen gelişmeler irdelenecektir. Ayrıca, dünyanın farklı ülkelerinde mesleğin durumu ve özellikle yapılmakta olan çevirmen sertifikasyon uygulamaları incelenecektir. Zira mesleğe yönelik bir belgelendirme sisteminin bulunmaması ülkemizdeki temel eksikliklerden biri olarak görülmektedir. Son olarak, MYK tarafından meslek standardı geliştirilmesi aşamasında sektörün çeşitli temsilcilerinden oluşturulan çalışma grubunda yer alan paydaşların ülkemizde geliştirilebilecek çevirmen sertifikasyon uygulamaları ile ilgili görüşleri aktarılacaktır.

Bu kapsamda çalışmanın araştırma soruları şu şekildedir:

Ülkemizde temel meslekleşme kriterleri olan örgütlenme, eğitim faaliyetleri, mesleği uygulama ve etik kuralları, yasal düzenlemeler ve sertifikasyon konularında çevirmenlik mesleğinin durumu nedir?

Bu amaçla, çevirmenlik mesleğinin ülkemizde geçirdiği süreçle ilgili veri taraması yapılmış ve ulaşılan bilgiler aktarılmıştır.

Dünyanın farklı ülkelerinde çevirmen sertifikasyonu uygulamaları nasıl yapılmaktadır?

Bu amaçla, veri taraması yapılmış ve 33 farklı ülkede yapılan uygulamalara ulaşılmış ve bu ülkelerden 25'inde sertifikasyon konusunda çeşitli uygulamalar yapıldığı görülmüştür ve bu uygulamalarla ilgili bilgiler aktarılmıştır.

Ülkemizde MYK tarafından çevirmenlik mesleği için ilgili ulusal yeterlilik sisteminin yapılandırılabilmesi için gerekli olan faaliyetlerin yürütülebilmesi amacıyla oluşturulan çalışma grubu paydaşlarına göre oluşturulması planlanan çevirmen sertifikasyon sistemi nasıl olmalıdır?

Bu amaçla 14 soruluk bir görüşme formu hazırlanmış ve çalışma grubunda yer alan farklı sektör paydaşlarının temsilcilerine ulaşılarak, hazırlanan form doğrultusunda, ülkemizde çevirmen sertifikasyonunun nasıl yapılabileceği konusunda bu temsilcilerin görüş ve önerileri alınmıştır.

Önem

Bu çalışma, hem meslekleşme kriterleri açısından çevirmenliğin ülkemizde geçirdiği süreci aydınlatarak, hem de MYK ulusal yeterlilik sistemi çerçevesinde çevirmenlik ile ilgili yasal düzenlemeleri oluşturmak adına başlatılan süreçte yapılan çalışmalara ışık tutarak bu konudaki gelişmeleri içeren kapsamlı bir bilgi bütünü oluşturacaktır. Bilindiği gibi, ülkemizde mesleki yeterlilik standartları ulusal ve uluslararası meslek standartları temel alınarak MYK tarafından oluşturulmaktadır. Çevirmenlik faaliyetini bir meslek olarak standartlaştırma adına özellikle son yıllarda kurumun önemli girişimleri olmuştur. Kurum 30 Ocak 2013 tarihli resmi gazetede yayınlanan ulusal meslek standardında, Çevirmenlik Mesleğinin Tanımı, Mesleğin Uluslararası Sınıflandırma Sistemindeki Yeri, Sağlık, Güvenlik ve Çevre ile ilgili Düzenlemeler, Meslek ile ilgili Mevzuat, Çalışma Ortamı ve Koşulları, Mesleğe ilişkin Gereklikler

gibi konulara yer vererek çevirmenlik için mesleki standardı oluşturmuştur. Buna ek olarak, bu standartta, Meslek Profili (Görevler, İşlemler ve Başarım Ölçütleri, Kullanılan Araç, Gereç ve Ekipman, Bilgi ve Beceriler, Tutum ve Davranışlar) ve Ölçme, Değerlendirme ve Belgelendirme gibi unsurlara da yer verilmiştir (12UMS0274-6, 2013: 7-23). Bu gelişmeyi takiben, farklı çeviri alt alanları için ulusal yeterliliklerin yazımı tamamlanacaktır. Belirlenen yeterliliklere uygun olarak da belgelendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi hedeflenmektedir. Ulusal yeterlilik sisteminin temel aşamaları bu üç unsurdan oluşmaktadır. Ancak, Ulusal Meslek Standardı (Çevirmen-Seviye 6) incelendiğinde, standardın “Ölçme, Değerlendirme ve Belgelendirme” başlığının altında henüz somut olarak gerçekleşen herhangi bir uygulamaya değinilmediği görülmektedir. Bu başlık altında yalnızca “ulusal yeterliliklere göre belgelendirme amacıyla yapılacak ölçme ve değerlendirme, gerekli çalışma şartlarının sağlandığı ölçme ve değerlendirme merkezlerinde yazılı ve/veya sözlü teorik ve uygulamalı olarak gerçekleştirilecektir” ibaresi yer almaktadır (12UMS0274-6, 2013: 21). Çevirmenliğin meslekleşme sürecini tamamlayabilmesi, ulusal standartlarda bir kimliğe kavuşabilmesi için kişilerin mesleki bilgi ve becerilerini yalnızca bir dil sınavı ile değil mesleki yeterlilikleri ölçen kapsamlı bir sınav ile belgelemeleri gerekmektedir. Bu anlamda, çalışmanın, standart ve yeterlilik oluşturulması süreçlerinde MYK önderliğinde bir araya getirilen çalışma grubunun faaliyetlerine katkıda bulunması da öngörülmektedir. Çünkü çalışmada mesleğin ülkemizde geçirdiği sürecin yanı sıra, sektördeki temel eksikliklerden biri olarak görülen sertifikasyon ile ilgili dünyanın farklı ülkelerindeki uygulamalara kapsamlı bir biçimde yer verilmiştir.

Bunun yanı sıra, ülkemizde yapılabilecek çevirmen sertifikasyonu uygulamalarına yönelik olarak MYK çalışma grubunda yer alan ve sektörün farklı paydaşlarından oluşan katılımcılarla yapılan görüşmelerle her koşulda bir araya gelmeleri çok da kolay olmayan bu kişilerin belgelendirme/sertifikasyon başlığıyla ilgili fikir ve önerileri alınmıştır. Bu bilgilerin de sürecin işleyişine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Son olarak, belgelendirme süreci ile ilgili içerik, kapsam ve uygulamanın ülkemiz koşulları için nasıl olabileceği konusunda alınan görüşlerin, yurt dışı modelleriyle ilgili bilgilerle birleştirilmesi, Türkiye’de Çevirmen Sertifikasyon Sistemi konusunda kapsamlı bir bilgi bütününe oluşturulmasına olanak sağlayacaktır.

Sınırlılıklar

Bu çalışmada, geliştirilmesi planlanan bir çevirmen sertifikasyon sisteminin kapsamı, içeriği ve uygulaması gibi çeşitli konularda çeviri sektörünün farklı alanlarındaki paydaşlardan fikir ve görüş alınabilmesi için görüşmeler yapılmıştır. Aslında çeviri sektöründeki paydaşlar çeviribilim akademisyenleri, çeviribilim öğrencileri, çeviri bürosu çevirmenleri, edebiyat çevirmenleri, sözlü çevirmenler, alt yazı, multimedya çevirmenleri gibi çeşitli alanlarda faaliyet gösteren çevirmenler, çevirmen örgütleri, kamu kuruluşlarında çevirmen istihdamının bulunduğu kurumlar ve özel sektörde çevirmenlere iş imkânı sunan şirketler, ajanslar, aracı kurumlar aracılığıyla çeviri gereksinimlerini gideren müşteriler, yayın evleri, medya kuruluşları gibi pek çok kurum ve bireyin oluşturduğu kocaman bir topluluktur. Ancak bu çalışmada görüşme yapılacak paydaşlar şu kriter doğrultusunda sınırlı tutulmuştur:

Daha önce de değinildiği üzere, MYK yaklaşık olarak dört senedir çevirmenlik mesleği ile ilgili yasal bazı düzenlemeler yapma yoluna gitmiştir. 2012’de AB Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı önderliğinde organize edilen Çeviri Platformu’ndan bu yana bu konu ile ilgili çalışmalar yapan bir grup mevcuttur. Bu platform grubunda aşağıdaki katılımcılar yer almaktadır (12UMS0274-6, 2013: 24; Parlak, t.y.)

1. Akademik Kurum: Hacettepe Ü., Boğaziçi Ü., İstanbul Ü. Ve Bilkent Ü.,
2. Çeviri Derneği,
3. Çevirmenler Meslek Birliği,
4. Türkiye Konferans Tercümanları Derneği,
5. Çeviri İşletmeleri Derneği,
6. Tüm Çeviri İşletmeleri Derneği,
7. İşitme Engelliler Federasyonu

Süreç içinde yer alan bu katılımcıların sertifikasyon sistemi ve belgelendirme konularında bilgi sahibi oldukları ve araştırmaya verimli bir biçimde katkı sağlayacakları öngörüldüğünden yukarıdaki listede yer alan paydaşlara ulaşılmış ve çalışmaya katkıda bulunmayı kabul eden tüm kurum temsilcileri ile görüşülmüştür. Ayrıca meslekleşme sürecini yasal olarak başlatan ve meslek standartlarını oluşturan

MYK ve yine süreçte aktif rol alan AB Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı'ndan yetkili kişilerle de görüşülmüştür.

Öte yandan, yurt dışındaki çevirmen sertifikasyon çalışmaları konusunda elde edilen bilgiler de bu konuyla ilgili yapılmış araştırmalar sonucunda alan yazına girmiş olan ülke ve uygulamaları kapsamaktadır. Sertifikasyon uygulamaları ile ilgili mevcut verilerin daha çok yazılı çevirinin özel alan çevirisi alanında olduğu görülmüştür. Dolayısıyla çevirmen sertifikasyonu uygulamalarına ilişkin aktarılan veriler geniş ölçüde bu alt alana yönelik olmuştur.

Tanımlar

Akreditasyon: Yetkili bir kuruluş tarafından, okul, enstitü, üniversite, program, şirket gibi bir kurum veya kuruluşun, önceden belirlenmiş standartları karşılamaya yeterli olduğuna dair resmi tanınırlık verilmesi işlemidir (Chan, 2008: 48; Pym ve diğerleri, 2012: 15).

Sertifikasyon: Bireylerin, önceden net bir şekilde tanımlanmış nitelikleri ve kriterleri karşıladıklarının, ilgili organizasyon tarafından, bireyin kendi isteği doğrultusunda onaylanması sürecidir (Chan, 2008: 48; Pym ve diğerleri, 2012: 15). Hlavac (2013: 35) tarafından yapılan bir diğer tanıma göre sertifikasyon, talepte bulunan adayın, prosedürleri ve ölçütleri belirlenmiş bir ölçme sürecinden geçerek, performansını ortaya koyması ve bunun yetkili bir mercii tarafından kabul edilmesini ifade etmektedir.

Çevirmen: Sözlü çeviri işini icra eden “tercüman” ve yazılı çeviri işini icra eden “mütercim” kavramlarını içine alan bir üst başlık olarak kullanılmıştır. Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun 2013 yılında yayınladığı ulusal meslek standardı, çevirmen terimini hem yazılı hem de sözlü çeviri yapan kişi olarak tanımlamıştır.

Yöntem

Araştırmada, çevirmenlik mesleği ve çevirmen sertifikasyonu ile ilgili ülkemizdeki süreç ve gelişimi ve çevirmen sertifikasyonu konusunda dünyadaki gelişmeleri ortaya koymak amaçlandığından, betimsel yöntem kullanılmıştır. Bu yönetime bağlı olarak veri toplamak amacıyla doküman analizi yapılmıştır. Yurtdışında yapılan çeviri sınavlarının içerikleri ve ülkemizde MYK'nın oluşturmaya çalıştığı ulusal yeterlilik sistemi çerçevesinde çevirmenlikte yaşanan gelişmeler ve meslekleşme kriterleri doğrultusunda çevirmenliğin ülkemizdeki durumu incelenmiştir. Bu doğrultuda, çevirmenlik mesleğinin farklı kategorilerdeki paydaşlarına (MYK çalışma grubunda yer alan temsilciler) sınavın içeriğinin nasıl olması gerektiği ile ilgili görüşme yöntemi kullanılarak 4 adet açık uçlu, 10 adet yarı açık uçlu sorudan oluşan 14 adet görüşme sorusu sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar ışığında Türkiye'de oluşturulacak çevirmen sertifikasyon sisteminin, sertifikasyon kurumu, sınavın içeriği, uygulaması, ölçülecek edinçler, ilk etapta sınavın uygulanabileceği diller, sertifika geçerliliğine yönelik uygulamalar gibi çeşitli açılardan nasıl olması gerektiği ile ilgili değerlendirmeler yapılmış ve bu değerlendirmeler yurt dışı modelleriyle karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

BÖLÜM I

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Odak noktası en yalın tabiriyle insan, dil, kültür ve iletişim olan ve insanları, toplumları, kültürleri, farklı disiplin ve çalışma alanlarını birleştiren ve kaynaştıran çevirinin, kuramsal arka planının incelenmesi geniş bir tarihsel birikimin kapılarını açmaktadır. Çünkü bir eylem ve aktarım aracı olarak baktığınızda çeviri ne denli köklü bir geçmişe sahipse, kuramsal perspektiften bu eylem üzerine kafa yorulması ve teorik çerçevesinin tartışılması da o denli geriye dönmeyi gerektirir. 1970’li yıllara değin bu çabalar farklı disiplinlerin gölgesinde oluşturulmuş olsa da, 70’li yıllar çevirinin düşünsel ve kuramsal bağımsızlığını ilan ettiği yıllar olarak kabul edilir. Özellikle 80’li yıllardan sonra, çeviri metinlerin salt dilsel boyutunun ötesinde, çevirinin ortaya çıkmasında, oluşturulmasında ve kullanılmasında rol oynayan kültürel, sosyal ve toplumsal unsurların da araştırılması ve tartışılmasıyla birlikte çeviri ile ilgili çalışmalarda büyük bir “kültürel dönüşüm” yaşanmıştır. Bu süreç içerisinde, 70’li yıllardan bugüne gelindiğinde “çeviride işlevci yaklaşımlar, betimleyici araştırmalar, erek odaklılık/kaynak odaklılık, dizgeci yaklaşımlar, sosyolojik yaklaşımlar, sömürgecilik sonrası akımlar, feminist yaklaşımlar” gibi çeşitli perspektiflerle çevirinin farklı boyutları incelenmiştir ve incelenmektedir (Köktürk, Odacıoğlu& Uysal, 2014: 2-3). Bu kültürel dönüşüm çeviriyi çevreleyen her durum ve unsurun daha eleştirel bir bakış açısıyla sorgulanması ve değerlendirilmesini de beraberinde getirmiştir. Bu da psikoloji, sosyoloji, felsefe, psikodilbilim ve kültürel araştırmalar gibi pek çok çalışma alanını çeviri araştırmaları ile yakınlaştırmış ve çeviribilim altında pek çeşitli araştırma alt alanlarının doğmasına yardımcı olmuştur. “Çeviriye sosyolojik yaklaşımlar” veya “çeviri sosyolojisi” de bu alt alanlardan biridir. Özellikle 1990’ların sonunda çevirilerin eyleyenleri ve yaratıcıları olarak çevirmenleri mercek altına alan bu yaklaşımla birlikte çeviri metinlerin yanı sıra çevirmenler de birer araştırma öznesi konumuna gelmiştir. İşte bu sebeple bazı araştırmacılar, çeviribilimde bir “sosyal dönüşüm” yaşandığına değinmektedir (Wolf, 2006’dan aktaran Chan, 2008: 2).

Bu “sosyal dönüşüm” çerçevesinde, hem bir birey hem de bir meslek mensubu olarak çevirmenlerin toplumsallaşma süreçleri, çevirmen eğitimi, çeviri ve yayın dünyası ve bu dünyada çevirmen öznesinin rolü, konumu, problemleri, çeviri alanındaki aktörler

olarak çevirmenlerin birbirleriyle ve toplumla ilişkileri ve çevirmenlerin yaşam öyküleri gibi konulara odaklanan çalışmalar yapılmaktadır (Gürçağlar, 2011: 148-150). Özellikle içinde bulunduğumuz bu bilgi ve teknoloji çağında, küreselleşme ile sınırların neredeyse ortadan kalkmış olması ve ülkeler ve kültürlerarası ilişkilerin gitgide artması çevirmenleri ve çevirmenlik mesleğini çok daha farklı bir konuma taşımıştır. Meslekleşme olgusu çerçevesinde mesleğin geçirdiği süreç ve gelişimi, yerel ve uluslararası temelde çeviri piyasaları ve sektörel gelişmeler, çevirmenlerin çalışma koşulları ve yaşadıkları problemler gibi konuların da irdelenmeye başlandığı görülmektedir.

Pym ve diğerleri (2012) Avrupa Birliği'nde çevirmenlik mesleğinin konumu üzerine yaptıkları kapsamlı bir araştırmanın sonucu olarak oluşturdukları *Studies on Translation and Multilingualism* isimli raporda, tarihsel sürece bakıldığında, çevirmenlerin mesleki statülerinin ülke koşullara göre farklılıklar göstermekle birlikte yükselmekte olduğuna dikkat çekmektedirler. Akademik alanda yaşanan gelişmelerin mesleğin piyasadaki algısı ve işleyişini yukarıya taşıdığı kuşku götürmemektedir. Araştırmacıların bu raporda belirttiğine göre, bir toplumda bir mesleğin statüsü, mesleği icra edenlere duyulan güven, mesleği iyi ve kötü icra edenler arasında bir ayırım yapılabilir ve kötülerin dışlanabilir olması, ücret koşulları, mesleğin tanınması ve prestiji, yetkilendirme mekanizmalarının çalışıyor olması gibi çeşitli sosyal göstergeler yoluyla oluşmaktadır (13-14). Tüm bu göstergeler genellikle, meslekleşme terimini oluşturan bazı alt unsurların düzgün bir biçimde yapılandırılabilmiş olduğu çalışma alanlarında mevcuttur.

TDK Türkçe sözlüğünde “belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş” olarak genel bir tanımla yapılan meslek kavramı,² meslekleşme çerçevesinde irdelendiğinde çeşitli temel ölçütlerin şekillendirdiği daha kapsamlı bir ifadeye bürünür. Meslekleşme bir çalışma alanının organizasyonel ve mesleki koşul, kriter ve sıfatları tamamlayarak mesleki konumunun yükseltildiği bir süreç olarak (US National Center for Education Statistics, 1997'den aktaran Pym ve diğerleri, 2012: 80) tanımlanabildiği gibi bir mesleki faaliyetin yapılabilmesi için gerekli özel beceri/bilgi, eğitim, belgelendirme/sertifika koşullarının düzenlenmesi,

² http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5332c6756b66f8.92710435

alt ücret limitlerinin belirlenmesi, mesleki örgütlerin oluşturulması ve meslek faaliyetlerini düzenleyen uygulama ve etik kurallarının belirlenmesi gibi unsurların tamamlandığı bir süreç olarak da tanımlanabilmektedir (Carr-Saunders, 1928'den aktaran Pym ve diğerleri, 2012:80; 82-83). Kaya (2012: 44) da bir mesleğin ulusal ve/veya uluslararası standartlara kavuşabilmesi için gerekli görülen “mesleği uygulama standartları ve etik kuralları, meslek örgütü/örgütlerinin bulunması, eğitim faaliyetleri, belgelendirme/sertifika/yeterlilik belgesi” gibi kıstasların ilgili meslek için ne ölçüde var olduğunun belirlenmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Dünyada ve ülkemizde çevirmenliğin geçirdiği süreç irdelendiğinde meslekleşme ile ilintili bu genel unsurların gerçekleştirilmesi yönünde ciddi bir ilerleme olduğu söylenebilir. Zira, özellikle 80’li yıllardan itibaren “eğitimi” çevirmen yetiştirmek amacıyla kurulan “mütercim-tercümanlık/çeviribilim” bölümleri yükseköğretim kurumlarında farklı eğitim düzeylerinde yer edinmeye başlamış ve günden güne yaygınlaşmakta ve gelişmektedir. Bugün dünyanın pek çok ülkesinde çeşitli alanlarda çalışan çevirmenlerin örgütlendiği büyüklü küçüklü çok sayıda meslek örgütü bulunmakta ve faaliyetler yürütmektedir. Yine genellikle meslek örgütleri tarafından belirlenen mesleği uygulama ve etik kurallarının varlığından bahsetmek gerekir ve bazı ülkelerde çeviri piyasasını düzenleyen ve denetleyen resmi düzenlemelerin varlığı da söz konusudur. Bu noktada, çevirmen sertifikasyonu da özellikle son zamanlarda geniş ölçüde tartışılan bir mesleki unsur olagelmıştır ve dünyanın çeşitli ülkelerine bakıldığında meslekleşme ölçütlerinden biri olarak çevirmen sertifikasyonu ile ilgili çalışmalar yapıldığı göze çarpmaktadır. Yukarıda yer verilen AB raporunda da Pym ve çalışma arkadaşlarının ulaştığı önemli bir bulgu, sağlıklı işleyen sertifikasyon sistemlerinin geliştirilmesinin gerekliliği yönünde olmuştur (2012: 9). Chan (2012: 31) da, 2000 yılında İspanya’da düzenlenen “Innovation in Translator and Interpreter Training” isimli konferanstaki katılımcıların büyük bir çoğunluğunun çevirmen sertifikasyonunun gerekli olduğu ve çevirmenliğin mesleki statüsünün yükselmesi, çalışma ve ücret koşullarının iyileştirilebilmesine yardımcı olacağı konusunda hem fikir olduklarını belirtmektedir.

Ülkemizde çevirmenlik mesleğinin durumunu araştırmak üzere T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı tarafından ilki 2011, ikincisi 2015 yılında olmak üzere iki adet rapor hazırlanmıştır. 2011 yılında yayınlanan Başbakanlık Araştırma Raporu’nda,

yukarıda yer verilen meslekleşme tanımları ile paralel olarak, “çevirmenlik mesleğinin başlı başına bir meslek olabilmesinin; bir çevirmenlik yasının çıkarılmasına, çevirmenler odasının kurulmasına, meslek standartlarının oluşturulmasına, çevirmenlik mesleğini icra edecek kişilerin belirli bir yetkinliğe sahip olduğunu belirleyen yeterlilik sınavından geçirilmelerine” bağlı olduğu ifade edilmiştir (Küçükyavaş ve Avcı, 2011: 33).

Çalışmanın takip eden bölümünde, meslekleşme kavramı çerçevesinde, çevirmenliğin ülkemizdeki mevcut konumu ile ilgili bilgilere yer verilecektir.

1.1 Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği

Dünya genelinde yaklaşık 15 milyar dolarlık bir hacme sahip olan çeviri sektörünün ülkemizde özellikle son yıllarda hızlı bir şekilde büyüyerek neredeyse 800 milyon dolarlık bir maddi boyuta yükseldiği belirtilmektedir. Mesleğin hızla yükselen ve yaygınlaşan bu profilinin arkasında, özellikle küreselleşme ile birlikte dünyada sınırların yavaş yavaş kaybolması ve ülkeler arasındaki ekonomik, ticari, sosyal ve kültürel faaliyetlerin artmasıyla daha yoğun bir ilişki ağı kurulması ve bu ağların da büyük ölçüde çeviri yoluyla yapılması yatmaktadır. Ülkemizde de çevirmenlik, gerek ticari ve siyasi faaliyetlerin gerekse AB’ye uyum sürecinde yaşanan gelişmelerin bir sonucu olarak önemi hızla artan mesleklerden biri haline gelmiştir (T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015: 4, 50).

Meslekleşme kriterleri doğrultusunda çevirmenliğin ülkemizde geçirdiği süreç, çevirmen eğitimi ve çevirmen örgütlerinin gelişimini takiben meslek ile ilgili ülkemizdeki mevcut yasal mevzuat ve standartlara değinilerek irdelenecektir. Ardından, meslekleşme tanımında yer alan ölçütlerden biri olan sertifikasyon/belgelendirme/yeterlilik belgesi konusunda bilgilere yer verilecektir. Çalışmanın temel araştırma konusu çevirmen sertifikasyonunun irdelenmesi olduğundan bu konuda gerek dünyada gerekse ülkemizdeki gelişmeler kapsamlı bir biçimde incelenecektir. Farklı ülkelere bakıldığında, bu konuda çeşitli uygulamaların yapıyor olduğu görülmektedir. Ülkemizde henüz çevirmenlik için bir sertifikasyon uygulaması yapılmamaktadır. Bu sebeple, çevirmen sertifikasyonu ile ilgili bölümde yer verilecek bilgiler “çevirmen sertifikasyonu bağlamında dünyada yer alan uygulamalar” ve “çevirmen sertifikasyonu bağlamında ülkemizde yaşanan gelişmeler olmak üzere” iki temel başlık çerçevesinde nakledilecektir.

1.1.1 Çeviri Eğitimi: Neredeyse insanlık tarihi kadar eski bir etkinlik olan çevirmenliğin bir bilim dalına dönüşmesi ancak 1900'lerin sonlarında gerçekleşmiştir. Dolayısıyla da çeviri eğitiminin yabancı dil öğretiminin bir parçası olmaktan çıkıp bağımsız bir eğitim alanı haline gelmesi de aynı yıllara tekâbül etmektedir. Hönig (1992), 20. yy.da yaşanan sanayi devriminin etkilerinin çeviri alanında eğitim ihtiyacını perçinlediğine vurgu yaparken, Bowen (1995) de uluslararası kurumların ortaya çıkışı ile birlikte böyle bir ihtiyacın fark edildiğine dikkat çekmektedir. Diğer bir deyişle, hem çeviriye olan ihtiyacın artması hem de çevirinin özerk bir bilim dalı olarak kabul edilmeye başlanması akademik çeviri eğitimi veren kurumların ortaya çıkmasına neden olmuştur. II. Dünya Savaşı sonrası ülkeler ve dolayısıyla diller ve kültürlerin yoğun bir alışveriş içine girmesinin ve özellikle Avrupa'da yaşanan bütünleşme sürecinin de bu kurumların yaygınlaşmasında rol oynadığı bilinmektedir. Ekonominin küreselleşmesi ve bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı bir biçimde gelişmesi uluslararası düzeyde sürekli bir etkileşim ve alışverişini beraberinde getirmiş, bu da profesyonel çevirmenlere ihtiyaç duyulmasına ve çevirmenliğin ihtiyaç alanlarına göre çeşitlenip farklılaşmasına neden olmuştur (Bildik, 2015: 54-59).

Ülkemizde çeviri eğitimi, ilk kez 1982-1983 akademik yılında Hacettepe Üniversitesi ve 1983-1984 yıllarında Boğaziçi Üniversitesi'nde açılan Mütercim-Tercümanlık bölümlerinde lisans düzeyinde verilmeye başlanmıştır. Bugün, Kırgızistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti de dahil olmak üzere, ülkemizde İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça, Arapça, Çince, Bulgarca ve Kırgızca dillerinde toplam 91 farklı çeviri eğitimi veren bölüm bulunmaktadır³. Üniversiteler dışında çeviri eğitimi veren ve bu eğitim sonucunda da diploma veren resmi bir kuruluş bulunmamaktadır. Çeviri eğitimi yalnızca üniversitelere bağlı ilgili fakülte veya yüksekokulların "mütercim-tercümanlık", "çeviribilim", "uygulamalı...(yabancı dil, ör. İngilizce)...ve çevirmenlik" şeklinde adlandırılan 4 yıllık veya 2 yıllık bölümlerinde verilebilmektedir.

Bu bölümlerdeki müfredat ise temelde üç farklı edinci geliştirmeye yönelik olarak hazırlanmaktadır: dil edinci (kaynak ve hedef dil), kültür edinci ve çeviri edinci. Çeviri eğitimi veren bölümlerin müfredatlarında genellikle yazma, dinleme, okuma, konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik derslerin yanı sıra, metin ve söylem çözümlemesi,

³ 2015 ÖSYM Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu

karşılaştırmalı dilbilgisi, edebiyat bilgisi, sözcük bilgisi, yazın çevirisi, kültür tarihi, sosyal bilimler, ekonomi, tıp, mühendislik, hukuk gibi özel alanlara ilişkin uzmanlık alanı çevirisi, teknik çeviri, sözlü çeviri tekniklerine ilişkin dersler (ardıl, andaş çeviri, konferans çevirmenliği, acil durum ve afet çevirmenliği, yazılı metinden sözlü çeviri, mahkeme çevirmenliği, spor, sağlık çevirmenliği), işaret dili, çeviri araçları, araştırma teknikleri, iletişim teknolojileri ve iletişim becerileri, çeviride düzeltme ve son okuma, terim çalışmaları, çeviri tarihi, çeviri eleştirisi, çeviri kuramı ve staj/atölye gibi dersler verilmektedir. Bunların yanı sıra ek yabancı dil dersleri de müfredatlarda yer almaktadır (T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015: 9-11; Tekgöl, 2008: 63).

1.1.2 Çevirmen Örgütleri: Meslekleşme kavramında yer alan alt unsurlardan biri de bir meslekle ilgili örgütlenmelerin bulunmasıdır. Bu örgütlenme dernek, birlik, topluluk, federasyon gibi çeşitli şekillerde isimlendirilebilmektedir. Ancak, örgüt kavramının genel tanımına bakıldığında, TDK Türkçe sözlüğünde, kavramın “ortak bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurum veya kişilerin oluşturduğu birlik, teşekkül, teşkilat”⁴ olarak tanımlandığı görülmektedir. Bu tanıma biraz daha açarsak meslek örgütlerinin meslek mensuplarını bir araya getiren, mesleğin tanıtılması, yaşamsal ve işlevsel değerinin anlaşılması, meslek mensuplarının uygun ve gerekli koşullarda çalışabilmesi ve bu koşulların iyileştirilmesi için çalışmalar yürüten bir kurum olduğunu söyleyebiliriz (Kaya, t.y.).

Çevirmen örgütlenmelerinin tarihine bakıldığında dünyada ilk toplulukların 1800’lü yıllarda ortaya çıktığı görülmektedir, ülkemizde bu alandaki oluşumlarının 90’lı ve 2000’li yıllara dayandığı söylenebilir. Kuruluş tarihleri ve genel amaç ve işlevleri doğrultusunda ülkemizdeki çevirmen örgütlenmeleri aşağıda listelenmiştir:

1.1.2.1 Türkiye Konferans Tercümanları Derneği (TKTD): Profesyonel konferans tercümanlarını tek bir çatı altında toplamaya yönelik olarak 1969 yılında kurulmuştur. 1998 yılında sektörde faaliyet gösteren profesyonel konferans tercümanlarının tümünü kapsayacak şekilde genişleyen dernek, 2010 yılında Türkiye Konferans Tercümanları Derneği adını almıştır. Derneğin temel amacı konferans tercümanı olarak çalışanları birleştirerek, mesleğin ülke çapında tanıtımını sağlamak, çalışma koşulları ve meslek kuralları konusunda uluslararası standartlara uygun ilkeleri yerleştirmektir. Üyeler

⁴http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.573abbbb9e6ab4.58137646

arasında, simültane (anında), konsekütif (ardıl) ve bilateral (karşılıklı) tercüme alanında faaliyet gösteren deneyimli profesyonel tercümanlar bulunmaktadır. Dernekte “aday adaylığı”, “asil üyelik”, “kıdemli üyelik” ve “fahri üyelik” gibi farklı üyelik kategorileri ve her bir kategori için farklı üyelik koşulları yer almaktadır.

“Aday adaylığı”, konferans tercümanı olmaya ehil olduğu en az 2 dernek üyesi ve Aday ve Yeterlik Kurulu tarafından onaylanan, en az 1 yabancı dili çok iyi düzeyde bilen ve andaş çeviri yapma yeteneğine sahip olan fakat yeterli mesleki tecrübeye sahip olmayan adayların kabul edildiği kategoridir. Bu adaylık kategorisine kabul edilen kişiler Aday ve Yeterlik Kurulu tarafından dilbilgisi, andaş çeviri yeteneği, genel kültür ve güvenilirlik gibi konularda sınava tabi tutulur ve adaylığı kabul edilenlerin 2 yıl içinde gerekli koşulları sağlayıp asil üyelik başvurusu yapabilir duruma gelmesi beklenir. Adaylığı kabul edilen kişiler, dernek toplantılarına oy kullanma hakkı olmadan katılabilirler.

Bir üst adaylık kategorisi olan “asil üyelik” için Aday ve Yeterlik Kurulu Yönetmeliğinde ön görülen koşullara uygun olmak, en az 150 gün konferans tercümanı olarak çalışmış olmak ve en az 3 dernek üyesi konferans tercümanından kefil imzası almış olmak gerekmektedir. Bu kişilerden derneğin mesleki etik kurallarına uygun olarak çalışacaklarını beyan etmeleri de istenir. Bu süreçten sonra Aday ve Yeterlilik Kurulu tarafından bir ön inceleme ve mülakat sınavı gerçekleştirilir ve başarılı olan adaylar “üye adayı”olarak ilan edilerek tüm dernek üyelerine Yönetim Kurulu aracılığıyla bildirir. Bu süreyi takiben 1 ay beklenir ve dernek üyelerinin itirazı olup olmadığına bakılır. Bu süre içinde kişiler oy hakkı olmadan toplantılara katılabilirler. 1 aylık süre içinde itiraz gelmediği takdirde aday üye seçme ve seçilme hakkı da dâhil olmak üzere tüm üyelik haklarına sahip olarak asil üye olarak kabul edilir.

“Kıdemli üyelik” kategorisinde, artık faal olarak konferans tercümanı olarak çalışmayan (veya yılda 20 günden az çalışan) dernek üyeleri, kendi istekleri doğrultusunda, dernek yönetim kurulu kararı ile bu ünvanı alabilmektedir. Kıdemli üyeler seçme/seçilme hakkı aranmaksızın dernek toplantılarına katılıp, kurullarda danışmanlık yapabilirler. Fahri üyelik ise derneğe yararlı faaliyetlerde bulunanların Yönetim Kurulu önerisi ve Genel Kurul onayı ile sahip olabildiği bir sıfattır (Türkiye Konferans Tercümanları Derneği, t.y.).

1.1.2.2 Türkiye Çevirmenler Derneği (TÜÇED): 1992 yılında kurulan dernek hem çevirmenler hem de çeviri bürolarını bünyesinde toplamayı hedeflemekte ve mesleğin uluslararası bir boyuta taşınabilmesi için çalışmalar yürütmektedir. Derneğin websitesinde vergi mükellefi olan meslektaşlarla bir araya gelerek bir meslek odası oluşturulması için uğraş verildiği ve “çevirmenlik yasa tasarısı”nın hazırlandığı ve TBMM ve ilgili kuruluşlara sunulduğu ifade edilmektedir. 2008 yılı itibariyle dernekte 8 farklı üyelik kategorisi mevcuttur (Türkiye Çevirmenler Derneği, Tarihçemiz, t.y.).

“Çeviri Bürosu İşletme Sahibi” kategorisi çeviri bürosu veya şirketinin işletme sahiplerine verilir. “Çeviri Bürosu İşletme Yöneticisi” çeviri bürosu yöneticilerini kapsamaktadır. İstisnai durumlar hariç bu yöneticinin en az 2 yıl tercüme bürosu işletme deneyimi olmak zorundadır. İşletme sahibinin tavsiyesi ile üyeliğe alınır. “Çevirmen-M” kategorisi yurt içi ve yurt dışında mütercim tercümanlık, yabancı dil, öğretmenlik, dil ve kültür gibi alanlarda eğitim veren yükseköğretim kurumlarından diploma almış olup vergi mükellefi olan bireylere verilir. Kişiler andaş, ardıl, yazılı ve sözlü çeviri yapabilir. Bu kategori üyelerine ayrıca “Çevirmenlik Yetki Belgesi” isimli bir belge de verilir. “Çevirmen-S” yurt içi ve yurt dışı mütercim tercümanlık, yabancı dil, öğretmenlik, dil ve kültür gibi alanlarda eğitim veren yükseköğretim kurumlarından mezun olup vergi mükellefi olmayan üyelere verilir. Bir çeviri kuruluşuna bağlı olarak çevirmenliğinin faturası çeviri kuruluşu tarafından düzenlenerek stopaj vergisi de ödenmek kaydıyla andaş, ardıl, yazılı ve sözlü çeviri yapan kişilere de verilen bir unvandır. Ayrıca serbest çevirmenlik yapanlar da bu kategoridedir. “Rehber - Çevirmen” kategorisi serbest çalışan veya vergi mükellefi olan Turizm Bakanlığı kokartlı rehberleri kapsar. Turizm Bakanlığı’na ve genelde sözlü kısmen yazılı olarak rehber tercümanlık hizmetleri veren ve derneğe üye olan profesyonel turist rehberleri bu sığata sahip olabilmektedir. “Dil Enformasyon Görevlisi” kategorisindeki üyelik Turizm Bakanlığı Enformasyon Memurluğu yabancı dil sınavını kazanmış ve derneğe üye olan kişilere verilir. Bu kişiler genellikle sözlü çeviri yapar, istendiği takdirde yazılı çeviri de yapmaktadır. “Pratik çevirmen” bir dil bölümü diploması olmayan, turizmde transfer, otel rehberi, operasyon görevlisi ve diğer branşlarda sözlü dil hizmeti veren ve derneğe üye olanlara verilen bir unvandır. Bu kişiler sadece kendi sorumlulukları dâhilinde pratik sözlü tercümanlık yapabilirler. Son kategori “fahri veya gönüllü üyelik” kategorisi olup, adaylarda 18 yaşını doldurmuş olmak koşulu aranır. Bu ünvan üyelerin

çevirmenlik eğitimleri veya yaptıkları işlere bakılmaksızın tüzük gereği üyeliğe kabul edilen kişilere verilen bir üvandır. (Türkiye Çevirmenler Derneği, Üyelik Kategorileri, t.y.). TÜÇED the Federation Internationale des Traducteurs (FIT- Uluslararası Çevirmenler Birliği) üyesidir.

1.1.2.3 Çeviri Derneği: 1999 yılında faaliyete başlayan dernek, çeviri alanında faaliyet gösteren çevirmen, redaktör, işletmeci, yayıncı, akademisyen gibi tüm paydaşların katılımıyla oluşmuş bir organizasyon olarak uygulama dünyası ve akademi arasında bir köprü oluşturma gayesindedir. Dernek, aynı zamanda, FIT üyesidir ve çevirmenler için uygun çalışma koşullarının oluşturulması, çevirmen haklarının korunması, nitelikli çevirinin hak ettiği değeri kazanması, mesleğin öneminin toplum nezdinde kavranması ve alanın meslekleşmesi gibi hedefleri diğer toplum sivil kuruluşları ve paydaşlarla işbirliği halinde gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır (Çeviri Derneği, Hakkımızda, t.y.).

Dernek, düzenli olarak herhangi bir alanda çevirmenlik (yazılı veya sözlü, yazınsal veya sektörel vd.), redaktörlük, çeviri işletmeciliği, yayıncılığı yapan veya çeviribilim alanında akademisyenlik yapan kişilere üyelik kapılarını 3 farklı kategoride açmaktadır. “Tam üyeliğe” derneğin amacını benimseyen, yasal engeli bulunmayan, medeni hakları kullanma ehliyetine sahip, çevirinin tüm alanlarından 18 yaşını doldurmuş çevirmenler, redaktörler, çeviri alanında çalışan akademisyenler ve araştırmacılar, çeviri işletmecileri gibi alanında uzmanlaşmış her paydaş başvurabilmektedir. “Danışman üyelik” için; öncelikle, çeviri alanında yüksek yetkinlik düzeyine gelmiş ve bu alanda en az 10 yıllık nitelikli birikime sahip ve en az 3 yıl dernek tam üyeliğinde bulunmuş olmak gerekmektedir. Bu koşulları yerine getirebilen kişiler için Danışma Kurulu’nun veya onun yetkilendirebileceği bir alt komisyonun görüşü alınarak Yönetim Kurulu kararıyla danışman üyelik statüsü belirlenir. Danışman üyeler Danışma Kurulu ile Etik ve Uzlaşma Kurulu üyeliği ve Derneğin kurumlar ve kamuoyu nezdinde temsilini gerektiren çalışmalarda yer alma yeterliliğine sahiptir. Son üyelik kategorisi olan “Onur üyeliği” için, çeviri alanı içinde veya dışındaki çalışmalarıyla çeviri alanına değerli katkılarda bulunmuş birikimli ve başarılı kişiler arasından Danışma Kurulu’nun görüşü ve Yönetim Kurulu’nun kararıyla seçim yapılır. Buna ek olarak, ödül yönetmeliğine uygun olarak seçilen Çeviri Derneği Ödülleri’nin sahipleri aynı zamanda onur üyesi

olurlar. Onur üyeliği seçme seçilme hakkı ve aidat yükümlülüğü getirmemektedir (Çeviri Derneği, Dernek üyeliği, t.y.).

1.1.2.4 Çevirmenler Meslek Birliği (Çev-Bir): Çev-Bir ilk olarak 2003 yılında Kitap Çevirmenleri Girişimi isimli bir mail grubu olarak çalışmalarına başlamış, gerek piyasa ile ilgili ortak sorunları paylaşan, gerekse çeviri konusundaki deneyimlerini paylaşıp fikir alışverişi sürdüren bu grup zaman içerisinde genişlemiş ve kurumsal bir kimliğe bürünme ihtiyacı hissederek 2006 yılında Çev-Bir'e dönüşmüştür. Çev-Bir'i diğer çevirmen örgütlenmelerinden ayıran bir özellik Çev-Bir'in bir meslek birliği olmasıdır.

“Meslek Birlikleri; fikir ve sanat eseri sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin ve süreli olmayan yayınları çoğaltan veya yayanların ortak çıkarlarını korumak, kanun ile tanınmış hakların idaresini ve takibini, alınacak ücretlerin tahsilini ve hak sahiplerine dağıtımını sağlamak üzere 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri ile Bağlantılı Hak Sahipleri Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzük hükümlerine göre kurulmuş birliklerdir”

(Telif Hakları Genel Müdürlüğü, t.y.).

Çev-Bir ülkemizde yer alan 27 meslek birliğinden biri olarak, ilim ve edebiyat alanında faaliyet gösteren bir birliktir.

Çev-Bir bünyesinde ortaya çıkan paylaşımlar esnasında piyasada verilen sözlerin unutulması veya bu sözlere sadık çalışılmamasından kaynaklanan sıkıntıların temel ve ortak bir sorun olduğunu görmüş ve uzun çalışmalar sonunda çevirmen haklarını koruyan kapsamlı bir Tıpsözleşme hazırlanmıştır. Birlik çeviriye dair her konunun konuşulabildiği yüz yüze toplantıların yanı sıra farklı eserlerin çevirilerinin incelendiği atölyeler ve terim çalışmaları da yapmaktadır.

Birlik, öncelikli amaçlarını çevirmenlerin haklarını korumak olarak belirlemiş, bunun yanı sıra, ülkemizdeki çeviri kalitesinin yükseltilmesi, yayıncılık piyasasında belli etik ilkelerin yerleştirilmesi, yurtdışındaki çevirmen örgütleriyle ortak çalışmalar yürütülmesi, bir çevirmen evi kurulması, yabancı çevirmen ve yazarların burada konuk edilmesi gibi çalışmalar yapmayı amaçlamaktadır (Çevirmenler Meslek Birliği, Tarihçe, t.y.).

Birliğe üyelik için ön koşul, yayınlanmış bir kitabın sadece bir bölümünü çevirmiş olmak da dâhil olmak üzere bir çeviri eser sahibi olmaktır. Vefat etmiş çevirmenlerin

yasal mirasçuları da “yararlanan üye” sıfatıyla birliğe üye olabilmektedir (Çevirmenler Meslek Birliği, Üyelik Koşulları, t.y.).

1.1.2.5 Oyun Yazarları ve Çevirmenleri Derneği (OYÇED): OYÇED tiyatro yazarlarının ve çevirmenlerinin haklarını korumak, aralarındaki iletişim ve dayanışmayı güçlendirmek, ülkemizdeki tiyatro yazarlığının ve çevirmenliğinin gelişmesini desteklemenin yanı sıra tiyatro yazarları ve çevirmenlerini yurtiçinde ve yurtdışında temsil etmek gibi çeşitli hedeflerle çalışmaktadır. Ayrıca tiyatronun ülkemizde yaygın ve etkin hale gelmesine ve ülkemizin demokratikleşmesine katkıda bulunmak da amaçları arasındadır. OYÇED tüm bu gayelerle 2006 yılında kurulmuştur.

Oyun yazarlığı ve oyun çevirmenliğini geliştirmek amacıyla, dernek bünyesinde, festivaller, sempozyumlar, paneller, söyleşiler, okuma tiyatrosu etkinlikleri düzenlenmektedir (Oyun Yazarları ve Çevirmenleri Derneği, t.y.).

1.1.2.6 Çeviri İşletmeleri Derneği (ÇİD): ÇİD çeviri alanında bir kalite standardı oluşturmak ve sektörün sağlıklı bir biçimde gelişmesine destek olmak amacıyla 2007 yılında kurulmuştur. Bu doğrultuda, dernek, çeviri sektöründe üzerinde fikir birliğine varılmış standartların ve tanımlamaların oluşturulmasına katkı sağlamak, Türkiye’de faaliyet gösteren tüm çeviri işletmelerini bir çatı altında toplayarak kurumsal bir yapı oluşturmak ve çeviri işletmelerinin diğer sivil toplum örgütleri ve kamu kuruluşları ile işbirliği içinde çalışmasını sağlamak amacındadır. Ayrıca etik ilkelerin uygulanması ve denetlenmesi için gerekli yaptırım gücünün oluşturulmasına ve sözleşmelere dayalı hukuki sorunların en aza indirilmesine katkı sağlamak gibi konularda da çalışmalar yürütmektedir (Çeviri İşletmeleri Derneği, Hedefler, t.y.).

Derneğe yalnızca tüzel kişiler, çeviri işletmeleri, üye olabilmektedir. Üyelik için çeviri işletmelerinde aranan ön koşullar en az 1 yıldır çeviri işletmesi olarak faaliyet göstermek, en az 2 üyenin referansını almış olmak, işletmenin temel faaliyet alanının çeviri olması, şahıs şirketlerinde şahsın kendisinin, adi ortaklıklarda ortaklardan en az birinin ve limited şirketler ve anonim şirketlerde ortaklardan en az birinin profesyonel çevirmen olması ve/veya en az bir kişinin profesyonel çevirmen olarak istihdam edilmesi, belirlenen standartlara uygun olarak müşteri odaklı çalışmak, çeviri konusunda bilgi ve danışma hizmeti verebilecek donanıma sahip olmak olarak

sayılabilir. Dernek “profesyonel çevirmen” terimini üniversitelerin mütercim tercümanlık bölümünden mezun olan ve/veya en az iki yıldır ücreti mukabilinde yazılı ve/veya sözlü çeviri yapan kişiler olarak tanımlamaktadır. 1 yıldan daha az süredir faaliyet gösteren işletmeler “aday üye” sıfatıyla üye olabilirler (Çeviri İşletmeleri Derneği, Üyelik Koşulları, t.y.).

1.1.2.7 Mütercim Tercümanlar Derneği: 2012 yılında kurulmuş olup çevirmenlerin özlük haklarının iyileştirilmesi, mevzuat düzenlemeleri yapılması, meslekleşme faaliyetleri ve mesleki itibar gibi konularda faaliyetlerine devam eden derneğin websitesi yenilenme aşamasında olduğundan dernekle ilgili detaylı bilgilere ulaşamamıştır.

1.1.2.8 Nitelikli Uluslararası Çevirmenler, Dil ve Çeviri İşletmeleri Federasyonu (TURÇEF): TURÇEF 2014 yılında kurulmuş olup 15 bölgesel dernek ve 52 il temsilciliği ile çalışmalar yürütmektedir. Federasyon oluşturulduğu günden bu yana sektörün gelişmesi ve daha sağlıklı işlemesi adına pek çok kamu kuruluşu ile irtibata geçip çalışmalar yürütmüştür. Özellikle noterlik kanunu ve noterlerin çeviri işlemleri ile ilgili hazırlanmış ve 2016 yılında yürürlüğe girmiş olan yasaya yönelik olarak “Noterlik Yeni Uygulamasında Noterlikle İlgili Çeviri Önerileri” isimli bir yazılı bildiri hazırlamıştır (TURÇEF, Anasayfa, t.y.).

Federasyona üyelik yalnızca dernekler bünyesinde olabilmektedir, bireysel üyelik kabul edilmemektedir. Ancak federasyon websitesinde “nitelikli üye çevirmenler veritabanımız” ve “nitelikli üye çeviri işletmeleri veritabanımız” olmak üzere iki farklı linkten gerçek ve tüzel kişilerin üye bilgilerine ulaşılabilir. Üyelik için bir ön koşul bilgisi bulunmamaktadır (TURÇEF, Üyelik, t.y.).

1.1.3 Türkiye’de Çeviri Sektörü: T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı tarafından hazırlanan Araştırma Raporu (2015: 50)’na göre, ülkemizde çeviri piyasası hacminin özel sektör ve AB müktesebatı ve kamu kuruluşlarındaki faaliyetlerle birlikte 800 milyon dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu piyasa içinde 20.000 kadar kişinin belirli zamanlarda çeviri yaptığı, “nitelikli çevirmen” sayısının 10.000 civarında olduğu, 2.500 kadar kişinin ardıl çeviri yaptığı, yaklaşık 400 kişinin de andaş çeviri yaptığı, kamu kuruluşlarında görev yapan çevirmen sayısının da 2.500 civarında olduğu

belirlenmektedir. Kamu sektöründe çevirmen istihdamının en yoğun olduğu kuruluşlar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri olarak sıralanabilir. Öte yandan, özel sektörde çalışan çevirmenler yaygın olarak tercüme büroları, çeviri işletmeleri, hukuk büroları, turizm ve otelcilik şirketleri, yayınevleri, gazeteler, magazin dergileri, film stüdyoları, seslendirme stüdyoları, yabancı dil eğitimi veren kurum ve kuruluşlar, uluslararası kuruluşlarda istihdam edilmektedir (T.C. İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015: 7-8).

Ülkemizde çevirmenlik (sözlü ve yazılı çeviri) ile ilgili temel yasal mevzuatlar şu şekildedir; 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, 6100 Sayılı Hukuk Mahkemeleri Kanunu, 1512 Sayılı Noterlik Kanunu, Noterlik Kanunu Yönetmeliği ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu⁵. Özellikle yazılı çeviri alanında fikri eserlerin çevirileri için yasal düzenlemelerin çevirmene eser sahibi sorumluluğu veren ve çeviri eseri işleme eser, çevirmeni ise işleme eser sahibi olarak tanımlayan ve manevi ve mali haklarını güvence altına alan Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu⁶ ve yazarın yurtdışında bulunduğu durumlarda çevirmene eser sahibi olma yükümlülüğünü getiren Basın Kanunu ile yapıldığı görülmektedir (Gürçağlar, 2011: 85).

Ülkemizde çeviri sektöründe çeşitli alanlarda problemler yaşandığı ve bu problemlere bağlı olarak çevirmenlerin ciddi sıkıntılar yaşadığı bilinmektedir. Bu sorunlardan bazıları meslekle ilgili yasal bazı düzenlemelerin eksikliğinden kaynaklanırken bazıları da mevcut düzenlemelerdeki yetersizliklerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Sektörde yaşanan problemlere yukarıda adı geçen ve çevirmenleri kapsamına alan yasal düzenlemelerde yer alan bazı hükümlerin aynı zamanda çevirmenleri sıkıntıya sokan birtakım hukuki temelleri bulunduğu ve buna bağlı olarak çevirmenlerin yaşadığı zorluklardan başlanabilir. Örneğin Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre,

⁵ Detaylı bilgi için bkz. T.C.Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015, s. 22-25; Şaban Köktürk, **Uygulamalı Çeviribilim**, 1. Basım, Ankara: Detay Yayıncılık, 2015, s. 108-111.

⁶ Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu için bkz.

<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=1.3.5846&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=>

“asıl eser sahibi ile bu eserle ilişkili olan işleme eser [çeviri] sahibinin manevi ve mâli haklarını güvence altına almakla beraber Türk Ceza Yasası’nın “yayın yoluyla işlenen suçlar” maddesi altında tanımlanan suçlarda (Devleti küçük düşürmek, askerinin manevi şahsiyetine hakaret, bölücü propaganda vs.) çevirmenin cezai ehliyeti yine FSEK’e ve Basın Kanunu’nun ilgili maddelerine dayandırılmakta, bu gibi iddialarda çevirmen, eser sahibinin yurtdışında olması ya da Türkiye yasalarına tâbi olmaması ve benzeri nedenlerle “eser sahibi” gibi kovuşturmayaya uğramaktadır”

(Çeviribilim, t.y.)

Bu durumda, aslında çevirmeni işleme eser sahibi olarak görerek onu yasal bir güvenceye alan kanun aynı zamanda meslek etiği gereği doğru ve eksiksiz çeviri yapan bir çevirmeni ilgili durumlarda kanuna aykırı suç işlemekten dolayı çevirdiği metnin içeriğinden sorumlu tutmaktadır. Özellikle çevirmen örgütleri ilgili yasada değişiklik yapılmasına ilişkin çeşitli kampanyalar başlatmışlar ve çevirmenlerin bu sebeple yargı karşısına çıkarılmasına tepki göstermişlerdir.

Sektörü zora sokan en önemli sorunlardan bir diğerinin çevirmenlik mesleğine ilişkin bir meslek odasının bulunmaması olduğu düşünülmektedir. Meslek odaları genel tanımı ile

“Üyelerinin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere mesleki disiplin, ahlak ve dayanışmayı korumak ve bu kanunda yazılı hizmetler ile mevzuatla odalara verilen görevleri yerine getirmek amacıyla kurulan, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır”

(Muhasebe Dersleri, t.y.)

Dolayısıyla, her ne kadar ülkemizde dernek ve birlik çerçevesinde çeşitli çevirmen örgütlenmelerinin varlığından söz edebilsen de, meslek odalarının yasal statü ve etkinlik bakımından daha kapsamlı çalışma potansiyeline ve diğer örgülenmelere nazaran yaptırım uygulayabilme gücüne sahip olduğunu söylemek yanlış olmaz. Sektörün mevcut işleyişine bakıldığında ise, bir çeviri işletmesi, bürosu, şirketi veya firması açmak isteyen kişi veya kişilerin sadece ticaret odasına üye olması yeterli olmaktadır. Yani tanımlı bir meslek odası bulunmadığı için çeviri bürosu açmanın bir kriteri veya standardı bulunmamakta, bu da kayıtsız olarak çalışan çeviri bürolarını beraberinde getirmektedir (Çeviri Kitabı, Türk Çeviri İşletmelerinin Sorunları, t.y.). Bu sebeple Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal tarafından 27.08.2012 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı’na “Çevirmenler Meslek Odası

Birliği” kanun teklifi verilmiřtir⁷. Henüz böyle bir oda oluşturulmasa da bu alanda çalışmalar devam etmektedir. Bir meslek odası oluşturulması sektörde özellikle çevirmen haklarının korunması, ücretlendirmeler ve sosyal güvenlik konusunda yaşanan sıkıntuların en aza indirilebilmesinde önemli bir etkiye sahip olacaktır. Aynı zamanda, meslek odası, mevcut durumda bir serbest piyasa olarak işleyen sektörde gerekli olan bir kontrol mekanizması rolünü üstlenecektir. Ticari işlemler için gerekli olan bazı resmi belgelerin verilmesi, hukuki danışmanlık, avukatlık hizmetleri verilmesi, üyelerin çoğunluğunca yapılması önerilen, kabul gören etkinlikleri yasal mevzuatlar çerçevesinde resmi kurumlara çalışmalar yürüterek yerine getirmek gibi çeşitli hizmetler ve resmi düzenlemeler de yine ilgili meslek odasınca yapılabilir.

Meslek odasının eksikliğinin yanı sıra, eviri sektöründe kamu kurumlarında ve özel sektörde çalışan çevirmenler çeşitli problemler yaşamaktadır. Kamu kuruluşlarında yer alan çevirmenlerin en çok sıkıntı yaşadığı konular arasında çevirmenlerin Genel İdare Hizmetleri (GİH) sınıfında tanımlanmaları yer almaktadır. Kamu kuruluşlarına mütercim-tercümalık kadrosuyla alınan bu kişilerin “Dil Uzmanı ve Teknik Araştırmacı” sıfatı ile Teknik Hizmetler Sınıfına dâhil edilmeleri talep edilmektedir. Çünkü GİH kapsamında tanımlanan çevirmenler hem aylık ücret ve özlük hakları bakımından ön lisans mezunu memurlar ile aynı kategoriye sokulmakta hem de görev tanımlarının netleştirilmemesine bağlı olarak asıl görevlerinin ve uzmanlık alanlarının dışında büro memurluğuna ilişkin görev yapmak durumunda kalabilmektedir.

Özel sektörde veya serbest çalışan çevirmenler de çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar. Bir kurumla sözleşmeli olarak çalışmayan veya serbest olarak çalışan çevirmenlerin yaşadığı pek çok sıkıntının aslında meslek odası eksikliğinden kaynaklandığı ifade edilmektedir. şöyle ki, bu şekilde faaliyet gösteren kişiler genellikle sözleşmesiz ve faturasız çalışmakta ve bu durum da hukuki açıdan hem çevirmeni hem de eviri işletmelerini güçsüz bırakmaktadır. Ayrıca işverenler eviri gibi meşakkatli, zor ve yorucu bir işin oldukça kısa sürede yapılmasını talep ederek evirmenleri az zamanda ciddi bir iş yüküyle karşı karşıya bırakabilmekte ve bazen de oldukça düşük ücretlendirmelerle çalıştırabilmektedir. Bu durumda nitelikli çevirmenler talep ettikleri bedelleri almakta sıkıntı çekerken, işverenler de daha az zamanda daha ucuz bedellere eviri yaptırma yoluna gitmektedir. cretlendirmelerle ilgili yasal düzenlemelerin

⁷ evirmenler Meslek Odası Birliği Kanun Teklifi iib bkz. <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/2/2-0818.pdf>

eksikliği (ör. taban fiyat belirlenmesi) ve işverenlerin çevirmenlerle sözleşmelere tabi olarak çalışmaktan geri durmaları gibi sebepler nitelikli çevirmenlerin piyasadan çekilmesine ve başka alanlara yönelmesine de sebep olabilmektedir. Bir meslek odası bulunmadığı için, hakları yenen çevirmelerin şikâyetçi olabilecekleri bir yetkili mercii de bulunmamaktadır. Bu sebeple bu gibi sorunların en aza indirilebilmesi ve çevirmen haklarının korunabilmesi için yasal düzenlemeler yapabilecek ve yaptırımlar uygulayabilecek bir çatı kurumun varlığına ihtiyaç duyulmaktadır (Çeviri Kitabı, Türk Çevirmeninin Sorunları, t.y.; Yıldız, 2014).

Özellikle kamu kuruluşlarını ilgilendiren çevirmenlikle ilgili (ihale yoluyla) hizmet alımlarında şartnamelerdeki eksiklikler ve yetersizlikler çeviri hizmetlerinde aksamalara yol açmaktadır. Çeviri hizmeti alacak kurumlar 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 22. Maddesi uyarınca doğrudan temin usulüne göre alım yapmakta ve alınan tekliflerden en ucuz olanı seçilmektedir. Şartnameler genellikle çeviri sektörüne ait özel şartnameler içermediğinden uzmanlık alanı çeviri olmayan şirketler de teklif verip ihaleleri alabilmektedir. Bu durum, hem kalite odaklı çalışan çeviri işletmelerinin önünü tıkamakta hem de ucuzluk kriteri doğrultusunda yaptırılan çevirilerde doğruluk ve kaliteden ödün verilmektedir. Belki de bu noktada, çeviri sektörü müşterisinin 15038/17100 gibi belirli kalite standartlarıyla çalışan çeviri işletmelerinin bu kaliteyi yakalamak ve korumak için ihtiyaç duyduğu koşullar, ücret ve çalışma süresiyle ilgili yeterince bilinçli olmadığına da değinmek gerekir. Dolayısıyla, bu tip ihale şartnamelerine sektöre özel şartlar konulması hususunda ve çeviri hizmeti alan müşterileri kaliteli çeviri almak ve kalite standartlarıyla çalışan işletmelerle iş yapmak konusunda bilinçlendirmek için çalışmalar yapılmalıdır⁸ (T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015: 59; Çeviri Kitabı, Türk Çeviri İşletmelerinin Sorunları, t.y.).

Yine yasal düzenlemelerdeki yetersizliklerden kaynaklanan bir diğer problem 1972 yılında yürürlüğe konan 1512 sayılı Noterlik Kanunu çerçevesinde çeviri için uygulanan düzenlemelerdir. Noterlik müessesine dair olumsuz uygulamalardan biri “noterlik makamının kanaati üzerine bir kişinin bir dili bildiği inanıp yemin ettirmesidir”. Noterin bu kanaate ulaşabilmesi için de genellikle yalnızca bir dil belgesi veya diploma

⁸ İlgili raporda konuya ilişkin çeşitli çözüm önerileri sunulmaktadır.

yeterli olabilmektedir. Ayrıca, noterler çeviri büroları veya serbest çevirmenlere yaptırdıkları çeviriler için çeviri hizmeti sunma adına kâğıt parası, yazı parası, fotokopi parası gibi çeşitli ücretler olarak çeviri bedelinin düşmesine ve çevirmenlerin emeklerinin karşılığını tam olarak alamamasına neden olmaktadır. Bu nedenle çevirmenlerin notere bağlı çalışmamaları istenmektedir (T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015: 56).

Özellikle son yıllarda emniyet müdürlükleri, hastane, tapu daireleri gibi çeşitli kamu kuruluşlarında yapılan çevirileri ve doğal afet vb. gibi aciliyet gerektiren durumlarda yapılan çevirileri içeren toplum çevirmenliği ve işaret dili çevirmenliği ön plana çıkmış ve bu alanlarda uzman çevirmenlere olan ihtiyaç artmıştır. Zaman zaman özellikle aciliyet arz eden durumlarda ve daha az yaygın olan dillerde ihtiyaç duyulan çeviri hizmetinin gerekli donanıma sahip olmayan bireylerce yapılması sorunlara yol açabilmektedir. Bu konu ile ilgili bir düzenlemeye ve uzman sayısının artırılmasına ihtiyaç vardır.

Ülkemizde çeviri sektöründe çevirmenlerin yaşadığı tüm bu olumsuzlukların giderilmesi adına çeşitli yasal düzenlemeler yapılması ve bu düzenlemelerin sektörde yer alan tüm paydaşlarca dikkate alınması ve uygulanması oldukça önemlidir. Mesleğin öneminin kavranmasıyla beraber eğitim, işletmecilik ve örgütlenme gibi çeşitli alanlarda özellikle son 10 yılda ciddi ölçüde yol katedilmiştir. Sektörel düzenleme anlamında da ülkemizde var olan boşluğun doldurulması için son yıllarda önemli girişimlerde bulunulmuştur. Bunlardan biri TÜÇED tarafından hazırlanmış ve TBMM'ye sunulmuş olan Çevirmenlik Yasa Taslağı'dır (Küçükağcı ve Avcı, 2011: 35-69). Henüz taslak yasalaşmamıştır ancak bu konudaki çalışmalar devam etmektedir. Öte yandan, ulusal ve uluslararası meslek standartlarını temel alarak, teknik ve meslekî alanlarda ulusal yeterliliklerin esaslarını belirlemek; denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin faaliyetleri yürütmek ile ilgili çalışmalar yapmak üzere kurulmuş olan MYK tarafından çevirmenlik için bir ulusal meslek standardı oluşturulması amacıyla 2012 yılında başlatılan çalışmalarının bir sonucu olarak 29.01.2013 tarihinde Çevirmen (Seviye 6) Meslek Standardı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Çevirmenliği bir meslek olarak standartlaştırma adına yapılan önemli bir girişim olan Ulusal Meslek Standardı Çevirmen (Seviye 6), çevirmenlik mesleği ile

ilgili farklı prosedürleri içeren kapsamlı bir resmi belge niteliği taşımaktadır. Böylelikle, sektörde büyük bir eksiklik olan meslek standartları ve mesleki yeterliliği belirleyen bir mevzuat düzenlemesi oluşturulabilmeye yönelik çok önemli bir adım atılmıştır.

Her ne kadar çeviri yapacak kişilerin belirli bir yetkinliğe sahip olması gerektiği düşünülse de, mevcut durumda ülkemizde çeviri sektöründe çevirmen yeterliliklerini ölçen bir uygulama bulunmamaktadır. İşverenlerin kendi içlerinde uyguladıkları bazı yeterlilik kriterleri olsa da (sınav, mülakat, diploma, dil belgesi vb.) çevirmenlik mesleği için ulusal bir yeterlilik sınavından bahsetmek mümkün değildir ve genel olarak isteyen herkes çeviri bilgi ve becerisini belgelemeksizin çeviri yapabilmektedir. MYK tarafından hazırlanan meslek standardının Ölçme, Değerlendirme ve Belgelendirme başlığında bu boşluğu doldurmak adına yapılacak çalışmaların sinyali verilmektedir. Zira başlık altında yer alan ibarede, “gerekli şartları sağlayan ölçme ve değerlendirme merkezlerinde, hazırlanan meslek standardına göre oluşturulacak ulusal yeterliliklere dayanarak, çevirmenlerin, bilgi, beceri ve edinçlerinin, yazılı ve/veya sözlü, teorik ve uygulamalı olarak ölçüleceği” belirtilmektedir (12UMS0274-6, 2013: 23).

Bu noktada meslekleşme kriterleri ile ilgili tartışmaya geri dönersek, meslekleşmenin temel esaslarının, mesleğe dair eğitim faaliyetleri, meslek örgütleri, mesleği uygulama standartları ve etik kuralları ve meslekle ilgili sertifikasyon, belgelendirme faaliyetlerinin yürütülüyor olması gerektiği olduğunu söyleyebiliriz. Çevirmenlik mesleği için bu kriterleri irdelediğimizde ülkemizde çevirmenlik mesleği için bu temel kriterlerden pek çoğunun mevcut olduğunu görüyoruz. Temel eksikliklerin uygulama standartları ve etik kuralları gibi yasal mevzuat ve sertifikasyon alanlarında olduğunu söylemek yanlış olmaz. MYK tarafından hazırlanan Ulusal Meslek Standardı (Çevirmen Seviye 6) ve bugün pek çok çeviri işletmesi tarafından kullanılan ve çeviri hizmetlerinde kalite yönetim sistemi olarak bilinen EN 15038/ ISO 17100 gibi kalite standartları çerçevesinde çalışan işletmelerin yaygınlaşması bu konuda önemli adımlar atıldığını gösteriyor. Üzerinde çalışılan Çevirmenlik Yasa Taslağı'na ve meslek odası kurulmasına yönelik girişimler de bu kategoride yeni olumlu gelişmeleri müjdeliyor. Sonuç olarak, çevirmenliğin meslekleşme kapsamında henüz en eksik olduğu alanın sertifikasyon olduğu görüyoruz. Bu sebeple, çalışmanın takip eden bölümünde sertifikasyon ve sertifikasyonla ilintili kavramlar tanımlanmaya çalışılacak ve çevirmen

sertifikasyonu ile ilgili dünyanın farklı ülkelerindeki uygulamalar ve ülkemizdeki gelişmeler irdelenecektir.

BÖLÜM II

ÇEVİRMEN SERTİFİKASYONU

Bu bölümde, öncelikle sertifikasyon kavramı ile ne ifade edildiği ve sertifikasyon ile ilintili olan diğer bazı kavramlar açıklanacaktır. Daha sonra, sistemli bir biçimde çevirmen sertifikasyon sınavları yapan Amerika, Avustralya, İngiltere ve Kanada’da çevirmenliğin konumu ve sertifikasyon konusunda ne gibi çalışmalar ve uygulamalar yapılmakta olduğu irdelenecektir.

2.1 Sertifikasyon Nedir? Çevirmen Sertifikasyonu Nedir? Çevirmen sertifikasyonunun ne olduğu ve nasıl uygulandığına geçmeden önce sertifikasyon kavramının nasıl tanımlandığına bakmak gerekir. Stejkal 2001 ve 2005 yılları arasında farklı ülkelerde çevirmen sertifikasyonu uygulamaları ile ilgili yaptığı çalışmada sertifikasyon terimini açıklarken ilintili 3 farklı kavrama da açıklık getirmektedir. Bunlar “tescil”, “lisanslama” “sertifikasyon” ve “akreditasyon” kavramlarıdır (Pym ve diğerleri, 2012: 15). Zira sertifikasyon sözcüğünden tam olarak neyin anlaşılması gerektiğinin açık olması ve terimin farklı süreçleri anlatan diğer bazı tanımlarla karıştırılmaması için bu tanımlamaların yapılması önemlidir. Buna göre:

- Tescil: Belirli bir alan ile ilgili görev ve sorumlulukları yerine getirme liyakatına sahip olduğunun resmi olarak kayıt altına alınması sürecidir (Chan, 2008: 48; Pym ve diğerleri, 2012: 15).
- Lisanslama: Devlet tarafından yetkilendirilmiş bir kurum tarafından, bir bireyin, bir mesleği icra edebilmek için (zorunlu olarak) sahip olması gereken asgari bilgi ve beceri düzeyine vakıf olduğunun belgelendirilmesidir (Chan, 2008: 48; Pym ve diğerleri, 2012: 15).
- Akreditasyon: Yetkili bir kuruluş tarafından, okul, enstitü, üniversite, program, şirket gibi bir kurum veya kuruluşun, önceden belirlenmiş standartları karşılamaya yeterli olduğuna dair resmi tanınırlık verilmesi işlemidir (Chan, 2008: 48; Pym ve diğerleri, 2012: 15). Türk Akreditasyon Kurumu’na göre ise akreditasyon, “uygunluk değerlendirme kuruluşlarınca gerçekleştirilen çalışmaların ve dolayısıyla bu çalışmalar sonucunda düzenlenen uygunluk teyit

belgelerinin (deney ve muayene raporları, kalibrasyon sertifikaları, yönetim sistemi belgeleri, ürün belgeleri, personel belgeleri vb) güvenilirliğini ve geçerliliğini desteklemek amacıyla oluşturulmuş bir kalite altyapısıdır” (Türk Akreditasyon Kurumu, Akreditasyon nedir?, t.y.).

- Sertifikasyon: Bireylerin önceden net bir şekilde tanımlanmış nitelikleri ve kriterleri karşıladıklarının bir organizasyon tarafından bireyin kendi isteği doğrultusunda onaylanması sürecidir (Chan, 2008: 48; Pym ve diğerleri, 2012: 15). Hlavac (2013: 35) tarafından yapılan bir diğer tanıma göre sertifikasyon, talepte bulunan adayın belirli performans ölçütleri ortaya koyarak prosedürleri belirlenmiş bir ölçme sürecinden geçtiği ve bunun yetkili bir mercii tarafından kabul edildiği süreci ifade etmektedir.

Ancak akreditasyon ve sertifikasyon sözcüklerinin bazı ülkelerde aynı kavramı ifade etmek için kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, Asya ve Avrupa’daki pek çok ülke, Kanada ve Amerika’da yukarıda sertifikasyon başlığı altında tanımlanan süreç için sertifikasyon sözcüğü kullanılırken, Avustralya, Yeni Zelanda ve Güney Afrika’da aynı kavramın altı akreditasyon sözcüğü ile doldurulmaktadır (Hlavac, 2013: 35). Her ne kadar bu iki terim zaman zaman birbirinin yerine kullanılabilir olsa da, aslında sertifikasyonun bir kurum tarafından ilgili şartları yerine getiren bir bireye, akreditasyonun da bir kurum tarafından ilgili şartları yerine getiren bir diğer kuruma verildiğini nerleştirmek gerekir. Bu yüzden, bu çalışmada, bireylerin yeterliliklerinin belirlenmiş ölçütler çerçevesinde bir kurum tarafından onaylanması süreci için sertifikasyon terimi kullanılacaktır.

2.2 Dünya’da Gelişmiş Çevirmen Sertifikasyonu Uygulamaları ve Çevirmenlik

Mesleği: Bu bölümde, Amerika, Avustralya, İngiltere ve Kanada’da özellikle çeviri eğitimi ve örgütlenme konusunda yaşanan gelişmeler ve yapılan sertifikasyon uygulamaları irdelenecektir. Çünkü bu ülkeler oldukça uzun zamandır, iyi yapılandırılmış çevirmen sertifikasyonu uygulamaları yapan ülkeler olarak kabul görmekte ve uygulamaları ile ilgili kapsamlı bir biçimde bilgi sunmaktadırlar (Chan, 2008: 53-54; Hale ve diğerleri, 2012: 58; Pym ve diğerleri, 2012: 53, 62, 69, 73). Bu 4 ülke ağırlıklı olarak sertifikasyonu sınav sistemi yoluyla yapmaktadır. Bundan dolayı bu

ülkelerde gerçekleştirilen çevirmen sertifikasyonu uygulamaları “sınavın içeriği”, “sınavın değerlendirilmesi”, “sınavda kaynak kullanımı”, “sınava yönelik eğitim faaliyetleri”, sınavın düzeyi ve eşdeğerlikler” ve “sınava giriş için ön koşullar” olmak üzere 6 başlıkta incelenecektir.

2.2.1 Amerika: Mütercim tercümanlık eğitimi göz önüne alındığında, Amerika’da ciddi bir çeşitlilik olduğu söylenebilir. Örneğin, 2 yıllık yüksek öğrenim programları sunan üniversiteler (Monterey-1965; Brigham Young-1976; Florida International University-1978; San Diego State-1980), yerel veya resmi hükümet makamları tarafından düzenlenen 40-80 saatlik kurs niteliğindeki eğitim birimleri (University of Massachusetts Worcester Campus Office of Community Programs-2012; University of Texas at Austin Professional Development Center-2012) uzaktan eğitim programları (Interpreter Education Online-2012; Virginia Institute of Interpreting- 2012) ve belli bir alanda çeviri hizmeti sunmaya yönelik online hizmet veren kurumlar (Language Line-2012) bulunmaktadır. Özellikle son yıllarda Amerika’daki pek çok üniversite bazen derecesiz, sertifika düzeyinde olsa da mütercim tercümanlık eğitimi vermeye başlamıştır ve bu kategori, lisans ve lisansüstü eğitim veren bölümlere eklendiğinde 105 kadar program olduğu belirtilmiştir (TISAC, 2011’den aktaran Hlavac, 2013: 55).

Ülkede yazılı çeviri ve sözlü çeviri arasında sertifikasyon konusunda bir farklılık söz konusudur. Şöyle ki, yazılı çeviri alanında yapılan belgelendirme yalnızca the American Translators Association (ATA- Amerikan Çevirmenler Birliği) tarafından yapılır. Diğer kategoriler ise, hatta zaman zaman tercümenin çeşidine göre (sağlık, hukuk vs.) veya yöntem/biçimine göre (işaret dili) şekillendirilmek kaydıyla, farklı hükümet makamlarınca yapılmaktadır.

1959 yılında kurulmuş olan ATA dünya çapında 95 ülkeden 11.000 kadar üyenin bulunduğu Amerika’nın en büyük çevirmenler birliğidir. Her yıl düzenlediği geniş kapsamlı konferanslar, ki bu organizasyonlarda başarılı çevirmen ve öğrencilere ödüller verilmekte ve burslarla öğrenciler desteklenmektedir, çevirmenlerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla daha sık ve daha küçük çaplı olarak yürütülen seminer ve eğitim toplantıları ve müşterilerin profesyonel çevirmenlerle çalışmanın önemi konusunda aydınlatılması amacıyla yapılan yayın faaliyetleri bu büyük organizasyon bünyesinde sürdürülen çalışmalar arasındadır. ATA, büyük bir mesleki birlik ve sektörel

ve mesleki standartlar hakkında bilgilendirmeler yapan bir merkez olmanın yanı sıra aynı zamanda yazılı çeviri alanında Amerika'daki en gelişmiş sertifikasyon programını uygulayan merkez olarak da dikkati çekmektedir. Bu sınav sonucunda başarılı olmuş sertifikalı çevirmen ve kurumların da online bir listesi ATA web sitesinde mevcuttur. (ATA, 2012'den aktaran, Hlavac, 2013: 55).

2.2.1.1 ATA Sertifikasyon Sınavı

Sınavın İçeriği

ATA Sertifikasyon Sınavının bir çevirinin başarısını ve kullanılabilirliğini 4 temel perspektiften değerlendirdiği söylenebilir. Bir çeviri metin için şu 4 soruya olumlu cevap verilebiliyorsa, o metin başarılı olarak nitelendirilir.

1. Çeviri, belirlenen direktiflere uygun mu? Yani, çeviri kullanılacağı bağlama uygun ve o bağlam için yeterince anlaşılırsa ve metin, tür, biçim, cümle yapısı ve ifade tarzı açısından hedef dilde yazılan metinlere paralellik gösteriyorsa, çeviri oluşturulan direktiflere uygun olarak yapılmıştır.
2. Çeviri, sınavda sunulan kaynak metnin genel içeriği, amacı ve argümanını yansıtıyor mu? Eğer konu metnin içerdiği zorlukları aşmış doğru bir aktarım yapabilecek boyutta anlaşılabilmiş, kaynak metindeki içerik yazarın örtük veya açık ifadeleri dışında hiçbir şey eklenmeden hedef metne aktarılabilmişse ve hedef metin, kaynak metinde ortaya konan görüş ve tartışma noktalarını, metin, cümle ve sözcük düzeyinde doğru bir biçimde yansıtabiliyorsa genel içerik, amaç ve argüman yeterli düzeyde aktarılmış demektir.
3. Çeviri, kullanılan çeviri stratejileri düşünüldüğünde, hedef dildeki benzer metin türleri ile paralellik gösteriyor mu? Görüş, argüman ve bilgi hedef kültüre uygun olarak aktarılmışsa, sözdizim hedef dile uygun, kaynak dilde kullanılan deyimler hedef dilde anlamlı bir kullanım oluşturacak şekilde aktarılabildiyse ve ifadeler yeterince açık ve anlaşılır oluşturulabildiyse, benzer metin türleri ile karşılaştırıldığında isabetli çeviri kararları alındığı sonucuna varılabilir.
4. Çeviri hedef dilde başarılı bir biçimde yazılmış mı? Bu soru ile tartışılmak istenen nokta çeviri metin ile hedef dilde ne ölçüde akıcı bir metin oluşturulabildiği ve metni bir

çeviri olarak gösteren sıra dışı kullanımların olup olmadığıdır. Dilbilgisi, imla, noktalama, yazım vb. gibi mekanik hataların ne sıklıkla veya ne ölçüde yapıldığı bu çerçevede incelenir.

ATA Sertifikasyon Sınavı üç saatlik bir zaman diliminde gözetmenler eşliğinde yapılan bir yazılı sınavdır. Adaylara 225-275 sözcükten oluşan üç adet (A metni, B metni ve C metni) metin sunulur ve adaylardan bu metinlerden ikisini çevirmeleri istenir. İlk metin çevrilmesi zorunlu olan genel içerikli bir metin iken, aday, belirlenen uzmanlık alanlarından seçilmiş diğer iki metinden birini seçerek çevirir.

Metin A: Bu metnin çevrilmesi zorunludur. Metin A, gazete makalesi, kurmaca olmayan bir metin, bir fikir yazısı gibi bir fikir ihtiva eden, yeni görüşler ve argümanlar ortaya atan metinlerden seçilir.

Metin B: Bu kategorideki metinler, teknik, bilimsel ve tıp uzmanlık alanlarından seçilir. Metinler bir uzman tarafından yazılmış olabilir ancak o alandaki uzmanlara yönelik hazırlanmış metinler değildir. Örneğin, hasta bilgi broşürü, ansiklopedi makalesi gibi metinler bu gruba girer.

Metin C: Finans, iş veya hukuk alanlarından seçilmiş metinler olan bu gruptaki metinler bir uzman tarafından yazılmış olabilir ancak ikinci kategoride olduğu gibi burada da hedef kitle alan uzmanları değildir; kontrat, finans raporu veya bir resmi düzenlemeye ilişkin evraklar gibi.

Bu metinler seçilirken dikkat edilen bir nokta, her ne kadar içeriklerinde zorlayıcı terminoloji bilgileri bulunsa da gerekli terminolojik bilgiye bir genel sözlük veya ilgili alan için hazırlanmış bir terim sözlüğü yardımıyla ulaşılabilmesidir. Çevrilecek metinlere ek olarak her bir metin ayrıca metin kaynağı, çevirinin amacı, alıcı kitle gibi çevirinin kullanılacağı bağlam ile ilgili bilgiler içeren ve “Amerikan İngilizcesi kullanınız” veya “xxx’i XXX olarak çeviriniz” gibi bazı çeviri direktiflerini de kapsamaktadır. Bu direktif ve açıklamalar bir nevi müşterinin o çeviriden tam olarak ne beklediğini şekillendiren bilgiler olarak düşünülebilir ve sınavın gerçek çalışma hayatından bir kesiti yansıtabilmesi amacıyla tasarlanmıştır (American Translators Association [ATA], Certification Exam Overview, What is the purpose of ATA Certification examination?, t.y.).

Sınavın Değerlendirilmesi

ATA Sertifikasyon Sınavında değerlendirme 4 temel doküman dikkate alınarak yapılmaktadır. Bu dokümanlar,

- bir hatanın metnin anlam bütünlüğü, içeriği, kullanım amacını ne ölçüde etkilediğinin değerlendirilmesine yardımcı olan bir “hata çizelgesi” (ATA Sertifikasyon Sınavı Hata Çizelgesi için bkz EK 1),
- hataları türüne göre ayrıştırıp, hata türü ile ilgili açıklamaları içeren bir standart “hata belirleme çizelgesi”,
- adayın çeviri becerisinin “IRL Çeviri Becerisi için Düzey Belirleyicileri”ne uygunluğunu ölçen bir çizelge (IRL Düzey Belirleyicileri ile ilgili daha detaylı bilgi *Sınavın Düzeyi ve Eşdeğerlikler* ile ilgili bölümde verilecektir, IRL çerçevesinde 3. düzey ve üzeri için yapılmış olan tanımlamalar referans alınır),
- adayların çevirileri “aktarım, terminoloji/biçem, ifade/hedef dile uygunluk ve yazım kuralları” olmak üzere 4 başlıkta başarılıdan başarısza doğru sıralanmış 5 düzeyden oluşan holistik bir yönergeden oluşmaktadır.

(ATA, Certification Exam Overview, How is the examination evaluated?, t.y.; Hale ve diğerleri, 2012: 58-59).

Yukarıda adı geçen hata türlerinin tanımlanmasını sağlayan ve değerlendirmede hata kategorilerini açıklamak için kullanılan “hata belirleme çizelgesi”nde yer alan hata türleri aşağıdaki gibidir:

- Ekleme: Adayın açıklama yapmak amacıyla gereğinden fazla ekleme yapmasıdır.
- Belirsizlik: Kaynak metinde bulunmayan ancak hedef metinde anlamsal belirsizliğe sebep olan ifadelerin yer alması.
- Büyük harf yazımı: Hedef dildeki büyük harf yazım kurallarına uyulmaması.
- Anlam bütünlüğü: Tutarsız terminoloji kullanımı, zamirlerin yanlış kullanılması, uygunsuz bağlaç kullanımı vb. hatalardan dolayı metindeki anlam bütünlüğünün bozulması.
- Vurgu imi/Aksan işareti: Hedef dilde var olan vurgu imleri veya aksan işaretlerinin yanlış kullanılması veya gerektiği yerde kullanılmaması.

- Sadakat: Hedef metnin, kaynak metinde aktarılmaya çalışılan anlamı yeterince yansıtamaması. Adayın hedef metni oluştururken kaynak metindeki anlam ve yazım amacına ne derece sadık kaldığını değerlendirebilmek için uzmanlar iki metni birbiriyle karşılaştırırlar.
- Farklı dillerde telaffuzları benzeyen ancak anlamları farklı sözcüklerin karıştırılması: Genellikle farklı dillerde benzer köklerden gelen ve biçimsel olarak ve telaffuz itibarıyla birbirine benzeyen ancak anlamları farklı olan sözcüklerin karıştırılması.
- Dilbilgisi: Bir cümlenin hedef dildeki dilbilgisi kurallarına (özne-yüklem uyumu, zaman ekleri, fiil, isim, zamir ve sıfatların yanlış biçimde kullanılması gibi) aykırı olarak kurulması.
- Okunaksız yazmak: Değerlendirme uzmanlarının adayın yazısını okuyamaması.
- Kararsızlık: Adayın bir sözcük, ifade veya bölüm için birden fazla çeviri alternatifini sunması.
- Birebir çeviri: Sözcüğü sözcüğüne çeviri yapılmasından dolayı hedef dilde tuhaf, anlaşılmasız veya yanlış ifadelerin oluşması.
- Yanlış çeviri: Kaynak dildeki ifadenin hedef dile yanlış aktarılması.
- Yanlış anlama: Değerlendirme uzmanının hedef metindeki hatanın kaynak metindeki bir sözcük veya ifadeyi yanlış okumaktan kaynaklandığını saptamasıdır. Kaynak metindeki cümlenin sözdizimini yanlış yorumlamak bu kategoriye bir örnek olarak verilmiştir.
- Çıkarma: Kaynak dilde var olan bir ifadenin hedef dile aktarılmaması. Bu hem başlık, cümle, metnin bir bölümü gibi metnin çeşitli yerlerinin atılması hem de ironi yapmak, öfkeli bir tavır takınmak gibi yazarın niyetinin de aktarılmaması olarak değerlendirilir.
- Noktalama: Hedef dilin noktalama kurallarına uyulmaması.
- Metin türü: Bu kategoride kabul edilen hatalar genellikle hedef dilde oluşturulan dil düzeyi veya biçimin hedef kitleye veya çeviri direktiflerinde belirtilen hedef kitleye uygun olmayışıdır. Örneğin, medikal bir dergi için yazılmış olan bir metinde medikal terimler ve bu türe uygun bir ifade biçimi kullanmak yerine günlük dile uygun kullanımların yer alması.

- İmla/Yazım Kuralları: Hedef dil imla/yazım kurallarına uygun olmayan bir biçimde çeviri yapılması. Şayet bir sözcüğün hedef dilde kabul gören farklı yazım biçimleri varsa, çeviride o sözcüğün yazımı ile ilgili tutarlılık göstermek gerekmektedir. Bu kategorideki bir hata anlamsal bir karmaşaya sebep oluyorsa daha önemli bir hata olarak kabul edilir.
 - Biçem: Biçem hataları Çeviri Direktiflerince tanımlanan çevirinin profesyonel kullanım veya yayın kurallarına uygun olmayan bir biçimde yapılması, örneğin kaynak metindeki bir kılavuz metni hedef dile aktarılırken o dilde kullanılan kılavuz metni özelliklerine uygun olarak ifade edilmelidir.
 - Sözdizim: Çeviride kullanılan cümle ve yapıların hedef dilin sözdizim kurallarına uygun olarak oluşturulmamış olması. İmla hatalarında olduğu gibi, burada da sözdizim hatası, anlamı bozuyorsa, hata daha ciddi boyutta ele alınır ve hata çizelgesinde farklı bir kategoride değerlendirilebilir.
 - Terminoloji: Kaynak dilde var olan bir uzmanlık alan teriminin hedef dilde kullanılmaması. Uzmanlık alan metinleri dışında, sınavın ilk bölümünde yer alan genel metinler için ise bu kural adayın birden fazla anlamda kullanılabilen bir terimi doğru anlamda kullanamaması olarak düşünülebilir.
 - Eksik metin: Bir metnin tamamının çevrilmemesi bu hata grubuna girer ve bu durumda metin değerlendirilmez.
 - Kullanım: Çevirilerde hedef dile uygun dilsel özellikler ve deyimsel kullanımların olması beklenir.
 - Sözcük türü: Bir sözcüğün kök olarak doğru ancak sözcük türü olarak yanlış veya hedef dilde bulunmayan bir biçimde kullanıldığı durumlar bu türden hataları doğurur. Bu kategoriye örnek olarak İngilizcedeki “conspiracy (gizli anlaşma, kumpas)” sözcüğü yerine “conspiration (entrika)” gibi aynı sözcük türünde –isim- fakat yanlış anlamda bir sözcüğün kullanılması veya “conspire (komplo kurmak)” fiilinin kullanılması gereken yerde “conspiracy” isminin kullanılması gösterilebilir
- (ATA, Framework for Standardized Error Marking Explanation of Error Categories, t.y.).

Sınavda Kaynak Kullanımı

Adaylar sınav salonuna kitap, sözlük, not defteri vb. gibi basılı her türlü referans kaynaklarını getirip, sınav esnasında diğer adaylarla paylaşmamak suretiyle bu kaynaklara başvurabilirler. Ancak, elektronik ekipman ve dijital kaynak kullanımına müsaade edilmemektedir. Bununla beraber, 2016 Nisan ayından itibaren sınavda kişisel bilgisayarlarını kullanmak isteyen adaylar, bilgisayarlı sınav formatı uygulamasıyla, kendi bilgisayarlarını kullanabilmektedirler. Bu formatta adayların bilgisayarlarına yüklenmiş sözlük ve çeviri belleklerini kullanabilmeleri mümkündür, ayrıca, online sözlük ve databaseler gibi interaktif olmayan internet kaynaklarına erişim de sağlanabilmektedir. Adayın çeviriyi kendisinin yaptığının kontrol edilebilmesi adına e-posta ve chat odaları gibi kaynaklara erişimleri kapalı tutulmaktadır. Bu formatta sınava girecek adayların bilgisayar kullanımı ve kaynak kullanımı ve erişimine ilişkin tüm kuralları anlayıp onayladığını belirten ayrı bir doküman imzalamaları zorunlu kılınmıştır (ATA, Certification Exam, Frequently Asked Questions, t.y.).

Sınav ile İlgili Eğitim Faaliyetleri

ATA Sertifikasyon Sınavı'na yönelik herhangi bir eğitim faaliyeti bulunmamakla birlikte, adaylar belirli bir ücret karşılığında bir hazırlık sınavına girebilmektedirler. ATA Sertifikasyon Sınavı'na benzetmekle birlikte, hazırlık sınavı olarak adlandırılacak bu sınavda adaya hataları ve eksikleri ile ilgili dönüt verilmektedir (ATA, Practice Test for the ATA Certification Exam, t.y.).

Sınavın Düzeyi ve Eşdeğerlikleri

Amerika'da özellikle kamu kurumlarında görev yapacak personel seçiminde adayların farklı becerilerdeki (okuma, yazma, dinleme, konuşma, çeviri, yorumlama, kültürlerarası iletişim, duyduğunu yazılı olarak çevirebilme) dil yeterliliklerini tanımlamak için kullanılan ve 1985 yılından bu yana Interagency Language Roundtable Scale/Descriptors (IRL Scale/Descriptors- IRL Tanımlayıcıları) olarak adlandırılan bir ölçek kullanılmaktadır. Resmi kurumlarda çalışacak kişilerin farklı dil becerilerinde düzeylerini belirleyebilmek için kullanılan ortak bir şablon şeklinde tanımlanabilecek bu ölçek, 6 (0-5) farklı beceri düzeyinden oluşur ve bu düzeylerde kişilerin hangi edinçlere sahip olması gerektiğini tanımlar. ATA Sertifikasyon Sınavı, IRL Skill Level

Descriptors for Translation Performance' a göre, yani IRL Çeviri Becerisi için Düzey Belirleyicilere göre 3. düzeye (Level 3) eşdeğer kabul edilmektedir (Certification Exam Overview, How is the examination evaluated?, t.y.).

Sınava Giriş için Ön Koşullar

ATA çevirmen sertifikasyon sınavına girebilmek için çeşitli ön koşulları tamamlamış olmanız gerekmektedir. İlk koşul ATA'ya üye olmaktır. Bunun dışında aşağıda değinilecek beş kriterden herhangi birini yerine getirmeniz beklenmektedir.

1. FIT üyesi bir kurum tarafından sertifikalandırılmış bir çevirmen olduğunu belgelemek.
2. ATA Eğitim Komitesi tarafından kabul edilmiş mütercim tercümanlık eğitimi veren bir akademik kurumdan alınmış diploma sahibi olmak. 2016 yılı itibariyle, ülkemizde yer alan üniversitelerden ATA tarafından onaylanan mütercim tercümanlık bölümleri, Bilkent üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi olarak belirtilmiştir (ATA, List of Approved Translation and Interpreting Schools, t.y.)
3. Herhangi bir alandan en az lisans düzeyinde diploma sahibi olmak ve bunun yanı sıra en az 2 yıl çevirmenlik deneyimine sahip olmak (2 yıllık deneyim süreci müşteri veya işverenlerden alınan referans mektupları ile veya fatura, vergi levhası, faaliyet belgeleri gibi evraklarla belgelenmeli).
4. En az lisans düzeyinde eğitim derecesine sahip olmayan adaylar, en az 5 yıl çevirmenlik yaptıklarını müşteri veya işverenlerden alınan referans mektupları veya fatura, vergi levhası, faaliyet belgeleri gibi evraklarla belgelenmek durumundadır.
5. American Council on the Teaching of Foreign Language (ACTFL) isimli sınavın kaynak dil için okuma bölümünden ve hedef dil için aynı sınavın yazma bölümünden en az "Advanced Low (başlangıç ileri düzey)" düzeyde başarılı olduğu belgelemek. Şayet İngilizce dışındaki dilde sınav uygulanmıyorsa yalnızca İngilizce dili için alınmış olan puan yeterli kabul edilmektedir (ATA Certification Exam Eligibility Requirements, t.y.).

Sınava girmek için istenen bu ön koşulların yanı sıra ATA bir de sınavda başarılı olan ve sertifikasının geçerliliğini korumak isteyen adayların bazı koşulları yerine getirmelerini talep eder. Sertifikanın devamlılığının sağlanması için yapılan bu uygulamaya göre sertifikalı adaylar üç yıllık periyotlarda eğitim ve gelişim puanları toplamak, bu faaliyetlere ilişkin belgeleri dosyalamak ve verilen süre içinde ATA çevrimiçi devamlı eğitim beyan formunu doldurmakla yükümlüdürler. Üç yıllık periyod adayın sertifikasını almasını takiben başlar ve çeşitli kategorilerde elde edebileceği ve belgelendirebileceği “Continuing Education-Devamlı Eğitim” faaliyetleri ile 20 eğitim puanı toplamasını gerekli kılar. 60 yaşın üzerindeki sertifikalı üyeler bu uygulamadan muaftır ve bazı koşullarda (adayın ciddi ve uzun süreli bir hastalığa yakalanması, askerlik hizmeti vb.) raporlamadan sorumlu ilgili birim bu puan toplama süresini uzatabilir. Bu üç yıllık sürenin bitmesini takiben 1 yıl içinde ATA denetlemeler yapar ve bu denetlemelerde adaylardan faaliyetlerine ilişkin tutmakla yükümlü oldukları dosyaları göndermelerini isteyebilir. Belirlenen süre zarfında eğitim çalışmalarına ilişkin bilgileri ATA’ya bildirmemiş olan çevirmenlerin sertifikaları geçerliliğini kaybeder ve bu kişilerin isimleri ve profil bilgileri ATA internet sayfasında yayınlanan sertifikalı çevirmen listesinden silinir ve bu kendilerine bildirilir. Böylelikle bu kişiler “ATA sertifikalı çevirmen” ibaresini kullanamaz. Sertifikanın geçerliliğini kaybetmesi adayın ATA üyeliğini etkilemez. ATA, sertifikasını kaybeden ancak ATA üyeliği devam eden ve aktif olarak alanda çalışanları eğitim puanları toplama yoluyla sertifikalarını tekrar geçerli hale getirebilmeleri konusunda teşvik etmektedir.

Yeni sertifika sahibi olmuş tüm üyelerin, ilk faaliyet rapor etme döneminde, ATA tarafından çevrimiçi ve ücretsiz olarak uygulanan ATA Ethics Module- ATA Mesleki Etik Modülü veya ATA konferanslarında katılımcılara sunulan Mesleki Etik Modülünü tamamlamaları gerekmektedir. ATA dışındaki kurumlar tarafından sunulan benzer eğitimler kabul edilmemektedir. Bu modülün daha sonraki faaliyet belgeleme dönemlerinde tekrarlanmasına gerek yoktur.

ATA tarafından mesleki gelişim ve eğitim faaliyetleri olarak kabul edilen ve sertifikalarının geçerliliğini devam ettirmek isteyen adayların katılmakla veya gerçekleştirmekle yükümlü oldukları bu faaliyetlerin örnekleri aşağıda görülebilir:

- Mütercim tercümanlık alanı veya ilintili çalışma alanlarında ulusal veya uluslar arası konferans, kurs, seminer, çalıştay gibi faaliyetlere çevrimiçi olarak veya yerinde katılmış olmak,
- Sözlü veya yazılı çeviri, çeviri teknolojileri, iş uygulamaları vb. gibi kişinin ilgi ve çalışma alanlarına uygun herhangi bir ulusal, uluslararası ticari kuruluş, resmi veya özel kuruluş tarafından basılmış, yayınlanmış ses kaydı, video, film, makale gibi bir ürün ortaya koymak veya bağımsız olarak yürüttüğü benzer çalışmalar,
- Sözlü veya yazılı çeviri ile ilgili kitap ve makale yazmak veya editörlük yapmak,
- Sözlü veya yazılı çeviri ile ilgili kurs, ders, seminar, çalıştay vb. düzenlemek veya bu tür faaliyetler eğitim vermek,
- Sözlü veya yazılı çeviri ile ilgili herhangi bir ücret almadan, gönüllü olarak verilen çeşitli hizmetler,
- ATA dışındaki meslek örgütlerinde üyelik
(ATA, Continuing Education Record, t.y.)

Amerika’da ATA tarafından yazılı çeviri alanında uygulanan çevirmen sertifikasyon sınavının yanı sıra, sözlü çeviri alanında mahkeme çevirmenliği sertifikası veren kurum the National Center for State Courts’a (Eyalet Mahkemeleri Ulusal Merkezi) bağlı olarak çalışan ve eyaletlerdeki mahkeme çevirmenlerinin yeterliliklerini test eden the Consortium for Language Access in Court (Mahkeme Dil Hizmetleri Birliği) birimidir. Sınav hedef dil ve kaynak dilde yazılı metinlerin sözlü çevirisi, ardıl çeviri ve andaş çeviri türlerini kapsamaktadır. Bir eyalette alınan sertifikanın bir diğer eyalette tanınmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Ayrıca, mahkeme çevirmenlerinin haklarını gözetmek amacıyla hizmet veren, 1200 kadar üyeye sahip the National Association for Judiciary Interpreters and Translators (NAJIT- Hukuk Mütercimleri ve Tercümanları Ulusal Birliği) adlı bir birlik bulunmaktadır (NAJIT, 2013’den aktaran Hlavac, 2013: 56).

Sözlü çevirinin bir başka alt alanı olan tıp tercümanlığı Amerika’da özellikle son yıllarda yüksek standartlarda etik kurallara dikkat edilerek yapılan bir meslek haline gelmiştir (Avery’nin, 2003’ten aktaran Hlavac, 2013: 56). The National Board of Certification for Medical Interpreters (Ulusal Tıp Tercümanları Sertifikasyon Kurulu),

2009 yılında yazılı ve sözlü bölümlerden oluşan ve İngilizce yazma becerisi, yazılı metinlerin sözlü çevirisi, ardıl çeviri, tıp terminolojisi, bir sağlık tercümanının görevleri, kültürel yeterlilik, mesleki kurallar, düzenlemeler vb. gibi konularda adayların bilgi ve becerilerini ölçen bir ulusal sertifikasyon programı oluşturmuştur (the National Board of Certification for Medical Interpreters, 2011'den aktaran Hlavac, 2013: 56; Hale ve diğerleri, 2012: 59). Konu ile ilgili Massachusetts Medical Interpreter Association (Massachusetts Tıp Tercümanları Birliği) gibi eyalet bazında çalışmalar yapan birliklerden söz etmek de mümkündür. Bunun dışında, The National Council on Interpreting in Health Care (Tıp Tercümanlığı Ulusal Kurulu) yaklaşık olarak 20 yıldır hem bireysel üyelerin hem de farklı eyaletlerdeki üye birliklerin haklarını gözetilen bir çatı kuruluş olarak çalışmaktadır. Kurul tıp alanındaki tercüme hizmetlerine ulaşılması, kaliteli hizmet ve eğitim gibi konularda daha iyi koşulların üretilmesi için gerek eyalet bazında, gerekse ulusal düzeyde sağlık konusunda siyasi otoritelerle iş birliği içinde çalışmaktadır. Üyelik için eğitim veya sertifika sahibi olmak gibi bir önkoşul bulunmamaktadır.

Öte yandan, bir diğer sözlü çeviri alt alanı olan işaret dili çevirmenliği konusunda 7 farklı sınav uygulanmaktadır. Bunlar, the Oral Transliteration Certificate, Certified Deaf Interpreter, Certificate of Interpretation (CI), Certificate of Transliteration (CT), the Combined Certificate (CI ve CT), the Conditional Legal Interpreting Permit-Relay ve the Specialist Certificate: Legal. Bunlardan 5 tanesi genel sınavlarken, piyasaya özel olarak hazırlanan iki sınav daha resmi niteliktedir. Bu iki sınava girmek isteyen işaret dili tercümanlarının öncelikle genel sınavlar kapsamında alınmış bir sertifika sahibi olması beklenmektedir (Kelly, 2007'den aktaran Hlavac, 2013: 56).

Tüm bu uygulamalar göz önüne alındığında Amerika'da, gerek devlet kurumlarında gerek özel sektörde olsun, bilhassa mahkeme çevirmenliği ve tıp tercümanlığı alanlarında, sertifika sahibi olmak işverenlerin önem verdiği ve adaylarda aradığı bir özelliktir. Diğer çalışma alanlarında ise yetkililer sertifikasyon yerine başka bazı özellikler de arayabilirler.

Çeviri piyasası ile ilgili olarak Amerika kökenli bir diğer gelişme de ilk kez 1991 yılında düzenlenen the Translation and Interpreting Summit Advisory Council'dır (Mütercim Tercümanlık Danışma Kurulu Zirvesi). Amerika ve Kanada'da yer alan pek

çok profesyonel çeviri organizasyonu, hükümet mercii ve işverenleri içine alan bu zirve, çeviri ve çeviri hizmetleri konusunda farklı organizasyonların işbirliği yapmasına aracı olmak amacını taşımaktadır (Hlavac, 2013: 57).

2.2.2 Avustralya: Avustralya’da sertifikasyon süreci 1977 yılında kurulmuş olan the National Accreditation Authority for Translators and Interpreters (NAATI- Mütercimler ve Tercümanlar Ulusal Akreditasyon Kurumu) tarafından yürütülmektedir. NAATI Avustralya’da yer alan 9 ayrı hükümetin ortak olarak oluşturduğu bir resmi kurumdur. Ancak bunun ötesinde çeviri sektöründeki farklı paydaşlarla ortak olarak çalışmalar yürüten bir üst kuruluş niteliğindedir. Bu paydaşlar arasında 8 çeviri meslek birliği/derneği, çokkültürlülük, göç, göçmenler vb. kapsamında çalışmalar yürüten organizasyonlar, çeviri hizmeti sağlayan işletmeler, eğitim kurumları ve Avustralya yerli halkına yönelik faaliyet gösteren organizasyonlar yer almaktadır. Temel hedeflerini sözlü ve yazılı çeviri alanında yüksek düzeyde ulusal standartlar belirleyerek Avustralya’da günden güne değişen ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte, kurum tarafından belgelendirilmiş mütercim ve tercümanlardan oluşan bir havuz oluşturmak olarak belirleyen NAATI, bu amaçla çeşitli alanlarda çalışmalar yapmaktadır. Avustralya’nın demografik yapısı göz önüne alındığında sertifikasyonun ülke için önemi daha da ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki, 2011 yılı nüfus sayımı rakamlarına bakıldığında, ülkede yaşayan 4 milyon Avustralyalı’nın % 23’ünün evlerinde İngilizce dışında bir dil konuştuğu kaydedilmiştir (the National Accreditation Authority for Translators and Interpreters [NAATI], Our industry, t.y.).

NAATI’nın en önemli faaliyet alanı, çeviri sektöründe 4 sertifikasyon düzeyi çerçevesinde sözlü ve yazılı çeviri standartlarını belirlemek ve bu standartlara uygun niteliklere sahip olduğunu gösterebilen adayları sertifikalandırmaktır. Bu amaçla, NAATI, Avustralya ve Yeni Zelanda’da farklı şehirlerde sertifikasyon sınavları ve yükseköğretim kurumlarında sözlü ve yazılı çeviri eğitimine yönelik dersler düzenler. Sertifika sahibi olmaya hak kazanmış mütercim ve tercümanları da ilan eder.

Organizasyon, Avustralya’daki sözlü ve yazılı çeviri standartlarını devlet politikası yoluyla düzenleyen bir değerlendirme kurumudur. Kurum üç farklı kategoride sertifikasyon sınavı uygulamaktadır. Bunlardan ilki ve en yaygın olanı Annual Program (Yıllık Program) başlığı altında düzenlenen ve yalnızca Avustralya ve Yeni Zelanda’da

Mart-Haziran ayları arasında yapılan sınavlardır. Bu program dışında, özellikle daha az yaygın olan diller için özel olarak düzenlenebilen Special On-Demand Test (İsteğe bağlı özel sınavlar) yıllık programs göre ücreti daha yüksek olan ve o program kapsamında olmayan diller için yapılabilmektedir. Son sınav türü Avustralya ve Yeni Zelanda dışında çeşitli yerlerde NAATI tarafından yine talebe bağlı olarak yapılan sınav türüdür.

Burada yıllık program kapsamında uygulanan ve farklı sertifikasyon düzeylerinden oluşan yazılı ve sözlü çeviri becerilerini ölçmeye yönelik uygulanan sınav türlerine değinilecektir.

Sertifikasyon uygulamasında yazılı çeviri alanlarında 4 temel sertifika düzeyi bulunmaktadır: “Paraprofessional Translator”, “Professional Translator”, “Advanced Translator” ve “Advanced Translator (Senior)”. Sözlü çeviri için ise Paraprofessional Interpreter ve Professional Interpreter olmak üzere iki farklı düzey yer almaktadır⁹. NAATI tarafından uygulanan bu sertifikasyon sınavları ile ilgili bilgiler NAATI Accreditation by Testing (2015b: 5-14) ve Chan (2008: 64-70)’dan alınmıştır.

2.2.2.1 NAATI Mütercim Sertifikasyon Sınavı:

Sınavın İçeriği

Paraprofessional Translator (Paraprosesyonel Mütercim): Bu düzey, çeviri becerilerinde en alt kategoridir ve bu düzey çeviri edinci uzmanlık alan bilgisi gerektirmeyen metinlerin çevrilmesini içermektedir. Ayrıca, adaylar sınavda, mesleki etik kurallarına ilişkin sorulara da cevap verir. Sınavın süresi 2 saat 10 dakika olarak belirlenmiştir ve sınav üç bölümden oluşmaktadır.

1. İngilizceden hedef dile çeviri (45 dakika-45 puan): 120-140 kelimelik iki metinden biri seçilir ve hedef dile çevrilir. Metinler özel bir uzmanlık alan bilgisi gerektirmeyen genel kategoride, zorluk derecesi çok yüksek olmayan metinlerdir.

2. Kaynak dilden İngilizceye çeviri (45 dakika-45 puan): 120-140 kelimelik iki metinden biri seçilir ve hedef dile çevrilir. Metinler özel bir uzmanlık alan bilgisi gerektirmeyen genel kategoride, zorluk derecesi çok yüksek olmayan metinlerdir.

⁹ Sınavların uygulandığı diller için bkz. https://www.naati.com.au/media/1104/accreditation_by_testing_booklet.pdf

3. Mesleki etik soruları (30 dakika- 10 puan): Meslek etiğine ilişkin 3 sorudan 2 tanesi seçilir. Adayların cevaplarını 150 kelimeyi geçmeden soruya uygun ve açık bir biçimde vermeleri gerekir. Bu soruları cevaplandırırken, adaylar, İngilizce veya diğer dili kullanabilirler.

Professional Translator (Profesyonel Mütercim): Profesyonel çeviri becerilerinde ilk düzey başarı ölçütü olarak kabul edilebilecek olan bu düzeyde aday, uzmanlık alan bilgisi gerektiren metinleri, kaynak metin türü ve biçimine uygun olarak hedef dilde anlamlı ve amacına uygun bir şekilde çevirebilmelidir. Verilecek sertifikanın türüne bağlı olarak adaylardan yalnızca bir dile veya iki dile birden çeviri yapması istenebilir. Mesleki etiğe ilişkin sorulara da cevap verilir. Sınavın süresi 2 saat 50 dakikadır. Sınav 2 bölümden oluşmaktadır.

1. Bölüm: İngilizceden hedef dile çeviri (45+45= 90 puan): Her biri 250 kelimedenden oluşan 3 metinden 2 tanesi seçilir ve hedef dile çevrilir. Metinler kültür, bilim, teknoloji, sağlık, hukuk, ticaret gibi çeşitli uzmanlık alanlarından uzman olmayan okuyuculara yönelik olarak seçilmiştir. Sınav aynı şekilde herhangi bir kaynak dilden İngilizceye çeviri şeklinde de uygulanabilmektedir.

2. Bölüm: Mesleki Etik Soruları (10 puan): Meslek etiğine ilişkin olarak sunulan 3 sorudan 2'si aday tarafından seçilir. Adayların cevaplarını 150 kelimeyi geçmeden soruya uygun ve açık bir biçimde vermeleri gerekir. Bu soruları cevaplandırırken, adaylar, İngilizce veya diğer dili kullanabilirler.

Advanced Translator (İleri Düzeyde Mütercim): Profesyonel mütercim düzeyinden daha üst düzey becerilere sahip adayların almaya hak kazanabildiği ve oldukça kompleks, teknik ve zor metinlerin istenilen standartlarda çevrilmesinin beklendiği üst düzey bir ünvandır. Adaylar uzmanlık alanlarını belirleyebilirler. Verilecek sertifikanın türüne bağlı olarak adaylardan yalnızca bir dile veya iki dile birden çeviri yapması istenebilir. Bu sınav 8 saat süren, diğer düzeylerdeki sınavlara göre zorluk derecesi daha yüksek olan bir sınavdır. Sınav 2 bölümden oluşmaktadır ve adaylar tek yönlü olarak kaynak dilden hedef dile çeviri yaparlar. Sınavda test edilen dillerden biri İngilizce olmak zorundadır ve diğer diller Arapça, Çince, Fransızca, Almanca, Yunanca, İtalyanca, Japonca, Rusça ve İspanyolcadır.

1. Bölüm: Bu bölümde adaylar 400 kelimelik politika, diplomasi veya kültür temalı çok teknik olmayan ancak belirli bir zorluk derecesinde hazırlanmış bir metni çevirmekle yükümlüdür. Adayların seçme şansı yoktur, tek metin verilir ve bu metnin çevrilmesi zorunludur.

2. Bölüm: Oldukça teknik ve kompleks olan ve uzmanlık alanı bilgisi gerektiren 4 metinden 2'sinin çevrildiği bu bölümde uzmanlık alanları hukuk, ekonomi, tıp ve bilim olarak belirlenmiştir.

Adaylara bu üç metni çevirmesi için 8 saatlik bir süre verilir, 09.00'dan 17.00'a kadar adaylar istedikleri zaman ihtiyaç arası vererek çalışabilirler. Bu süre sonunda metinlerini teslim etmek zorundadırlar.

Advanced Translator Senior (İleri Düzeyde Kıdemli Mütercim): NAATI sertifikasyon uygulamalarında en üst düzeydeki sertifikasyon kategorisidir. Bu ünvana sahip olacak adaylar uzmanlık alanlarında başarılı düzeyde çeviri ve ilgili becerileri sergileyebilmenin yanı sıra, çalışma alanlarında geniş ölçüde deneyim sahibi olduklarını da belgelemelidirler (Chan, 2008: 67; Hale ve diğerleri, 2012: 47).

Sınavın Değerlendirilmesi

NAATI 2011 yılında başlatılan "Improvements to NAATI testing" isimli proje ile uyguladığı sertifikasyon sınavlarının geçerlilik ve güvenilirliklerini artırmak için geniş kapsamlı bir projeye imza atmıştır. Bu proje kapsamında yayınlanan rapora göre bir nitelikli çevirmenin sahip olması gereken edinçlere ilişkin büyük meslek organizasyonları, akademik kurumlar ve sektörde yer alan farklı paydaşların yaklaşımları ve beklentilerinin dikkate alınarak oluşturulduğu bir çevirmen edinci (bilgi, beceri ve yetkinlik kavramlarından oluşan) havuzu ortaya konmuştur. Tablo 1'de bu edinçlerin neler olduğu görülebilir. Bu raporda, bir çevirmenin bu edinçlerin bir kısmının veya tümünün entegrasyonu ile çeviri eylemini gerçekleştirdiği ve dolayısıyla sertifikasyon sistemlerinin sınav ve değerlendirme ayaklarında bu edinçlerin adaylar tarafından ne ölçüde sergilendiğinin değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu rapora dayanarak 2018 yılından itibaren sınava giren adayların aşağıdaki edinçleri nasıl ve ne ölçüde sergileyebildiğinin bir ön koşul olarak, sertifikasyon sınavında veya sertifika yenileme aşamasında değerlendirilmesi hedeflenmektedir (NAATI, 2015a: 4)

Tablo 1
 NAATI Draft Translator KSAS (Knowledge, Skills, Attributes)
 NAATI Taslak Çevirmen Edinçleri (Bilgi, Beceri ve Yetkinlikler)

	Bilgi	Beceri	Yetkinlik
Dil Edinci (hedef ve kaynak dil için)	Sözcük bilgisi Dilbilgisi bilgisi Deyimsel kullanım ve dile özgü kullanım bilgisi	Anlam aktarımını gerçekleştirecek dil hâkimiyeti	Detaylara özen gösterme Başarı odaklı Güvenilir Öğrenmeye istekli Objektif Eleştiriye açık Saygılı İşbirlikçi Kendini yansıtabilen Çözüm odaklı olmak
Kültürlerarası/Kültür Edinç(i)	Kültürel, tarihsel ve siyasal bilgi	Toplumdilbilimsel beceri	
Araştırma Edinci	Araştırma araçları/yardımcı kaynak ve method bilgisi	Terminoloji ve bilgi araştırma becerisi, bilgi bankası oluşturup muafaza edebilme becerisi	
Teknolojik Edinç	Çeviri teknolojileri bilgisi	Bilgisayar kullanabilme becerisi: metin üretebilme, internet kullanabilme, bilgisayar destekli çeviri araçlarını kullanabilme	
Tematik edinç	Genel dünya bilgi Güncel olaylara ilişkin bilgi sahibi olma Uzmanlık alanına yönelik bilgi sahibi olma		

Tablo 1 devamı

Çeviri Edinci	Çeviri yöntemleri bilgisi Çeviri standartlarına ilişkin bilgi Metin normlarına ilişkin bilgi	Metin analiz becerisi Anlam aktarımı becerisi Yazma becerisi Direktifleri takip edebilme Revizyon, redaksiyon ve son okuma yapabilme becerisi	
Çeviri Hizmeti Sağlama Edinci	Çeviri piyasasındaki işleyişe yönelik bilgi sahibi olma	Bu bilgiyi iş yaparken kullanabilme becerisi (Kişilerarası) İletişim becerisi	
Meslek Etiği Edinci	Etik bilgisi	Mesleki etik bilgisi	

Kaynak: NAATI 2015a:6-8.

NAATI çevirilerin değerlendirilmesi için ayrıntılı hata analizi yöntemi kullanır ve “doğruluk ve “değiş standardı” olarak iki grupta incelenen hataların tanımlanması ve sınıflandırılması için çeşitli semboller kullanılır. Ekleme, çıkarma, anlamı çarpıtma gibi hatalar doğruluk kategorisine girerken sözcük seçimi, deyim seçimi, yazım ve dilbilgisi gibi daha çok dil kullanımı ve kalitesini içeren hatalar değiş standardı grubunda ele alınır. Hatanın ciddiyetine göre 0.5- 5 puan kırılır. Doğruluk grubundaki hatalardan dil kalitesindeki hatalara oranla daha fazla puan kırılır (Turner, Lai & Huang, 2014’ten aktaran Akdağ, 2015: 145-146).

Sınavda Kaynak Kullanımı

Sınavda adaylar sözlük ve terimler listesi kullanmakta serbesttir. Ancak cep telefonu, kişisel bilgisayar, tablet, çeviri belleği vb. elektronik ekipmanların, basılı dökümanlara elle yazılmış notların, bireysel not kâğıtlarının kullanılması ve internet erişimi yasaktır.

Adayların sınav esnasında yanlarında getirdikleri kaynakları paylaşmalarına da izin verilmemektedir. Bir aday sınavda herhangi bir elektronik araç kullanmak istiyorsa (tablet, laptop vs.) sınavdan en geç 10 iş günü önce NAATI ile iletişime geçmeli ve bu kaynakla ilgili yazılı olarak bilgi (model, marka vs.) vermelidir. Ancak sınav günü adayların beraberlerinde getirdikleri her kaynak kontrol edilir ve uygunsuz bulunanların kullanılmasına izin verilmez (NAATI, 2016:1).

Sınav ile İlgili Eğitim Faaliyetleri

NAATI tarafından yetkilendirilen mesleki eğitim kurumları ve yüksek öğrenim kurumları çevirmenlik mesleğini icra edebilmek için gerekli olan bilgi ve becerileri adaylara kazandırmak amacıyla eğitim verebilmektedir. NAATI tarafından belirlenen standartlara uygun olarak eğitim veren kurumlar, kurumca belirli bir süre için akredite edilir, akreditasyonun devamlılığı için eğitim kurumunun belirlenen koşullarda eğitim vermeye devam ediyor olması gereklidir. Verilen eğitimin beklenen standartları ne ölçüde karşıladığına bağlı olarak farklı eğitim kurumları farklı sertifikasyon düzeyleri için akredite edilebilmektedir (profesyonel tercüman, paraprofesyonel çevirmen, ileri düzeyde tercüman veya mütercim gibi). Dolayısıyla ilgili kurumdaki eğitim faaliyetlerini başarıyla tamamlayan ve diploma alan adaylar ayrıca bir sertifikasyon sınavına tabi olmaksızın ilgili alanda NAATI sertifikalı çevirmen (sözlü veya yazılı) olabilmektedir¹⁰ (NAATI, Approved Courses, t.y.)

Sınavın Düzeyi ve Eşdeğerlikler

Sınavların ulusal veya uluslararası herhangi bir kriter/ölçek/çerçeveye ilişkin düzey veya eşdeğerlik bilgisi verilmemiştir.

Sınava Giriş için Ön koşullar

NAATI tarafından belirlenen 4 sertifika düzeyinde sınava girebilmek için adayların belirli kriterleri yerine getirmeleri gereklidir.

Paraprofessional Translator (Paraprofesyonel Mütercim): Bu düzeyde sertifika sahibi olmak isteyen adaylar Avustralya'daki lise/orta öğretim düzeyinde en az 4 yıllık mezuniyet belgesine sahip olduklarını ve sınava girecekleri dil çiftindeki yeterliliklerini

¹⁰ İlgili eğitim kurumları için bkz. https://www.naati.com.au/media/1299/naati_approved_course_list_final.pdf

belgeleyebilmelidirler. Dil yeterliliği; çeviri piyasasındaki faaliyetlerin belgelenmesi, İngilizce ve/veya yabancı dilde muafiyet sınavlarında istenilen düzeyde bilgi sahibi olduğunu belgelemek veya NAATI tarafından yapılmakta olan Language Aide Test olarak adlandırılan dil sınavından geçer not almış olmak gibi çeşitli şekillerde belgelenebilir.

Professional Translator (Profesyonel Mütercim): Bu sertifikasyon sınavına girebilmek için aranan ön koşullar herhangi bir alanda üniversite diplomasına sahip olmak ve/veya NAATI paraprofessional translator sertifikasına sahip olmak, bir işveren tarafından onaylanan çeviri deneyimine sahip olmak veya ilgili alanda yükseköğretim eğitime sahip olmaktır.

Advanced Translator (İleri Düzeyde Mütercim): Bu düzey için belirlenen ön koşullar adayların bir yükseköğretim kurumundan herhangi bir alanda almış oldukları diploma ve NAATI tarafından profesyonel çevirmen olarak sertifikalandırılmış olmalarıdır. Yükseköğretim diploması koşulu mesleki bilgi ve deneyiminin bir yükseköğretim diplomasına eşdeğer düzeyde olduğunu belgeleyebilen adaylar için istenmeyebilir. Bu durumda adaylar işverenlerinden aldıkları, kendilerinin ilgili alanda en az 2 yıl düzenli olarak çalıştıklarını gösterir bir referans mektubu veya belgeyi NAATI'ye sunmak durumundadırlar. Serbest çevirmenler de bu nitelikte bir resmi beyan getirmek zorundadır.

Advanced Translator Senior (İleri Düzeyde Kıdemli Mütercim): Bu en üst düzey sertifikasyon için adaylar bir önceki kategori olan ileri düzeyde çevirmen sertifikasına sahip olmanın yanı sıra istenilen deneyim şartını da sağladıklarını belgeleyebilmelidir. Şunu belirtmek gerekir ki bu düzey için NAATI sınav uygulamamaktadır, adayların değerlendirme için evraklarını NAATI Qualification Assessment and Advisory Committee'ye (NAATI Değerlendirme ve Danışma Kurulu) sunmaları gerekmektedir.

2.2.2.2 NAATI Tercüman Sertifikasyon Sınavı:

Sınavın İçeriği

Paraprofessional Interpreting Testing (Paraprofesyonel Tercümanlık Sınavı- 40 dakika): Sınav 3 bölümden oluşmaktadır.

1. Bölüm: Sosyal ve Kültürel Farkındalık (5 puan): Sınavın bu ilk bölümünde adaya 2'si İngilizce sorulup cevaplandırılacak, 2'si diğer dilde sorulup cevaplandırılacak toplam 4 adet soru sorulur. Sorular sosyal ve kültürel faktörler ve sosyo-politik olayların bir tercümanın faaliyet göstereceği çeşitli durumlarda ne gibi etkileri olabileceğine ilişkin sorulardır.

2. Bölüm: Mesleki Etik Kuralları (5 puan): Bu bölümde, adayın meslek etiğine ilişkin farkındalık düzeyini test etmek üzere hazırlanan sorulara yeterli ölçüde cevap vermesi beklenir. Mütercimlerin ve tercümanların mesleklerini icra ederken uymakla yükümlü oldukları kurallara ilişkin 2'si İngilizce sorulup cevaplandırılacak, 2'si diğer dilde sorulup cevaplandırılacak toplam 4 adet soru sorulur.

3. Bölüm: Diyalog Çevirisi (2x45=90 puan): Yaklaşık olarak 300'er sözcükten oluşan ve biri İngilizce diğeri İngilizce dışındaki dili konuşan iki konuşmacı arasında geçen iki diyalogun çevrilmesinden oluşan bu bölümde, diyaloglar uzunluğu yaklaşık 35 sözcük kadar olacak şekilde bölünerek aktarılır.

Professional Interpreting Testing (Profesyonel Tercümanlık Sınavı- 75-90 dakika): Sınav 2 bölümden oluşmaktadır.

1. Bölüm: Diyalog Çevirisi (2x25=50 puan): Yaklaşık olarak 400'er sözcükten oluşan ve biri İngilizce diğeri İngilizce dışındaki dili konuşan iki konuşmacı arasında geçen iki diyalogun çevrilmesinden oluşan bu bölümde, diyaloglar uzunluğu yaklaşık 60 sözcük kadar olacak şekilde bölünerek aktarılır. Sınavın diğer aşamalarını oluşturan Sosyal ve Kültürel Farkındalık Soruları, Mesleki Etik Soruları ve Yazılı Metinden Sözlü Çeviri soruları bu bölümde nakledilen diyalog ile ilintili olmaktadır.

Sosyal ve Kültürel Farkındalık Soruları (10 puan): Her bir diyalog için adaya 1'er soru yöneltilir. İlk soru İngilizce sorulur ve İngilizce cevaplandırılması gerekir. İkinci soru diğer dilde sorulur ve cevaplandırılır.

Mesleki Etik Soruları (10 puan): Yine ilk aşamada kullanılan diyaloglara yönelik mesleki etik kapsamında 2 soru sorulur. İlk soru İngilizce sorulur ve İngilizce cevaplandırılması gerekir. İkinci soru diğer dilde sorulur ve cevaplandırılır.

Yazılı Metnin Sözlü Çevirisi (2x10=20 puan): İlk aşamada kullanılan diyaloglara yönelik farklı konularda yazılmış 200'er kelimelik iki yazılı metin adaya verilir. Metinlerden biri İngilizceden hedef dile, diğeri kaynak dilden İngilizceye çevrilir.

2. Bölüm: Metinlerin Ardıl Çevirisi (2x15=30 puan): Yaklaşık 300 kelimedenden oluşan iki adet metin 130 ve 170 sözcükten oluşan iki bölüme ayrılır. Her bir bölüm adaya dinletirilir ve adayın doğru ve düzgün bir şekilde dinlediğini hedef dile aktarması istenir. İlk metin İngilizce dışındaki dilde oluşturulmuştur, ikincisi ise İngilizcedir. Adaylar metinleri yalnızca bir kez dinleyebilirler. Bu esnada not almaları önerilir. Adaylar bu bölümdeki konulara ilişkin sınavdan 2 hafta önce bilgilendirilir.

Sınavın Değerlendirilmesi

Sınavlar adayın cevaplarının uygun bir biçimde değerlendirilebilmesi için kayıt edilir ve notlandırılır. Adayların Paraprofessional Interpreting sınavından başarı sayılabilmesi için aşağıdaki puan çizelgesinde belirtilen asgari puanlamaya uygun performans göstermiş olması gerekmektedir:

Toplamda 70/100 puan

1. bölüm(sosyal ve kültürel farkındalık soruları) 2.5/5

2. bölüm(mesleki etik soruları) 2.5/5

3. bölümde (diyalog çevirisi) ise 63/90 (her bir diyalog için 45 üzerinden en az 29 puan almak koşuluyla)

Professional Interpreting sınavı için adayların sertifika alabilmeleri için ilgili bölümlerden en az aşağıda belirtilen puanları almış olmaları gerekir:

1. bölüm: diyalogların ardıl çevirisi için 35/50,
yazılı metinlerin sözlü çevirisi için 14/20,
sosyal ve kültürel farkındalık soruları için 5/10
mesleki etik soruları 5/10

2. Bölüm: metinlerin ardıl çevirileri için 21/30

Tercüme becerisini ölçmeye yönelik olan ardıl çeviri, diyalog çevirisi ve yazılı metinlerin sözlü çevirisi bölümlerinden en az 70/100 puan almış olmak gerekir.

Sınavda Kaynak Kullanımı

Paraprofessional Interpreter ve Professional Interpreter sınavlarında adayların her hangi bir yardımcı kaynak kullanmasına izin verilmemektedir.

Sınav ile ilgili Eğitim Faaliyetleri

NAATI Yazılı Çeviri/Mütercim Sınavı ile ilgili eğitim faaliyetleri bölümünde gerekli açıklama yapılmıştır.

Sınavın Düzeyi ve Eşdeğerlikler

Sınavların ulusal veya uluslararası herhangi bir kriter/ölçek/çerçeveye ilişkin düzey veya eşdeğerlik bilgisi verilmemiştir.

Sınava Giriş için Ön Koşullar

Paraprofessional Interpreter (Paraprosesyonel Tercüman): Bu düzeyde sertifika sahibi olmak isteyen adayların, paraprosesyonel mütercim sınavında olduğu gibi, Avustralya'daki lise/orta öğretim düzeyinde en az 4 yıllık mezuniyet belgesine sahip olmaları ve sınava girecekleri dil çiftindeki yeterliliklerini belgelemeleri istenir.

Professional Interpreter (Profesyonel Tercüman): Bu sertifikasyon sınavına girebilmek için aranan ön koşullar adayların, profesyonel mütercim sınavına benzer olarak, herhangi bir alanda diploma sahibi olması veya NAATI paraprofessional interpreter sertifikasına sahip olmasıdır.

Özetle, Avustralya ve Yeni Zelanda'da çeviri işiyle uğraşan ve NAATI tarafından sertifikalandırılmak isteyen kişiler bunu çeşitli yollarla yapabilirler. NAATI sertifikasına sahip olabilmek için ise aşağıdaki yollar takip edilebilir:

- Adaylar NAATI tarafından uygulanan mütercimlik ve tercümanlık sınavlarında becerilerini sergileyip, başarılı oldukları takdirde sertifika sahibi olabilirler.
- NAATI tarafından akredite edilmiş bir eğitim kurumdan mütercim/tercümanlık eğitimi alarak, bu süreci başarılı bir biçimde tamamlayan kişiler NAATI'nin ilgili kurumu akredite ettiği sertifikasyon türü çerçevesinde belge sahibi olabilirler.
- Yurtdışında NAATI tarafından tanınan ve kabul edilen bir yükseköğretim kurumundan mütercim tercümanlık eğitimi almış ve bir uzmanlık alanı bilgisine sahip olduğunu veya uluslararası bir çevirmen meslek örgütüne üyeliğini belgeleyebilenler yine NAATI'nin kararına bağlı olarak sertifika sahibi olabilir.

2.2.3 İngiltere: İngiltere’de farklı üniversitelerde lisans ve lisansüstü düzeyinde mütercim tercümanlık eğitimi verilmektedir. Lisansüstü düzeyde eğitim veren kurumlar arasında Aston (1997), Bath (1966), Edinburgh (1985), Leeds (1996), Manchester, Surrey (1985), Warwick, Westminster (1963); lisans düzeyinde eğitim veren üniversiteler arasında Heriot-Watt (1963) üniversiteleri sayılabilir.

Dil ile uğraşan profesyonellerin ve çevirmenlerin haklarını gözetmek ve çeşitli konularda onlara yardımcı olmak için sektörde yer alan iki büyük organizasyon göze çarpmaktadır: 1910 yılında kurulan oldukça köklü bir geçmişe sahip olan the Chartered Institute of Linguists (CIOL/IOLET- İmtiyazlı Dilbilimciler Enstitüsü) ve 1986 yılında kurulmuş olan the Institute of Translation and Interpreting (ITI- Mütercim Tercümanlık Enstitüsü). Bu kurumların her ikisi de üyelik için adaylardan birtakım ön koşulları taşımalarını beklemektedir ve çevirmenleri müşterilerle buluşturan birer aracı olarak görev yapmakta olan profesyonel birer birlik niteliğindedir. The Institute of Linguists aynı zamanda üniversitelerde eğitimi verilmeyen bazı göçmen dillerinde toplum çevirmenliği kursları düzenlemektedir (Hlavac, 2013: 54).

CIOL kurulduğu yıl olan 1910 yılından bu yana çevirmenlik sınavları düzenlemekte ve başarılı olan adaylara sertifikasyon imkânı sağlamaktadır. Organizasyon 2014 yılı itibariyle farklı kategorilerde 5300 üyeye sahiptir. Kurum, Diploma in Translation (DipTrans-Çeviri Diploması), Diploma in Public Service Interpreting (DPSI-Kamu Hizmetleri Tercümanlığı Diploması) ve Diploma in Police Interpreting (DPI-Karakol Tercümanlığı Diploması) olmak üzere üç farklı alanda çevirmen sertifikasyon sınavları düzenlemektedir. Bu üç sınava çalışmanın bu bölümünde sırasıyla değinilecektir.

2.2.3.1 DipTrans: Sınav 1989 yılından bu yana düzenlenmekte olup adayların kaynak dilden kendi ana dillerine profesyonel düzeyde çeviri yapabilme becerilerini ve mesleki etik kuralları ile ilgili farkındalık düzeylerini ölçmeyi hedeflemektedir (Chan, 2008: 55).

DipTrans ile ilgili aşağıda verilecek detaylı bilgiler 2014 yılında kurum tarafından sınava girecek adaylar için hazırlanmış olan kitapçıktan alınmıştır.

Sınavın İçeriği

Sınav her bir aşamanın birbirinden bağımsız olarak değerlendirildiği üç bölümden oluşmaktadır. Sınavda yer alan kategoriler aşağıdaki gibidir:

1. Bölüm: Genel bir metnin yazılı çevirisi (3 saat)

600 kelimelik zorlayıcı ancak özel bir uzmanlık alan bilgisi gerektirmeyen genel bir metnin profesyonel düzeyde hedef dile çevrilmesi.

2. Bölüm: Yarı özel alan metninin yazılı çevirisi (2 saat)

Teknoloji, iş veya edebiyat alanlarından herhangi birini seçerek yaklaşık 450 kelimedenden oluşan bir yarı özel alan metninin profesyonel bir düzeyde hedef dile çevrilmesi.

3. Bölüm: Yarı özel alan metninin yazılı çevirisi (2 saat)

Fen, sosyal bilimler veya hukuk alanlarından herhangi birini seçerek yaklaşık 450 kelimedenden oluşan bir yarı özel alan metninin profesyonel bir düzeyde hedef dile çevrilmesi.

Sınavın yarı uzmanlık alan bilgisi gerektiren 2 ve 3. bölümleri ile ilgili alanlar ve bu alanlardan adayın seçebileceği kombinasyonlar aşağıdaki tabloda detaylı bir biçimde belirtilmiştir:

Tablo 2

DipTrans Yarı Uzmanlık Alanı Bilgisi Gerektiren Sınav Alanları ve Adayların Bu Alanlarla İlgili Yapabilecekleri Seçimler

(02A) Teknoloji+ (03D) Fen (02A) Teknoloji+ (03E) Sosyal B. (02A) Teknoloji+ (03F) Hukuk	(02B) İş + (03D) Fen (02B) İş + (03E) Sosyal B. (02B) İş + (03F) Hukuk	(02C) Edebiyat+ (03D) Fen (02C) Edebiyat+ (03E) Sosyal B. (02C) Edebiyat+ (03F) Hukuk
Bölüm 02 (A): Teknoloji Tarım Mimarlık Mühendislik Çevre Bilgi Teknolojileri Sağlık Eczacılık Plastik ve Polimer Telekomünikasyon Tekstil Teknolojileri Ulaşım	Bölüm 02 (B): İş Muhasebe Bankacılık Ticaret Ekonomi İthalat-ihracat Finans Sigortacılık Pazarlama İşletme	Bölüm 02 (C): Edebiyat Kurgusal metinler Drama Film metinleri
Bölüm 03 (D): Fen Tarım Astronomi Biyokimya Biyolojik Bilimler Kimya Yer bilimleri Çevre Yaşam Bilimleri Matematik Tıp Eczacılık Fizik	Bölüm 03 (E): Sosyal Bilimler Antropoloji Gelişim Çalışmaları Ekonomi Eğitim Çevre Tarih Felsefe Politik Bilimler Psikoloji Siyaset Bilimi Kamu Yönetimi Din Sosyoloji	Bölüm 03 (F): Hukuk Durum Çalışmaları Medeni Hukuk Ticari Hukuk Kriminal Hukuk Aile Hukuku Uluslararası Hukuk Mahkeme Raporları Hukuk Raporları Hukuki Dergi Makaleleri

Kaynak: IoLEDUCATIONALTRUST [IOLET], 2014a: 18-19.

Sınavda her ne kadar çeviri pratiğinin ölçülmesi öncelikli olsa da adayların teorik farkındalığa sahip olması ve teorinin pratiğe nasıl aktarılabilmesine dair fikir sahibi olması da beklenmektedir. Adayların çeviri teorisi ile ilgili şu noktalara hazırlanarak sınava gelmeleri önerilmektedir: Çevirinin kaynak metin ve yazar, hedef kitle, kaynak ve erek metnin kültürel bağlamları gibi farklı dinamiklerini kavrayabilmek, farklı eşdeğerlik türleri ve çeşitli çeviri stratejileri ve prosedürleri ile ilgili bilgi sahibi olma, kaynak ve erek dildeki farklı kesit ve biçimler, kavramlar ve terminolojiler ve bunların nasıl kullanıldığı konusunda deneyim sahibi olmak, özel isimler, kısaltmalar, ağırlık ölçüleri gibi bazı muhtemel çeviri sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözümlerin nasıl bulunabileceğine dair farkındalık geliştirmiş olmak, farklı metin ve çeviri türlerine

ilişkin farkındalık geliştirmiş olmak, örneğin bir çeviri sürecinde biçimsel veya devingen eşdeğerlik arasında ayırım yapabilmek gibi.

Sınavın Değerlendirilmesi

Yukarıda sınav içeriği ile ilgili tanımlarda metinlerin “profesyonel düzeyde çevrilmesi” şeklinde ifadeler olduğu göze çarpmaktadır. Bu ifade ile kast edilenin profesyonel anlamda piyasada kullanılabilir, işlevsel olarak doğru, biçim olarak uygun, dilsel olarak yeterince doğal ve özgün, kaynak dilde yaratılan anlam ve etkiyi hedef dilde de yaratabilen bir eser ortaya çıkarmak olduğu belirtilmiştir. Sınavda kullanılan metinler kaynak dilin kullanıldığı ülke(ler)deki sosyal, politik, ekonomik ve kültürel bağlamlarla bağlantılı olarak eğitilmiş ve belirli bir kültür ve bilgi düzeyine sahip olan okuyuculara hitaben yayınlanmış gerçek kaynaklardan seçilmiştir ve sınav için belirlenmiş uzmanlık alanlarından oluşmaktadır. Bu nedenle, “hedef kitle” kavramı sınavın değerlendirme ölçütlerinde özellikle altı çizilen bir belirteç olmuştur. Hedef kitlenin beklentileri ve ihtiyaçlarına uygun olarak kaynak metnin yarattığı etkinin eşdeğerinin hedef dilde yaratılması, üzerinde önemle durulan bir değerlendirme ölçütüdür.

Adayların sınavdan geçer puan alabilmeleri için, her üç bölümü de geçerek sınavın % 60’ını başarı ile tamamlayabilmeleri gerekmektedir. Ancak, adaylar başarısız oldukları bölümlere herhangi bir sıra gözetmeksizin diledikleri gibi girebilirler. Ancak bir bölümden başarılı olmuş olan aday, sertifika sahibi olmak istiyorsa, diğer bölümlerden de beş yıl içinde başarılı olmak zorundadır. Sınavda başarı düzeyleri

80-100 puan- Takdir

70-90 puan- Teşekkür

60 puan- Geçer

olmak üzere üç kategoride düzenlenmiştir. Adayların kâğıtları “anlama, doğruluk, dil kesiti”, “dilbilgisi, bağdaşıklık, bağlaşıklık, düzen kesiti”, “teknik kesit” olmak üzere üç farklı ulamdaki yeterliliklere ne denli sahip olduklarının tespit edilebilmesi için her bir ulam için belirlenmiş kriterlere karşılık gelen rakamsal değerlere uygunluğu açısından değerlendirilir. Her bir adayın değerlendirme kağıdı değerlendirme komitesi üyeleri tarafından ayrıntılı olarak doldurulur. Her bir kesit için varsa hatanın olduğu kaynak

metin satırı, hatalı bölüm, bu hataya ilişkin önerilen çözümler, değerlendirenin yorumu ve hatanın ciddiyeti (yukarıda belirtilen üç kategoride) ve varsa ek değerlendirme ve yorumlar belirtilir (Akdağ, 2015: 139-141). Değerlendirme ölçütü olarak kullanılan puanlama rubriği için bakınız EK 2.

Değerlendirme sürecinde adayın ürettiği çeviri parçalara bölünerek kaynak metnin çözümlenmesi ve erek dilde yeniden oluşturulması yoluyla ne derece özgün bir metin oluşturulabildiği incelenir. Bu noktada adayların ilk olarak kaynak metni anlama ve sonrasında da hedef dile aktarma sürecinde genellikle yaptıkları hatalar şu şekilde belirlenmiştir:

1. Anlama hataları: DipTrans değerlendirme ölçütlerinde temel alınan esas adayın kaynak metni doğru bir biçimde anlamlandırmasıdır ki bu da kaynak metinde yer alan bilgilerin doğru bir biçimde erek metne aktarılmasına olanak sağlar. Bu aşamada kaynaklanan eksikliklerin doğurduğu temel hatalar aşağıdaki şekilde genellenebilir:

- Tümcenin veya paragrafın tam ve doğru olarak anlaşılmasından dolayı direkt çeviriye başvurma,
- Sözlük kullanmayarak sözcüğün anlamını tahmin yoluyla ifade etme,
- Sözcüklerin, kavramların, deyimlerin ve teknik terimlerin tam ve doğru olarak anlaşılmasından ötürü yanlış çeviriler yapma,
- Metindeki bazı bölümlerin çıkarılması ve çevrilmemesi (kaynak metnin %5'inden fazlasının çıkarılması kalan bölümler ne denli başarılı çevrilirse çevrilsin adayın başarısız olmasına neden olur).

Bu tip hataların olmaması için adaya tavsiye edilen, gerektiği yerlerde tek dilli veya çift dilli sözlüklere başvurmadan kaçınmak, alan ile ilgili iyi bir arka plan bilgisine sahip olmak ve her iki dildeki kültürel bağlamlara yeterince hâkim olmaktır.

2. Aktarma hataları: Sınav temelde kaynak dildeki mesajın erek dilde doğruluk, uygunluk, özgünlük ve kabul edilebilirlik esasları doğrultusunda aktarımını ölçtüğü için, erek dilde oluşturulan metnin, erek dil normlarına, cümle yapısı, terminoloji kullanımı, metnin tutarlılığı, yazara ve yazarın niyetine sadık kalınması bakımından uygunluğu sınavdan geçer not alınabilmesi için adayın çevirisinde aranan unsurlardır. Aktarım

aşamasında adayların karşılaştıkları güçlükler ve dikkat etmesi gereken noktalar şu şekildedir:

- Erek dilde uygun dil kesitinin seçilmesi,
- Sözcük, terminoloji ve deyimlerin seçiminde kaynak metindeki işlev, hedef kitle ve amaca uygun olarak hareket etmek.

Adaylar bu aşamada hataya düşmemek için metnin bütünündeki mantıksal yapıyı çözebilmelidir. Terimler ne kadar doğru kullanılırsa kullanılsın sözcükler ve metnin bölümleri metnin bütününden bağımsız olarak ele alınırsa, çevirinin kalitesini ciddi ölçüde etkileyen bir hataya düşülmüş olur. Adayların dikkat etmeleri gereken diğer hususlar, morfoloji, sözdizim gibi öğeleri de içinde barındıran dilbilgisi, cümlelerin ve metnin uyumu, bütünlüğü ve tutarlılığı, yazım, imla, aksan ve çevirinin organizasyonudur.

Sınavda Kaynak Kullanımı

Adaylar sınavda sözlük ve kendi terim bankalarından oluşan her türlü referans kaynaklarını kullanabilirler, kaynakların diğer adaylarla paylaşılmasına müsaade edilmemektedir. Aynı zamanda, internet erişimi, elektronik sözlükler, bireysel bilgisayarlar ve çeviri belleklerinin kullanımı da söz konusu değildir. Kurum, bu kısıtlamanın bilgisayarlara yüklenebilecek olan programların kontrol edilmesinin zor olacağından kaynaklandığını açıklamaktadır. Bununla birlikte, bazı sınav merkezlerinde çeviri programlarını içeren yazılımların bulunmadığı bazı elektronik cihazların kullanılabilirliği belirtilmektedir. Bu uygulamanın gerçekleştirilebildiği sınav merkezlerinde adaylar sınav kâğıtlarını bilgisayar çıktısı olarak da teslim edebilmektedir. Gerek el yazısı gerekse bilgisayar çıktısı olarak olsun sınav kâğıtlarının istenilen formatta, komite tarafından rahat okunabilir, varsa ekleme veya çıkarmaların düzgün bir biçimde belirtilmiş olmasına özen gösterilerek teslim edilmesi istenmektedir.

Sınav ile İlgili Eğitim Faaliyetleri

İmtiyazlı Dilbilimciler Enstitüsü sınava yönelik olarak herhangi bir eğitim faaliyeti yürütmemektedir. Ancak Çin, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Portekiz, Hindistan, Kıbrıs, Fransa, Bahreyn, Uruguay, Singapur ve Rusya gibi genellikle aynı

zamanda sınav merkezi de olan çeşitli ülkelerdeki belli şehir ve merkezlerde DipTrans sınavına yönelik eğitim faaliyetleri yürütülmektedir (Chartered Institute of Linguists, Diploma in Translation Centres, t.y.)

Adaylardan sınavda kaynak dilden kendi ana dillerine veya eşdeğer düzeydeki bir dile çeviri yapmaları beklenmektedir. Kaynak dil veya hedef dilden biri İngilizce olmak durumunda ancak sınav komitesinin oluşturulabilmesine göre Fransızca, Almanca, İspanyolca ve İtalyanca dil kombinasyonlarında da sınavlar yapılabilmektedir. Sınav 45 farklı ülkede, 43 farklı dilde uygulanmaktadır.

Sınavın Düzeyi ve Eşdeğerlikleri

DipTrans Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'nde 7. Düzeye (lisansüstü-master düzeyi) ve Avrupa Ortak Ölçüt Çerçevesinde C2 düzeyine eşdeğer kabul edilmektedir. Sınavın the United Kingdom Office of Qualifications and Examinations Regulation (Birleşik Krallık Yeterlilikler ve Sınav Yönetmelikleri Bürosu) tarafından hazırlanan Qualifications Credit Framework'e göre (Avrupa Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi ölçüt olarak düşünülebilir) 7. düzeye uygun olarak akredite edilmiş olduğu ve the National Occupational Standards in Translation (Çeviride Ulusal Mesleki Yeterlilikler) standartlarına uygun olarak düzenlendiği ifade edilmektedir.

İngiltere'de mütercim tercümanlık eğitimi veren yükseköğretim kurumları ve İmtiyazlı Dilbilimciler Enstitüsü'nün sınav eşdeğerliği ile ilintili olarak bazı noktalarda işbirliği içinde hareket ettikleri belirtilmelidir. Bu işbirliği DipTrans sahibi olan kişilerin yükseköğretim kurumlarında verilen bazı ders veya projelerden muaf olması, aynı şekilde, Birmingham Üniversitesi, Open Üniversitesi, Londra Metropolitan Üniversitesi gibi çeşitli akademik kurumların belirli ders veya projelerini tamamlamış olan öğrencilerin Diploma in Translation sınavının bazı bölümlerinden muaf olması şeklinde düşünülebilir. Örnelemek gerekirse, DipTrans sahibi olan çevirmenler, Birmingham Üniversitesi, Çeviri Araştırmaları alanında yüksek lisans eğitimi sürecinde 6. Modül olan Çeviri Projesi modülünü tamamlamak durumunda değildirler. Bir başka örnek şu şekildedir: Durham Üniversitesi çeviri alanı master programında Uzmanlık Alanı Çevirisi isimli modülden en az % 65 başarı gösteren adaylar İmtiyazlı Dilbilimciler Enstitüsü'nün değerlendirmesine bağlı olarak DipTrans sınavının 1. Bölümü olan genel

bir metnin çevrilmesi ile ilgili olan bölümden muaf tutulabilmektedirler. Aynı şekilde London Metropolitan Üniversitesi Uygulamalı Çeviri lisans programında öğretilen Çeviri Projesi ve Eleştirisi isimli dersten % 65 başarı göstermiş olan adaylar Enstitünün kararına bağlı olarak sınavın 1. bölümünden muaf olabilmektedirler. Sınavın 2. ve 3. bölümleri için de benzer uygulamalar gerçekleştirilmektedir.

Sınava Giriş için Ön koşullar

Sınav 19 yaşın üzerindeki herkese açık olmakla birlikte sınava girecek adayların kaynak dilde herhangi bir alanda diploma sahibi olmak, ilgili dilde yeterli kültürel arka plan bilgisine sahip olmak, sınavda kendi seçimleri doğrultusunda sorumlu olacakları uzmanlık alanları ile ilgili yeterli düzeyde bilgiye sahip olmak gibi bazı koşulları yerine getirmiş olmaları tavsiye edilmektedir. Ancak her koşulda bir adayın sınava kabul edilmesi İmtiyazlı Dilbilimciler Enstitüsü'nün takdirine bırakılmıştır (IOLET, 2014a: 3).

2.2.3.2 DPSI: IOLET tarafından yapılmakta olan bir diğer sınav sözlü çeviride toplum çevirmenliği uzmanlık alanında uygulanan Diploma in Public Service Interpreting (DPSI- Kamu Hizmeti Tercümanlığı Diploması) sınavıdır. Sınav ile ilgili burada yer verilecek olan bilgiler IOLET tarafından 2015 yılında hazırlanmış sınav bilgi kitapçığından aktarılacaktır. Geçerliliği oldukça yüksek olan DPSI, the National Register of Public Service Interpreters'a (Kamu Hizmeti Tercümanlığı Ulusal Kayıtları) dâhil olabilmek isteyenler için belirleyici bir sınav niteliğindedir.

Sınavın İçeriği

Sınav sözlü çeviri ve yazılı çeviri olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Sınavın sözlü çeviri becerilerini ölçen bölümünde ardıl, andaş (fısıltı çevirisi yöntemiyle) çeviri ve yazılı metinden sözlü çeviri tekniklerinin aday tarafından nasıl kullanıldığı üç ayrı durumda incelenmektedir. Yazılı çeviri becerileri de iki ayrı bölümde değerlendirilmektedir. Sınavın sözlü olan üç bölümü hem değerlendirme hem de kalite güvencesi gerekçeleriyle kayıt altına alınmaktadır.

Sözlü Sınav

1. Bölüm: Kamu hizmetinde ardıl ve andaş (fısıltı çevirisi) çeviri (30 dakika):

Bu bölümde adayın dilsel ve iletişimsel becerileri, bağlamsal bilgisi, ve bir kamu hizmeti çevirmenin görev ve sorumluluklarına ne derece hâkim olduğu değerlendirilmektedir. Aday her biri 15'er dakikalık iki farklı senaryoda tercüman rolünü oynayarak tercüme becerilerini göstermeye çalışır. Oluşturulan senaryolarda tercüman, birbirinin dilini konuşamayan, dolayısıyla birbiri ile iletişime geçemeyen biri hizmet veren diğeri hizmet alan olmak üzere iki kişinin arasında tercüme hizmeti yürütmek durumundadır. Adayın ne aşamada ardıl ne aşamada fısıltı çeviri yoluyla andaş çeviri yapacağı kendisine bildirilir ve gelen direktife göre teknik değiştirmesi beklenir. Ardıl çeviri esnasında adayların not alma teknikleri kullanmaları tavsiye edilirken fısıltı çevirisi için bu tavsiye edilmez. Adayların bu bölümde sözlük veya yardımcı kaynak kullanmasına müsaade edilmemektedir.

2. Bölüm: Kamu hizmetinde yazılı metinden İngilizceye sözlü çeviri (10 dakika):

Bu aşamda adayın dilsel ve bağlamsal bilgisi ölçülmektedir. İngilizceye çevrildiğinde yaklaşık 180 kelimelik bir metin oluşturacak bir yazılı metin adaya verilir ve adayın metin üzerinde 5 dakika çalışmasına müsaade edilir. Ve yine yaklaşık 5 dakikada aday kendisine verilen yazılı metni sözlü olarak ve doğru, eksiksiz ve anlaşılır bir biçimde İngilizceye aktarabilmelidir.

3. Bölüm: Kamu hizmetinde İngilizce yazılı bir metinden hedef dile sözlü çeviri (10 dakika):

Önceki bölüme benzer olan bu sınavda bu kez adaya verilen metin yaklaşık 180 sözcükten oluşan İngilizce bir metindir ve adaydan bu metni 5 dakika içinde hedef dile doğru, eksiksiz ve anlaşılır bir biçimde aktarması beklenir. Kendisine yine çalışması için 5 dakika süre verilir.

Sözlü sınavın 2. ve 3. bölümlerinde, 1. bölümde olduğu gibi, adayın sözlük veya herhangi bir yardımcı kaynak kullanmasına izin verilmez. Öte yandan, 1. bölümdeki ardıl çeviri aşamasının aksine metnin üzerine not almaları veya yazı yazmaları yasaktır.

Sınavın yazılı bölümünde adayın İngilizceye ve hedef dile ne ölçüde anlaşılır ve kabul edilebilir bir metin çevirdiği değerlendirilir.

4. Bölüm: Kamu hizmetinde İngilizceye yazılı çeviri (1 saat):

Adaylar yaklaşık 250 kelimedenden oluşan bir metni hedef dile yazılı olarak doğru ve eksiksiz bir şekilde aktarırlar. Adaya çevirinin amacı, alıcı kitle ve metnin hangi bağlamda kullanılacağı gibi birtakım bilgiler verilir. Adaylar basılı yardımcı kaynaklar kullanabilirler ancak elektronik kaynaklara izin verilmez.

5. Bölüm: Kamu hizmetinde İngilizceden hedef dile yazılı çeviri (1 saat):

Bölüm 4’te aktarılan bilgiler bu sınav için de geçerli olup metin adayın uzmanlaştığı kaynak dilden İngilizceye çevrilir.

Sınavın içeriği İngiliz Hukuk Sistemi, İskoçya Hukuk Sistemi, Sağlık ve Kamu Yönetimi olmak üzere dört kamu hizmeti alanını kapsamaktadır (IOLET, Diploma in Public Service Interpreting, 2015: 6-9). Sınav geniş sayıda dilde uygulanabilmektedir.¹¹

Sınavın Değerlendirilmesi

Adayın DPSI sertifikasına sahip olabilmesi için sınavın bütün bölümlerini başarıyla tamamlamış olması gerekir. Öte yandan, her bir bölüm için ayrı ayrı başarı belgesi verilebilmektedir. Aday bir veya birden fazla bölümden başarılı olduysa sertifika sahibi olabilmek için 5 yıl içinde başarısız olduğu bölümleri de tamamlaması gerekir.

Sınav değerlendirme dereceli puanlama ölçeği (rubric) kullanılarak yapılır. Sözlü sınavın ilk bölümü olan ardıl ve andaş çeviri becerilerinin ölçümü “doğruluk”, ”ifade”, “dil kullanımı” bölümlerinin 4 ayrı şekilde derecelendirildiği ve ilgili derecelerde belirli puan aralıklarının bulunduğu bir yönergeye göre yapılır. (İlgili değerlendirme yönergesi için bakınız EK 3). Bu bölüm için başarı değerlendirme aşağıdaki şekildedir:

Takdir: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosunda en az 90 puan almış olmak.

¹¹ Sınavın yapıldığı diller için bkz <http://www.ciol.org.uk/images/Qualifications/DPI/DPILanguagesList.pdf>

Teşekkür: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosundaki 9 ayrı kategorinin her birinden 4 puanının altında olmamak koşuluyla en az 63 puan almış olmak.

Geçer: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosundaki 9 ayrı kategorinin her birinden 4 puanının altında olmamak koşuluyla en az 36 puan almış olmak.

Sözlü sınavın ikinci ve üçüncü bölümünü oluşturan yazılı metinden sözlü çeviri yapmak, “bilginin tam/eksiksiz aktarımı”, “doğruluk ve uygunluk” ve “akıcılık ve telaffuz” olmak üzere 3 ana başlığın 4 düzlemde derecelendirilmesi ile değerlendirilir. (İlgili değerlendirme yönergesi bakınız EK 3). Bu bölüm için başarı ölçütleri ise şöyledir:

Takdir: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosuna göre en az 30 puan almış olmak.

Teşekkür: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosundaki kategorilerin her birinden 4 puanının altında olmamak koşuluyla en az 21 puan almış olmak.

Geçer: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosundaki kategorilerin her birinden 4 puanının altında olmamak koşuluyla en az 12 puan almış olmak.

Sınavın yazılı çeviri ile ilgili her iki bölümü için de dereceli puanlama anahtarının ana başlıkları “çevirinin doğruluk ve uygunluğu”, “bütünlük, bağdaşıklık ve metin türüne uygunluk” ve “ifade gücü” olarak belirlenmiştir (İlgili değerlendirme yönergesi için bakınız EK 3). Yazılı çeviri ile ilgili bölüm 4 ve 5 için başarı ölçütleri aşağıdaki şekildedir:

Takdir: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosuna göre en az 30 puan almış olmak.

Teşekkür: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosundaki kategorilerin her birinden 4 puanının altında olmamak koşuluyla en az 21 puan almış olmak.

Geçer: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosundaki kategorilerin her birinden 4 puanının altında olmamak koşuluyla en az 12 puan almış olmak.

Sınav ile ilgili Eğitim Faaliyetleri

IOLET bu sınava yönelik herhangi bir eğitim faaliyeti yürütmemektedir ancak İngiltere’de sınava hazırlanmak isteyen adaylar eğitim için IOLET’in de web sayfasında yer verdiği çeşitli merkezlere başvurabilir¹²

Sınavın Düzeyi ve Eşdeğerlikleri

DPSI’ın the United Kingdom Office of Qualifications and Examinations Regulation (Birleşik Krallık Yeterlilikler ve Sınav Yönetmelikleri Bürosu) tarafından Qualifications Credit Framework’e göre (Avrupa Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi ölçüt olarak düşünülebilir) 6. düzeye eşdeğer olduğu belirtilmiştir ve ulusal yeterlilik standartlarına uygun olarak hazırlanmıştır (IOLET, DPSI, 2015: 4; IOLET, DPSI qualification overview, t.y.). Avrupa Ortak Ölçüt Çerçevesinde ise C1 düzeyine eşdeğer düzeyde kabul edilmektedir.

Diğer yandan, DPSI ile yine IOLET tarafından yapılmakta olan karakol çevirmenliği sınavı Diploma in Police Interpreting ile paralellik gösterdiğinden sınavların bazı bölümleri eşdeğer kabul edilir (IOLET, 2015: 7).

Sınavı Giriş için Ön koşullar

Diploma in Translation sınavına benzer olarak DPSI 19 yaşın üzerindeki herkese açıktır (IOLET, 2014a:3).

¹² DPSI sınavına hazırlanmak için başvurulabilecek eğitim kurumlarının listesi için bkz http://www.ciol.org.uk/index.php?option=com_easytablepro&view=record&id=10&rid=21

2.2.3.3 DPI: IOLET tarafından yapılmakta olan çevirmen sertifikasyonu sınavlarından son olarak DPI ile ilgili bilgilere yer verilecektir. Sınav ile ilgili burada yer verilecek olan bilgiler IOLET tarafından 2014 yılında hazırlanmış DPI sınav bilgi kitapçığından alınmıştır.

Sınavın İçeriği

DPI, tıpkı DPSI gibi, hem yazılı hem de sözlü çeviri becerilerinin test edildiği iki bölümden oluşur. Sözlü çeviride 3, yazılı çeviride ise 2 alt bölüm vardır. Sözlü çeviri sınavının her alt bölümü ölçme ve değerlendirme ve kalite güvencesi gerekçeleriyle kayıt altına alınmaktadır. Sınav çok sayıda dilde uygulanabilmektedir¹³.

Sözlü Çeviri Sınavı

1. Bölüm: Çift yönlü ardıl çeviri ve tanık/şüphelinin ifadesini yazılı olarak aktarma (45 dakika):

Bu bölümde aday biri İngilizce konuşan polis memuru diğeri şüpheli veya tanık olmak üzere birbirinin dilini konuşamayan iki kişi arasında iletişim kurmakla görevlidir. İlk görevi polis sorgusunda çift yönlü olarak ardıl çeviri yapmak, ikinci görevi ise şüpheli veya tanığın ifadesini kaydetmektir. Ardıl çeviri esnasında adayın not tutması tavsiye edilirken, ifade kaydı aşamasında adayın not alması zorunludur. Zira verilen ifadeyi kaynak dilde yazılı bir metin olarak aktarmak zorundadır. Adayın sınavın ikinci aşamasında şüpheli veya tanığın ifadesini aktararak oluşturduğu bu metin DPI'nın 4. Bölümü olan "kaynak dildeki karakol ifadesini İngilizceye yazılı olarak çevirme" kısmında değerlendirmeye alınır. Bu bölümde adayların sözlük veya yardımcı kaynak kullanması yasaktır.

2. Bölüm: İngilizceden hedef dile andaş (fısıltı çevirisi) çeviri (5 dakika):

Adaylar bu bölümde İngilizceden hedef dile ne ölçüde başarılı andaş çeviri yapabildikleri üzerine değerlendirilirler. Sözlük veya yardımcı kaynak kullanımına izin verilmemektedir. Adayların dinlediklerini İngilizceden hedef dile eksiksiz ve doğru olarak aktarmaları beklenmektedir.

¹³ DPI Sınavının yapıldığı diller için bkz <http://www.ciol.org.uk/images/Qualifications/DPI/DPILanguagesList.pdf>

3. Bölüm: İngilizce yazılı bir metnin sözlü çevirisi (10 dakika):

Çevirisi yaklaşık 200 kelimelik bir İngilizce metnin sözlü olarak ve anlaşılır, doğru ve eksiksiz olarak tercüme edilmesi beklenmektedir. Adaylara hazırlanmaları için 4 dakika kadar zaman tanınır ve 6 dakika içinde istenilen nitelikte bir tercüme ortaya koymaları beklenir. Sözlük veya yardımcı kaynak kullanımı yasaktır. Adayların dinlediklerini İngilizceden hedef dile eksiksiz ve doğru olarak aktarmaları beklenmektedir.

Yazılı sınav

4. Bölüm: Tanık/şüphelinin ifadesini İngilizceye çevirmek (25 dakika):

Bu bölümde adaylar 1. bölümde almış oldukları tanık/şüphelinin kaynak dildeki ifadesini İngilizceye çevirerek yazılı bir ifade metni oluştururlar. Aday önce kaynak dilde bir yazılı metin oluşturur. Ardından bu metni İngilizceye çevirir. Beklenen doğru ve eksiksiz bir çeviri metin oluşturulabilmesidir.

5. Bölüm: İngilizce bir metnin hedef dile yazılı olarak çevrilmesi (60 dakika):

Adaylardan 250 kelimedenden oluşan İngilizce bir metni doğru ve eksiksiz olarak hedef dile aktarmaları istenir. Bu esnada basılı sözlük veya yardımcı kaynak kullanılabilir. Ancak elektronik sözlük veya internet erişimine müsaade edilmez (IOLET, 2014c: 10-12).

Sınavın Değerlendirilmesi

Adayın DPI sertifikasına sahip olabilmesi için sınavın bütün bölümlerini başarıyla tamamlamış olması gerekir. Öte yandan, her bir bölüm için ayrı ayrı başarı belgesi verilebilmektedir. Aday bir veya birden fazla bölümden başarılı olduysa sertifika sahibi olabilmek için 5 yıl içinde başarısız olduğu bölümleri de tamamlamak durumundadır.

Bu sınavda 1 ve 4. bölümler birbiri ile bağlantılı olduğundan adayın 1. bölümde tanık veya şüphelinin söylediklerine binaen oluşturduğu kaynak dildeki ifade metni 4. bölümde yazılı olarak İngilizceye çevrilecektir. Dolayısıyla 4. bölüm için sınava giren aday, 1. bölümden (daha önce girmiş ve başarılı olmuş olsa bile) sınava girmek zorundadır. DipTrans ve DPSI sınavlarına benzer olarak, bu sınavda da dereceli değerlendirme anahtarları kullanılmaktadır.

Sözlü çeviri sınavının 1. ve 2. bölümleri için değerlendirme anahtarı “tercümenin doğruluğu”, “aktarım, ifade” ve “dil kullanımı” olmak üzere üç temel başlık çerçevesinde 4 düzeyde incelenir (İlgili değerlendirme yönergesi için bakınız EK 4). Sözlü çeviri sınavının 3. bölümünü oluşturan yazılı metinden sözlü çeviri için “eksiksiz/tam aktarım”, “doğruluk/uygunluk” ve “dil kullanımı” başlıklarından oluşan tanımlar 4 düzeyde incelenir ve adayın becerisi değerlendirilir.

1. bölüm (çift yönlü ardıl çeviri) için başarı ölçütleri şöyledir:

Takdir: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosuna göre en az 60 puan almış olmak.

Teşekkür: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosundaki kategorilerin her birinden 4 puanının altında olmamak koşuluyla en az 42 puan almış olmak.

Geçer: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosundaki kategorilerin her birinden 4 puanının altında olmamak koşuluyla en az 24 puan almış olmak.

1. bölümün ikinci aşaması (çift yönlü ardıl çeviri ve tanık/şüphelinin ifadesinin kaydedilmesi) için başarı ölçütleri şu şekildedir:

Takdir: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosuna göre en az 30 puan almış olmak.

Teşekkür: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosundaki kategorilerin her birinden 4 puanının altında olmamak koşuluyla en az 21 puan almış olmak.

Geçer: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosundaki kategorilerin her birinden 4 puanının altında olmamak koşuluyla en az 12 puan almış olmak.

2. bölüm (İngilizceden fısıltı çevirisi yoluyla hedef dile tercüme) ve 3. bölüm (yazılı metinden sözlü çeviri) için başarı sıralaması aşağıdaki gibidir:

Takdir: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosuna göre en az 30 puan almış olmak.

Teşekkür: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosundaki kategorilerin her birinden 4 puanının altında olmamak koşuluyla en az 21 puan almış olmak.

Geçer: Dereceli puanlama ölçeğine göre puanlandırılmış değerlendirme tablosundaki kategorilerin her birinden 4 puanının altında olmamak koşuluyla en az 12 puan almış olmak (IOLET, 2014c: 15-27). İlgili değerlendirme yönergesi için bakınız EK 4.

Sınavın 4 ve 5. bölümlerini oluşturan yazılı çeviri sınavında “çeviri metnin doğruluğu/uygunluğu”, “metnin organizasyonu” ve “metnin iletişimselliği ve işlevselliği” temalarının 4 ayrı düzeyde incelenmesiyle çeviri metin değerlendirilir. Bu bölümler için başarı ölçütleri belirtilmemiştir. İlgili değerlendirme yönergesi için bakınız EK 4.

Sınav ile ilgili Eğitim Faaliyetleri

IOLET kurumsal olarak DPI sınavına yönelik herhangi bir eğitim faaliyeti yürütmüyor olsa da sınav öncesi hazırlık olarak adaylara 8 eğitim merkezinde sınava yönelik eğitim alabileceklerini işaret etmektedir.¹⁴

Sınavın Düzeyi ve Eşdeğerlikleri

DPI the United Kingdom Office of Qualifications and Examinations Regulation (Birleşik Krallık Yeterlilikler ve Sınav Yönetmelikleri Bürosu) tarafından Qualifications Credit Framework'e göre (Avrupa Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi ölçüt olarak düşünülebilir) 6. düzeye eşdeğerdir ve ulusal yeterlilik standartlarına uygun olarak hazırlanmıştır (IOLET, 2014c: 5; IOLET, DPSI qualification overview, t.y.). Avrupa Ortak Ölçüt Çerçevesinde ise C1 düzeyine eşdeğer düzeyde kabul edilmektedir. Ayrıca, DPI'nın DPSI sınavı ile benzerlik gösteren bazı bölümleri eşdeğer kabul edilmektedir.

¹⁴ Bu merkezler için bkz http://www.ciol.org.uk/index.php?option=com_easytablepro&view=records&id=12

Sınava Giriş için Ön Koşullar

19 yaşını doldurmuş olan herkes herhangi bir önkoşul aranmaksızın sınava girebilir (IOLET, 2014b: 3).

İngiltere’de gerek kamu kurumları gerekse özel kurumların kaliteli çeviri ihtiyaçlarına kaynak sağlamak ve çevirmenlerin mesleki gelişimlerine yardımcı olmak için çalışmalar yürüten bir diğer büyük organizasyon da the Institute of Translation and Interpreting’dir (ITI-Mütercim Tercümanlık Enstitüsü). 1986 yılından bu yana faaliyette olan ve 100’den fazla dilde uzmanlaşmış 3000 kadar çevirmen üyeye sahip olan kurum, üyelerini sıkı bir eleme süzgecinden geçirdikten sonra kabul eder (The Institute of Translation & Interpreting [ITI], ITI is the UK’s only dedicated association, t.y.). ITI gerçek ve tüzel kişilerin üyeliklerine açıktır, bireysel üyeliklerde 6 farklı üyelik kategorisi bulunmaktadır ve her bir kategori için istenilen ön şartlar (eğitim, deneyim ve referans gibi) belirtilmiştir (ITI, Career-ladder Categories, t.y.).

2.2.3.4 ITI Sertifikasyon Sınavı: ITI tarafından yapılmakta olan bir çevirmen sertifikasyon sınavı bulunmaktadır. Qualified Translator Exam (Nitelikli Çevirmen Sınavı) isimli bu sınav üst üyelik kategorilerinden biri olan nitelikli üyelik statüsüne sahip olmak isteyen adayların da girmek zorunda oldukları bir sınavdır.

Sınavın İçeriği

Sınav adayların profesyonel düzeyde çeviri yapabilme becerilerini ölçmeyi amaçlamaktadır ve sınav için kullanılan metinler adayların çalışma hayatlarında karşılaşabilecekleri türden metinlerdir. Adaylar Tablo 3’te listelenen uzmanlık alanlarından seçecekleri bir konuda 1000 sözcükten oluşan bir metni çevirmekle yükümlüdürler.

Tablo 3

ITI-Nitelikli Çevirmen Sınavı Uzmanlık Alanları

Tarım, ormancılık, su ürünleri	Finans	Eczacılık
Mimarlık	Yiyecek- içecek	Madencilik
Sanat, edebiyat, medya	Oyun	Patentler
Biyoloji	Jeoloji, coğrafya	Fizik
Bankacılık	Tarih	Politika
İşletme	Endüstri ve üretim	Din
Kimya	Bilgi teknolojileri	Toplum
Ticaret	Sigortacılık	Spor
El sanatları	Uluslar arası ilişkiler	Teknoloji
Savunma	Uluslararası kuruluşlar	Telekomünikasyon
Eğitim	Hukuk	Giyim ve tekstil
Ekonomi	Turizm	Ulaşım
Elektrik ve elektronik mühendisliği	Pazarlama	Çevre
Enerji	Matematik ve istatistik	

Kaynak: ITI, 2015:1.

Adaylar oluşturacakları çeviri metnin yanı sıra yaptıkları çeviri ile ilgili hedef dilde yazılmış bir açıklama metni yazmak zorundadırlar. Böyle bir metin istenmesinin amacı adayın çeviriyi yaparken belirlediği stratejiler, yaklaşımlar ile ilgili bilgi almak ve sunulan metnin dilsel, kültürel vb. öğeleri ile ilgili adayın açıklamalarını inceleyebilmektir. Sınav adayın çalışma ofisinde yerine getireceği bir görev niteliğinde olduğundan teslim edilecek evraklara görevi adayın kendisinin yerine getirdiğini bildiren bir imzalı beyan de eklenir.

Sınav 4 gün içinde tamamlanmalı ve ITI sınav ofisine teslim edilmelidir. Sınavın hangi günlerde yapılacağı aday ve sınav ofisinin ön görüşmesinde belirlenir ve adayın sınav evrakları kendisine sınavın ilk günü İngiltere saatine göre öğlen saat 12:00'da gönderilir. Adayın oluşturduğu çeviri metin ve beraberindeki açıklama metni ve beyan sınavın 4. günü İngiltere saatiyle 16:30'da ITI sınav ofisine gönderilmelidir. Evraklar

posta yolu ile de gönderilebilmektedir. Başarısız olan adaylar 6 ay içinde ücreti mukabilinde tekrar sınavına alınırlar.

Sınavın Değerlendirilmesi

Sınavın değerlendirilmesi sürecinde adayların kâğıtları “içeriğin doğru aktarımı, eklemeler/çıkarmalar, doğru terminoloji, metin türü, metnin tutarlılığı, dilbilgisi, söz dizim, yazım, noktalama, metnin sunumu, organizasyonu, gereksiz yineleme” gibi çeşitli değerlendirme birimleri çerçevesinde bütünsel olarak değerlendirilir. Hatalar da önem derecesine göre 4 kategoride incelenir. Sınav, ilgili dil çiftinde deneyimli olan iki uzman tarafından değerlendirilir, bu iki değerlendiren arasında bir uzlaşmaya ulaşılamazsa üçüncü bir uzman devreye girer ve son kararı verir.

Sınavda Kaynak Kullanımı

Adayın sözlük, referans materyali ve her türlü yardımcı kaynak kullanması serbesttir. (ITI, 2015: 1-3).

Sınav ile ilgili eğitim faaliyetleri, ön koşullar ve sınavın eşdeğerlikleri konusunda herhangi bir açıklama bulunmamaktadır.

ITI ve CIOL “Chartered Linguist (Translator or Interpreter) – İmtiyazlı Dilbilimci (Mütercim veya Çevirmen)” adı altında ortak bir unvan oluşturmak üzere birlikte çalışmalar yapmaktadır.

Bunlar dışında 1974 yılında kurulan Association of Police Court Interpreters (Karakol ve Mahkeme Tercümanları Birliği) adında bir diğer organizasyon da 2011 yılı itibariyle 350 üyesiyle İngiltere’de faaliyet gösteren birlikler arasında sayılabilir. The National Register of Public Service Interpreters (NRPSI- Kamu Hizmeti Tercümanlığı Ulusal Kayıtları) kayıtlarına girebilmek için CIOL’un uyguladığı DPI ve DPSI sınavlarından başarılı olmak bir ön koşul olarak aranmaktaydı. Ancak bu ortaklığın 1 Nisan 2011 itibari ile bozulduğu ve NRPSI’nın CIOL’dan ayrıldığı görülmektedir. NRPSI kayıtlarında 101 dilde 2.350 tercüman bulunmaktadır (Iwan Davies, FIT, 2012’den aktaran Hlavac, 2013: 55). Mahkeme çevirmenliği hizmetlerine ilişkin tüm prosedürlerin Applied Language Solutions isimli bir özel şirkete devredilmesi son dönemde İngiltere’de oldukça ses getirmiş ve tepkilere sebep olmuştur. Şirketin

özellikle ücretlendirme konusunda standartların altında uygulamalar yapması ve asgari performans koşullarında ihlaller yapması bu tepkilerin temel sebepleri arasındadır (Hlavac, 2013: 55).

2.2.4 Kanada: İngilizce ve Fransızca olmak üzere iki resmi dilin konuşulduğu Kanada, çeviri eğitimi konusunda uzmanlaşmış eğitim kurumları ve bu iki resmi dilde geliştirdiği hizmet ağıyla Amerika kıtasında dil çalışmaları bazında önemli bir yere sahiptir. Bununla beraber, özellikle toplum çevirmenliği alanında bu iki resmi dil dışında, uzun süredir ülkede varlık gösteren azınlık dilleri veya göçmen dilerine bağlı olarak farklı dillerde çeviri hizmetlerine geniş ölçüde ihtiyaç duyulduğunu da belirtmek gerekir (Denis Bousquet, FIT, 2012'den aktaran Hlavac, 2013: 44).

Ülkede mütercim, tercüman ve terminolojistleri temsil etmek ve bu alanlardaki hizmet ve çalışmaların profesyonel standartlarda gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla 1970 yılından bu yana hizmet veren büyük bir çatı kurum bulunmaktadır: the Canadian Translators, Terminologists, and Interpreters Council (CTTIC- Kanada Çevirmenler, Terminoloji Uzmanları ve Tercümanlar Konseyi). Kurumun çalışma prensibi bireysel üyelik sisteminden ziyade tüzel kişiliklerin üyeliği esasına dayanmaktadır. Ükede 3 bölge ve 10 eyalet bulunmaktadır ve CTTIC'ye üyelik ancak bir bölge veya eyaleti temsil eden bir birlik, dernek veya organizasyonun varlığıyla gerçekleşmektedir. 2016 yılı itibariyle Britanya Kolumbiyası, Alberta, Saskatchewan, Manitoba, Ontario, New Brunswick, Nova Scotia eyaletlerinin her birini temsil eden 7 organizasyon CTTIC üyesidir ve bu organizasyonların her biri kendi bireysel üyelerini temsil etmektedir (Canadian Translators Terminologists and Interpreters Council [CTTIC], Our vision Our Mission, t.y). CTTIC üyeleri aşağıda listelenmiştir:

- Association of Translators and Interpreters of Alberta (ATIA-Alberta Mütercimler ve Tercümanlar Birliği/Derneği)
- Society of Translators and Interpreters of British Columbia (STIBC- Britanya Kolombiyası Mütercimler ve Tercümanlar Topluluğu)
- Association of Translators, Terminologists and Interpreters of Manitoba (ATIM-Manitoba Mütercimler, Tercümanlar ve Terminolojistler Birliği/Derneği)

- Corporation of Translators, Terminologists and Interpreters of New Brunswick (CTINB- New Brunswick Mütercimler, Terminolojistler ve Tercümanlar Kurumu)
- Association of Translators and Interpreters of Nova Scotia (ATINS- Nova Scotia Mütercimler ve Tercümanlar Birliği/Derneği)
- Association of Translators and Interpreters of Ontario (ATIO- Ontario Mütercimler ve Tercümanlar Birliği/Derneği)
- Association of Translators and Interpreters of Saskatchewan (Saskatchewan Mütercimler ve Tercümanlar Birliği/Derneği)
- 2012 yılına kadar the Ordre des Traducteurs, Terminologues et Interpreters Agrees du Quebec (OTTIAQ- Quebec Mütercimler, Terminolojistler ve Tercümanlar Birliği/Derneği) adlı örgüt de CTTIC üyesi iken kurumun 2012 yılında üyelikten ayrıldığı belirtilmiştir (CTTIC, Membership, Member Organizations, t.y.).

Kanada’da 3 çeşit çevirmen sertifikasyonu uygulaması yapılmaktadır: portfolyoya dayalı sertifikasyon, mentorluk (akıl hocalığı, profesyonel koçluk) usulü sertifikasyon ve sınav usulü sertifikasyon. Bu uygulamalar doğrultusunda adaylara “sertifikalı mütercim/ tercüman/ terminolojist/ konferans tercümanı/ mahkeme tercümanı” ünvanları verilebilmektedir. 2016 yılı itibariyle, üye dernek/birlikler vasıtasıyla CTTIC’e bağlı 3500 çevirmenin olduğu, bu üyelere 2500’ünün de sertifikalı olduğu bildirilmiştir (CTTIC, Certification, t.y.). CTTIC altındaki organizasyonlar düzenli olarak sertifikalı üyelerini ilan etmektedir (CTTIC, Membership, Member Organizations, t.y.). Sertifikasyon uygulamaları CTTIC’nin websitesinden edinilen bilgiler doğrultusunda aşığıda irdelenmiştir:

1. Portfolyo dosyasına dayalı sertifikasyon: Bu sistemde adaylardan belirlenen eğitim düzeyi ve buna ek olarak yine belirlenen koşullara uygun 2 yıllık çalışma deneyimlerini belgelemeleri istenir. Bununla birlikte, uzun süre çeviri yapma deneyimine sahip olan ancak eğitim koşulunu yerine getiremeyen kişiler için minimum 5 yıllık çalışma deneyimlerini belgeyerek başvuru yapabilme hakkı tanınmıştır.
2. Mentorluk (akıl hocalığı, profesyonel koçluk) uygulaması: Bu şekilde sertifikasyon uygulaması yalnızca Quebec eyaletinde ilgili organizasyon olan OTTIAQ tarafından

gerçekleştirilmektedir. Buna göre, 6 aylık bir süreç içerisinde adayın çalışmaları OTTIAQ tarafından görevlendirilen bir mentor tarafından incelenir, gözlemlenen ilerlemeler kaydedilir ve adaya çeşitli dönütler verilir. Bu profesyonel koçluk süreci sonunda mentor, adayın mesleğe uygunluğuna dair görüşlerini sertifikasyon komitesine sunar. Bu programı başarıyla tamamlayanlar sertifika almaya hak kazanır. New Brunswick'te ise eyalet yasalarına göre düzenlenmiş olan ve Quebec'teki bu uygulamaya benzer bir koçluk programı CTINB tarafından uygulanmaktadır.

3. Sınav sistemine dayalı sertifikasyon uygulaması: CTTIC'nin temel hedeflerinden bir tanesi sertifikasyon sınavı uygulamalarının belirli bir standart ve prosedürler çerçevesinde yapılmasını ve farklı eyaletlerdeki dernek/birliklere üye olan çevirmenlerin becerilerini denetlemektir. CTTIC bünyesinde yer alan bu organizasyonların işbirliği ve katkılarıyla bir sertifikasyon komitesi ve çeviri sınavı oluşturulmuştur.

Bu komite sertifikasyon için gerekli koşulları, kuralları ve yöntemleri belirler ve CTTIC'ye uygulamaları bildirir. Yılda bir kere düzenlenen yazılı çeviri sınavının yanı sıra konferans tercümanlığı, mahkeme tercümanlığı ve terminoloji alanlarında talebe bağlı olarak farklı zamanlarda sınavlar yapılabilmektedir. Her sınav türünde mesleki etiğe ilişkin sorular sorulmaktadır. Sertifika sahibi olmak isteyen kişiler, CTTIC bireysel başvuru kabul etmediğinden, direkt yaşadıkları eyaletteki dernek/birliğe başvuruda bulunur ve başarılı olan kişilerin sertifikaları CTTIC'den aldıkları yetki ile yine ilgili dernek/birlik tarafından kendilerine verilir (CTTIC, Certification, t.y.). Aşağıda mütercimlere yönelik olarak uygulanan yazılı çeviri sınavı ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. CTTIC'nin websitesinde bu sınavla ilgili mahkeme tercümanlığı, konferans tercümanlığı, terminolojist sınavları gibi CTTIC Sertifikasyon Kurulu tarafından uygulanan diğer sınavlara nazaran daha geniş ölçüde bilgi sunulduğundan burada yazılı çeviri sınavı ile ilgili daha detaylı bir anlatım yapılacaktır.

2.2.4.1 CTTIC Sertifikasyon Sınavı:

Sınavın İçeriği

Öncelikle bu sınavın becerilerini belgelemek isteyen deneyimli mütercimlere yönelik hazırlanmış bir sınav olduğu belirtilmiştir. Sınavda kullanılacak metinler CTTIC

Sertifikasyon Komitesi tarafından belirlenir. Sınav 1 bölümden oluşur ve 3 saat sürer. Adayların bu süre zarfında 175-185 kelimedenden oluşan 2 metni çevirmeleri beklenir. Metinlerden birinin çevrilmesi zorunludur ve teknik bilgi veya uzmanlık alan bilgisi gerektirmeyen genel bir metindir. Öte yandan, bu metin dışında adayın karşısına farklı uzmanlık alanlarına ait iki metin çıkar ve bunlardan birini seçmesi istenir. Bu seçmeli metinlerden biri teknik/bilimsel/medikal, diğeri ise iktisat/işletme alanlarından seçilir. Her üç metin için de adaylardan çok yoğun uzmanlık alanı terminolojisi bilgisi beklenmemektedir (CTTIC, Candidate's Guide for the CTTIC Standard Certification Exam, t.y.:1).

Sınavın Değerlendirilmesi

Değerlendirme aşamasında öncelikle olarak adayın ilk metin olan zorunlu metin çevirisinde aldığı puan 40/100'den az olmamalıdır, 40'tan düşük puan alındığı takdirde, adayın çevirdiği diğer metin dikkate alınmaz. Değerlendirmeyi yapacak olan kişiler uzmanlık dillerine uygun olarak mümkün olduğunca farklı eyaletlerden seçilir. Bu kişilerin deneyimli ve sertifikalı üyeler olmalarına, çeviri, redaksiyon yapma ve bir çeviri metni değerlendirebilme özelliklerinin olmasına dikkat edilir. Değerlendirme işiyle yetkilendirilmiş kişiler kendilerine verilen yönerge ve değerlendirme ölçeği doğrultusunda adayların kâğıtlarını inceler. Bir adayın mümkün olduğunca kaynak metne sadık, hedef dilin kullanım ve ifade özelliklerine uygun ve revizyon gerektirmeyen bir metin oluşturabilmesi beklenmektedir.

İngilizce ve Fransızca için, yani Kanada'nın resmi dillerinde uygulanmış olan sınavların değerlendirilmesi, hemen sınav sonrasında 2 kişilik bir değerlendirme heyeti tarafından yapılır. Bu kişiler adayın yapmış olduğu çevirileri, yönerge ve CTTIC Sertifikasyon Komitesi tarafından hazırlanmış olan değerlendirme ölçeği doğrultusunda birbirlerinden bağımsız olarak değerlendirirler. İki değerlendiren arasında 15/100 puanlık bir fark olursa, adayın kâğıdı tekrar değerlendirmeye alınır ve son not verilir. Şayet aralarında değerlendirdikleri metin ile ilgili bir fikir ayrılığı söz konusu olursa, o zaman bu durum değerlendirme heyetinden sorumlu koordinatöre aktarılır. Bir değerlendircinin başarılı/geçer, diğerinin başarısız/kalır olarak değerlendirdiği bir kâğıt için tekrar değerlendirme süreci başlar ve bir fikir ortaklığına varılmaya çalışılır. Anlaşmaya varılmazsa durum sınav komitesi başkanına bildirilir ve başkan kâğıtları incelemek ve

karar vermek üzere üçüncü bir kişiyi atar. Sınavda başarı notu 70/100 olarak belirlenmiş olup, bu sınıra çok yakın olan kağıtlar tekrar değerlendirmeye alınır (CTTIC, Candidate's Guide for the CTTIC Standard Certification Exam , t.y.: 1-2; CTTIC Standard Certification Translation Examination, t.y.: 3).

İngilizce ve Fransızca dışındaki diller için adayın sınav evrakları yine birbirinden bağımsız olarak çalışacak iki ayrı değerlendirme üyesine gönderilir ve yukarıda anlatılan değerlendirme süreci işler (CTTIC, Candidate's Guide for the CTTIC Standard Certification Exam , t.y.:1-2).

CTTIC tarafından hazırlanan değerlendirme yönergesinde hatalar iki temel kategoride gruplanır: Çeviri hataları (anlama- kaynak metnin anlamını çözümleyememe) ve dilsel hatalar (ifade- hedef dilde dilbilgisi ve dil kullanımına ilişkin yapılan hatalar). Her iki kategori için de adayın yaptığı majör ve minör hatalar belirlenmeli ve metinde gösterilmelidir. Bu yönergedeki çeviri hataları ve dilsel hatalar genel hatlarıyla aşağıda örneklenmiştir:

➤ Çeviri Hataları (Anlama)

Majör hatalar (Metin içinde **T** harfi ile gösterilir / -10 puan):

Ör. Metindeki bilginin büyük ölçüde yanlış anlaşılması, anlamsız çeviriye yol açma, bir sözcük öbeğinin ve daha fazla bilginin aktarılmaması, atlanması, çıkarılması.

Minör hatlar (Metin içinde **t** harfi ile gösterilir / - 5 puan):

Ör. Bir sözcüğün yanlış çevrilmesi, anlamı etkileyen ekleme veya çıkarma yapılması, anlamın yanlış boyutta aktarılması, anlamda belirsizlik.

➤ Dilsel Hatalar (İfade)

Majör hatalar (Metinde **L** harfi ile gösterilir / -10 puan):

Ör. Yapısal olarak hedef dile uygun düşmeyen ifadeler, anlamsız çeviri.

1. grup minör hatalar (Metinde **I** harfi ile gösterilir / -5 puan):

Ör. Sözdizim, dilbilgisi, anlamsal belirsizlik, gereksiz tekrar, dilsel kullanıma uygun düşmeyen ifadeler, kabul edilemeyecek durumlarda ödünçleme yapmak, karmaşık dilsel yapılar kullanmak.

2. grup minör hatalar (Metinde **I** harfi ile gösterilir / -3 puan):

Hedef dilin noktalama, imla kuralları ve tipolojik (biçimsel) özelliklerine uygun olmayan kullanımlar.

Aynı türdeki bir hatanın metnin içinde tekrarlanması adayın başarısız sayılmasına neden olmaz. Eğer hata anlamı etkilemiyorsa yalnızca metinde ilk karşılaşıldığında puan kırılır. Yukarıda detaylandırılan bu hatalar, hata tipleri ve puanlama değerlendirilen her bir metnin alt tarafına açıkça yazılır:

Ör. (T) 1 x 10 = 10

t 1 x 5 = 5

(L) 1 x 10 = 10

1 1 x 5 = 5

1 1 x 3 = 3

- 33 Bu örnekte aday [(100-33= 67] puan almıştır.)

Bu örnekte görüldüğü gibi 70 barajına çok yakın olan cevap kağıtları için CTTIC'nin son kararı vermeden önce bu tür durumlarda yeniden değerlendirme yaptığı belirtilmiştir (CTTIC Standard Certification Translation Examination, t.y., 4-5).

Sınavda Kaynak Kullanımı

Adaylar sınav esnasında sözlük ve referans kaynakları gibi basılı yardımcı kaynaklara diğer adaylarla paylaşmamak suretiyle başvurabilirler, fakat cep telefonu, tablet, kişisel bilgisayar gibi her türlü elektronik ekipman kullanımı (bir sağlık problemi nedeniyle kullanılacak ekipmanlar hariç) yasaktır (CTTIC, Candidate's Guide the CTTIC Standard Certification Exam, t.y. :1).

Sınav ile ilgili Eğitim Faaliyetleri

Direkt olarak CTTIC tarafından yapılan sınavlara yönelik bir eğitim faaliyeti bulunmasa da, kendini mesleğin çeşitli alanlarında geliştirmek ve eğitim almak isteyen kişilere çalışma atölyeleri ve sürekli eğitim faaliyetleri sunulmaktadır. Bu faaliyetlerden bir kısmı CTTIC bünyesinde verilmekte, bir kısmı da ATIA, ATIO, ve OTTIAQ tarafından gerçekleştirilmektedir (CTTIC, Continuing Education, t.y.).

Sınavın Düzeyi ve Eşdeğerlikleri

Sınavın düzeyi veya herhangi bir ulusal veya uluslararası çerçeve veya kritere göre eşdeğerliği ile ilgili bilgi bulunmamaktadır.

Sınava Giriş için Ön Koşullar

Sertifika sahibi olmak isteyen kişilerin öncelikle bağlı buldukları eyalette yer alan dernek/birliğe üyelik başvurusunda bulunup kabul edilmiş olmaları gerekmektedir. Kanada'daki farklı eyaletlerde yer alan ve CTTIC bünyesinde bulunan 7 birlik/derneğin üye kabul koşulları değişiklik göstermektedir. Bazı birlik/dernekler farklı çeviri alanları için farklı üyelik kriterleri belirlerken (ATIA-konferans tercümanlığı, mütercimlik, mahkeme tercümanlığı, toplum tercümanlığı; ATIO- mütercim, terminolojist, konferans tercümanlığı, mahkeme tercümanlığı, toplum tercümanlığı, medikal tercümanlık, öğrenciler) bazıları da tüm üyeler için ortak bazı kriterler belirlemişlerdir. Üyelik için istenilen nitelikleri genel olarak özetlemek gerekirse birlik/derneğe göre değişiklik göstermekle birlikte aşağıdaki verilen şartların bir veya birkaçının sağlanması istenmektedir:

- CTTIC'in veya bağlı bulunulan eyalette başvurulacak dernek/birliğin kabul ettiği bir başka dernek/birlik vs. üyelik.
- Çeviribilim alanında (veya eşdeğer kabul edilen bir başka alanda) en az lisans derecesinde diploma sahibi olmak ve belirlenen süre kadar çeviri deneyimine sahip olmak (genellikle en az 1 veya 2 yıllık deneyim şartı aranmaktadır).
- Çeviribilim alanı veya eşdeğer kabul edilen bir alanda diploma sahibi olmayan adaylardan daha uzun süre çeviri yapmış olduğunu belgeyebilme şartı aranır. Bu süre genellikle en az 4 yıl olarak belirtilmiştir. Deneyim şartında aranılan süre belirli bir sözcük sayısında çeviri yapmış olmayı (yazılı çeviri) veya istenilen saat kadar aktif çalışmış olmayı (sözlü çeviri) gerekli kılar. Sözcük sayısı da dillere göre farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, yazılı çeviri için 1 yıllık deneyim Kanada resmi dilleri için 100,000- 112,500 sözcük, resmi dil olmayıp sektörde yaygın olarak kullanılan bazı diller için 80,000, daha az yaygın olan yabancı diller için 25,000-30,000 sözcüğe tekabül edebilmektedir. Sözlü çeviride, örneğin konferans tercümanlığında, yine resmi diller için 200 saatlik

bir çalışma deneyimi aranırken, yabancı diller için bu süre 30,000 saate düşebilmektedir.

- Bir diğer üyelik kriteri, organizasyon bünyesinde yapılan (sözlü veya yazılı) çeviri sınavı ve mesleki etik sınavı gibi çeşitli sınavlardan başarılı olmak olabilmektedir.
- Bazı organizasyonlar ise adayın çalıştığı işveren veya müşteriden referans mektubu da isteyebilmektedirler¹⁵.

CTTIC websitesinde, CTTIC Çeviri Sınavı dışında 3 farklı sınav daha yapılmakta olduğu ifade edilmiştir. Bu bilgilere göre konferans tercümanlığı sınavına girmek isteyen kişilerin 200 günlük çalışma deneyimlerini veya CTTIC'nin buna eşdeğer kabul ettiği farklı ön koşulları belgelemeleri istenmektedir. Mahkeme Tercümanlığı Sınavının dil becerilerinin, hukuk terminolojisi ve ilgili prosedürlerle ilişkin bilgisinin, ardıl çeviri yapabilme becerisinin ölçülmesi ve temsili bir denemeden oluştuğu belirtilmektedir. Son olarak, terminoloji sınavı terminoloji alanında geniş ölçüde bilgi sahibi olan ve bir özel alana özgü terminolojik araştırmalar ve çalışmalar yapabilecek bireylerin sertifikalandırıldığı bir sınav olarak açıklanmıştır. CTTIC tarafından sınavlarda başarılı performans gösteren kişilere verilen “sertifikalı mütercim/tercüman/terminoloji uzmanı” ünvanları New Brunswick, Ontario, Quebec ve İngiliz Kolombiyası eyaletlerinde eyalet yasalarınca tanınan ünvanlar haline gelmiştir. Bu eyaletlerde faaliyet gösteren ATIO, CTINB, OTTIAQ ve STIBC birlikleri sektörde uzun yıllar çalışmış profesyonellerin çabaları ile bu ünvanları yasalarca korunur hale getirmeyi başarmışlardır. Diğer birlikler de, yerel otoritelerce kabul edilen ve aranılan bu ünvanları yasalarla da resmi olarak tanıtır hale getirmek amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir (CTTIC, Certification, t.y.).

¹⁵ CTTIC Sertifikasyon Sınavı için Ön Koşullar başlığı altında verilen bu bilgiler CTTIC'ye bağlı 7 organizasyonun websiteleri incelenerek oluşturulmuştur.

BÖLÜM III

ÇEVİRMENLİK MESLEĞİ ve ÇEVİRMEN SERTİFİKASYONU ÇERÇEVESİNDE DÜNYADAKİ DİĞER GELİŞMELER

Bu bölümde 29 ülkede özellikle çeviri eğitimi ve meslek örgütleri gibi konularda çevirmenlik mesleğinin ve sektörün mevcut durumuna ilişkin bilgilere ve çevirmen sertifikasyonu kapsamında yapılan uygulamalara yer verilmiştir. Sertifikasyon uygulamaları,

- uygulamayı yapan yetkili kurum (ör. devlet tarafından yetkilendirilmiş bir kurum, meslek örgütü, eğitim kurumu),
 - sertifikasyonun nasıl bir prosedür veya süreç sonunda hak edildiği (ör. çeviri becerisi veya dil yeterliliğine ölçmeye yönelik yazılı ve/veya sözlü sınav, portfolyo uygulaması),
 - sertifikasyon için ön koşul olup olmadığı (ör. meslek örgütüne üyelik, istenilen kriterlerde diploma sahibi olmak, yaş, deneyim, referans gibi kriterler veya birkaç kriterin bir arada aranması),
 - bir sınav uygulaması varsa, sınavın özelliklerinin neler olduğu (ör. içeriğin nasıl olduğu, sınav süresi, sınav farklı bölümlerden oluşuyorsa bu bölümlerin neler olduğu, değerlendirme ölçütlerinin neler olduğu),
 - bir sınav uygulaması varsa sınavda adayın hangi kaynaklardan yararlanmasına izin verildiği, sınavın hangi yöntemlerle uygulandığı (ör. çevrimiçi, sınav salonunda, uzaktan),
 - hak edilen sertifikanın geçerlilik süresi ve geçerliliğin devamı veya yenilenmesi için ne gibi prosedürler uygulandığı,
 - bir sınav uygulaması varsa, sınava yönelik eğitim faaliyetlerinin olup olmadığı
- gibi uygulamaya yönelik farklı perspektiflerden incelenmiştir. Ülkeler alfabetik olarak sıralanmıştır.

3.1 Almanya: Almanya 1930'lu yıllardan bu yana mütercim tercümanlık eğitimi veren bir ülkedir. Özellikle 1930 yılında Heilderberg'de, 1953 yılında Leipzig'de, 1947 yılında Mainz-Germersheim ve 1948'de Saarbrücken'de kurulan mütercim tercümanlık bölümleri ülkede öne çıkan ve oldukça saygın olarak kabul edilen eğitim kurumlarıdır ve ülkede bugün yaklaşık olarak 20 kadar üniversite lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim

vermektedir. Ülkenin en profesyonel ve en büyük derneklerinden biri olan Bundesverband der Dolmetscher und Übersetzer'e (BDÜ-the Federal Association of Interpreters and Translators- Federal Alman Tercümanlar ve Mütercimler Birliği) 1955 yılında kurulmuş, 7500 kadar üyeye sahip ve piyasada profesyonel anlamda faaliyet gösteren mütercim ve tercümanların % 80 kadarını bünyesine almıştır. Merkezi Berlin'de yer alan birlik 13 farklı organizasyonun çatı birliği pozisyonundadır (BDÜ Federal Association of Interpreters and Translators, t.y.). Birliğe üye olabilmek için Almanya veya yurtdışında kabul edilen bir mütercim tercümanlık eğitimini tamamlamış olmak veya the State Examination Office (Devlet Sınav Ofisi) veya the German Chamber of Industry and Commerce (Alman Ticaret ve Sanayi Odası) tarafından düzenlenen sınavdan başarılı olmak koşulları aranmaktadır. BDÜ, aynı zamanda, Almanya'nın dil çeşitliliği ve mütercim tercümanlık alanındaki köklü geçmişi ile de paralel olarak çeviri ihtiyacı güden müşteriler için geniş miktarda dil kombinasyonunda bir servis noktası olarak da hizmet vermektedir (Hlavac, 2013: 47).

Almanya'nın en eski derneklerinden bir diğeri olan the Association of German-language Translators of Literary and Scientific Texts (Alman-dili Edebi ve Bilimsel Metin Çevirmenleri Birliği) 1954 yılında faaliyete başlamış, 1,200 üyeye sahip bir dernektir. Çeviri işletmelerini bünyesinde toplayan bir diğerk dernek Qualitatssprachendienste Deutschlands (OSD) 1998 yılında faaliyete geçmiştir. Bir European Union of Associations of Translation Companies (EUATC- Avrupa Birliği Çeviri İşletmeleri Dernekleri Konfederasyonu) üyesi olan kuruluş 2011 yılı itibari ile 24 üye firmadan oluşmaktadır. Bu üyelerin pek çoğu da EN ISO 9001: 2008 belgesini almaya hak kazanmış kuruluşlardır (Qualitätssprachendienste Deutschlands, t.y.). Kuruluş bu alanda eğitim alan öğrencilere staj ve eğitim imkânları da sunmaktadır. Bu da Alman ekonomisinde pek çok sektörde yaygın olan özel sektör eğitim işbirliği geleneğine uygun bir durumdur.

Pek çok profesyonel kurum çevirmen adaylarında çeşitli kriterler aramaktadır. Bunlardan bir tanesi, Almanya ve Almanya dışındaki ülkelerden alınmış lisans veya yüksek lisans düzeyinde diploma sahibi olmaktır. Kamu kurumlarınca akredite edilmiş yetkili kurumların düzenlediği sınavlardan geçer puan almak bir diğerk kriter olarak öne çıkmaktadır. Benzer bir şekilde, İmtiyazlı Dilbilimciler Enstitüsü veya Amerikan

Çevirmenler Birliği tarafından yapılan sınavlarda başarılı olmak da kabul edilen ön koşullar arasındadır. “Resmi olarak Yetkili/Sertifikalı Mütercim/Tercüman” unvanı Alman devlet yasalarınca korunan bir statü olmakla birlikte, bu profesyonel unvanı kötüye kullanan kişiler 5.000 Euro’ya kadar para cezasına çarptırılabilirler. Bu ünvana sahip olabilmek için kişilerin Devlet Sınav Ofisi tarafından yapılan sınavlardan başarılı olmaları gerekmektedir (Dlügge-Momme’den aktaran Hlavac, 2013: 47).

Bu alanda eğitim veren akademik kurumlar genellikle belli başlı Avrupa dillerinde eğitim vermektedir. Ancak, Bonn Üniversitesi kültürel ve ekonomik hedefler doğrultusunda Arapça, Japonca ve Korece yüksek lisans programı, Mainz Üniversitesi de özellikle kamu kuruluşlarındaki çeviri ihtiyacına binaen Arapça, Çince ve Türkçe dillerinde eğitim imkânı sunmaktadır.

3.2 Arjantin: Herhangi bir çevirmen sertifikasyon uygulamasının bulunmadığı Arjantin’de çeviribilim alanında eğitim almış olmak ve dernek üyeliğine sahip olmak kabul gören göstergeler arasındadır. Ülkede yeminli tercümanlık unvanı kullanılmaktadır ve yeminli tercüman olabilmenin ilk koşulu bir üniversite diplomasına sahibi olmaktır. Genellikle dört veya beş yıllık olarak düzenlenen ve hukuk çevirisi ile ilintili derslerin yoğun olduğu bu üniversite programlarına girebilmek için adaylar öncelikle bir dil sınavını geçmek durumundadırlar. Edebi, bilimsel ve teknik çeviri alanlarında uzmanlaşmak için ise üç veya dört yıllık yükseköğretim programları mevcuttur. Yeminli çevirmen olarak çalışabilmek için aranan bir diğer koşul da adayların ilgili kurum tarafından onaylanan bir belge ile Arjantin vatandaşı olduklarını kanıtlamalarıdır. Bu kurula kayıtlı olmak çevirmenlerin çevirilerinin resmi bir kurum tarafından tescillenmesini sağlamaktadır. Arjantin’in farklı bölgelerinde faaliyet gösteren bu kurullar the Argentina Federation of Translators (FAT- Arjantin Çevirmenler Federasyonu) üyesidir (Propato’dan aktaran Hlavac, 2013: 40). Bu bölgeler dışındaki yerleşim birimlerinde çevirmenlerin mahkemelere kayıtlı olmaları gerekmektedir.

3.3 Avusturya: Avusturya’da çok dillilik geleneği oldukça eskilere dayanmaktadır. İkinci dünya savaşı sonrasında, Viyana ve Graz Üniversiteleri’nde iki büyük mütercim tercümanlık bölümü açılmıştır. Ardından, Innsbruck Üniversitesi’nde de mütercim tercümanlık eğitimi verilmeye başlanmıştır. Birleşmiş Milletler’in önemli bir üyesi

olarak Avusturya her zaman diğerk ülkelerle uluslararası ilişkilerde bulunan bir ülke konumunda olmuştur ve dolayısıyla 20. yüzyılın son çeyreğinden bu yana mütercim tercümanlık alanında yetişen çeviri uzmanlarına ihtiyaç duymuştur. Öte yandan, mahkeme çevirmenliği dışında sertifikasyon resmi bir prosedür olarak uygulanmamaktadır.

Avusturya'da mahkeme çevirmenlerini the Austrian Association of Certified Court Interpreters (AACCI- Avusturya Sertifikalı Mahkeme Çevirmenleri Birliğı) temsil etmektedir. Mahkeme çevirmeni olarak çalışabilmek için birliğe üyelik zorunlu değildir, ancak mahkeme çevirmenleri için hazırlanan sınavda başarılı olmak zorunludur. Üyelik süresi üç yıldır ve üyelik yenilemek isteyen kişiler bu alanda çalışıyor olduklarını belgelemek durumundadırlar. Sınav, iki yıllık profesyonel deneyim belgeleyebilen alan mezunlarına ve beş yıllık deneyim belgeleyebilen alan dışı mezunlara açıktır. Sınav dört ayrı kategoriden oluşmaktadır: kaynak dil ve hedef dilde yazılı çeviri becerisini ölçen yazılı bölüm, ardıl ve yazılı metinlerin sözlü çevirisinin test edildiğı sözlü çeviri bölümü, Avusturya ve ikinci dilin kullanıldığı ülkenin hukuk sistemleri ile ilgili bilgilerin ölçüldüğü bir bölüm ve her iki dildeki hukuk terminolojisi ve mesleki etik kurallarının ölçüldüğü dördüncü bölüm. Sınav sonucunda başarılı olan adayların almaya hak kazandıkları sertifika beş yıl geçerliliğini korumaktadır. Sertifikasını yenilemek isteyen çevirmenlerin ilgili adalet birimine başvuruda bulunması gerekmektedir.

Mütercim tercümanlık bölümlerinden mezun olan çevirmenler bu ünvanlarını resmi dökümanlarda kullanırlar. Avusturya'da yaygın olarak kabul gören belgelendirilmiş uzmanlık şekli budur. Ülkenin önde gelen meslek örgütlerinden olan the Austrian Interpreters' and Translators' Association'a (Avusturya Mütercim Tercümanlar Birliğı) üye olabilmek için mütercim tercümanlık veya eşdeğer kabul edilen bir alanda diploma sahibi olmak gerekmektedir (Hlavac, 2013: 41-42).

3.4 Belçika: Mütercim tercümanlık eğitimi konusunda, özellikle Brüksel, Antwerp ve Gent'deki akademik kurumlar düşünüldüğünde, Belçika'nın uzun bir tarihe sahip olduğu söylenebilir. Tıpkı diğerk Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Belçika'da da bu alanda özellikle lisansüstü düzeyde bir diploma sahibi olmak ciddi bir beceri ölçütü olarak kabul edilmektedir (Hlavac, 2013: 42). Bu eğitim programlarında ağırlıklı olarak Avrupa dillerini kapsayan eğitim verilse de, Belçika'da küçümsenmeyecek sayıdaki

göçmen sayısı, farklı dillerde toplum çevirmenliği sınavının geliştirilmesine zemin hazırlayan önemli bir faktör olmuştur. Bahsi geçen sınav her iki dilde de muafiyet derecesini ölçen bir dil sınavını takiben asıl sınavdan önce devam edilmesi zorunlu olan 102 saatlik bir ön eğitimden oluşur. Çeviri becerisini ölçen temel sınav ise yazılı metinden sözlü çeviri, ardıl çeviri ve meslek etiği gibi alanlarda adayların becerilerini test etmeyi amaçlar (Vermeiren, Van Gucht&De Bontridder, 2009'dan aktaran Hlavac, 2013: 42).

Aslında Belçika'daki sertifikasyon süreci 2003 yılından bu yana devam etmektedir. Belçika anayasasına göre mahkeme huzuruna çıkan her vatandaş istediği dilde kendini ifade etme hakkına sahiptir. Bu sebeple, mahkemelerde yeminli tercüman listeleri bulundurulur ve mahkeme çevirmenliği yapacak adaylarda genellikle aranan ön şartlar ise adli sicil kaydı olmaması, dil yeterliliğini gösterir belge ve en az 21 yaşını doldurmuş olmaktır (Doris, 2012'den aktaran Hlavac, 2013: 42).

3.5 Brezilya: Brezilya'da, çevirmenler, çeviri eğitimi alanında uzmanlaşan akademisyenler ve çeviri öğrencileri arasında işbirliği ve fikir alışverişi ve mesleki gelişim olanakları sağlanması ve çevirmenliğin belirli standartlar dâhilinde icra edilebilmesine yardımcı olmak gibi çeşitli hedeflerle çalışan önemli bir organizasyon bulunmaktadır, the Brazilian Translators Association (Brezilya Çevirmenler Birliği-ABRATES). Kurum, aynı zamanda, bir sertifikasyon programı da uygulamaktadır. Bu program 2001 yılından bu yana uygulanmakta olup, sertifikandırılmak isteyen çevirmenlerin ABRATES üyesi olması zorunludur. ABRATES'e üye olabilmek için ise profesyonel olarak çevirmenlik yapıldığının veya kurumca kabul edilen belirli çeviri eğitimi derslerinden başarılı olunduğunun belgelenmesi gerekmektedir (Chan, 2008: 87; Hlavac, 2013: 44).

Sınav üç bölümden oluşmakta ve 3-3,5 saat kadar sürmektedir. Çevirmenler sınavda 300'er sözcükten oluşan 5 farklı metin ile karşılaşır, ancak bunlardan üç tanesi seçerler. Sözlük kullanımı serbesttir. Metinlerden bir tanesi genel diğer 4'ü edebiyat, teknik, tıp-bilimsel, hukuk-ticaret olmak üzere farklı özel alanlardan seçilir. Başarılı olup ABRATES tarafından sertifikalandırılanlar 10 yıl boyunca bu sertifikayı kullanabilmektedirler. Fakat adayın ABRATES üyeliği herhangi bir sebeple durdurulursa, sertifikası da geçerliliğini kaybeder (Chan, 2008: 88).

3.6 Çek Cumhuriyeti: Çek Cumhuriyeti'nde birkaç organizasyonun birleşmesi ile oluşturulmuş bir çatı meslek birliği olarak hizmet veren the Czech Council for Translation and Interpreting (CERAPT- Çek Cumhuriyeti Yazılı ve Sözlü Çeviri Konseyi) bünyesinde dört farklı kurumu barındırmaktadır: the Union of Translators and Interpreters (Mütercim Tercümanlar Birliği/Derneği), the Institute of Translation Studies of Charles University in Prague (Prag Charles Üniversitesi Çeviri Çalışmaları Enstitüsü), the Association of Conference Interpreters of the Czech Republic (Çek Cumhuriyeti Konferans Tercümanları Birliği/Derneği). CERAPT ilk defa 2000 yılında hem kıdemli çevirmenlere hem de mesleğe yeni başlayanlara yönelik bir çevirmen sertifikasyon sınavı gerçekleştirmiştir. 2003 yılına kadar adayların hem ikinci dilden ana dillerine hem de ana dillerinden ikinci dile profesyonel düzeyde ne denli başarılı çeviri yaptıklarını ölçmeyi amaçlayan sınav, 2003 yılından bu yana yalnızca anadile yapılan çeviri becerilerini ölçmektedir. İki bölümden oluşan sınavda ilk bölüm yaklaşık olarak 350 kelime uzunluğundaki genel bir metnin çevrilmesini gerektirirken, ikinci bölümde adaylardan sosyal bilimler ve doğa bilimleri/teknik bilimler alanlarında birer metin çevirmeleri beklenmektedir. Adaylar, sınav esnasında, çeviri kararlarına ilişkin açıklama metinleri oluşturabilirler ve sözlük ve diğer referans kaynaklarına başvurabilirler (Chan, 2008: 86-87).

3.7 Çin: Çin'de iki farklı organizasyon tarafından iki farklı çevirmen sertifikasyon sınavı uygulanmaktadır. Bu sınavlardan ilki devlet eliyle yapılan the China Accreditation Test for Translators and Interpreters (CATTI- Mütercimler ve Tercümanlar için Çin Akreditasyon Sınavı) isimli sınavdır. Sınav the Ministry of Personnel of the People's Republic of China (Çin Halk Cumhuriyeti Personel Müdürlüğü) adlı devlet kurumuna bağlı olarak gerçekleştirilmektedir. 2003 yılından bu yana uygulanan sınav, Çin'de bilimsel, objektif ve adil olarak becerileri belgelendirilmiş, geniş bir nitelikli çevirmen havuzu oluşturarak, Çin ekonomisinin gelişmesine ve Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'nde faaliyet göstermesine yardımcı olmak gayesiyle oluşturulmuştur. CATTI ulusal mesleki yeterlilik sistemi içinde resmi bir yeterlilik belgesi yerine geçer ve pek çok yerde çevirmen olarak görev alabilmek için bu sınav belgesi bir ön koşul niteliği taşımaktadır. Sınav adayların dil bilgisi, artalan bilgisi ve çeviri becerisini ölçmeyi amaçlamaktadır.

CATTI adayların becerilerini İngilizce, Japonca, Almanca, Fransızca, İspanyolca ve Almanca dillerinde ölçer ve Çince ölçülen dil çiftlerinden birini oluşturur. Sınav adayın hem ana dilinden hedef dile, hem de kaynak dilden ana dile başarılı bir biçimde çeviri yapabilme edincini ölçmektedir. Sınava giriş için adaylarda eğitim veya deneyim gibi herhangi bir ön koşul aranmaz.

Sınav sonucundaki belgelendirme sözlü veya yazılı çeviriyi kapsayan dört farklı düzeyden oluşmaktadır: Kıdemli çevirmen, 1. Düzey çevirmen, 2. Düzey çevirmen, 3. Düzey çevirmen. Belgelendirme dereceleri en üst düzey olan kıdemli çevirmen ünvanından en alt düzey olan 3. düzey çevirmen ünvanına doğru sıralanır.

Kıdemli çevirmen: En üst düzey olan kıdemli çevirmen belgesini hak etmiş olan kişiler genellikle oldukça uzun süredir çeviriyle meşgul olan, belgelendirildiği dilde geniş bir özel alan bilgisi ve kültürel bilgiye sahip, çeviri sürecinde karşılaşılan karmaşık sorunları çözebilme yetisine sahip, hem teoride hem de pratikte alana önemli katkılarda bulunabilecek kişilerdir. Kıdemli çevirmenlik ancak CATTI 1. düzey başarı belgesini almaya hak kazanmış kişilere bir değerlendirme süreci sonrasında verilir. (Chan, 2008: 89-90; Translators Association of China [TAC], Methods of Test and Appraisal, t.y.).

Sınav içeriği ise şu şekilde özetlenebilir. Öncelikle sözlü çeviri ve yazılı çeviri için iki ayrı sınav uygulanmaktadır. Sözlü çeviri sınavında hem dinleme becerisini ölçmeye yönelik yatkınlık sınavı hem de ardıl ve andaş çeviri uygulamaları yoluyla adayın sözlü çeviri becerilerinin ölçüldüğü bir tercüme sınavı gerçekleştirilir. Sınavın dinleme bölümünde, aday dinlediği bir metinle ilgili sorulara yazılı olarak cevap verir. 2. Düzey sınav süresi 1 saat, 3. Düzey 30 dakikadır. Düzey 3 ile belgelendirilmiş adayların bilimsel ve kültürel bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı ve ancak çok kompleks olmayan genel çeviri işlerinin üstesinden gelebilecek kapasitede oldukları söylenebilir (Chan, 2008: 89-90; TAC, The System of Continuation Education and Certificate Registration for CATTI, t.y.).

Yazılı sınava gelindiğinde, yine sözlü çeviri sınavı uygulamasına benzer bir yatkınlık sınavı ve ayrıca bir yazılı çeviri sınavı uygulandığı görülmektedir. 2. Düzey ve 3. Düzey belgelendirmelerde, 2 saat süren ve adayın sözcük, dilbilgisi, okuduğunu anlama gibi genel dil yeteneğini ölçen bir sınavı 3 saatlik yazılı çeviri uygulaması takip eder. 2

düzyey çeviri sınavında aday kendisine sunulan dört metinden üçünü çevirir. Metinlerden ikisi zorunlu, ikisi seçmelidir. Öte yandan, 3. Düzey yazılı çeviri sınavında adaylar biri ana dillerine diğeri hedef dile olmak üzere iki metin çevirirler. Adaylar sınav esnasında sözlüklerini kullanabilirler, fakat sınava girdiklerinde sınavın iki bölümünü de başarıyla tamamlamaları gerekir. Sertifika için bir kayıt sistemi oluşturulmuştur ve kaydın her üç yılda bir yenilenmesi gerekmektedir (TAC, CATTI's Methods of Test and Appraisal, t.y.). Kayıt ile ilgili işlemler Translators Association of China (TAC- Çin Çevirmenler Birliğı/Derneğı) tarafından yapılır. 1982 yılında kurulmuş olan TAC Çin'de çevirmenlere yönelik çeşitli alanlarda hizmetlerde bulunan tek ulusal dernek/birliktir. Bu hizmetler arasında, konferans ve forumlar, mesleki gelişim ve eğitim faaliyetleri ve Çin Çevirmenler Dergisi'nin yayınlanması sayılabilir. 2012 yılı itibarı ile yaklaşık 30.000 üyeye sahip TAC sertifikasyon uygulamasının bir parçasını oluşturan "devamlı eğitim sistemi" adı altında bir sürecin yönetiminden sorumludur. Buna göre, sertifika sahibi olan kişiler her üç yılda bir sertifikalarını güncellemek ve bu süre zarfında TAC tarafından düzenlenen sürekli eğitim veya özel eğitim faaliyetlerinde yer aldıklarını belgelemek durumundadırlar. Bu uygulamadaki temel amaç çevirmenlerin bilgilerini yenilemelerini, profesyonel gelişimlerini devam ettirmelerini ve dolayısıyla çevirilerin kalitesini artırmaktır. 2005 yılından bu yana CATTI Düzey 3 ve daha üst düzey belge sahibi olan adaylar TAC üyesi olabilmektedir, Düzey 1 sahipleri ise kıdemli üye olarak kabul edilirler (TAC, The System of Continuation Education and Certificate Registration for CATTI, t.y.).

Avustralya NAATI'nin sınav sistemine benzer bir şekilde, CATTI sınavları da çeviri piyasasında iş sahibi olabilmek için aranan niteliklerden biri durumundadır.

CATTI dışında the National Accreditation Examinations for Translators and Interpreters (NAETI- Mütercimler ve Tercümanlar için Ulusal Akreditasyon Sınavı), the Shanghai Interpretation Accreditation (SIA- Shangay Tercümanlık Sınavı) ve the Accreditation for Interpreters and Translators (ATI- Mütercimler ve Tercümanlar için Akreditasyon) gibi sertifikasyon sınavları bulunmaktadır (Chen, 2009'dan aktaran Hlavac, 2013: 46). Ancak burada CATTI'den sonra en öne çıkan sınav olan NAETI hakkında bilgi verilecektir. İlk defa 2001 yılında yapılan bu sınav the National Education Examinations Authority and Beijing Foreign Studies University (Ulusal Eğitim ve Sınav Kurumu ve

Beijing Yabancı Çalışmalar Üniversitesi) tarafından uygulanmaktadır. CATTI'ye benzer olarak, sınava girmek isteyen adaylardan eğitim veya deneyim gibi herhangi bir önkoşul yerine getirmeleri beklenmez ancak sertifika sahibi olmak isteyen adaylar yalnızca Çince-İngilizce ve Çince-Japonca dillerinde test edilebilirler.

NAETI 1. Düzeyden (en yüksek) 4. Düzeye (en düşük) dört ayrı düzeyde sınav yapmaktadır. CATTI'deki performans tanımlarına benzer olarak NAETI'de de adayların sınav sonundaki başarıları düzeylere göre tanımlanır. Örneğin, 1. Düzey ünvanını alan bir çevirmen farklı türdeki zor metinleri çevirebilirken 4. Düzeyde çevirmen yalnızca temel çeviri işlerini başarıyla yürütür. Her bir düzey için sınav formatları ise aşağıdaki gibidir:

1. Düzey Çevirmen: Bu sınavda, biri İngilizceden Çinceye, diğeri Çince İngilizceye 400'er kelimelik üçer metnin çevrilmesini gerekmektedir. Süre 3 saattir.
2. Düzey Çevirmen: Sınavda iki bölüm vardır. İlk bölümde İngilizceden Çinceye 300 kelimelik üç farklı metnin çevrilmesi gerekir. İkinci bölümde Çince İngilizceye yine her biri 300 kelimedenden oluşan üç ayrı metin çevrilir. Süre 2 saattir.
3. Düzey Çevirmen: Yukarıdaki anlatılan uygulamalara benzer şekilde yapılır. Metinlerdeki sözcük sayısı bu sınavda 250'ye düşmüştür ve süre de 1,5 saattir.
4. Düzey Çevirmen: Uygulama diğer üç sınavla benzer olup sözcük sayısı 200, sınav süresi 1 saat 15 dakika olarak belirlenmiştir.

CATTI ve diğer pek çok sertifikasyon sınavı uygulamasından farklı olarak adayların sınav esnasında sözlük kullanması yasaktır. Başarılı olan adayların sertifikaları sınavı yapan Ulusal Eğitim ve Sınav Kurumu ve Beijing Yabancı Çalışmalar Üniversitesi tarafından verilir. Sertifikaların geçerliliği ile ilgili bir süre sınırlaması yoktur (Chan, 2008: 92-93).

3.8 Danimarka: Danimarka'da bir çevirmenin "devlet tarafından yetkilendirilmesi" (state authorization) the Danish Ministry of Economic and Business Affairs (Danimarka Ekonomik ve Ticari İşler Bakanlığı) bünyesinde faaliyet gösteren bir birim tarafından yürütülmektedir. Bu ünvana sahip olmak isteyenlerin Kopenhag İşletme Okulu veya Arhus İşletme Okulu tarafından yürütülen mütercim tercümanlık master programını

başarıyla tamamlamaları gerekmektedir. Bu kurumlar bünyesinde verilen master eğitimi İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca ve sınırlı düzeyde İtalyanca ve Rusça dillerinde akademik programlar olarak yürütülmektedir. Burada bahsedilen diller dışındaki dillerde çevirmenlik yapmak ve “yetkili” sıfatına sahip olabilmek isteyen adaylar için ise Kopenhag İşletme Okulu tarafından özel bir çevirmenlik sınavı düzenlenmektedir. Sınav hem yazılı hem de sözlü çeviri becerisini test etmektedir. Adaylardan, sektörde karşılarına çıkabilecek nitelikte hukuk metni, teknik metinler ve ekonomi metinleri gibi konularda kompleks ve güncel metinleri çevirmeleri beklenmektedir. Sınav esnasında adaylar sözlük ve diğer yardımcı araçları kullanabilmektedir ancak internet erişimine izin verilmemektedir.

3.9 Fransa: Fransada herhangi bir çevirmen sertifikasyon sınavı bulunmamakla birlikte, bu alanda çalışmak isteyen kişilerin alanda eğitim almış olduklarını gösteren diplomaları ve ekonomik durum gösterir bir belge ile Fransa’da çeşitli alanlarda çalışma izni veren bir kuruluş olan Unions de Recouvrement des Cotisations de Sécurité Sociale et d'Allocations Familiales (URSSAF-the Organizations for the payment of social security and family benefit contributions) adlı kuruma başvuruda bulunmaları gerekmektedir (T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015: 61-62).

3.10 Finlandiya: Finlandiya’da sertifikalı bir çevirmen olabilmek için, adayların genel ve özel alan çevirisi becerisinin ölçüldüğü bir sınavda başarılı olmaları gerekmektedir. Aynı zamanda adayların herhangi bir AB veya Avrupa Ekonomik Alanı ülkesinde ikamet ediyor olması istenmektedir. Sınavlar Eğitim Bakanlığı ve Finlandiya Eğitim ve Kültür Bakanlığı’na bağlı olarak çalışan ve bu kurumlar tarafından yetkilendirilmiş bir Çevirmen Sınav Komitesi tarafından yapılmaktadır. Finlandiya’da, Helsinki, Tampere, Turku ve Vaasa olmak üzere toplam 4 üniversitede mütercim tercümanlık eğitimi veren köklü eğitim kurumları bulunmaktadır (Hlavac, 2013: 53). Ayrıca çevirmenlerin çeviri piyasasında ulusal ve uluslararası bağlamda işbirliğini sağlamak, çevirmenlerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi için çalışmak, sektörde kalitenin artırılması ve devamlılığının sağlanması için çevirmenlere yönelik eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini sağlamak gibi çeşitli amaçlar güden bir dernek mevcuttur. The Finnish Association of Translator and Interpreters (Finlandiya Mütercim Tercümanlar Derneği/Birliği) 1955 yılında kurulmuştur ve edebi çevirmenler, tercümanlar, görsel-işitsel metinlerin çevirmenleri,

eğitimciler ve araştırmacılar gibi farklı çeviri alanlarında çalışan üyelere olmaktadır. Bilimsel, teknik veya ticari çeviri alanında faaliyet sürdüren kişilerin derneğe üyeliği uygulanan çeviri sınavında başarılı olmak, istenilen lisans derecesine sahip olmak, belirli bir süre çeviri yapma deneyimine sahip olmak gibi bazı kriterler doğrultusunda gerçekleştirilmektedir (Chan, 2008: 70-71).

3.11 Güney Afrika: Güney Afrika'da mütercim, tercüman, editör, redaktör, terminolojist, metin yazarı vb gibi dil sektöründe görev alan tüm paydaşları birleştiren bir üst kurum olarak çalışan The South African Translators' Institute (SATI- Güney Afrika Çevirmenler Enstitüsü) 1956 yılında kurulmuştur. SATI, çeviri ve dil alanında yapılacak çalışmalara kişileri teşvik etmek, özellikle çevirmenlik için mesleki etik kuralları oluşturmak ve eğitim faaliyetleri düzenlemek gibi çeşitli temel hedeflerin yanı sıra her yıl çeviri öğrencileri için burs olanakları organize etmek, alanda çalışan herkese açık bir bilgi ağı oluşturmak, her üç yılda bir başarılı çalışmalarını ödüllendirmek gibi çeşitli faaliyetler de yürütmektedir. Öte yandan, SATI tarafından 1990 yılından bu yana uygulanan bir çevirmen sertifikasyon sınavı da mevcuttur. Her ne kadar birliğe üyelik için uygulanan bu sınavdan başarılı olmak bir önkoşul olmasa da, birlik yönetiminde görev alabilmek için sınav bir koşuldur. SATI tarafından uygulanan bu sertifikasyon sınavı yazılı çeviri, yeminli tercümanlık, simultane konferans tercümanlığı, editörlük, terminoloji gibi pek çok alanı kapsarken, çeviri işletmeleri ve dil ofisleri gibi tüzel kişiler için de kurumsal akreditasyon seçeneği bulunmaktadır (Chan, 2008: 79; SATI, 2011'den aktaran Hlavac, 2013: 51).

Sertifikasyon yazılı ve çevrimiçi sınav formatında yapılmaktadır. Adaylar çeşitli alanlarda hazırlanmış sekiz sorudan üçünü seçebilir, ancak her aday sunulan bir genel metni çevirmek durumundadır. Adayın sınavı 24 saat içinde tamamlaması gerekmektedir. Sınav 11 Afrika resmi dilinde uygulanabilirken, Fransızca, Almanca, Hollandaca, İtalyanca, İspanyolca, Portekizce ve Rusça gibi çeşitli dillerde de yapılabilmektedir.

Güney Afrika'da uygulanan bu sınav sisteminin diğer pek çok ülkeden farklı bir tarafı çevrimiçi uygulamadaki gözetmen kuralıdır. Şöyle ki, sınava girmek isteyen adayların öncelikle kendilerine bir sınav gözetmeni bulmaları ve bu kişiye ait bilgileri SATI'ye göndermeleri gerekmektedir. Ancak, gözetmen adayın birlikte yaşadığı birisi veya bir

aile ferdi olmamalıdır. Bir iş arkadaşı, eğitimci, iş yerinden amir vb. olabilir. Sınav kağıdı SATI tarafından gözetmen olarak tayin edilen kişiye gönderilir ve belgeleri teslim alan gözetmen aday ile temas kurarak sınavın uygulanması için uygun bir zamana karar verir. Gözetmenin sınav boyunca adayın başında beklemesi gerekli değildir, fakat sınav başlamadan adayın gözü önünde zarfın mührünü açıp evrakları adaya teslim etmeli ve sınav süresinin sona ermesiyle, yani 24 saat içinde, adayın evraklarını teslim almalıdır. Ardından, gerekli evrakları doldurarak mühürlemeli ve kuruma geri göndermelidir. Çevrilen metinlerin elektronik posta yoluyla da gönderilmesi istenmektedir. Posta yoluyla geri gönderim süresinin gözetmenin kurumdan gelen evrakları teslim almasını izleyen 30 günü aşmaması gerekmektedir (Chan, 2008: 81).

SATI sertifikasının iş ilanlarında bir öncelik olarak belirtildiği göze çarpmaktadır. Ülkede 11 kadar mütercim-tercümanlık alanında üniversite düzeyinde eğitim veren kurum bulunmaktadır ve bu okullardan alınan diplomaların piyasada iş sahibi olabilmek için kuvvetli bir kriter oluşturduğu söylenebilir. Ülkede 11 resmi dilde yapılacak çeviri faaliyetlerini desteklemeye yönelik eğitim politikaları geliştirilmektedir (Ndhlovu, 2008'den aktaran Hlavac, 2013: 51).

3.12 Güney Kore: Güney Kore'de 2008 yılında faaliyetlerine başlayan the Korean Association of Translation and Interpretation (Kore Mütercim Tercümanlar Derneği/Birliği) isimli organizasyonun ortaya çıkış sebebinin çeviri piyasasındaki kalitesizlikten şikâyetçi olan müşterilerin piyasadaki faaliyetlerin daha nitelikli kişiler tarafından yapılması yolundaki talepleri olduğu ifade edilmiştir. Derneğe üyelik koşulları iki temel kıstas üzerine oturtulmuştur. Bunlardan ilki, İngilizce, Çince, Japonca, Rusça, Fransızca, İspanyolca, Almanca veya Arapça dillerinden birinde üç yıllık çeviri deneyimine sahip olmaktır. İkinci koşul, dernek tarafından yapılan zorlu bir sertifikasyon sürecini başarıyla tamamlamaktır. Dernek aynı zamanda hukuk metinleri çevirisi konusunda uzmanlaşmış çevirmenler için bir resmi lisans/sertifika uygulaması üzerinde çalışmaktadır. Derneğin tüm bu faaliyetleri ile Güney Kore çeviri piyasasında ihtiyaç duyulan donanımlı, deneyimli, nitelikli dil uzmanlarını birleştiren bir çatı vazifesi görmeyi hedeflediği söylenebilir (Chan, 2008: 98).

3.13 Hırvatistan: Hırvatistan'daki çeviri sektörünün tam bir düzenlemeye tabi olmadığı görülmektedir. Yani, piyasada faaliyet gösteren çevirmenlerin çoğu üniversitelerin ilgili

alanlarından mezun olsa da büyük bir kısmı da herhangi bir resmi eğitim veya sertifika sahibi değildir. Hırvatistan'daki the Croation Association of Specific and Technical Translators (Hırvatistan Özel Alan ve Teknik Çevirmenler Birliği) gibi sektöre hizmet veren önemli bir meslek örgütüdür ve birlik üyesi olabilmek için üniversite diploması ve beş yıllık deneyim gibi bazı şartlar aranmaktadır (HDZTP, 2010'dan aktaran Hlavac, 2013: 46). Benzer diğer organizasyonlar, 2007 yılında kurulan the Croatian Association of Professional Court Interpreters (Hırvatistan Profesyonel Mahkeme Tercümanları Birliği), 2010'da faaliyete geçen ve bu alanda çalışanlar için devamlı eğitim faaliyetlerini organize eden the Association of Permanent Court Interpreters (Devamlı Mahkeme Tercümanları Birliği) olarak sayılabilir. Hırvatistan'da yeminli mahkeme tercümanlığı görevinde bulunmak isteyenlerden dil becerilerini ve Hırvatistan hukuk sistemi ve yasal terminoloji bilgilerini belgelemeleri beklenmektedir. (Croatian Ministry of Justice, 2005'den aktaran, Hlavac, 2013: 46). Mahkemelerde yeminli tercümanlık yapılabilmesi için ise sürekli eğitim faaliyetlerine katılım veya performans belgelemek suretiyle periyodik olarak bilgilerinizin yenilenmesi gerekmektedir (European Union, 2012'den aktaran Hlavac, 2013: 46).

Hırvatistan'ın Avrupa Birliği'ne kabul edilmesiyle birlikte andaş çeviri alanında duyulan ihtiyaca da bağlı olarak Zagreb Üniversitesi'nde 2005 yılında konferans tercümanlığı alanında lisansüsü eğitim programı açılmıştır. The Croatian Society of Conference Interpreters (HDKP- Hırvatistan Konferans Tercümanları Derneği) 1974 yılından bu yana varlığını sürdürmektedir. Dernek, yeni üyelerinde çeşitli kriterler aramaktadır. 4-5 yıllık üniversite eğitimi, 5 yıllık bir zaman diliminde 75 çalışma gününü kapsayan deneyim ve mevcut üyelerden alınabilecek referans mektupları aranan kriterleri oluşturmaktadır (HDKP, 2011'den aktaran Hlavac, 2013: 46). Dernek aynı zamanda AB Sözlü Çeviri Genel Müdürlüğü'nde çalışacak adayların sınavlarını da yapmaktadır. 2011 yılı itibariyle AB Sözlü Çeviri Genel Müdürlüğü'nde çalışmaya hak kazanmış yaklaşık olarak 60 kadar Hırvatça tercüman bulunmaktadır. HDKP dışında iki önemli dernek mevcuttur. Üyelik için eğitim ve deneyim ön şartlarını koymuş olan bu dernekler, 1952'de kurulan the Croatian Literary Translators' Association (Hırvatistan Edebi Çevirmenler Birliği) ve 2012'de kurulmuş olan the Association of Croatian Audiovisual Translators (Hırvatistan Görsel-İşitsel Metin Çevirmenleri Birliği).

3.14 Hindistan: Hindistan’da, çevirmenleri, sektördeki sorunlara çözümler üretmek ve profesyonel standartlarda çeviri hizmetleri verilmesini sağlayabilmek amacıyla ortak bir platformda toplamayı hedefleyen bir kurum olan the Indian Translators Association (Hindistan Çevirmenler Derneği/Birliği) 2003 yılında kurulmuştur. Derneğe üye olmak için herhangi bir ön koşul bulunmamaktadır ve dernek çevirmenlik mesleğinin gelişmesi için çalışmak isteyen gerçek veya tüzel kişilere açıktır. Örgüt, üyelerinin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi için seminerler düzenlemekte, kalite konusundaki farkındalık düzeyinin artırılması ve mesleği icra ilkeleri ile ilgili düzenlemeler oluşturulabilmesi için çalışmalar yürütmektedir. Akreditasyon sınavlarının çevirmen kalitesinin önemli bir belirleyicisi ve piyasanın gelişmesine yardımcı olacak önemli bir unsur olduğu organizasyon tarafından kabul edilse de henüz uygulanan bir çevirmen sertifikasyon/akreditasyon sınavı bulunmamaktadır (Chan, 2008: 96).

3.15 Hollanda: Hollanda’da yeminli çevirmen veya tercüman olarak çalışmak isteyenler mahkemelere başvurarak, adli sicil kaydına ek olarak, Hollandacayı ve çeviri yapılacak ikinci dili iyi derecede bildiklerini belgelemek durumundadırlar (Stejkal, 2003’den aktaran Hlavac, 2013: 42). Adaylardan herhangi bir sınavı geçmeleri beklenmemekle birlikte Adalet Bakanlığı’nın şart koştuğu eğitim sürecinden geçmeleri, ayrıca, the Dutch Court Interpreters and Legal Translators Association’a (SIGV-Hollanda Mahkeme Tercümanları ve Hukuk Çevirmenleri Birliği) üye olmaları istenmektedir. Diğer bazı ülkelerde olduğu gibi Hollanda’da da bu alanda bir diploma sahibi olmak iş sektöründe aranılan bir kriterdir. SIGV’nin yanı sıra the Netherlands Society of Translators and Interpreters (Hollanda Mütercimler ve Tercümanlar Cemiyeti) ve teknik ve işaret dili çevirmenlerine yönelik dernekler de mevcuttur.

Hollanda’da mütercim tercümanlık alanında eğitim veren yükseköğretim kurumlarına bağlı beş merkez bulunmaktadır: Leiden Üniversitesi, the Free University of Amsterdam, the ITV Hogeschool voor Tolken en Vertalen in Utrecht, the Hogeschool West-Nederland voor Vertaler en Tolk in the Hague ve en eski okullardan biri olan Zuyd University Maastricht. Belçika’ya benzer olarak Batı Avrupa dilerinde uzun zamandır çeviri eğitimi veren Hollanda da özellikle Kuzey Afrika, Orta Doğu ve Doğu Avrupa’dan gelen göçmenlerce konuşulan dillerde faaliyet gösterecek tercümanlar için eğitim ve ölçme programları geliştirmek üzere adımlar atmıştır. Hollanda Göçmenlik ve

Vatandaşlık Bürosu ve Adalet Bakanlığı tarafından mahkeme çevirmeni olarak çalışmak isteyen kişilere yönelik olarak toplum çevirmenliği eğitim programlarının açılması desteklenmektedir (Von, 2001'den aktaran Hlavac, 2013: 42). Bunlara ek olarak 2007 yılında Yeminli Mütercim ve Tercümanlar Yasası onaylanmış ve Yeminli Mütercim ve Tercümanlar için bir oda kurulmuştur. Eğitim veya sertifikasyon ön koşulundan ziyade direkt olarak böyle bir yasal düzenlemeye gidilmesinin arkasındaki sebep Hollanda'da özellikle son on beş yıldır piyasada hüküm süren düzensizlik halidir.

3.16 Hong Kong: 1971 yılında kurulmuş olan the Hong Kong Translation Society (HKTS- Hong Kong Çeviri Cemiyeti/Derneği) Hong Kong'da faaliyet gösteren çevirmenlerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve çevirmenlik mesleğinin profesyonel standartlarda yapılabilmesi için çalışmalar yürüten tek dernektir. HKTS bugün çevirmen sertifikasyonu bağlamında herhangi bir uygulama yapmamaktadır, ancak derneğin 1991-1995 yılları arasında yürüttüğü iki farklı çevirmen sertifikasyon sınavına burada değinilecektir (Hong Kong Translation Society, t.y.).

Toplamda 10 Modülden oluşan sınav sisteminin ilk iki modülü lisans düzeyinde eğitim veren mütercim tercümanlık bölümlerinin 1. sınıfını bitiren bir öğrencinin sahip olması gereken edinçleri ölçen ve "the Diploma" olarak adlandırılan bir sınavdır ve iki temel modülden oluşur. Sınavın 1. modülünde Çince'den İngilizce'ye çevrilecek iki metin yer alır. Metinlerden biri Hong Kong'daki güncel gelişmeleri diğeri ise Çin'deki güncel gelişmeleri içeren metinlerdir. 2. Modülde benzer konularda İngilizce kaynak metinlerin Çince'ye çevrilmesi beklenmektedir. Her iki sınav da 3'er saat sürmektedir.

The Advanced Diploma adayın uzmanlık alan bilgisi gerektiren farklı alanlardaki çeviri becerisini ölçmeye yönelik olarak hazırlanan daha üst düzey bir sınavdır. Adaylar kendilerine sunulan sekiz farklı modülden herhangi birini seçmektedirler. Buna göre:

3. Modül: Sanat alanında Çince'den İngilizce'ye çeviri
4. Modül: Sosyal Bilimler alanında Çince'den İngilizce'ye çeviri
5. Modül: Bilim ve Teknoloji alanında Çince'den İngilizce'ye çeviri
6. Modül: İşletme alanında Çince'den İngilizce'ye çeviri

7. Modül: Sanat alanında İngilizceden Çinceye çeviri
8. Modül: Sosyal Bilimler alanında İngilizceden Çinceye çeviri
9. Modül: Bilim ve Teknoloji alanında İngilizceden Çinceye çeviri
10. Modül: İşletme alanında İngilizceden Çinceye çeviri

Her bir modül için adaylara 3 saatlik süre verilir ve sözlük kullanmalarına müsaade edilir ve bu süre içerisinde profesyonel düzeyde, içerik ve biçim olarak kaynak metnin özelliklerinin doğru aktarıldığı hedef metinler üretmeleri beklenir. “The Diploma” sınavında başarılı olan adaylar HKTS’de yedek/yardımcı üye ünvanını alırken, “the Advanced Diploma” sınavından başarılı olanlar “asil üye” sıfatını almaya hak kazanırlar (Liu, 2001’den aktaran Chan, 2008: 81-83).

3.17 İrlanda: İrlanda’da hem profesyonel bir organizasyon olarak hem de çevirmenler için ulusal bir rehber ve sertifikasyon kurumu olarak hizmet veren tek birlik/dernek olan the Irish Translators’ and Interpreters’ Association (ITIA- İrlanda Mütercim ve Tercümanlar Birliği/Derneği) 1986 yılında kurulmuştur. ITIA üyeliği öğrenci, kısmi ve profesyonel üye gibi farklı kategorilerde olabilmektedir. En yüksek düzey üyelik kategorisi olan profesyonel üye kategorisi adayın nitelikleri ve deneyim süresi gibi kriterlere bakılarak ve ITIA tarafından her yıl yapılan profesyonel üyelik sınavında başarılı olması koşuluyla hak edilebilecek bir ünvandır (the Irish Translators’ and Interpreters’ Association, Professional membership, t.y.). Özellikle edebiyat çevirmenleri için referans ve portfolio dosyası istenebilmektedir. ITIA yalnızca hukuk çevirisi ve resmi evrak çevirisi alanları için 2006 yılından bu yana yapılmakta olan bir çevirmen sertifikasyon sınavı uygulaması mevcuttur. ITIA sertifikalı bir çevirmen olabilmek için yapılan sınavdan geçer not almanın yanı sıra 5 yıllık belgelendirilmiş deneyim sahibi olmanız ve yukarıda ifade edildiği üzere ITIA’nın en kıdemli üyelik kategorisi olan profesyonel üye ünvanını almış olmanız gerekmektedir. ITIA’nın üyelerine böyle sertifika imkânını sunmasında mesleği piyasada resmi olarak tanınır kılmak ve sertifikalı üyelerinin İrlanda hukuk sistemi, kamu kurumları ve hükümet kurumları gibi taraflarca tanınır olmasını sağlamak önemli yer teşkil eder. Böylelikle ITIA sertifikalı çevirmenler, “yeminli, tescilli” ibaresi gerektiren hukuki ve resmi

evrakların çevirilerini yapabilirler (The Irish Translators' and Interpreters' Association [ITIA], ITIA Certified Translator, t.y.; Chan, 2008: 93-95)

ITIA Certified Translator Application Procedure (2015)'de belirtildiği üzere, sertifika sahibi olmak isteyen üyeler ilgili sınav komitesine resmi başvuruda bulunur ve başvuruları kabul edilen adaylar sınava alınır. Sınavda adaylar biri kısa biri uzun olmak üzere iki orijinal resmi evrak çevirmekle yükümlüdür. Metinler tamamıyla adayın çalışma hayatında karşısına çıkabilecek türdendir, böylelikle adayın evrağın bazı bölümlerinin okunaksız olması, hatalı olması vb gibi problemlerle nasıl başa çıkacağı da incelenebilmektedir (ITIA, ITIA Certified Translator, t.y.).

Metinler adaya e-posta yolu ile gönderilir ve aday makine destekli çeviri araçları ve üçüncü kişilere danışmak dışında her türlü kaynağı kullanarak çeviriyi yapabilir. Kullanılan tüm kaynaklar çeviri metinler ile birlikte listelenerek gönderilmelidir. Adaya bu süreçte metnin gönderilmesini takiben 1,5 gün kadar süre verilir. Örneğin, 19 Kasım 2016 geceyarısı metni alan bir aday en geç 21 Kasım 2016 saat 17.00'da çevirileri çeviri ürünün kendisine ait olduğunu belirten imzalı bir beyanname eşliğinde geri göndermelidir.

Sınavın değerlendirilmesi için ITIA tarafından alanda ve geniş çerçevede deneyim sahibi olan profesyonel çevirmenler, redaktörler ve eğitimcilerden oluşan bir komite kurulur ve bu komite ITIA tarafından oluşturulan değerlendirme yönergesi doğrultusunda adayın kâğıdında değerlendirmeler yapar. Adayın başarılı sayılabilmesi için iki metni de yüksek profesyonel standartlarda çevirebilmiş olması gereklidir. Değerlendirmeler hata analizi yoluyla yapılır:

Kısa metin için: Bir ciddi hata ve üç ikincil hata başarısız,

Uzun metin için: Bir ciddi hata ve beş ikincil hata başarısız olarak değerlendirilir.

Ciddi hata örnekleri “anlama, aktarma, metnin akışını bozan çıkarma, eksiltme, özel isimlerin yazımı gibi önemli yazım hataları, bir doğum belgesinden doğum tarihinin yanlış yazılması vb.” olarak verilirken, “noktalama hataları, metnin ikinci derecede önemli olan bölümlerinde karşılaşılan yazım hataları, uygunsuz yorumlama/yorum hataları, yanlış biçem, tarz, üslup” ikincil veya daha az önemli hatalar olarak

örneklendiği. Sınavda başarılı olan çevirmenler yalnızca kendi ana dillerine yaptıkları çevirilerde ITIA tarafından verilen sertifika ve damgayı kullanabilmektedir. Sertifikalar 1 yıl geçerli olup, bu geçerliliğin devam ettirilmesi için her yıl sertifikaların yıllık üyelik ücreti ödenerek yenilenmesi gerekmektedir (ITIA, Certified Translator Application Procedure, 2015: 1-5).

3.18 İsrail: İsrail’de çeviri piyasası ile ilgili çalışmalar yapan the Israel Translators Association (ITA- İsrail Çevirmenler Birliği/Derneği) 1985 yılında kurulmuştur. ITA İsrail’de çevirmenlik mesleğinin gelişmesine yardımcı olmak, mütercimlerin ve tercümanların çalışmaları ve faaliyetleri ile ilgili toplumda farkındalık oluşturmak, hem sahada hem de akademik bağlamda mesleki çalışmaları desteklemek, mesleki standartların yükselmesini sağlamak ve üyelerinin teorik ve pratik bilgiye ve yardımcı araçlara ulaşımını kolaylaştırmak gibi hedeflerle çalışan bir organizasyondur (Chan, 2008: 99-100). Tüm bu amaçlar doğrultusunda aylık ve yıllık toplantılar ve organizasyonlar düzenleyen ITA’ya üye olabilmek için idari komitenin onayından geçilmesi gerekmektedir. İşverenler ve çevirmenleri buluşturarak, üyelerinin iş olanaklarının artmasına yardımcı olan dernek bir akreditasyon programı geliştirmeyi amaçlamaktadır (Israel Translators Association, t.y.)

3.19 İspanya: İspanya’da başta Granada, Rovira i Virgili ve Tarragona olmak üzere iyi düzeyde eğitim veren pek çok mütercim tercümanlık bölümü vardır. 3 veya 4 yıllık lisans düzeyinde eğitim veren öncü okullar arasında Malaga (1990), Alacant (1990), Universitat Pompeu Fabra/Barcelona (1992), Vigo (1992), Comillas, Alfonso X, Universidad Europea /Madrid (1993), Jaume I/Catello (1994), Universidad de Valladolid/Soria (1995) ve Fundacion Felipe II/ Aranjuez (1999) sayılabilir. Yüksek lisans düzeyinde eğitim veren kurumlar ise Deusto (1999), Vitoria-Gateiz (1999), Santendaer (1991), Valencia (1993) ve Valladolid (1995) üniversiteleri olarak belirtilmiştir (Pym ve diğerleri, 2012: 59). Almanya ve Avusturya’da olduğu gibi İspanya’da da mütercim tercümanlık alanında alınan üniversite diplomasının piyasada dikkate değer bir ölçüt olarak kabul edildiği görülmektedir. Resmi belgelendirme kavramının ise the Ministry of Foreign Affairs’ Language Office (Dış İşleri Bakanlığı Dil Ofisi) tarafından verilen “yeminli mütercim veya tercüman” unvanı ile uygulandığı söylenebilir. “Interpres jurados” yani “yeminli tercümanlık” kavramı hem yazılı hem de

sözlü çeviriyi içine alan ve yaklaşık olarak 130 yıldan bu yana İspanya’da kullanılan gelen bir sistemi temsil etmektedir (Vigier & Way, t.y.: 143). Aranılan şartlar ise mütercim tercümanlık alanında diploma sahibi olmak ve the Ministry of Foreign Affairs and Cooperation Office of Interpreting of Languages (Dış İşleri Bakanlığı ve Tercüme Dairesi Başkanlığı) tarafından yılda bir kere uygulanan sınavda başarılı olmaktır.

Sınav dört bölümden oluşmaktadır:

1. Belirli bir zaman diliminde edebiyat veya medya alanlarından bir yazılı metnin İspanyolcaya sözlük kullanılmadan çevrilmesi.
2. Belirli bir zaman diliminde yine sözlük kullanılmadan İspanyolca bir metnin hedef dile çevrilmesi.
3. Belirli bir zaman diliminde sözlük kullanılmasına müsaade edilerek hedef dilde yazılmış olan bir hukuk veya ekonomi metninin İspanyolcaya çevrilmesi.
4. Yabancı dilde yazılmış olan bir metnin özetlenmesi ve sınav komitesi tarafından metinle ilgili sorulacak sorulara cevap verilmesinden oluşan bir sözlü sınav.

Bu sınava tüm AB ülkeleri vatandaşları girebilir (Javier Sancho, FIT, 2012’den aktaran Hlavac, 2013: 52). 1996 yılından bu yana, mütercim tercümanlık alanında diploma sahibi olan ve bu unvana sahip olmak isteyen adaylar, şayet hukuk çevirisi alanında ders alıp bu derslerden başarılı olmuşlarsa, yukarıda değinilen sınava tabi olmadan direkt yeminli mütercim veya tercüman ünvanını alabilmektedirler (Pym ve diğerleri, 2012: 60). Ancak son yıllarda bu uygulamanın yeminli tercümanlık mesleğini İspanya’da adeta bir yarı-zamanlı iş haline getirdiği iddia edilmektedir, çünkü İspanya’da bu alanda eğitim verilen İngilizce, Almanca, Fransızca ve Arapça gibi bazı dillerdeki mezun sayısının fazlalığı ihtiyaç fazlası yeminli tercüman olmasına sebep olmuştur (Vigier & Way, t.y.: 145).

AB’nin birtakım direktiflerinin İspanya yasalarında uygulanmaya koyulmasının bir sonucu olarak İngiltere, Almanya, Fransa, Danimarka ve Polonya gibi AB ülkelerindeki mesleki yeterlilikler İspanya’da tanınır olmuştur. Her ne kadar son karar İspanya Dışişleri Bakanlığı tarafından veriliyor olsa da, herhangi bir AB ülkesinde “yeminli tercüman” ünvanını hak etmiş olan kişiler gerekli evrakları teslim etmek ve

gerekli görülürse bir sınava girmek veya kıdemli bir yeminli tercüman yanında belirlenen süre zarfında staj uygulaması yerine getirmek gibi çeşitli şartları yerine getirdiklerinde halihazırda çalıştıkları dil çifti için İspanya'da da faaliyet gösterebilmektedirler (Pym ve diğerleri, 2012: 60; Vigier & Way, t.y.: 145).

The Spanish Association of Professional Translators and Interpreters (1954-İspanya Profesyonel Mütercüm Tercümanlar Birliği) ve the Spanish Association of Translators, Copy-editors and Interpreters (2003- İspanya Çevirmenler, Redaktörler ve Tercümanlar Birliği) İspanya'da etkinlik gösteren iki önemli ve büyük kurumdur. The Spanish Association of Translators, Copy-editors and Interpreters adlı organizasyon 600 kadar üyeye sahiptir ve üyelik meslekte deneyim sahibi olmak esasına dayanmaktadır.

Garces (2003)'e göre özellikle son dönemlerde İspanya'ya göç etmiş kişiler tarafından kullanılan çeşitli azınlık dillerinde toplum çevirmenliği eğitimi olanakları yaratmak üzere çeşitli teşebbüslerde bulunulmuştur. Özellikle “göçmen dili konuşan topluluklara” yönelik hizmetlerin verilebilmesi için bu alanda eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesine yönelik bölgesel düzeyde birtakım girişimlerde bulunulmuş ve toplum çevirmenliği son dönemde mütercim tercümanlık alanında çalışan akademisyenlerce ilgi gören bir araştırma alanı haline gelmiştir. 2012 yılında yayınlanan bir rapora göre İspanya'da konuşulan 114 kadar azınlık dilinin İspanyol mahkemelerinde temsil edilmeyeceği açıklanmıştır. Hâlihazırda çok sayıda azınlık dilinde vatandaşlara mahkemelerde çeviri hizmeti sağlanmakta, ancak, İspanya'nın resmi diller ve azınlık dilleri arasında yaptığı temel ayrım bu kararın dayanağına ışık tutmaktadır. Resmi dil kategorisinde kabul edilen azınlık dilleri, o bölgede uzun zamandır yaşayan ve dolayısıyla köklü bir geçmişe sahip olan toplulukların dillerinden oluşmakta, öte yandan, yakın zamanda ülkeye yerleşmiş göçmenlerin dilleri bu kategori dışında tutulmaktadır. Bu sebepten ötürü de mahkemelerde ifade hakkına, en azından çeviri hizmeti alabilmek çerçevesinde, bu kapsamdaki azınlık dillerinde müsaade edilmemektedir (Hlavac, 2013: 52).

3.20 İsveç: İsveç resmi bir çokkültürlülük politikasına sahip olan tek Avrupa ülkesidir. Her ne kadar İngiltere ve Hollanda gibi diğer bazı ülkelerde çokkültürlülük faaliyetlerine yönelik örnekler bulunsa da göçmenlerin dil, refah ve diğer pek çok ihtiyacına cevap veren kontrollü bir hizmet ağı oluşturulmasına yönelik resmi bir politika izleyen tek ülke İsveç'tir (Inglis, 1996; Jacob&Rea, 2007'den aktaran Hlavac,

2013: 51). Bu politika sayesinde, tüm göçmenlere İsveççe yabancı dil dersleri ve toplum çevirmenliği de dâhil olmak üzere geniş ölçüde çeviri hizmetleri sunulmaktadır (Boyd, 2007'den aktaran Hlavac,2013: 51). Bu yabancı dil eğitim olanağı ücretsizdir ve zorunlu değildir (Jacob&Rea, 2007'den aktaran Hlavac, 2013: 51).

Bir eğitim programını tamamladıktan sonra, resmi olarak “yetkilendirilebilmek” veya sertifika sahibi olabilmek için the Swedish Legal, Financial and Administrative Services Agency (Kammarkollegiet- İsveç Hukuk, Finans ve İşletme Hizmetleri Kurumu) isimli devlet kurumuna başvuruda bulunmak gerekmektedir. Bu kurum sözlü ve yazılı çeviri ile ilgili tüm faaliyetlerin düzenlenmesinden sorumlu olmakla birlikte piyasa standartları, çevirmenlik sınavı değerlendirme esasları gibi pek çok konunun tartışıldığı, yılda iki kez gerçekleşen toplantılar düzenler. Kurum üç bölümden oluşan bir sertifikasyon sınavı uygulamaktadır. İlk bölümde genel bir metinden, diğer iki bölümde ise hukuk ve finans alanlarında özel alan metinlerinden oluşmaktadır. (Chan, 2008: 72; the Swedish Federation of Authorised Translators, Advice to customers, t.y., para.2). Bu sınavdan başarılı olan adaylar “yetkilendirilmiş çevirmen” unvanını alabilmekte ve sadece bu çevirmenler bazı resmi dökümanların çevirilerini yapıp tasdik edebilmektedir. Sertifika 5 yılda bir yenilenmelidir. Bu unvan yasal olarak tanınmakta ve korunmaktadır, dolayısıyla unvan sahipleri the Kammarkollegiet tarafından hazırlanan mesleki etik kurallarına uymakla yükümlüdürler (Hlavac, 2013:51). The Swedish Federation of Authorised Translators (İsveç Yetkili Çevirmenler Federasyonu) İsveç'te yalnızca bu sınavdan başarılı olarak devlet tarafından yetkilendirilmiş/sertifikalandırılmış çevirmenleri bir çatı altında toplayan ve 1932 yılından bu yana faaliyet gösteren köklü bir meslek örgütüdür (the Swedish Federation of Authorized Translators, t.y.).

Öte yandan, mahkeme çevirmenliği ve sağlık hizmetleri çevirmenliği alanlarında yine aynı devlet kurumu tarafından yılda iki kere düzenlenen ve yalnızca bu alanlarda görev yapmak isteyen yetkili/sertifikalı çevirmenlerin girebileceği yazılı ve sözlü sınav uygulamaları yapılmaktadır (Assessing Legal Interpreting Quality through Testing and Certification, Responsible Parties, t.y.). Yazılı çeviri alanında yetkilendirilmek isteyen adaylar iki bölümden oluşan bir sınava tabi olurlar. Sınavın ilk bölümü tıp, göç, sosyal meseleler, iş piyasası, sosyal güvence gibi çeşitli alanlardaki birtakım dil kesitlerinin,

İsveççeden hedef dile aktarılması amacıyla hazırlanmış 40 adet sorudan oluşmaktadır. İkinci bölümde ise adayların karşısına adayın uzmanlık dilinden İsveççeye çevirmesi beklenen 100 adet özel alan terimi ve İsveççeden hedef dile aktarılması istenen 60 terim ve 40 bağlamsal kullanımın bulunduğu bir terminoloji sınavı çıkar. Bu iki bölümde adayın sözlük veya herhangi başka bir yardımcı araç kullanması yasaktır. Öte yandan, tercümanlık sertifikası için başvuran adayların bu iki sınava ek olarak bir de sözlü sınavı geçmeleri gerekmektedir. Sözlü sınav 2 saat sürer. Sınavda önce 4 canlandırmaya dayalı sözlü sınav ve takiben sözlü çeviri teknikleri ve mesleki etik kurallarına yönelik bir mülakat sınavı yapılır. Sınava girilen dillerden birinin İsveççe olması koşuluyla, İsveççe işaret dili de dâhil olmak üzere 40 farklı dilden sınav yapılabilir. Sınavın geçerliliği 5 yıldır. Sınava girecek adaylarda, 18 yaşını doldurmuş olmak ve sabıka kaydı bulunmamak dışında bir ön koşul aranmamaktadır (Assessing Legal Interpreting Quality through Testing and Certification, Test format, t.y.; Ericsson, t.y.).

3.21 Japonya: Japonya’da özellikle teknik çeviri alanında eğitim ve sınav sisteminin gelişmiş olduğunu söylemek mümkündür. Bunun arkasında yatan sebep bilhassa II. Dünya Savaşı sonrası Japonya’nın ithalat ihracat faaliyetlerini geliştirmek adına ticaret yapacağı ülkelerin hukuki ve ekonomik düzenlemelerinin anlaşılması ve doğru aktarılması gibi konularda kaliteli çeviri hizmetlerinin önemini kavramasından ileri gelmektedir. Bu yaklaşım özel sektör tarafından ciddi ölçüde desteklenmiş, fakat konuyla ilgili ulusal bir yetkili kurum ya da merci oluşturulması boyutunda hükümet birimleri tarafından atılan herhangi bir adım olmamıştır. Bu durumda da Japonya’da devlet eliyle yapılan bir sertifikasyon girişimi olduğu söylenemez. Öte yandan, birtakım özel kurumların çeşitli şekillerde sertifikasyon uygulamaları yaptığı görülmektedir. Sektörde böyle bir uygulamaya ihtiyaç duyan firmaların büyük ihracat faaliyetleri yürüttüğü dikkat çekmektedir. Tanaka (2012)’nin belirttiği üzere, şu günlerde Japon endüstrisinde ticari sözlü ve yazılı çeviri toplam çeviri faaliyetlerinin % 80-90’ını oluşturarak geniş yer sahibi olmuştur. Bu sebeple denilebilir ki Japonya’da, özel sektör, çeviri alanında ciddi bir işveren pozisyonundadır. Sektördeki firmaların eğitim kurumları ile de ilişkileri söz konusudur, dolayısıyla, potansiyel çevirmenler genellikle uluslararası Japon şirketlerinin ilişkili olduğu eğitim kurumlarına meyil etmektedirler. Japonya’da lisans düzeyinde çeviri eğitimi veren üniversiteler, Tokyo Yabancı

Çalışmalar Üniversitesi, Rikkyo Üniversitesi, Meikai Üniversitesi ve Tokyo Yabancı Dil Koleji olarak sıralanabilir (aktaran Hlavac, 2013: 49).

Japonya'da farklı kurumlar tarafından yedi farklı çevirmen sertifikasyon sınavı yapılmaktadır. Burada değinilecek ilk sınav bir üniversite bünyesinde uygulanmaktadır. Tokyo'da yer alan Babel Üniversitesi'ne bağlı olarak 2000 yılında kurulan the Babel University Professional School of Translation (Babel Üniversitesi Profesyonel Çeviri Okulu) eğitimin yanı sıra sertifikasyon uygulaması da yapan bir özel eğitim kurumudur. Kurum, hem sınıf-içi hem de uzaktan eğitim olanakları sağlayan ve kendi Certified Professional Translator (Sertifikalı Profesyonel Çevirmen) sınavlarını uygulayan bir birimdir. Hatta lisansüstü eğitim düzeyinde uzaktan eğitim imkânı da sağlanmaktadır. Çevirmenlerin profesyonellik düzeylerini ölçmek amacıyla oluşturulan Babel Professional Translator Test'te (Babel Profesyonel Çevirmen Sınavı) iki özellik dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki adayların sınavda gösterdikleri başarının 1 ile 5 arasında değişen belirli düzeylere göre derecelendirilmesi (ör. 2. düzey profesyonel bir çevirmen olarak bağımsız bir şekilde çalışmak için yeterli donanıma sahip olduğunun göstergesidir), ikincisi ise beceri analizi yapılması ve adaylara sınav sonrasında eksiklerini ve kendilerini hangi açılardan geliştirmeleri gerektiğini gösteren bir beceri değerlendirme raporu sunulmasıdır. Adaylar İngilizce- Japonca dil çifti için kurmaca metinler, kurgusal olmayan metinler, hukuk metinleri ve teknoloji ilintili metinlerle sınav olabilir. Buna ek olarak Fransızca- Japonca dil çifti için kurgusal olmayan metinler kapsamında sınava alınabilirler. Adaylar sınava internet yoluyla uzaktan girebilmektedirler (Chan, 2008: 77-78).

Babel'e göre daha yeni bir organizasyon olan the Center for the Advancement of Interpreting Skills (CAIS-Tercüme Becerilerini Geliştirme Merkezi) ise hem tercümanlık eğitimi verip hem de the Test of Business Interpreting Skills (Ticari Tercüme Becerileri Sınavı) sınavını uygulamaktadır. Bu sınavda en yüksek düzey olan Level 1 sertifikası bireyin bir iş ortamında başarılı düzeyde fısıltı çevirisi ve andaş çeviri yapabildiğini gösterir. Level 2 yine kişinin ticari terminolojiye aşina olduğunu ve ardıl çeviri yapabildiğini ifade eder. Level 3,4,5 ise adayın düşük düzeyde veya yetersiz sözlü çeviri becerisi sergilediğini belirtir (Fred Uleman, FIT 2012'den aktaran Hlavac, 2013: 49).

Bir diğer sertifika sınavı 1987 yılında kurulan The Japan Translation Association (JTA-Japon Çeviri Birliği) tarafından yapılmaktadır. Direkt Japonya Çalışma Bakanlığı'nın izniyle özellikle teknik çeviri alanında piyasadaki çevirmen ihtiyacının karşılanmasına yönelik oluşturulan JTA tarafından uygulanan Translator Qualification Exam (Çevirmen Yeterlilik Sınavı) teknik çeviri alanında Japonya'da en güvenilir ve popüler sınav olma özelliğini taşımaktadır (Stejkal, 2002: 17). Sınav 2008 yılından bu yana JTA Certified Professional Translator Qualification Exam adıyla yapılmaktadır. Japonca-İngilizce ve Japonca-Çince dil çiftlerinde geçerli olan sınav dört bölümden oluşur, adaylara 5 saat süre verilir ve uzaktan sınav uygulaması yapılmaktadır. Sınav, kaynak dilde temel beceriler, çeviri becerileri, kültürel arka plan bilgisi ve ifade gücünün ölçüldüğü dil ve kültür bölümü, uzmanlık alan bilgisi, biçem, terminoloji bilgisi gibi bilgi ve becerilerin ölçüldüğü uzmanlık edinci bölümü, bilgi teknolojileri kullanımı, araştırma, bilgi bulma becerisi, çeviriye yardımcı bilgisayar yazılımlarının kullanılması gibi becerileri ölçen bilgi teknolojileri edinci bölümü ve mesleki etik kuralları, çeviri işi yönetme becerisi vb. nin ölçüldüğü yönetim becerisi bölümlerinden oluşmaktadır.

Başarılı olan adayların sertifikaları 5 yıl boyunca geçerli olmaktadır. Sınavdaki başarı düzeyleri 1'den (en başarılı) 4'e (en başarısız) doğru uygun bir kategoride belirlenir. Bu yönüyle, yukarıda belirtilen CAIS tarafından uygulanan sınavla benzerlik göstermektedir.

1981 yılında kurulmuş olan The Japan Translation Federation (JTF- Japon Çeviri Federasyonu) da yaklaşık olarak 30 yıldır sertifikasyon sınavı uygulayan bir diğer kurumdur. 1986 yılından bu yana uygulanan Translator Qualification Examination (Çevirmen Yeterlilik Sınavı) 1992 yılından bu yana online olarak da uygulanabilmektedir. Sınav yılda iki kez iki farklı kategoride yapılır: practical use level (pratik kullanım düzeyi) ve basic level (temel düzey).

Pratik kullanım kategorisindeki sınav iki bölümden oluşur. Sınav için 5 farklı uzmanlık alanı belirlenmiştir: politika-sosyal-ekonomi; bilim-teknoloji; finans-menkul değerler; tıp-eczacılık; bilgi işleme-patentler. Metinler İngilizceden Japoncaya ve Japoncadan İngilizceye çevrilir ve her bölüm için adaya 2 saat süre verilir. Adayların bu sınavdaki başarıları 1'den 3'e sıralanan başarı düzeylerine uygun olana göre belirlenir.

Temel düzey isimli kategoride İngilizceden Japoncaya ve Japoncadan İngilizceye çevirmek üzere iki farklı metinden oluşan iki bölüm vardır. Bu sınavda her bir bölüm için adaya 1'er saat verilir. Bu sınav sonunda başarılı olan adaylar 4. veya 5. başarı düzeyinde yer alırlar (Chan, 2008: 75-76; Stejkal, 2002: 17-18).

Sınav uygulaması yapan bir diğer kurum Sunflare Academy adındaki bir özel teşebbüs kurumudur. The Translator Qualifying Exam (Çevirmen Yeterlilik Sınavı) isimli bu sınav yılda 4 defa yapılmaktadır. Başarı derecelendirmesi üç düzey olarak belirlenen sınavda sınava girenlerin yaklaşık olarak %10'u üçüncü düzey olan "çeviri kullanılabilir nitelikte ancak biraz daha geliştirilmesi gerekir" ibaresini alabilmektedir. Ticari olarak kabul edilebilir ve başarılı çeviri faaliyetlerini belgeleyen düzey 2 ve 1 ise çok az sayıda katılımcının almaya hak kazandığı düzeyler olarak belirtilmiştir (Sunflare, 2011'den aktaran Hlavac, 2013: 49).

Uygulanan bir başka sınav the Nippon Intellectual Property Translation Association (NIPTA- Nippon Fikri Mülkiyet Çeviri Birliği) tarafından gerçekleştirilen ve patentler ve diğer fikri mülkiyet hakkına dayalı alanlarda sertifikasyon sağlayan bir sınavdır. Diğer sınav uygulamalarına benzer olarak, NIPTA'nın uyguladığı sınavda da düzey 1 ve daha altı olarak belirlenmiş başarı ölçütleri oluşturulmuştur. Japonya'daki bir diğer sınav uygulaması edebi çeviri alanında sertifikasyon sağlamaya yönelik Literary Translation Proficiency Test Association (Edebi Çeviri Yeterlilik Sınavı Birliği) tarafından uygulanan yeterlilik sınavıdır. Kurumun özellikle edebi çeviri alanında uzmanlaşması edebi çevirinin ticari (iş, teknik vs.) çeviriden oldukça farklı bir çalışma alanı olduğunu savunmasından kaynaklanır (Stejkal, 2002c'den aktaran Hlavac, 2013: 49).

Herhangi bir sınav uygulamasında bulunmayan ancak Japonya'nın önde gelen çevirmen organizasyonlarından ikisi olan the Japan Association of Translators (JAT- Japon Çevirmenler Birliği) ve the Japan Society of Translators (JST- Japon Çevirmenler Topluluğu) farklı hizmetler sunmaktadırlar. JAT özellikle ticari çeviri alanında İngilizce-Japonca dil çiftinde çalışan çevirmenlere hem çeviri eyleminde hem de ticari bir faaliyet kolu olarak çeviri işinin gerektirdikleri hususunda yardımcı olabilmek adına çalışan uluslararası bir organizasyon olarak görev yapmaktadır. Örneğin, bu amaçla yıllık olarak uluslararası konferanslar düzenlemekte, JAT el kitabı adında bir kitap

çıkarmakta ve buna benzer mesleki gelişim faaliyetlerine öncülük etmektedir. JST ise öncelikle akademik alanda ve diğer yayın kollarında çalışan çevirmenlere yönelik en göze çarpan çalışmaların ödüllendirildiği yıllık JTS ödülleri isimli organizasyonlar düzenlemektedir (Hlavac, 2013: 48-49; Stejkal, 2002: 17).

3.22 Malezya: Malezya'da çevirmenleri bir çatı altında birleştiren the Malaysian National Institute of Translation'a (Malezya Ulusal Çeviri Enstitüsü) üyelik adayların kurumun uyguladığı çeviri sınavından başarılı olmalarını gerektirir. 2005 yılından bu yana uygulanan bu sınav sistemi özellikle kitap çevirilerinde ihtiyaç duyulan nitelikli çevirmen ihtiyacını karşılamayı hedeflemektedir. Üç bölümden oluşan sınavda ilk bölüm adayların dilbilgisi bilgilerini ölçen 100 soruluk bir testtir. Bu bölümün sınavdaki ağırlığı %10'dur. İkinci aşamada adaylardan 500 kelimelelik bir genel metni veya bir kitabın 8-10 sayfasını çevirmeleri istenir. Son aşamada ise, adaylar özel alan bilgisini ölçen yine 500 sözcükten oluşan bir uzmanlık alanı metni veya adayın uzmanlık alanına uygun bir kitabın 8-10 sayfasını çevirmek durumundadırlar. 2. ve 3. aşamaların her birinin ağırlığı % 45'dir (Chan, 2008: 93).

3.23 Meksika: Meksika'da da diğer pek çok ülkede olduğu gibi çeviri piyasası resmi uygulamalarla kontrol edilen bir sektör değildir, bu sebeple, yabancı dil bilgisi olan herkes çevirmenlik yapabilir. Sektörde çalışanların büyük çoğunluğunun mütercim tercümanlık veya herhangi bir yabancı dil bölümü diplomasına sahip olduğu belirtilmiştir. Resmi kurumlarda hukuk çevirisi yapacak kişilerin Adalet Bakanlığı tarafından sertifikalandırılan yeminli tercümanlar olmaları gerekmektedir. Bu unvan için de diploma, beş yıllık çeviri yapma deneyimi ve adli sicil kaydı gerekmektedir (Cuevas, 2011'den aktaran Hlavac, 2013: 50). Bazı eyaletlerde, Eyalet Yüksek Mahkemesi yeminli tercümanların bir profesyonel organizasyon üyesi olmasını gerekli kılabilir (Organizacion Mexicana de Traductores, 2011'den aktaran Hlavac, 2013: 50).

Her ne kadar resmi bir hüküm taşımasa ve yeminli tercüman unvanı kadar geçerli olmasa da The Mexican Organization of Translators (OMT- Meksika Çevirmenler Organizasyonu) deneyimli çevirmenlere yönelik sertifikasyon sınavı yapmaktadır. Bu sınav için OMT adaylardan çeviri alanında bir diploma sahibi olma ve üç yıllık deneyime sahip olma koşullarını aramaktadır. Sınav adayların 250-275 kelimedenden oluşan beş adet metinden üçünü seçip çevirdikleri üç saatlik bir sınav uygulamaktadır.

Bu metinlerden biri genel ve çevrilmesi zorunlu bir metindir, diğersleri ise bilimsel/teknik, tıp, iş/finans, ve hukuk uzmanlık alanlarını kapsar. Adaylar kendi bilgisayarlarını kullanmak zorundadır ve interneti kullanabilirler.

3.24 Mısır: Mısır'da çeviri sektöründe profesyonel anlamda çalışabilmek için en yaygın kriter üniversite diploması sahibi olmaktır. Bu alanda 13 yükseköğretim kurumunda lisans düzeyinde eğitim verilmektedir. Bu kurumlar arasında en önemlilerinden biri Amerikan Kahire Üniversitesi Arapça ve Çeviri Araştırmaları Bölümü'dür. Kurum çeşitli uzmanlık alanlarında Arapça- İngilizce mütercimlik, ardıl, andaş ve yazılı metinden sözlü çeviri alanlarında tercümanlık sertifikaları verebilmektedir (Gabr, 2002'den aktaran Hlavac, 2013: 47). Yükseköğretim kurumları dışında profesyonel organizasyonlar arasında önde gelenlerden biri olan the Egyptian Association of Translators (Mısır Çevirmenler Birliği) bir dernek veya birlikten ziyade devlet tarafından yetkilendirilmiş bir organizasyondur (Reffat, 2007'den aktaran Hlavac, 2013: 47). Yakın zamanda kurulan bir diğers organizasyon the Egyptian Translators and Linguists' Association (Mısır Çevirmenler ve Dilbilimciler Birliği) pek çok mesleki gelişim forumları ve eğitim kurumlarıyla bağlantılı olarak çalışmaktadır.

3.25 Nijerya: Nijerya'da bir çevirmen sertifikasyon sınavı oluşturma yolunda ciddi adımlar atıldığı söylenebilir. Nijerya'da bir çatı kuruluş olarak faaliyet gösteren the Nigerian Association of Translators and Interpreters'a (NATI-Nijerya Mütercim Tercümanlar Birliği) bağlı olarak çalışmalar yürüten the Nigerian Institute of Translators and Interpreters (NITI-Nijerya Mütercim Tercümanlar Enstitüsü) çeviri piyasası ile ilgili çeşitli yasal düzenlemeler yapılması için girişimlerde bulunmuştur. 1996 yılında kurulmuş olan NITI sözlü ve yazılı çeviri piyasasındaki faaliyetlerin düzenlenmesine ilişkin hazırlanan NITI Beyannamesi'ni 2001 yılında Nijerya Millet Meclisi'ne bir kanun teklifi olarak sunmuştur. 2008 itibarı ile teklif ilk aşamayı geçmiş ve 2010 yılında yasalaşmıştır. Bu bildiriye göre, yetkili çevirmen olarak ünvanlandırılmamış kişilerin çeviri piyasasında faaliyet göstermeleri, tıpkı muhasebe, tıp, mühendislik gibi diğers bazı meslek alanlarında olduğu gibi, yasal olarak suç teşkil etmektedir. Enstitüye üyelik için adaylara bir çevirmenlik sınavı uygulanması gündemdedir ve NITI bu konu üzerinde çalışılmaktadır (Chan, 2008: 99; Nigerian Institute of Translation and Interpreting, t.y.).

3.26 Norveç: Stejkal'in (2002) belirttiğine göre Norveç'te devlet tarafından yetkilendirilmiş bir çevirmen olmanın yolu Norveç'in önde gelen işletme fakültelerinden biri olan the Norwegian School of Economics and Business Administration (Norveç Ekonomi ve İşletme Okulu) tarafından yapılan oldukça zor bir sınavdan başarılı olmaktan geçmektedir. Kurum 1986 yılından bu yana bu çevirmenlik sınavını yapmaktadır. Bu zorlu sınavı geçen adaylar Norveç'teki en eski ve en büyük çevirmen organizasyonu olan the Association of Government Authorised Translators (Devletçe Yetkilendirilmiş Çevirmenler Birliği) üyesi olabilmektedirler. Öte yandan, konu ile ilgili AB dökümanlarında (2012) artık üç yıllık üniversite diplomasının bu çeviri sınavına girmek isteyen adaylarda aranan bir ön koşul olduğu ifade edilmektedir (aktaran Hlavac, 2013: 50).

Adı geçen birliğe üye olabilen devlet tarafından yetkilendirilmiş çevirmenler sınav kapsamında 15 Avrupa diline ek olarak Çince, Urduca ve Vietnamca dillerinin de içinde bulunduğu 18 farklı dilde sertifikalandırılabilirler. Sınav ile ilgili biraz bilgi vermek gerekirse, sınav hem yazılı hem de sözlü olmak üzere iki bölümden oluşan 8 saatlik bir sınavdır. Yazılı sınavda başarılı olan adaylar, sözlü sınava tabi tutulmaktadır. Sınavın yazılı bölümü iki farklı kategoriden oluşur. İlk aşama 350 kelimelik genel bir metnin, 250 kelimelik ekonomi, hukuk ve teknik alanlarından üç farklı metnin Norveççeden hedef dile çevrilmesinden oluşur. İkinci aşamada ise aynı niteliklerdeki 4 farklı metin kaynak dilden Norveççeye çevrilir. Sınava giren aday başarısız olduğu koşulda 3 defa daha sınava girebilir. Sınavı başarı ile geçen adaylar çevirilerinde "True Translation Certified" (sertifikalı çeviri) ünvanını kullanmaya hak kazanırlar (Chan, 2008: 72-74).

Hlavac (2013: 51)'ın belirttiğine göre, 1990 yılında ilk defa uygulanan Norveç Tercüman Sertifikasyon Sınavı özellikle bazı göçmen dillerinde gerekli görülen toplum çevirmenliği ihtiyacına cevap vermek adına oluşturulmuştur. Daha sonraları Arnavutlukça, Arapça, Persçe, Somalice, Türkçe ve Urduca gibi çeşitli diller de sınavın dil çeşitliliğine eklenmiştir. Sınav 2005 yılına kadar University of Oslo, Department of Linguistics (Oslo Üniversitesi Dilbilim Bölümü) tarafından hazırlanmış ve uygulanmış, ancak daha sonra sınavın uygulanması the Norwegian Directorate of Integration and Diversity (Norveç Kültürel Çeşitlilik ve Entegrasyon Müdürlüğü) adlı kuruma

devredilmiştir. Kurum adayların kayıtlarını alırken sınavdaki başarı düzeylerinin yanı sıra eğitim ve deneyim geçmişleri ile ilgili bilgileri de istemektedir.

Norveç'te dernek/birlik statüsünde çalışmalar yürüten çeşitli kuruluşlar mevcuttur. The Norwegian Non-fiction Writers and Translators Association (Norveç Kurgusal Olmayan Eserler Veren Yazarlar ve Çevirmenler Birliği), the Norwegian Association of Literary Translators (Norveç Edebi Çevirmenler Birliği) ve the Norwegian Association of Audiovisual Translator (Norveç Görsel-İşitsel Metin Çevirmenleri Birliği) gibi kurumlar bu başlık altında sayılabilir (Hlavac, 2013: 51).

3.27 Singapur: Çok ırklı ve dolayısıyla çok dilli bir ülke olan Singapur ekonomi alanında Çin ve Hindistan gibi hızla yükselen Uzak Doğu ülkelerinden biri olduğundan çeviri sektörü günden güne hacmi büyüyen ve talebin arttığı bir sektör haline gelmiştir. Bu sebeple, Singapur Ticaret ve Sanayii Bakanlığı bünyesinde bulunan ve Singapur menşeli firmaların uluslararası ticaretteki rollerini ve paylarını artırmayı hedefleyen International Enterprise Singapore Agency (Singapur Uluslararası Girişimcilik Ajansı) Singapur'daki çeviri piyasasını iyileştirmek, geliştirmek adına Translation and Interpretation Steering Committee (Yazılı ve Sözlü Çeviri İdare Komitesi) isimli bir komitenin kurulmasını sağlamıştır. Komite başkanlığını Nanyang Teknoloji Üniversitesi'nden bir akademisyenin yürüttüğü oluşumda sektörle ilintili çeşitli alanlardan temsilcilerin bulunduğu görülmektedir. Bu komitenin temel işlevi çevirmenler için bir sertifikasyon sistemi geliştirmektir. Komite aynı zamanda, Singapur çeviri piyasasının gelişmesine yardımcı olmak amacıyla bir çevirmenler birliğinin de kurulmasına ön ayak olmuştur. Nitelikli çevirmenleri bir çatı altında toplamak, üyelerine eğitim ve mesleki gelişim olanakları sunmak amacıyla the Singapore Translators Association (Singapur Çevirmenler Derneği/Birliği) adında bir dernek kurulmuştur (Chan, 2008: 97).

Singapur'da bir vakıf üniversitesi olan Sim Üniversitesi tarafından yapılan bir sertifikasyon sınavı vardır. Sınav Çince-İngilizce, İngilizce-Çince dil çiftlerinde yazılı çeviri alanında yapılmaktadır. 2 saatlik bu sınavda adayların sözlük ve yardımcı kaynak kullanmasına müsaade edilir. Sınav iki bölümden oluşur: 1. bölümde adaylar özel alan bilgisi gerektirmeyen genel bir metin çevirirler ve bu metnin çevrilmesi zorunludur. 2. bölümde ise aday kendisine sunulan bilim ve teknoloji, iş dünyası ve ticaret ve sanat

alanlarında hazırlanmış 2 metni seçerek çevirir. Metinler adayların iş hayatlarında karşılaşılabilecekleri türden olup iyi bir sözlükle üstesinden gelinebilecek terminolojik bilgi gerektirir (Sim University, t.y.)

3.28 Tayvan: Tayvan'da çevirmenler 2007 yılından bu yana Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak düzenlenen bir çeviri yeterlilik sınavı ile değerlendirilmektedir. Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan the Bureau of International Cultural and Educational Relations (Uluslararası Eğitim ve Kültürel İlişkiler Bürosu) tarafından düzenlenen bu sınava 18 yaşını geçmiş herkes girebilmektedir. Sınav yalnızca İngilizce- Çince dil çiftinde yapılmakta olup, sınavda iki farklı metnin çevrilmesi gerekmektedir. Metinler belirli uzmanlık alanlarına ait olsa da yoğun bir özel alan ve terminoloji bilgisi gerektirmez. İlk metin ticaret, ekonomi, eğitim ve kültür alanlarından herhangi birini, ikinci metin ise fen, tıp ve bilgi teknolojisi alanlarından birini kapsamaktadır. Her bir metnin çevirisi için adaylara 1 saat süre verilir ancak sözlük veya herhangi bir diğer yardımcı kaynak kullanımı yasaktır. Adaylar sınavda her iki metni çevirebildiklerini gibi, sınavın bir bölümünü 3 yıl içinde başvuru yaptıkları başka bir zaman dilimi içerisinde de tamamlayabilmektedir. Böylelikle 3 yıl süre için geçerli olan bir sertifikaya sahip olabilirler (Chan, 2008: 95-96).

3.29 Ukrayna: Ukrayna'da 1999 yılından bu yana çeviri piyasası ve çevirmenler için çalışmalar yürüten the Ukrainian Translators Association'dır (UTA-Ukrayna Çevirmenler Derneği/Birliği) isimli önemli bir dernek/birlik mevcuttur. UTA'nın çalışma alanları ve faaliyetleri arasında, piyasa standartlarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi, çevirmenlerin haklarının korunması, sözlü ve yazılı çevirinin ve çevirmenlerin görünürlüğünün artırılması, haksız rekabetin engellenmesi, çevirmenler arasında bilgi alışverişi ve işbirliği sağlanması, müşteriler ve çevirmenler arasında çıkabilecek anlaşmazlık ve sorunlara çözümler üretilmesi, Ukrayna kalite standardı STTU UTA 001-2000 ve STTU UTA 002-2000 standartlarına uygun olarak çalışan çeviri işletmeleri ve sertifikalı çevirmenlerin kayıt edilmesi ve listelenmesi gibi başlıklar sayılabilir. UTA serbest çevirmenleri üyeliğe kabul etmeden önce onları bir sertifika sınavına tabi tutar. Üç saatlik bu sınavda adayların 250-300 kelime uzunluğundaki farklı uzmanlık alanlarına ait en az üç metni çevirmesi istenir. Sınavda genel, tıp/bilimsel, yarı-teknik, hukuk/iş ve edebiyat alanlarının her birinden birer metin olmak üzere

toplam 5 metin bulunur ve aday bu metinlerden üçünü seçer. Adayın seçtiği üç metni sözlük ve diğer referans kaynakları yardımıyla üç saat içinde başarılı bir düzeyde çevirmesi beklenir. Ancak internet erişimine müsaade edilmemektedir. Sınav sonucunda başarılı olan adaylara verilen sertifika üç yıl geçerli olup, sertifikanın yenilenebilmesi için adayın bu süre içinde çeviri faaliyetlerini sürdürmüş olduğunu belgelemesi beklenmektedir. Aksi takdirde, sertifika geçerliliğini kaybeder ve aday yeni bir sertifika almak için tekrar sınava girmek zorundadır (Chan, 2008: 84-85).

BÖLÜM IV

ÇEVİRMEN SERTİFİKASYONU BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DEKİ GELİŞMELER

Türkiye’de çevirmen sertifikasyonu ile ilgili sürecin, süreci yöneten temel kuruluş olan Mesleki Yeterlilik Kurumu’nun kurulmasıyla başladığı söylenebilir. Türkiye İş Kurumu’nun (İŞKUR) koordinasyonunda, Dünya Bankası’nın fon desteği ile 1992-2000 yılları arasında İstihdam ve Eğitim Projesi (EİP) uygulanmaya başlanmış ve bu projenin önemli bir bileşeni olan “Meslek Standartları Sınav ve Belgelendirme” unsuru kapsamında 1992 yılında Meslek Standartları Milli Protokolü imzalanmıştır. Bu protokolün bir sonucu olarak devlet, işçi ve işveren tarafların yer aldığı bir komisyon olan Meslek Standartları Komisyonu (MSK) oluşturulmuştur. MSK 1995-2000 yılları arasında eğitim ve iş dünyasında mesleki standartlar ve yeterlilikler gibi kavramların nasıl uygulanabileceğine dair çalışmalar yürütülmesi için Araştırma Teknik Hizmetler Birimi isimli bir birim kurmuştur. Meslek Standardı kavramı sektörde ilk defa bu birimin çalışmaları sonucunda duyulmuş, daha sonra, Milli Eğitim Bakanlığı’nın da Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemlerinin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) çerçevesinde destek verdiği bu çalışmalar, 2005 yılında söz konusu faaliyetlerle ilgilenecek özel bir birimin kurulması gerektiği sonucunu doğurmuştur. Tüm bu çalışma ve gelişmelerin bir sonucu olarak da 21 Eylül 2006 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na bağlı olarak MYK resmen kurulmuş ve faaliyetlerine başlamıştır (Mesleki Yeterlilik Kurumu [MYK] Tarihçe, t.y., para.1-5).

MYK’nın temel görevi, teknik ve mesleki alanlarda, bu alanların paydaşlarını da içine alarak, mesleki standartları oluşturmak, bu standartlarla uyumlu bir şekilde, uluslararası düzeyde kalite güvencesi sağlanmış mesleki yeterliliklerin belirlendiği Avrupa Birliği ile uyumlu bir ulusal yeterlilik sistemi kurmak ve bu sistemi gerekli denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin tüm faaliyetlerle işletmektir. Kurum, bu misyon çerçevesinde eğitim faaliyetleri ve istihdamın uyumlu bir şekilde çalışmasına yardımcı olmak ve nitelikli insan kaynağının oluşmasına öncülük etmek vizyonuyla çalışmaktadır (MYK, MYK’nın Misyonu ve Vizyonu, t.y.).

MYK tarafından oluşturulmaya çalışılan Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemi,

ulusal ve uluslararası meslek standartlarını temel alarak teknik ve mesleki eğitim standartlarının ve yeterliliklerin geliştirilmesi, uygulanması ve bunlara ilişkin akreditasyon, yetkilendirme, denetim, ölçme, değerlendirme ve belgelendirmeye ilişkin kural ve faaliyetler bütünü olarak tanımlanmaktadır (MYK, 2008: Madde 4).

Ulusal Mesleki Yeterlilik Sisteminin oluşturulmasında, eğitim ile istihdam ilişkisinin kuvvetlendirilmesi ve bu iki alan arasında köprü kurulması, ortak öğrenme çıktıları oluşturulabilmesi için ulusal standartların tasarlanması, beraberinde eğitim ve öğretimde kalite güvencesinin artırılması, eğitim ve istihdamda ulusal ve uluslararası ortak ölçütler oluşturabilmek ve hayat boyu öğrenmeyi teşvik etmek gibi amaçlar yatmaktadır (MYK, 2008: Madde 5).

4.1 Ulusal Yeterlilik Sisteminin Aşamaları: Ulusal yeterlilik sisteminin kurulması sürecinde, meslek gruplarına dair yeterlilik sistemlerinin oluşturulması için üç temel aşamadan oluşan bir çalışma programı yürütülür: ulusal meslek standartlarının oluşturulması, ulusal yeterliliklerin belirlenmesi, yeterliliklerle uyumlu ölçme ve değerlendirme ve belgelendirme faaliyetlerinin yürütülmesi. 2016 yılı itibariyle çevirmenlik mesleği için bu üç aşamadan yalnızca ilkinin, yani meslek standardı oluşturulması aşamasının tamamlandığı söylenebilir. MYK önderliğindeki çalışma grubunun çevirmenlik mesleği ve mesleğin alt alanları ile ilgili mesleki yeterlilikleri yazma aşamasında olduğu bilinmektedir. Ancak bu aşama ile ilgili olarak henüz yayınlanmış resmi bir döküman veya yapılmış bir açıklama bulunmamaktadır. Sürecin ikinci ayağı olan yeterliliklerin oluşturulması aşamasını takiben ölçme ve değerlendirme ve belgelendirme sürecine geçilmesi planlanmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde, MYK'nın listesine dâhil ettiği her meslek gibi, çevirmenliğin de içinden geçmekte olduğu ve bir parçası olduğu bu ulusal yeterlilik sisteminin nasıl oluşturulacağı ve sürecinin aşamaları ile ilgili bilgilere yer verilecektir.

4.1.1 Ulusal Meslek Standartlarının (UMS) Oluşturulması: UMS bir mesleğin başarı ile icra edilebilmesi için gerekli bilgi, beceri, tavır ve tutumların neler olduğunu gösteren asgari normdur. MYK Yönetim Kurulu, standardı hazırlanacak olan meslekleri iş piyasası ve eğitim kurumlarının öncelikli ihtiyaçları ve sektör komitelerinin de önerileri doğrultusunda belirler. Sektör Komiteleri, Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu, meslekle ilgili diğer bakanlıklar, işçi, işveren ve meslek kuruluşları ile MYK temsilcisinden oluşan bir heyettir. Sektör

Komiteleri, MYK tarafından meslek standartlarının hazırlanması için görevlendirilen kurum ve kuruluşların katkılarıyla hazırlanan meslek standartlarının ulusal meslek standardı olarak kabul edilebilmesi için incelemeler yapar, önerilerde bulunur ve karar mercii olarak çalışır.

Bir mesleğe ilişkin ulusal meslek standardı temel olarak o mesleğin tanımı ve meslek profilinin çizilmesi ile oluşturulur. Meslek tanımı:

- Mesleğin genel tanımı
- Mesleğin uluslararası sınıflandırmadaki yeri
- Sağlık, güvenlik, çevre ve meslek ile ilgili mevzuat
- Çalışma ortamı ve koşullarına ilişkin esasların belirlenmesinden oluşur.

Meslek profili ise:

- Meslek ile ilgili görevler, işlemler ve başarımlar ölçütleri
- Kullanılan araç, gereç ve ekipman
- Bilgi ve beceriler
- Tutum ve davranışlar

başlıklarından oluşmaktadır (MYK, Ulusal Meslek Standartları, t.y.)

4.1.1.1 Çevirmen Meslek Standardı (Seviye 6): 2012 yılında MYK'nın sunduğu çerçeveye dayanarak çevirmenlik için ulusal meslek standardı oluşturma çalışmaları başlamış ve 29.01.2013 itibarıyla Resmi Gazete'de Çevirmen (Seviye 6) Meslek Standardı yayınlanmıştır. MYK'nın çevirmenlik için oluşturduğu standart çerçevesinin arka planında, yine özellikle 2012 yılında, üniversiteler, sektör temsilcileri, dernek ve mesleki örgütleriyle yaptığı görüşmeler ve 9 Haziran 2012 yılında Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı'nın da girişimleriyle gerçekleştirilen Avrupa Birliği Çeviri Platformu'nda paylaşılan fikirlerin olduğunu belirtmek gerekir. Platforma, Mütercim-Tercümanlık/ Çeviribilim Bölümleri öğretim üyeleri, çeviri alanındaki sivil toplum kuruluşları (Çeviri Derneği, Çevirmenler Meslek Birliği, Türkiye Çevirmenler Derneği, Tüm Çeviri İşletmeleri Derneği, Çeviri İşletmeleri Derneği ve Türkiye Konferans Tercümanları Derneği) temsilcileri ile kamudan ve özel sektörden de temsilciler katılmıştır. Platformda meslek ile ilgili eğitim, sektör koşulları, meslekleşme ile ilgili gelişmeler, sektörün sorunları gibi konularda bildiriler sunulmuş ve fikir alışverişinde bulunulmuştur. Sonuç olarak, yukarıda değinilen genel meslek

standardı çerçevesinde çevirmenliğin meslek tanımının yapıldığı ve meslek profilinin çizildiği bir çevirmen meslek standardı oluşturulmuştur. Standartta, “Meslek Tanımı” başlığının altında meslek tanımının yanı sıra Mesleğin Uluslararası Sınıflandırma Sistemindeki Yeri, Sağlık, Güvenlik ve Çevre ile ilgili Düzenlemeler, Meslek ile ilgili Mevzuat, Çalışma Ortamı ve Koşulları, Mesleğe ilişkin Gereklilikler gibi diğer konulara da yer vermiştir. Buna ek olarak, “Meslek Profili” (Görevler, İşlemler ve Başarım Ölçütleri, Kullanılan Araç, Gereç ve Ekipman, Bilgi ve Beceriler, Tutum ve Davranışlar) ve “Ölçme, Değerlendirme ve Belgelendirme” gibi mesleğin standartlaşması için gerekli diğer unsurlara da değinmiştir (12UMS0274-6, 2012: 7-23). Çevirmenlik Ulusal Meslek Standardı için bakınız EK 5.

4.1.2 Ulusal Yeterliliklerin Belirlenmesi: MYK, ulusal yeterliliklerin geniş ve kapsayıcı tanımını, ulusal ya da uluslararası meslek standartlarının temel alınarak hazırlandığı, öğrenme ve ölçme-değerlendirme amacıyla kullanılan, bireylerin mensubu oldukları mesleği icra etmesi için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve yetkinliklerin ispatlanabilmesi için bireylerin hangi ölçme ve değerlendirme süreçlerinden geçmeleri gerektiğini açıklayan, MYK tarafından onaylanan ve yürürlüğe konan teknik dökümanlar olarak yapmaktadır (MYK, Ulusal Yeterlilik Tanımı ve İçeriği, t.y.). Ulusal yeterliliklerin esaslarının bir araya toplanması ile ulusal yeterlilik çerçeveleri oluşturulmaktadır. MYK, Mesleki Yeterlilik, Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği Resmi Gazete yazısının 4. maddesinde “ulusal yeterlilik çerçevesi” ve “ulusal yeterlilik”in tanımını aşağıdaki şekilde yapmaktadır:

Ulusal yeterlilik çerçevesi (UYÇ) AB tarafından benimsenen yeterlilik esasları ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan ve ilk, orta ve yüksek öğretim ile özel eğitim dâhil, tüm teknik ve mesleki eğitim/öğretim programları ile örgün, yaygın ve ilgili kurumların iznine dayalı programlarla kazandırılan yeterlilik esaslarını,

Ulusal yeterlilik [ise] Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşlarınca yapılan değerlendirmelerle tespit edilen ve Kurum tarafından onaylanarak ulusal yeterlilik çerçevesine yerleştirilen, bireyin sahip olması gereken bilgi, beceri ve yetkinliği [ifade etmektedir].

Bir diğer deyişle, ulusal yeterlilik çerçevesi eğitimin her kademesinde ve farklı çeşitlerinde, bireye, ilgili meslek konusunda kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri ve yetkinliklerin yeterlilik esaslarının çizildiği çerçeveye işaret eder. Ulusal yeterlilik ise belgelendirme kuruluşlarının yapacağı tespit ve değerlendirmeler doğrultusunda bir

bireyin bir mesleği icra edebilmesi için gerekli görülen ve yeterlilikler çerçevesine entegre edilen bilgi, beceri ve yetkinlikler bütünü anlamına gelmektedir. Salt “yeterlilik” ise “bireye ait bu bilgi, beceri ve yetkinliğin ulusal yeterlilik çerçevesine uygunluğunun MYK’nın yetkilendirdiği belgelendirme kuruluşu tarafından teyit edilmesidir” (MYK, 2008: Madde 4).

Ulusal yeterlilikler, öğrenme çıktıları ve yeterlilik birimleri olmak üzere iki temel ölçüt üzerine oturtulur. Öğrenme çıktısı, yukarıda ulusal yeterlilik çerçevesi olarak tanımlanan örgün, yaygın veya serbest herhangi bir öğrenme sürecinin tamamlanmasına müteakip bireyin kazandığı bilgi, beceri ve yetkinliklerdir. Yeterlilik birimi ise ulusal yeterliliklerde zorunlu ya da seçmeli olarak yer alabilen ve bağımsız olarak ölçülebilen ve transfer edilebilen her bir yeterlilik birimine, yani anlamlı ve ölçülebilir en küçük bilgi, beceri ve yetkinliğe karşılık gelmektedir (MYK, Ulusal Yeterlilik Tanımı ve İçeriği, t.y.).

Ulusal Yeterlilik Çerçevesi üzerine yapılan çalışmalar bu çerçevelerin amaç, tasarım ve uygulama süreçlerine bağlı olarak “iletişim çerçeveleri”, “reformist çerçeveler” ve “dönüştürücü çerçeveler” olmak üzere üç temel işleve sahip olduklarını göstermiştir. UYÇ’ler, öğrenenler, eğitim ve istihdam politikalarını belirleyen ve uygulayan taraflar arasında sistemlerin daha etkili kullanılabilmesi için bir köprü vazifesi görmeleri yönüyle birer iletişim çerçeveleridir. Ayrıca, mevcut sistemleri, tutarlılık, uygunluk ve kalite açısından güçlendiren, yeterliliklere ulaşım ve yeterliliklerin uygulanmasında iyileştirici adımlar atılmasını sağlayan ve paydaşların rol ve sorumluluklarını geliştiren ve zaman zaman değiştiren yenilikçi tarafla UYÇ’ler reformist bir işleve de sahiptir. Eğitim öğretim sistemlerini koşullar doğrultusunda dönüştürmeyi ve yeni sistemler geliştirilmesine öncülük etmeyi amaçlayan yönüyle dönüştürücü çerçeveler olarak da ele alınabilirler (MYK, 2015: 3).

Yeterlilik çerçeveleri, ayrıca, yeterlilik sistemlerinin daha anlaşılır ve kullanılabilir olmasına yardımcı olmaktadır çünkü bu çerçeveler bir ülke, bölge veya sektörde var olan yeterlilikleri bir araya getirip düzenlemektedir. Hatırlanacağı gibi Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemi’nin oluşturulmasındaki önemli sebeplerden bir tanesi eğitim ile istihdam ilişkisinin kuvvetlendirilmesi ve bu iki alan arasında köprü kurulması, eğitim ve istihdamda ulusal ve uluslararası ortak ölçütler oluşturabilmektir. İşte bu çerçeveler,

öğrenme kazanımlarına bağlı olarak yeterlilikleri sistemli bir şekilde farklı seviyelere yerleştirdiği için, işverene, çalışanın sahip olduğu kazanımlar, diğer bir deyişle, bilgi, beceri ve yetkinlikler ile ilgili anlaşılır ve kapsamlı bilgiler sunmaktadır. Küresel piyasada aktif olarak rol almak ve kalkınma hedeflerini gerçekleştirmek isteyen devletler bir devlet politikası olarak yeterlilik çerçevesi hazırlamak ve bu çerçeveleri uygulamaya koymak üzere çalışmalar başlatmışlardır. Eğitim ve istihdam arasında kuvvetli bağlantılar kurulmasına hizmet edecek yeterlilik sistemleri oluşturmak adına farklı ülkelerde yürütülen çalışmalara hizmet edebilmek, ülkelerin ulusal yeterlilik sistemlerinin karşılaştırılmasını kolaylaştırmak ve sistemler arasında bağlantı kurabilmek adına, öğrenme kazanımlarına dayalı olan ve çeşitli seviyelerden oluşan üst çerçeveler geliştirilmiştir. Avrupa’da, yeterlilik sistemlerinin ulusal olarak tanınan sistemlerin ötesinde uluslararası boyutta tanınırlık ve kullanılabilirliğinin sağlanması için “Hayat Boyu Öğrenme İçin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ve özellikle yükseköğretim kurumlarındaki yeterliliklerin karşılaştırılabilirliğini sağlamak adına geliştirilen “Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi” (AYA-YÇ) olmak üzere iki adet üst çerçeve yer almaktadır (MYK, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi Tanıtım Broşürü, t.y., 1; MYK, 2015: 2).

4.1.2.1 Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi: Ülkemizdeki ulusal yeterlilik çerçevesine referans kaynağı AYÇ’nin çıkış noktası Avrupa Birliği (AB) Yaşam Boyu Öğrenme (YBÖ) politikasıdır. 2000 yılında Lizbon’da gerçekleştirilen Avrupa Konseyi raporlarında YBÖ, “bilgi, beceri ve yeterliliği geliştirmek üzere formal ya da informal amaçlı öğrenme etkinliklerinin tümünü” kapsayan bir süreç olarak tanımlanmıştır (Gözübüyük, 2013: 46). 2006 yılında gerçekleştirilen Avrupa Konseyi’nde ise YBÖ politikası çerçevesinde Avrupa’nın dünya pazarında rekabetçi, dinamik ve bilgi-tabanlı bir ekonomiye ve bu çerçevede bir toplumsal yapıya kavuşabilmesi için tüm Avrupa vatandaşlarının sahip olması gereken birtakım kilit yeterlilikler oluşturulmuştur. Bu çerçevede komisyon ana dilde iletişim, yabancı dilde iletişim, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve sivil yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik bilinci, kültürel farkındalık ve ifade becerisi olmak üzere sekiz kilit yeterlilik belirlemiştir (EUR-Lex, t.y.). Bu sayılan özellikleri barındıran vatandaşların oluşturduğu, arzulanan bilgi toplumunun meydana getirilebilmesi için yaratıcı ve esnek eğitim olanaklarının ve her yaştan ve kesimden bireylerin temel becerilerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi gerekmektedir. YBÖ,

hem istenilen bu aktif vatandaşlığı teşvik etmek hem de istihdam edilebilirliği artırmak amacıyla oluşturulan ve örgün, yaygın ve okul dışı öğrenme deneyimlerini de içine alan esnek bir öğrenme alanıdır. Ancak AB'nin tasarladığı bu bilgi toplumu ve rekabetçi ve işbirlikli ekonominin oluşturulabilmesi için yüksek düzeyde vasıflı işgücünün sağlanması ve Avrupa'nın farklı ülkelerindeki yeterliliklerin anlaşılır, açık ve şeffaf olması, bu sayede de bireylerin ülkeler arasındaki hareketliliğinin teşvik edilmesi gerekmektedir. İşte bu sebeple, Kopenhag ve Bologna süreçlerindeki gelişmelerin de bir sonucu olarak hayat boyunca edinilen yeterliliklerin tanınması ve farklı ülkelerdeki bu yeterliliklerin karşılaştırılıp tanınabilirliğinin sağlanması için ortak bir Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi oluşturulmasına karar verilmiştir. 2004 yılında çalışmalarına başlanan ve 2008 yılında Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi tarafından resmi olarak kabul edilen AYÇ Tavsiye Kararı ile sekiz seviyeden ve her seviyede sahip olunması gereken, asgari, ortak bilgi, beceri ve yetkinlikleri açıklayan seviye tanımlayıcılardan oluşan bir üst çerçeve oluşturulmuştur (Education and Culture DG, 2008: 3).

AYÇ bir üst çerçeve olarak kabul edilmektedir çünkü Avrupa'daki farklı ülkelerde var olan ya da oluşturulan yeterlilik sistemlerine ortak bir referans noktası olabilmesi için tasarlanmıştır. Böyle bir üst çerçeve yardımıyla farklı ulusal ve sektörel yeterlilikler için ortak bir referans noktası oluşturulduğu gibi, bu ortak nokta sayesinde farklı ülkelerdeki yeterlilik sistemleri de birbiriyle karşılaştırılabilecektir. Zira, gerek eğitim düzeyleri, gerekse mesleki düzeyler açısından ülkelerdeki sistemler ve dolayısıyla düzeyler ve yeterlilikler farklılık göstermektedir. AYÇ'nin, ortak referans noktası veya üst çerçeve olarak kullanılabilmesi için ise öncelikle her ülkenin diploma, sertifika vb. şeklinde kendi belirlediği ulusal yeterlilikleri, oluşturacakları UYÇ'ler yoluyla, AYÇ'nin 8 düzeyine göre düzenlemesi gerekmektedir. Bu şekilde, uzun vadede, Avrupa ülkelerinde mevcut olan tüm yeterliliklerin AYÇ temelinde düzenlenmesi hedeflenmektedir (Education and Culture DG, 2008: 4). Dolayısıyla vatandaşların sahip oldukları yeterliliklerin yetkili bir makam tarafından değerlendirilip tasdik edilmesiyle, yeterliliklerin farklı ülkelerde tanınması ve transfer edilmesi kolaylaşacaktır (HBÖ Strateji Belgesinden aktaran Gözübüyük, 2013: 47). Böylelikle, farklı ülke ve sistemlerde düzenlenen yeterlilik belgesi, sertifika, diploma veya Europass gibi dökümanlarda ifade edilen bilgi, beceri ve yetkinlik düzeyleri, ulusal yeterlilik

sistemleri aracılığıyla, AYÇ düzeyleri ile referanslandırılabilir, bu da, bilgi, beceri ve yetkinliklerin anlaşılabilmesini ve kıyaslanabilmesini kolaylaştıracaktır.

Bu amaçla, katılımcı ülkelerden, kendi ulusal yeterlilik çerçevelerini oluşturmaları, bu çerçeveleri AYÇ ile ilişkilendirmeleri ve bu ilişkilendirme sürecinde de ilgili kurumlarla kalite ve şeffaflığı teşvik eden bir yaklaşımla çalışılabilmesi için ulusal koordinasyon noktaları belirlemeleri istenmiştir (MYK, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi Tanıtım Broşürü, t.y., 2). Süreçle ilgili gelişmeleri takip etmek amacıyla oluşturulan AYÇ Danışma Grubunda, AB üyesi 28 ülke, AB'ye aday 5 ülke ve Avrupa Ekonomik Alanı'nda yer alan 3 ülke olmak üzere toplam 36 ülkeden temsilciler bulunmaktadır. Ülkeler aşağıdaki tabloda verilmiştir. Grupta ayrıca Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi, Avrupa Mesleki Eğitim Geliştirme Merkezi (CEDEFOP), Avrupa Eğitim Vakfı (ETF), Avrupa düzeyindeki çatı kurumlar, sosyal taraflar ve paydaşların temsilcileri de yer almaktadır. Bu platformda ülkemizi süreci üstlenen MYK temsil etmektedir.

Tablo 4

AYÇ Danışma Grubunda Yer Alan Ülkeler

1. Almanya	10. Fransa	19. İzlanda	28. Norveç
2. Avusturya	11. Güney Kıbrıs Rum Kesimi	20. Karadağ	29. Polonya
3. Belçika	12. Hırvatistan	21. Letonya	30. Portekiz
4. Birleşik Krallık	13. Hollanda	22. Lihtenştayn	31. Romanya
5. Bulgaristan	14. İrlanda	23. Litvanya	32. Sırbistan
6. Çek Cumhuriyeti	15. İspanya	24. Lüksemburg	33. Slovakya
7. Danimarka	16. İsveç	25. Macaristan	34. Slovenya
8. Estonya	17. İsviçre	26. Makedonya	35. Türkiye
9. Finlandiya	18. İtalya	27. Malta	36. Yunanistan

Kaynak: MYK, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi Tanıtım Broşürü, t.y.: 2.

4.1.2.2 Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi Referans Seviyeleri: AYÇ'de oluşturulan referans seviyeleri, bir bireyin niteliklerini, hangi bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip olduğunu, bu bilgi ve becerileri ne şekilde ve hangi yolla edindiğine bakılmaksızın, göstermektedir. Diğer bir deyişle, bu seviyeler resmi öğrenme ve çalışma gibi farklı

yollarla ve farklı ülkelerde edinilebilecek öğrenme kazanımlarını öğrenme çıktıları olarak açıklamaktadır.

İçlerinde yeterlilikler, yeterlilik sistemleri ve yeterlilik çerçeveleri konusunda uzman olan ve farklı ülkelerdeki temsilcilerden oluşan bir teknik ekip tarafından yürütülen görüşmelerin sonucunda, çerçevede kullanılacak üç temel öğrenme kazanımı kavramının, öğrenme çıktıları kategorize edebilmenin en yaygın olarak kullanılan tanımları olan “bilgi, beceri ve yetkinlik” kavramları olduğuna karar verilmiştir (Education and Culture DG, 2008: 5). Bu kavramlar seviye tanımlayıcıları olarak adlandırılmaktadır.

AYÇ’ye göre, 8 farklı öğrenme kazanımı seviyesi bulunmaktadır ve her bir seviye bilgi, beceri ve yetkinlikten oluşan seviye tanımlayıcıları ile açıklanmaktadır. Seviye tanımlayıcıları ile neyin ifade edildiği aşağıdaki açıklamalardan anlaşılabilir:

Bilgi: Bir iş ya da öğrenme alanına ilişkin gerçekler, ilkeler, kuramlar ve uygulamalar bütünüdür. Bilgi kuramsal ve/veya olgusaldır.

Beceri: Görevleri yerine getirmek ve problemleri çözmek için bilgiyi kullanma ve uygulama yeteneğidir. Beceri, bilişsel beceriler (mantıksal, sezgisel, yaratıcı düşünme gibi) veya uygulama becerileri (el becerisi ile yöntem, malzeme, araç ve gereçlerin kullanımı gibi) olarak tanımlanmaktadır.

Yetkinlik: İş veya öğrenme ortamlarında, mesleki ve kişisel gelişimde bilgi ve becerileri kullanmaya yönelik kanıtlanmış yetenek ve kişisel, sosyal ve/veya yöntembilimsel yeteneklerdir. Yetkinlik sorumluluk ve bağımsızlık olarak da tanımlanmaktadır (MYK, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi Tanıtım Broşürü, t.y.: 3).

Bu bilgi, beceri ve yetkinlik tanımları, aynı zamanda, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyinin 18/12/2006 tarihli ve 2006/962/EC sayılı “Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinlikler” adı altındaki, her bireyin hayat boyu öğrenme kapsamında kazanması beklenen sekiz temel ya da kilit yeterliliğe de atıfta bulunur niteliktedir ¹⁶. Bu kilit yeterlilikler, daha önce de değinildiği gibi, anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik,

¹⁶ “Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinlikler”Hakkındaki Tavsiye Kararı için bkz.<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EN:PDF>

öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlık ile ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik ve kültürel farkındalık ve ifade başlıklarından oluşmaktadır. Anahtar yetkinlikler birbiriyle ilişkilidir ve her bir yetkinliğin geliştirilmesinde bireylere eleştirel düşünme, yaratıcılık, inisiyatif alma, problem çözme ve karar alma gibi becerilerin kazandırılması hedeflenmektedir (MYK, 2015: 21).

Farklı öğrenme düzeylerini üç değişik tanımlayıcı açısından belirlemeye yarayan bu kavramlar, ülkelerarası kullanılabilir genel, açıklayıcı ifadeler oluşturulabilmesi amacıyla bir araya getirilmiştir, ancak, ulusal veya sektörel yeterlilik çerçevelerinin düzenlenmesinde bağlamsal ihtiyaçlara göre bu tanımlar yalnızca bir çıkış noktası olarak kullanılıp değiştirilebilir ve farklı ifadelerle desteklenebilir. AYÇ'de düzey belirleyiciler oluşturulurken özellikle dikkat edilen noktalardan bir tanesi anahtar kelimelerin seçiminde hassasiyet gösterilmesidir. Şöyle ki, belirleyiciler daima olumlu, açık ve net ve aynı zamanda da mümkün olduğunca genelleyici, anlaşılır ve yalın önermelerden oluşur. Yalnızca alan uzmanları veya belli bir grubun anlayabileceği jargon ve teknik terminoloji kullanımından özellikle uzak durulmuştur.

Bu üç düzey belirleyici, her bir öğrenme seviyesi için holistik bir bakış açısıyla okunmalı ve tanımlayıcıların birbirini tamamladığı gözden kaçırılmamalıdır. Düzey tanımlayıcılar, Seviye 1'den seviye 8'e kadar ilerlemekte ve 8. seviyeye doğru, teorik ve pratik bilginin genişliği ve derinliği, kavramaya, yaratıcılığa ve pratiğe ilişkin becerilerin karmaşıklığı, entelektüel becerilerin karmaşıklığı, kişinin aldığı sorumluluğun miktarı, problem çözme ve/veya yaratıcılığın derecesi, ekip çalışması miktarı, liderlik ve hesap sorulabilirliğin kapsamı gibi farklı ölçütler doğrultusunda bireyden beklenen kazanımlar artmakta ve daha kompleks hale gelmektedir. Tablo 5'te, AYÇ'de yer alan seviyeler ve her bir seviye için bilgi, beceri ve yetkinlik kategorilerindeki düzey belirleyiciler ve her bir seviye için yetkinlik örnekleri görülebilir.

Öte yandan, AYÇ'de 8 düzey olması ulusal bağlamlarda, farklı sektörlerde veya çalışma alanlarının hepsinde 8 farklı düzey belirleneceği anlamına gelmez. Diğer bir deyişle, ulusal yeterlilik sistemleri oluşturulurken bir yeterlilik için daha az veya daha fazla düzey belirlenebileceği gibi, bazı yeterlilikler için düzeylerden bazıları da kullanılmayabilir. Örneğin, eczacılık alanında en alt düzeylerdeki kazanımların

beklenmesi doğru olmayacaktır, tıpkı bakım ve temizlik alanında üst seviyelerin oluşturulmasının pek mantıklı olmaması gibi (Education and Culture DG, 2008: 5-7).

Tablo 5
AYÇ Seviyeler ve Düzey Belirleyiciler

Seviye	Bilgi	Beceri	Yetkinlik	Yeterlilik Örnekleri
8	Çalışan, bir alan ve alanlar arasındaki etkileşim hakkında en üst düzeyde öne çıkan bilgiye sahiptir.	Çalışan, araştırma ve/veya yenilik yaparken önemli sorunları çözmek ve mevcut bilgi veya profesyonel uygulamayı genişletmek ve yeniden tanımlamak için gereken, sentez ve değerlendirme dâhil, en gelişmiş ve uzmanlaşmış beceriye ve tekniğe sahiptir.	Çalışan, yüksek düzeyde yetki, yenilik, özerklik, akademik ve profesyonel bütünlük sergiler. Araştırma ve yeni fikir ve süreçlerin gelişiminde sürekli bir sorumluluk (bağlılık) taşır.	Doktora
7	Çalışan, özgün düşünmeye ve/veya araştırma yapmaya temel teşkil eden ve bir kısmı belli bir alanda öne çıkan yüksek derecede uzmanlaşmış bilgiye sahiptir. Bir alanla ilgili bilgiler ve farklı alanlar arasındaki etkileşim hakkında ciddi farkındalığa sahiptir.	Çalışan, yeni bilgi ve yöntemler geliştirmek ve farklı alanlardaki bilgileri birleştirmek amacıyla yürütülen araştırma ve/veya yenilik faaliyetleri için gereken uzmanlaşmış sorun çözme becerilerine sahiptir.	Çalışan öngörülemeden, karmaşık ve yeni stratejik yaklaşımlar gerektiren iş faaliyetlerini yönetir ve değiştirir. Çalışma gruplarının profesyonel bilgi ve uygulamalarına katkıda bulunmada ve/veya stratejik performanslarını değerlendirmede sorumluluk alır.	Yüksek Lisans Derecesi, Üst Düzey Yönetici Yeterlilikleri
6	Çalışan, bir alandaki teori ve ilkeleri eleştirel bir yaklaşımla anlamayı içeren ileri düzey bilgiye sahiptir.	Çalışan, uzmanlık gerektiren bir alanda karmaşık ve öngörülemeden sorunları çözmek için gereken ustalığı (hakimiyeti) ve yeniliği ortaya koyan ileri düzey becerilere sahiptir.	Çalışan karmaşık teknik, profesyonel faaliyet veya projeleri yönetir. Öngörülemeden iş faaliyetlerinde karar verme sorumluluğu alır. Bireylerin ve grupların profesyonel gelişimlerini yönetmede sorumluluk alır.	Lisans Derecesi, Profesyonel ve Yönetici Mesleki Yeterlilikler

Tablo 5 devamı

5	Çalışan, bir alanda kapsamlı, uzmanlaşma gerektiren, pratik ve teorik bilgiye ve bilgi temelini sınırlarıyla ilgili farkındalığa sahiptir.	Çalışan, soyut sorunlara yaratıcı çözümler geliştirmek için gereken kapsamlı bir dizi bilişsel ve pratik becerilere sahiptir.	Çalışan öngörülemeyen değişimin bulunduğu iş faaliyetlerini yönetir ve denetler. Kendisinin ve diğerlerinin performansını değerlendirir ve geliştirir.	Ön-Lisans Derecesi, İleri Mesleki Yeterlilikler
4	Çalışan, bir alan içerisinde geniş kapsamlı, pratik ve teorik bilgiye sahiptir.	Çalışan, bir alanda belirli problemlere çözüm üretmek için gerekli olan bir dizi bilişsel ve pratik becerilere sahiptir.	Çalışan çoğunlukla öngörülebilir, ancak değişime tabi olan bir işi yaparken öz-idare kullanır. İş faaliyetlerinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için bir miktar sorumluluk olarak diğerlerinin rutin işlerini denetler.	Tam Yetkinliği Olan Ara Eleman Yeterlilikleri (Yaygın Eğitim Sertifikası, Mesleki/ Teknik Lise Diploması)
3	Çalışan, bir alanda olgulara, ilkelere, süreçlere ve genel kavramlara dair bilgiye sahiptir.	Çalışan, temel yöntemleri, araçları, malzeme ve bilgileri seçerek ve uygulayarak problemleri çözmek ve görevleri tamamlamak için gereken bir dizi bilişsel ve pratik becerilere sahiptir.	Çalışan görevlerin tamamlanmasıyla ilgili sorumluluk alır ve problemlerin çözümünde kendi davranışlarını ortama uyarlar.	Yarı-yetkin Ara Eleman Yeterlilikleri (Yaygın Eğitim Sertifikası)
2	Çalışan, bir alanda temel pratik bilgiye sahiptir.	Çalışan, basit kuralları ve aletleri kullanarak görevleri yerine getirmek ve rutin problemleri çözmek için ilgili bilgileri kullanmada gereken temel bilişsel ve pratik becerilere sahiptir.	İş gözetim altında sınırlı özerklik ile yapılır.	Temel Mesleki Yeterlilikler (Yaygın Eğitim Sertifikası)
1	Çalışan, temel genel bilgiye sahiptir.	Çalışan, basit görevleri yerine getirmek için gereken temel becerilere sahiptir.	İş doğrudan gözetim altında belirli kurallarla tanımlanmış şekilde yapılır.	Meslek Öncesi Yeterlilikler (İlköğretim Diploması)

Kaynak: ATSO MESEM Mesleki Sınav ve Sertifikasyon Merkezi, t.y.

4.1.2.3 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ): Avrupa Birliği Komisyonu'nun özellikle Bologna ve Lisbon süreçleri doğrultusunda, yukarıda da değinilmeye çalışılan Avrupa Birliği Yaşam Boyu Öğrenme politikası kapsamında aldığı kararlar adeta reform niteliğindedir denilebilir. İşte bu reform niteliğindeki kararlar çerçevesinde pek çok ÷lke, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'ni referans alarak kendi ulusal yeterlilik çerçevelerini oluşturma çabası içine girmiştir. Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme, Avrupa Eğitim Vakfı ve UNESCO Hayat Boyu Öğrenme Enstitüsü'nün 2013 yılında yaptıkları araştırma bugün 140'tan fazla ÷lkenin kendi ulusal yeterlilikler çerçevelerini oluşturma çalışması içinde olduklarını ortaya koymuştur. Bu araştırmada yer alan rakamlar göz önüne alındığında, yeterlilik sistemleri oluşturmak ve bu sistemlerin uluslararası tanınırlık ve şeffaflıklarını sağlamak gayretinin, yalnızca AB üyesi veya aday ÷lkelerde değil, tüm dünya ÷lkelerinde oluşturulmaya başlandığının bir işareti olduğu söylenebilir. Avrupa bazında bakıldığında, 2012 yılı öncesinde yalnızca İrlanda, Fransa ve Birleşik Krallık'ta ulusal yeterlilik çerçevelerinin geliştirildiği görülürken, 2012 yılı itibarıyla Avrupa'da yeterlilik çerçevesi geliştiren ÷lkelerin sayısının 36'ya ulaştığı, bu ÷lkelerden 27'sinin ise oluşturdukları yeterlilik çerçevelerini AYÇ ile uyumlu hale getirme çalışmalarını tamamlama sürecinde oldukları belirtilmektedir (Bildik, 2015: 48-49). Örneğin, Danimarka, Portekiz, Malta, Avustralya, Yeni Zelanda ve Güney Afrika gibi pek çok ÷lkenin ulusal yeterlilik çerçevelerini hazırlayıp uygulamaya koyduğu bilinmektedir (MYK, 2015: 2).

Yeterlilik çerçevelerinin temel işlevi, anlaşılabilir, kapsayıcı, sürdürülebilir bir yeterlilik sisteminin parçalarını oluşturmaaktır. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi de ÷lkemizde oluşturulmaya çalışılan ulusal yeterlilik sisteminin temelini oluşturmaktadır. Ayrıca, TYÇ'nin oluşturulması, eğitim, öğretim ve gençlik alanında AB müktesebatı ve standartlarına uyum politikası ile Türkiye'nin AB'ye uyum sürecinin de bir parçasını oluşturmaktadır.

TYÇ'nin hazırlanmasına yönelik politikalar ve yol haritası ile ilgili kararlar ÷lkemizde 2007 yılından bu yana yapılan önemli görüşmeler sonucunda ortaya çıkan çeşitli plan ve strateji belgelerinde öncelikler arasında yer almıştır. 10. Kalkınma Planı (2014-2018), Ulusal İştihadam Stratejisi (2014-2023), Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018), Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve

Eylem Planı (2014-2018), 9. Kalkınma Planı (2007-2013), 2011 yılı Ulusal Gençlik İstihdam Eylem Planı, 2008 yılı Türkiye Ulusal Programı ve Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesi (2009-2013) gibi birçok önemli politika belgesinde TYÇ'ye yer verilmiş, TYÇ öncelikle hedefler arasında yer almıştır.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ);

“Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan; ilk, orta ve yükseköğretim dâhil, mesleki, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesi”

olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla TYÇ ülkemiz eğitim ve öğretim sistemi içinde ve diğer öğrenme ortamlarında (serbest-informal) kazanılmış olup, kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikleri ve ülkemiz piyasasında şu anda var olan ve gelecekte gereksinim duyulacak birçok mesleki yeterliliği kapsayan bir çerçevedir. (Burada, kalite güvencesinin sağlanması, “bir sorumlu kurum tarafından bireyin öğrenme kazanımlarını, belirlenmiş ölçütlere göre edindiğinin bir değerlendirme ve geçerlilik kazandırma sürecinin sonunda elde edilmiş diploma, sertifika, ustalık belgesi, MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi gibi çeşitli resmi belgelerle ispatlanabilmesi olarak düşünülebilir.) TYÇ, daha açık ifade etmek gerekirse, Milli Eğitim Bakanlığı'nın sorumlu olduğu yeterlilikler, MYK sorumluluğundaki ulusal yeterlilikler ve Yükseköğretim Kurumu koordinasyonunda hazırlanan yükseköğretim yeterlilikleri ve mevzuatla tanımlanmış diğer bazı kuruluşların sorumlu olduğu tüm yeterlilikleri de kapsayan bir çerçevedir aynı zamanda¹⁷.

TYÇ'nin oluşturulması sürecindeki en önemli çalışmalardan biri, Avrupa Konseyi kararları doğrultusunda TYÇ'nin AYÇ ve Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (AYA-YÇ) ile ilişkilendirilmesi ve uyumlu hale getirilmesidir. Ülkemizde bu referanslama çalışmaları Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurumu ve ilgili taraflar ve sosyal paydaşların katılımıyla AB Ulusal Koordinasyon Merkezi olan MYK liderliğinde yapılmaktadır. TYÇ'nin oluşturulması ile ilgili çalışmalar özellikle 2010-2014 yılları arasında ivme kazanmış ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Bakanlar Kurulu'nun 2015/8213 sayılı kararıyla 19/11/2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmi Gazete'de

¹⁷ Sağlık Bakanlığı, TESK, Türk Silahlı Kuvvetleri, İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Müşavirler Odaları Birliği, Türkiye Noterler Birliği gibi.

yayımlanarak yürürlüğe girmiştir, MYK Yönetim Kurulu 9/12/2015 tarihli ve 2015/62 sayılı kararıyla onaylanarak nihai hale getirilmiştir. TYÇ'nin uygulama sürecinde izlenecek adımlara dair öngörülen çalışma planına göre, Aralık 2015 itibarıyla, TYÇ Yönetim Sistemi kurulmuş olacak, TYÇ için 3 yıllık eylem planı Haziran 2016'ya kadar hazırlanacak, TYÇ-AYÇ referanslama süreci Aralık 2016'ya kadar gerçekleştirilecek, TYÇ ile İlgili Usul, Esas ve Ölçütler Haziran 2018 itibarıyla nihai halini alacak ve son olarak Aralık 2019'da yeterliliklerin TYÇ Seviyelerine yerleştirilmesi tamamlanacaktır.

4.1.2.4 Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Seviye Tanımlayıcılar ve Seviyeler: TYÇ'yi daha yakından incelemek gerekirse, TYÇ'nin AYÇ ile benzer olarak sekiz seviyeden oluşan bir sınıflandırma sistemi olduğu görülür. AYÇ'ye benzer olarak, her bir öğrenme seviyesinde, bireyin sahip olması beklenen öğrenme kazanımlarının, bilgi, beceri ve yetkinlik kavramları üzerinden tanımlayan seviye belirleyicileri ile ifade edildiği göze çarpar. TYÇ içerisinde yer alan çoğu yeterlilikte, bilgi, beceri ve yetkinlik tanımlarından oluşan öğrenme kazanımlarında, Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin "Hayat Boyu Öğrenme İçin Anahtar Yetkinlikler" tavsiye kararında yer alan sekiz anahtar yetkinlik ile de uyumlu tanımlara yer verildiği bilinmektedir.

TYÇ'de yer alan seviyelere geçmeden önce, bilgi, beceri ve yetkinlik kavramlarının altının nasıl doldurulduğuna aşağıdaki açıklamalardan bakılabilir. TYÇ kapsamında:

Bilgi: Bir çalışma veya öğrenme alanı ile ilgili gerçeklerin, ilkelerin, teorilerin ve uygulamaların anlaşılmasını içeren kuramsal ve/veya olgusal bilgi.

Beceri: Bir çalışma veya öğrenme alanında edinilen mantıksal, sezgisel ve yaratıcı düşünme ile el becerisi, yöntem, materyal, araç ve gereçleri kullanabilmeyi gerektiren bilgiyi kullanma ve problem çözme becerisidir.

Yetkinlik: Bilgi ve becerilerin bir çalışma veya öğrenme ortamında sorumluluk olarak ve/veya özerk çalışma göstererek kullanılması, öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesi ve karşılanması, toplumsal ve etik meselelerin ve sorumlulukların dikkate alınmasıdır.

(MYK, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi- Seviye Tanımlayıcıları, t.y.)

Bu tanımlayıcılar yoluyla tanımlanan sekiz seviye ise aşağıda Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

TYÇ-Seviye Tanımlayıcıları

1. SEVİYE	BİLGİ	Kendisi ve çevresine ilişkin genel bilgiye sahip olma
	BECERİ	Basit görevleri yerine getirmek için gerekli temel beceriye sahip olma
	YETKİNLİK	Basit görevleri rehberlik ve gözetim altında gerçekleştirme
2. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanına ait başlangıç düzeyinde olgusal bilgiye sahip olma
	BECERİ	Görevleri yerine getirmek ve olası basit sorunları çözmek için gerekli bilgiyi kullanma temel becerisine sahip olma
	YETKİNLİK	Basit görevleri gözetim altında sınırlı özerklik ile gerçekleştirme Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarının farkında olma
3. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanına ait başlangıç düzeyinde kuramsal, orta düzeyde olgusal bilgiye sahip olma
	BECERİ	Görevleri yerine getirmek ve problem çözmek için gerekli veri, yöntem ve araç gereçleri seçip kullanma becerisine sahip olma
	YETKİNLİK	Görevleri yerine getirmede sorumluluk alma Değişen şartları dikkate alarak görevi tamamlama Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarını rehberlik eşliğinde belirleme ve karşılama
4. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanına ait orta düzeyde kuramsal ve işlemsel, orta düzeyin üzerinde olgusal bilgiye sahip olma
	BECERİ	Bir iş veya öğrenme alanına özgü iş ve işlemleri yerine getirmek ve sorunlara çözüm üretmek amacıyla bilişsel ve uygulamalı becerilere sahip olma
	YETKİNLİK	Öngörülebilir ancak değişime açık ortamlarda, görevleri tamamlamak için tam sorumluluk alma Başkalarının yürüttüğü sıradan görevlerin gözetimini yapma, bu görevlerin değerlendirilmesinde ve iyileştirilmesinde sınırlı sorumluluk alma Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarını karşılama ve rehberlik eşliğinde ileriye yönelik öğrenme hedeflerini belirleme Bir iş veya öğrenme alanındaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile etik meseleler ve toplumsal sorunların ilişkisi konusunda farkındalığa sahip olma
5. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanının sınırlarının farkında olarak, bu alana özgü, kapsamlı, kuramsal ve olgusal bilgilere sahip olma
	BECERİ	Sınırları belirlenmiş soyut ve somut sorunlara yaratıcı çözümler geliştirmede gerekli, kapsamlı, bilişsel ve uygulamalı becerilere sahip olma
	YETKİNLİK	Öngörülemeyen değişikliklerin olduğu ortamlarda yönetim ve gözetim görevi yapma Kendisinin ve başkalarının başarımlarını değerlendirme ve

Tablo 6 devamı

		<p>geliştirme</p> <p>Projelerin yönetimi dahil iş veya öğrenme ortamlarında işleme dair etkileşimde bulunma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanına yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kapsamına ve bu kapsamın örgün ve aygün eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda genel farkındalığa sahip olma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanındaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile toplumsal ve etik meseleler ve sorumluluklar ilişkisinin farkında olma</p>
6. SEVİYE	BİLGİ	<p>Bir iş veya öğrenme alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahip olma</p>
	BECERİ	<p>Uzmanlık gerektiren bir iş veya öğrenme alanında, karmaşık ve öngörülemeyen sorunları çözmek için gerekli, uzmanlık ve yenilik niteliği gösteren ileri düzeyde becerilere sahip olma</p>
	YETKİNLİK	<p>Öngörülemeyen iş veya öğrenme ortamlarında sorumluluk alarak karar verme ve bu ortamlarda karmaşık teknik veya mesleki faaliyet veya projeleri yönetme</p> <p>Kişilerin ve grupların mesleki gelişiminin yönetiminde sorumluluk alma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanına yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kavramları politikaları, araçlarının uygulaması ve bunların örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda deneyim sahibi olma</p> <p>Bir iş veya öğrenme değerlendirmesinde bulunurken toplumsal ve etik değerlerin farkında olma</p>
7. SEVİYE	BİLGİ	<p>Bir iş veya öğrenme alanında, özgün fikirlerin ve/veya araştırmanın temelini oluşturan ve bir kısmı en ileri düzeydeki ihtisas bilgisine sahip olma</p> <p>Alanındaki ve alanının ilişkili olduğu değişik alanların arayüzündeki bilgi meselelerinde sorgulayıcı yaklaşıma sahip olma</p>
	BECERİ	<p>Bir iş veya öğrenme alanında yeni bilgi ve yöntemleri geliştirmek ve farklı alanlardan bilgiyi bütünleştirmek için yürütülen araştırma ve/veya yenilik faaliyetlerinde sorun çözümede ileri düzeyde beceriye sahip olma</p> <p>İleri araştırma işlemlerinin kavranılması, tasarlanması, uygulanması ve uyarlanmasını yapma becerisine ekip üyesi veya kısmen özerk olarak sahip olma</p>
	YETKİNLİK	<p>Öngörülemeyen, karmaşık ve yeni stratejik yaklaşımlar gerektiren iş veya öğrenme ortamlarını yönetme ve dönüştürme</p> <p>Karmaşık bir ortamda değişimi yönetme tecrübesine sahip olma</p> <p>Meslekî bilgi ve uygulamaya katkı yapmak ve/veya takımların</p>

Tablo 6 devamı

		<p>stratejik başarımlar düzeyini değerlendirmek için sorumluluk alma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanına ve alanlar arasındaki arayüz bilgisine yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kavram, politika, araçlar ve uygulaması ve bunların örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda liderlik yapma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanında, toplumsal ve etik meseleleri ve sorumlulukları dikkate alarak bilgiyi bütünleştirme ve yargıda bulunma</p>
8. SEVİYE	BİLGİ	<p>Bir iş veya öğrenme alanındaki kuram, uygulama, yöntem ve tekniklerin en ileri düzeydeki sistematik bilgisine ve sorgulayıcı analiz yapacak kapasiteye sahip olma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanıyla ilişkili olarak farklı iş veya öğrenme alanlarında en ileri düzeydeki arayüz bilgisine sahip olma</p>
	BECERİ	<p>Bir iş veya öğrenme alanındaki en ileri düzeydeki araştırma ve/veya yenilikte kritik sorunları çözmek, mevcut bilgiyi veya meslekî uygulamayı genişletmek ve yeniden tanımlamak için sentez ve değerlendirmeyi de kapsayan en ileri düzeydeki bilgi, yöntem ve teknikleri kullanmayı gerektiren uzmanlaşmış becerilere sahip olma</p> <p>İleri araştırma süreçlerinin kavranılması, tasarlanması, uygulanması ve uyarlanmasını yapma becerisine özerk olarak sahip olma</p> <p>Alanında ortaya çıkan, farklı alanlardaki yöntem ve yaklaşımların kullanımını da gerektiren yeni ve karmaşık sorunları çözme becerisine sahip olma</p>
	YETKİNLİK	<p>Güçlü bir yetkinlik, yenilik, özerklik, bilimsel ve meslekî tutarlılığa sahip olma ve araştırma dâhil iş veya öğrenme ortamlarındaki en ileri seviyedeki yeni fikirlerin ve süreçlerin geliştirilmesinde yetkin olduğunu gösterme</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanındaki mevcut bilgi veya meslekî uygulamanın yeniden tanımlanmasına veya genişletilmesine imkân veren yeni ve özgün yaklaşımların geliştirilmesinde liderlik yapma</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanına ve alanlar arasındaki arayüz bilgisine yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının öngörülme, karmaşık ve yenilik gerektiren ortamlarda geliştirilmesine, örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla desteklenmesine ilişkin konularda özgün politika ve uygulamalar geliştirme</p> <p>Bir iş veya öğrenme alanında, toplumsal ve etik meseleleri ve sorumlulukları dikkate alarak yeni bilgi üretme</p>

Kaynak: MYK, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi- Seviye Tanımlayıcıları, t.y.

TYÇ ile ilgili çalışmalar esnasında, bu seviyeler ve ilgili tanımlayıcıların, etkili bir sınıflandırma oluşturulmasında yetersiz kalacağı öngörülmüştür çünkü seviyeler herhangi bir özel öğrenme alanı dikkate alınmadan tanımlanmaktadır ve TYÇ’de aynı seviyede bulunan farklı yeterliliklere ait asgari öğrenme kazanımları ortak olarak düşünülmüştür. O halde seviye yapısına ek olarak çeşitli yeterlilik türlerinin de belirlenmesi daha sağlıklı bir sınıflandırma yapılmasına yardımcı olacaktır. İşte bu sebeple, TYÇ’de yer alması öngörülen ve ülkemizdeki eğitim, öğretim ve yeterlilik sistemlerinde var olan başlıca yeterlilik türleri sınıflandırılmış ve geçici olarak seviyelendirilmiştir. Tablo 7’de bu türlere ilişkin bilgiler yer almaktadır. TYÇ yeterlilik türleri ve seviyeleri, TYÇ uygulama sürecinde, sorumlu kurumlarla işbirliği içerisinde kesinleştirilecektir.

Yeterlilik türleri, belirli bir öğrenme alanından bağımsız olarak aynı seviyede yer alan ancak işlev ve öğrenme kazanımları ve kredi değerleri açısından birbirinden farklı olan kategorileri içermektedir. Örneğin 5. öğrenme seviyesinde Önlisans Diploması veya 5. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi farklı yeterlilik türleri olarak gösterilebilir. Aynı şekilde, 4. seviye için Mesleki Ortaöğretim Diploması ve Ustalık Belgesi bu kategorideki farklı yeterlilik türlerini oluşturan örneklerdir (MYK, 2015: 19).

Tablo 7
TYÇ, Yeterlilik Türleri

TYÇ Seviyesi	Yeterlilik Türü Adı	Sorumlu Kurum
1	Okul Öncesi Katılım Belgesi	MEB
2	İlkokul Öğrenim Belgesi	MEB
	2. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
3	Ortaokul Öğrenim Belgesi	MEB
	Kalfalık Belgesi	MEB
	3. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
4	Ustalık Belgesi	MEB
	Meslekî ve Teknik Eğitim Lise Diploması	MEB
	Lise Diploması	MEB

Tablo 7 devamı

	4. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
5	Ön Lisans Diploması (Akademik)	YÖK
	Ön Lisans Diploması (Meslekî)	YÖK
	5. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
6	Lisans Diploması	YÖK
	6. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
7	Yüksek Lisans Diploması (Tezli)	YÖK
	Yüksek Lisans Diploması (Tezsiz)	YÖK
	7. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
8	Doktora Diploması (Doktora, Sanatta Yeterlilik/Doktora ve Tıpta Uzmanlık)	YÖK
	8. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK

Kaynak: MYK, 2015: 20.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Yeterlilik Türleri, Öngörülen Seviyeler ve Sorumlu Kurumlar için bkz EK 6.

TYÇ’de yer alacak olan yeterlilik türlerini belirleyebilmek için “yeterlilik türü belirleyicileri” kullanılmaktadır. Bu belirleyiciler, seviye tanımlayıcıları temel alınarak, her bir yeterlilik için yeterlilik türünün asgari özelliklerinin oluşturulmasına yardımcı olan dökümanlardır. Yeterlilik türü belirleyicilerinin, öğrenme kazanımlarını oluşturmak için, seviye tanımlayıcılarını detaylandırdığı ve zenginleştirdiği ifade edilebilir. Bu da, yeterlilik türü belirleyicilerini, seviye tanımlayıcılarına göre daha kapsamlı, alana özgü ve ayrıntılı hale getirir. Bu belirleyiciler aşağıdaki bilgilerden oluşur:

Yeterlilik Türü Adı

- b) Yeterliliği Veren Kuruluş
- c) Yönelim
- ç) Seviye
- d) Kategori
- e) Kredi Aralığı ve Programın Normal Süresi
- f) Program Profili

- g) Öğrenme Ortamı
 - ğ) Öğrenme Kazanımları
 - h) Anahtar Yetkinlikler
 - ı) Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri
 - i) Kalite Güvencesi
 - j) Giriş Şartları
 - k) Yeterliliği Kazanma Şartları
 - l) İlerleme İmkânları
 - m) Yeterliliğin Yasal Dayanağı
- (MYK, 2015: 21).

4.1.2.5 Ülkemizde Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ile Hedeflenenler: Genel bir çerçeveden değerlendirilecek olursa, TYÇ'nin oluşturulmasıyla birlikte, ülkemizde var olan yeterliliklerin kapsamlı bir şekilde bir araya getirilmesi ve bu yeterliliklerin kalitesinin artırılması, mevcut yeterliliklere yeni yeterlilikler eklenmesi, bireylerin sahip oldukları yeterlilikler ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası şeffaflık ve tanınabilirliğin sağlanması, bireylere eğitim ve istihdam fırsatları yaratılması ve YBÖ'nün desteklenmesi gibi birtakım hedefler gerçekleştirilmiş olacaktır (MYK, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Tanıtım Broşürü, t.y.: 1).

Bununla birlikte, TYÇ ülkemizde pek çok olumlu değişikliğe sebep olacak bir reform niteliği taşımaktadır. Öncelikle, TYÇ'nin geliştirilmesini takiben yeterliliklerden sorumlu kuruluşlar ve ilgili tüm sosyal taraflar yeterliliklerin geliştirilmesi, güncelleştirilmesi için düzenli olarak bir araya gelerek fikir alışverişinde bulunacaklardır. Bu da bugün pek çok sektörde hissedilen istihdam ve eğitim arasındaki iletişimsizliğin önüne geçecek, iki alan arasında sürekli köprüler kurulmasını sağlayacaktır. Bu kurumsal işbirliği de daha nitelikli istihdamın kapılarını açacaktır. TYÇ, aynı zamanda, özellikle eğitim ve öğretim alanında ciddi iyileşmelerin yaşanmasına destek olacaktır. Yeterlilikler için belirlenecek kalite güvence ölçütleri, eğitim öğretim kalitesinin artmasına ve uluslararası normlara uygun hale gelmesine zemin hazırlayacaktır. Yeterliliklerin öğrenme kazanımlarına dayalı olarak hazırlanmış olması ve sınıflandırılması, yeterliliklerin daha kolay kredilendirilebilmesine, biriktirilebilmesine ve yeterlilikler arası yatay ve dikey geçiş imkanlarının bireylere

sunulabilmesine olanak sağlayacaktır. Yine, yeterliliklerin öğrenme kazanımları temel alınarak tanımlanması, örgün eğitim dışında çeşitli şekillerde kazanılmış bilgi beceri ve yetkinliklerin verimli bir şekilde kullanılmasına olanak sağlayarak, bireyleri eğitim ve öğretimde, aynı zamanda bir AB politikası olan, hayat boyu öğrenmeye teşvik edecektir. Tüm bunlara ek olarak, TYÇ sayesinde, ülkemizde AYÇ ile referanslandırılmış olarak sunulan ve belgelenen yeterlilikler, UYÇ'lerini oluşturmuş diğer ülke yeterlilikleriyle karşılaştırılabilir olacağından, ülkemiz sınırları dışında da kullanılabilir olacaktır. Bu da, vatandaşlarımızın eğitim ve istihdamda uluslararası hareketliliğini kolaylaştıracaktır (MYK, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Tanıtım Broşürü, t.y.: 4; MYK, 2015: 18).

4.1.2.6 Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (AYA-YÇ): Bilgi toplumu ve bilgi ekonomilerinin ortaya çıkışı, ülkelerin kendi ulusal yeterlilik sistemlerini oluşturmaları sürecini beraberinde getirmiş, bu durum da, ulusal sistemlerin şeffaf ve anlaşılabilir bir biçimde karşılaştırılabilmesi ve uluslararası boyutta kullanılabilmesi için bazı ortak referans noktalarının geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. İşte bir önceki bölümde detaylı bir biçimde anlatılan Hayat Boyu Öğrenme Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi, sürece dâhil olmuş tüm paydaşların kendi ulusal yeterlilik çerçevelerini oluşturmalarında temel bir dayanak noktası olmuştur. Ülkemizde çalışmaları devam eden Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi de, AYÇ'yi referans alarak hazırlanmış olacak olan genel bir yeterlilik çerçevesidir. Ancak, sağlıklı işleyen yeterlilik sistemlerinin kurulması özellikle akademik eğitim öğretimin temel aktörleri olan üniversiteleri de bu sosyal, politik ve ekonomik gerçekliğin merkezine oturtmuştur. Dolayısıyla değişen dünya düzenindeki toplumsal ve ekonomik gelişim ve değişimler daha rekabetçi ve şeffaf bir yükseköğretim alanı oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Yükseköğretim alanında bir üst çerçeve olarak geliştirilen Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi bu ihtiyaca cevap vermek için ortaya çıkarılan bir çerçevedir (Bildik, 2015: 11; MYK, 2015: 2).

AYA-YÇ aslında ilk olarak 1998'de Bologna Üniversitesi'nde 388 üniversite rektörü tarafından imzalanan Magna Charta Universitatum ile başlayan, 1999 yılında oluşturulan Bologna Bildirgesi ile daha da netlik kazanan uzun soluklu ve yükseköğretim alanındaki en kapsamlı süreçlerden biri olan Bologna sürecinin bir ürünüdür. Bugün 47 ülkenin dâhil olduğu Bologna süreci, Avrupa'nın son dönemde

yaşadığı bu toplumsal, sosyal ve ekonomik dönüşüme uyum sağlayabilecek, yükseköğretimde uluslararası, şeffaf, dinamik bir yönetim ve eğitim politikası oluşturmak için başlatılan bir çalışma sürecidir ve hiç şüphesiz sürecin en önemli gelişmelerinden biri AYA-YÇ'nin hazırlanmasıdır (Bildik, 2015: 12). Ülkemiz bu sürece 2001 yılında dâhil olmuştur.

AYA-YÇ, Mayıs 2005'te Bergen (Norveç)'de Bologna Süreci'ne üye olan 45 ülkenin Eğitim Bakanları tarafından benimsenen ve "Dublin Seviye Tanımlayıcıları"nı (Dublin Level Descriptors) esas alan bir çerçevedir fakat yaşam boyu öğrenmenin tüm kademelerini kapsayan AYÇ'den farklı olarak yalnızca yükseköğretim kurumlarında kullanılmak için tasarlanmıştır. Bu sistemde yükseköğretimin her kademesi sonunda bireylerin kazanması gereken öğrenim çıktıları/kazanımları tanımlanmıştır (Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi, t.y.). Üç düzeyden oluşan çerçevede, öğrenenlerin bir düzey sonunda bilmesi, anlaması ve yapması beklenen öğrenim kazanımları hem düzey tanımlayıcılar hem de kredi sistemi üzerinden asgari öğrenim süreleri temel alınarak açıklanmıştır.

Her ne kadar amaç, kapsam ve uygulama alanları açısından farklılık gösterebilir de, AYÇ ve AYA-YÇ birbiriyle ilişkilendirilebilen yeterlilik çerçeveleridir. AYÇ'de yer alan 5-8. seviyeler, her türlü yeterliliğe uygulanabilen genel tanımlayıcılarıdır ancak yükseköğretim yeterliliklerinde öğrenenlerden beklenen öğrenim kazanımlarıyla uyumludurlar. Bu sebeple, AYÇ'de yer alan 5-8. düzeyler AYA-YÇ'de yer alan 1-3. düzeylerle (1. düzeyde tanımlanan kısa dönem de dâhil olmak üzere) ilişkilendirilebilir olarak kabul edilmektedir (Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK], OF-EHEA ve EQF/LLL Karşılaştırması, t.y.).

4.1.2.7 Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi: Ülkemizde yükseköğretim alanına ilişkin yeterlilikler çerçevesi ulusal yeterlilikler çerçevesinden daha önce hazırlanmış olup 2010 yılından itibaren Türkiyede'ki tüm yükseköğretim kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye'de Bologna Süreci kapsamındaki bu çalışmalar, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) sorumluluğunda yürütülmektedir. Ülkemizdeki yükseköğretim sisteminin mevcut yapısı (lisans, yüksek lisans ve doktora) Bologna sürecindeki AYA-YÇ'de öngörülen 3 düzeyli sistemle uyumludur. Ayrıca, her iki Avrupa Üst Yeterlilikler Çerçeveleri'nde öngörülen ve ara yeterlilikler olarak

nitelendirilen "kısa düzey" (Kısa Düzey- AYA-YÇ ve 5. düzey- AYÇ) Türk yükseköğretim sisteminde "önlisans" derecesi olarak uygulanmaktadır. Bu nedenle, TYYÇ, mevcut hali ile önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere 4 düzeyden oluşmaktadır. TYYÇ düzey tanımlayıcıları konusunda ise direkt olarak AYA-YÇ referans alınmamış, bunun yerine AYA-YÇ ile de ilişkilendirilebilecek olan AYÇ ölçüt olarak kullanılmıştır. Bu karara ilişkin gerekçe Türk yükseköğretim sisteminde önemli bir yeri olan mesleki eğitim unsurunun, AYÇ tanımlayıcılarında daha fazla ön plana çıkması ve hayat boyu öğrenmeyi destekleyen yönüyle, örgün eğitime ek olarak okul dışı ve tecrübe yoluyla da kazanılmış yeterliliklerin, AYÇ tanımlayıcılarında yer alması olarak gösterilmiştir. Zira bu, Türk eğitim sisteminde var olan yeterlilikler ile ilerleyen zamanlarda geliştirilebilecek olan yeni yeterliliklerin daha rahat ilişkilendirilebilmesini ve bütünleştirilebilmesini kolaylaştıracaktır. Bu şekilde, tüm eğitim ve öğretimi kapsayan bir ulusal yeterlilikler çerçevesinin oluşturulup ulusal yeterlilik sistemine oturtulması için yapılacak çalışmalar daha rahat sürdürülebilecektir (Bildik, 2015: 50; YÖK Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi, t.y.).

4.1.2.8 Çevirmenlik için Ulusal Yeterlilikler: 2013 yılında oluşturulan Çevirmen Meslek Standardı'ndan sonra çevirmenlik için sıradaki aşama, ulusal yeterliliklerin yazılmasıdır. Bu konuda, AYÇ ve AYA-YÇ'ye göre tasarlanmış TYÇ ve TYA-YÇ'nin çıkış noktası olarak kullanılması gerekmektedir. Niteliği ve faaliyet alanlarının çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda, çevirmenlik mesleğinde sektörde ter döken her bireyi kapsayan, hiçbir faaliyet alanını dışlamayan bir yeterlilik çerçevesi oluşturulmasının oldukça meşakkatli bir iş olduğu söylenebilir. Bu sebeple, çevirmenlik için yeterlilikler hususunda henüz somut olarak ortaya atılmış ve resmi mercilerce onaylanmış bir ürün bulunmamakla birlikte, yeterlilik yazım sürecinin devam ettiği bilinmektedir. MYK çalışma grubunda yer alan Parlak (t.y.) konu ile ilgili bir çalışmada Haziran 2013 tarihli bir toplantıda yeterlilikler konusunda ortaya çıkan taslağı paylaşmıştır. Buna göre, çevirmenlik için yeterlilikler, "yeterliliğin adı", "ürün", "kullanılan çeviri yöntemi", "uygulandığı ortam" ve "uzmanlık konusu" gibi başlıklardan oluşmaktadır.

Aşağıdaki tabloda bu başlıklar altında ortaya atılan yeterlilik türleri görülmektedir:

Tablo 8

MYK Yeterlilik Yazma Grubu Çevirmenlik için Önerilen Yeterlilik Adları

Yeterliliğin adı	Ürün	Kullanılan çeviri yöntemi	Uygulandığı ortam	Uzmanlık konusu
Konferans çevirmenliği	Sözlü	Andaç (Simültane)	Konferans ortamı	Birbirinden farklı ve çeşitli konular
Toplum Çevirmenliği	Sözlü	İrtibat Çevirisi, ardıl çeviri, fısıltı çevirisi	Mahkemeler, hastaneler, mülteci kampları, karakollar vb.	Sağlık ve hukuk alanlarında bilgi sahibi olmak, soruşturma ve kovuşturma süreçlerini bilmek, çatışmalı ve gergin ortamlarda sakin kalabilmek.
İrtibat Çevirmenliği (Kurum Çevirmenliği)	Sözlü	İrtibat çevirisi, ardıl çeviri, fısıltı çevirisi	Resmi kurumlar	Bu başlık resmi kurumlarda çevirmen kadrosuna alınıp teknik eleman statüsüyle maaşları ödenerek, bu maaşa karşılık her türlü çeviri işi yaptırılan meslektaşlarımızın uzman konumuna dikkat çekmek için bulunan bir formül oldu.
Özel Alan Çevirmenliği	Yazılı	Yazılı	Genelde çeviri bürolarından gelen işler, dolayısıyla büro çevirmenleri ya da serbest çevirmenlerin sahip olduğu çalışma ortamı	Her türlü özel alan ya da uzmanlık alanıyla ilgili çeviri işi talep edilebilir. Bu durumda özel alan başlığı problemlili ve yeterince şeffaf değil.
Fikir ve Sanat Eserleri Çevirmenliği	Yazılı	Yazılı	Serbest çevirmenlerin kendi çalışma ortamları	Genelde yayın evlerinin belli konularda bilgi birikimi ve uzmanlığına güvendikleri çevirmenlerle telif sözleşmesi

Tablo 8 devamı

				karşılığı yaptıkları iş planına dayalı bir faaliyet.
Yerleştirme Çevirmenliği	Yazılı	Yazılı	Çeviri büroları, reklam şirketleri, serbest çevirmenlerin kullandığı ortamlar. Burada sorun yerleştirme kavramının nasıl algılandığı ile ilgili.	Uzmanlık içeriğe göre değişiyor. Mutlaka bilgisayar kullanılan bir ortam söz konusu.
Çoklu ortam Çevirmenliği	Yazılı	Yazılı	Genelde serbest çevirmenlerin kullandığı ortamlar, film çevirileri, altyazı için belli kısıtlamalar ve beceriler gerektiriyor.	Uzmanlık kültürel aktarım ve işlevsel aktarım konusunda bilgi sahibi olma açısından önem taşıyor.

Kaynak: Parlak, t.y.: 11.

Ancak Parlak (t.y.) ülkemizde özellikle yükseköğretim öğrenme çıktılarının Bologna sürecinin mantık olarak kavranamamasından dolayı AYÇ ve AYA-YÇ kapsamında saptanamamış olduğunu, bunun da çevirmenlik için yeterlilik çerçevesi hazırlanırken problem teşkil ettiğini söylemektedir. Yeterlilik çalışmalarının standart yazım aşamasında Sözlü Çevirmen Standardı ve Yazılı Çevirmen Standardı şeklinde iki ayrı standart oluşturulmamış olmasının da süreci zorlaştırdığını ifade etmektedir. 2016 yılı itibarıyla henüz işaret dili çevirmenliği dışında diğer çevirmenlik türleri için oluşturulmuş bir yeterlilik çerçevesi bulunmamaktadır (11-12).

4.1.3 Sınav ve Belgelendirme Faaliyetlerinin Düzenlenmesi: Ulusal yeterlilik sisteminin geliştirilmesinde standartlar ve yeterliliklerin oluşturulmasından sonra gerçekleştirilecek olan üçüncü aşama Sınav ve Belgelendirme sürecidir. Bireyin öğrenme kazanımlarının ölçülmesi, değerlendirilmesi ve başarılı olunması halinde, yeterliliğin belgelendirilmesiyle ilgili işlemler sorumlu kurumlar tarafından yetkilendirilen eğitim kuruluşları veya belgelendirme kuruluşları tarafından

yürütülmektedir. Eğitim kurumları olarak MEB'e bağlı eğitim-öğretim kurumları, yükseköğretim kurumları (üniversiteler, meslek yüksekokulları, enstitüler ve benzeri) örnek gösterilebilir. Belgelendirme kuruluşları ise MYK tarafından yetkilendirilen ve TS EN ISO/IEC 170248 standardına göre akredite edilmiş kuruluşlardır (MYK, 2015: 6).

Şubat 2016 itibariyle, MYK, belgelendirme faaliyetlerini 12 farklı sektörde 159 ulusal yeterlilikte 41 yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşu ile yürütmektedir (MYK, Sınav ve Belgelendirme, t.y.). Çevirmenlik için henüz düzenlenmiş bir sınav ve belgelendirme faaliyeti bulunmamakla birlikte, 29.01.2013 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı'nda Ölçme, Değerlendirme ve Belgelendirmeye ilişkin bir başlık bulunmaktadır. İlgili bölümde, meslek standardı ve ulusal yeterlilikleri esas alan bir belgelendirme sürecine girileceği, gerekli şartlar sağlandığında, ölçme ve değerlendirme merkezlerinde, yazılı ve/veya sözlü teorik ve uygulamalı olarak ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin düzenleneceği söylenmektedir. Bu faaliyetlere ilişkin işlemlerin, Mesleki Yeterlilik, Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği çerçevesinde yürütüleceği de belirtilmektedir (12UMS0274-6, 2013: 23). Bu sebeple takip eden başlıkta, MYK Mesleki Yeterlilik Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği'nin Belgelendirme sürecindeki temel ilke ve esaslara değinen bazı maddelerine yer verilecektir. Daha sonra, yönetmelikte belgelendirme sürecini yürütecek olan kurumları akredite etmekle görevlendirilen Türk Akreditasyon Kurumu ve kurumun akredite edeceği merkezleri yetkilendirirken referans alacağı Avrupa Akreditasyon Komitesi tarafından Personel Belgelendiren Kuruluşlar için hazırlanmış olan kalite standardı "TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendiren Kuruluşlar İçin Genel Şartlar" standardı ile ilgili bilgilere yer verilecektir.

4.1.3.1 Mesleki Yeterlilik Kurumu, Mesleki Yeterlilik Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği: MYK 30 Aralık 2008 tarihli resmi gazete yazısında Mesleki Yeterlilik Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği başlıklı bir sınav ve belgelendirme yönetmeliği yayınlamıştır. 11 bölümden oluşan bu belge hem bir sınav ve belgelendirme kuruluşunun akreditasyonuna hem de eğitim ve öğretim kuruluşlarının akredite edilmesine ilişkin esasların sıralandığı bir belge olma özelliğini taşımaktadır. Buna göre, yeterliliklerin incelenip değerlendirilmesi ile ilgili görev MYK önderliğinde oluşturulan

sektör komitesi tarafından yapılacak, belgelendirme programları ve sınav materyalinin değerlendirilmesi ile ilgili görev ise yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşunun ilgili birimi tarafından yapılacaktır.

Bu noktada “yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşu” ibaresinden tam olarak ne anlamalıyız? Böyle bir kuruluş hangi temel prensipler doğrultusunda ne gibi özelliklerle sertifikasyon sürecini yürütecek? gibi sorular sorulabilir. MYK, ilgili yönetmeliğin 5. bölümünde, Belgelendirme Yapacak Kurum ve Kuruluşların Yetkilendirilmesine İlişkin Esaslara, söz konusu kuruluşun özellikleri ve ölçütlerinin neler olması gerektiğine, yetkilendirme sürecinin nasıl ve ne kadar olacağına, kuruluşun ne gibi yükümlülükler taşıyacağına ve sürecin ne gibi kurallar doğrultusunda izleneceğine ilişkin tanımlara yer vermiştir. Belgelendirme kuruluşlarının nasıl belirleneceğine dair bilgilere yönetmeliğin 17. maddesinden ulaşılabilir.

Madde 17’ye göre:

Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi’nde tanımlı ulusal yeterliliklere göre verilecek yeterlilik sertifikalarının verilmesinde yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşları, Kurum (MYK) tarafından belirlenir. Yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşu, bir personel belgelendirme kuruluşu olarak, UYÇ’de tanımlı ulusal yeterliliklere göre sınav ve belgelendirme faaliyetlerini yürüten, TÜRKAK ya da Avrupa Akreditasyon Birliği bünyesinde çok taraflı tanıma anlaşması imzalamış başka akreditasyon kurumlarınca ilgili yeterliliklerde TS EN ISO/IEC 17024 standardı şartlarına uygun oluşturulmuş bir sistem dahilinde akredite edilmiş ve Kurum (MYK) tarafından yapılan inceleme, denetim ve değerlendirme sonucunda bu Yönetmelikte tanımlanan şartları sağladığı tespit edilen tüzel kişiliğe sahip kurum ve kuruluşlardır.

Yönetmelikte belirtilen şartları taşıyarak belgelendirme yetkisi verilen belgelendirme kuruluşu yetkilendirildiği süre boyunca istenilen şartları taşımak ve bu şartları korumakla yükümlüdür. Şartların sağlandığı ve yetkilendirilme süreci boyunca korunup korunmadığının kontrolü öncelikle yetkiyi veren akreditasyon kurumu ve bu kurumun raporları doğrultusunda da MYK tarafından yapılacaktır. Yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşunun yaptığı faaliyetlerin kayıtları ve düzenlediği belgelerin izlenmesine yönelik olarak ilgili akreditasyon kuruluşu periyodik denetlemeler yaparak denetimler sonucu oluşturduğu raporları en geç 1 ay içerisinde MYK’ya sunar. Yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşu ayrıca MYK tarafından yapılacak olan programlı veya programsız denetimlere de açık olmak zorundadır. Bu denetimlerden programlı olanlar en geç iki yılda bir yapılır.

Belgelendirmede işi kimin yapacağı gibi önemli bir unsurun yanı sıra belgelendirmede kullanılacak materyal ile ilgili de birtakım kural ve esaslara da değinen MYK, bu konu ile ilgili olarak yönetmeliğin 4. bölümü 15. maddesinde Belgelendirme için Gerekli Materyal konusunda şu bilgilere yer vermektedir:

MADDE 15 – (1) UYÇ’de yer alan yeterliliklere göre belgelendirme yapılabilmesi için yapılacak sınav ve değerlendirmelerde kullanılacak sınav ve değerlendirme materyali; teorik sınav soruları ve cevapları, pratik sınav soruları ve değerlendirme rehberleri, sınavlarda adayların kullanacağı cevaplandırma-çözüm formları, değerlendirme formları, kontrol listeleri, sözlü sınav soruları ve cevapları, proje hazırlama soruları ve değerlendirme anahtarları, yazılım ve donanım uygulama soruları ve değerlendirme rehberi, vak’a analiz soruları ve çözümleri, hesaplama soruları ve çözümleri; bunlara ilişkin puanlama kılavuzu, şekil, grafik, tablo, resim, görüntü, ses kaydı; iş yeri pratik değerlendirme formları ve rehberleri ve benzeri sınav ve değerlendirmelerin uygulanmasında kullanılacak materyalleri ile uygulama sınavları için gerekli alet, makine ve teçhizata ilişkin bilgileri kapsar.

(2) Her bir yeterlilikte uygulanacak sınav ve değerlendirme yöntemine göre bunlardan hangilerine ihtiyaç duyuluyorsa, gerekli materyal belirlenerek yeterli miktarda hazırlanır.

Yukarıda belirlenen esaslar doğrultusunda hazırlanıp sınavlarda kullanılacak sınav ve değerlendirme materyali UYÇ’de yer alan her bir yeterlilik için belgelendirme kuruluşu tarafından hazırlanacaktır. Bu belgelerin tamamı yetkilendirme öncesinde MYK’ya teslim edilir. Sınav ve değerlendirme materyalinin yeterliliklere göre gruplandırılıp muhafaza edilmesi sorumluluğu MYK’ya aittir. MYK bünyesinde hem MYK tarafından hazırlanan sorulardan hem de yetkilendirilen kuruluşların akreditasyon sürecinde hazırladıkları ve kullandıkları sorulardan oluşan bir soru bankası meydana getirilir. Yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşları tarafından hazırlanan soruların karşılaştırma, gözlem, kalite kontrol, denetim vb. amaçlarla değerlendirilmesi için MYK tarafından görevlendirilmiş bir Sınav Materyali Değerlendirme Komisyonu oluşturulur. Bu komisyonda MYK Yönetim Kurulu tarafından belirlenen söz konusu meslek ile ilgili uzmanlığı olan kamu kurum ve kuruluşları, işçi ve işveren örgütleri, meslek kuruluşları, sivil toplum kuruluşları veya konuya ilişkin deneyim sahibi olan kişiler bulunur. Yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşlarının sınav materyalleri üzerinde yetkilendirilme sonrası yapacakları her türlü değişiklik ve ekleme veya çıkarmalar bu komisyon tarafından incelenir. Bu incelemelerde yetkilendirilmiş kuruluşların temsilcileri de bulunur.

Bu bölümde, son olarak, sertifikasyon ile ilgili Yönetmeliğin 7. bölümü olan Belgelendirme Başvurusu, Sınav, Değerlendirme, Belgelendirme Kararı ve Sertifika

Düzenlenmesi ile ilgili esasların bulunduğu bölüme değinilecektir. Bu bölümde yer alan bilgilere göre,

Belgelendirme için başvuruda bulunmak isteyen adaylar başvuru yapmak istedikleri yeterlilik ile ilgili MYK tarafından yetkilendirilmiş ve akreditasyon sürecini tamamlamış olan belgelendirme kuruluşlarına başvuru şartlarına uygun olarak başvuruda bulunurlar. Bu kuruluşlara ilişkin güncel listeler MYK internet sitesinde yayınlanır. Belgelendirme kuruluşu sınava girecek başvuru sahiplerinin listesini ve gerekli bilgilerini MYK'ya iletir.

Sınavın kapsam ve içeriği ulusal yeterlilikler çerçevesine uygun olarak geliştirilmiş belgelendirme programının kapsam ve yöntemleri doğrultusunda hazırlanır. Sorular gerek belgelendirme kuruluşunun kendi soru bankasından gerekse MYK'nın soru bankasından seçilebilir. Sınav programı sınavdan en geç 1 hafta önce MYK'ya bildirilir. Program hangi yeterliliklerden sınav yapılacağı, yeterliliklerin seviyesi, teorik ve/veya uygulama sınavının yer(ler)i, saat(ler)i, sınav görevlileri ve gözetmenler, katılacak aday sayısı, ve gerekli görülecek diğer bilgilerden oluşmaktadır.

Sınav sonuçlarının değerlendirmesi, belgelendirme kuruluşu tarafından görevlendirilen sınav heyeti tarafından önceden belirlenmiş değerlendirme ölçütleri doğrultusunda gerçekleştirilir. Yine bu değerlendirme sonuçlarına göre belge almaya hak kazanan adayların listesi MYK'ya iletilir. Sertifika düzenlenmesi ve onaylanması MYK tarafından gerçekleşir ve sertifikalar üzerinde şu bilgiler bulunur:

- Yeterliliğin adı
- Yeterliliğin seviyesi
- Belge tarihi
- Geçerlilik süresi,
- Diğer bilgiler

Sertifika üzerinde belgelendirme kuruluşundan yetkilinin imzası, MYK Başkanı'nın veya yetkilendirdiği kişinin imzası bulunur. Gerekli tüm evraklar belgelendirme kuruluşu tarafından belgenin geçerlilik süresinin en az iki katı kadar saklanır.

4.1.3.2 Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK): MYK tarafından hazırlanan ve yukarıda değinilen Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği'nde sertifikasyon sürecini

yürütmek üzere görevlendirilmiş kurum veya kurumlar “yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşu” şeklinde ifade edilmektedir. Yönetmelikte “yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşu”,

Türk Akreditasyon Kurumu veya Avrupa Akreditasyon Birliği ile çok taraflı tanıma anlaşması imzalamış akreditasyon kurumlarınca akredite edilmiş ve MYK tarafından sınav ve belgelendirme yapmak üzere yetkilendirilmiş olan personel belgelendirme kurum ve kuruluşlarını

ifade etmek üzere kullanılmıştır (MYK, 2008: Madde 4). Bu sebeple çalışmanın bu bölümünde TÜRKAK ile ilgili bilgilere yer verilecektir.

1999 yılında Başbakanlığa bağlı olarak kurulan TÜRKAK, Avrupa Akreditasyon Birliği’ne (European Accreditation-EA) 2002 yılında tam üye statusü ile alınmıştır. EA, sertifikasyon (belgelendirme), test, muayene, kalibrasyon gibi uygunluk değerlendirme faaliyetleri gerçekleştirebilecek kuruluşları akredite etmek ve denetlemek üzere kendi ulusal yönetim mercileri tarafından tanınmış ve görevlendirilmiş ulusal akreditasyon kurumlarının bağlı bulunduğu bir üst kuruluştur. Bünyesinde Avrupa’daki farklı ülkelerden 36 tam üye 12 bağlı üye bulunmaktadır (European Accreditation [EA], EA members, t.y.). 2006 yılında TÜRKAK ve EA arasında Çok Taraflı Tanıma Anlaşması (MLA-Multilateral Agreement) imzalanmıştır (Türk Akreditasyon Kurumu [TÜRKAK], Uluslararası Tanınırlık, t.y.; EA, the MLA, t.y.).

TÜRKAK kuruluş ve görevleri ile ilgili olarak, 5 Temmuz 2012 tarihli Resmi Gazete yazısında yer alan Madde 3’e bakılabilir. Madde 3’e göre, kurumun görev ve yetkileri aşağıdaki gibidir:

- a) Ülkemizde uygunluk değerlendirme kuruluşlarına akreditasyon hizmeti sunan tek kuruluş olarak Kurum faaliyetleri ile ilgili düzenlemeleri yapmak, akreditasyon ile ilgili gerekli kıstas ve tedbirleri belirlemek, bunları uygulamak ve gerektiğinde değiştirmek, yürürlükten kaldırmak ve ilgili önlemleri almak.
- b) Akredite edilmek üzere başvuran kuruluşların ilgili standartlara ve ölçütlere göre denetimini yapmak ve bu denetim sonucunda kuruluşun akredite edilip edilmemesine karar vermek, akredite edilen kuruluşları izlemek, akreditasyonun kapsamını değiştirmek, gerektiğinde akreditasyonu askıya almak veya iptal etmek ve akredite edilen kurum ve kuruluşlar arasında Kurumun görev alanına giren konularda iş birliğini sağlamak.
- c) Uluslararası ve bölgesel akreditasyon birlikleri ve örgütleri, ülkelerin akreditasyon kuruluşları ve akreditasyon kuruluşu bulunmayan ülkelerdeki akreditasyonla ilgili kurum ve kuruluşlarla ilişkiler kurmak ve iş birliğinde bulunmak.
- ç) Akreditasyon amacıyla başvuran kuruluşların müracaatı, değerlendirilmesi ve akredite edilmesi ile ilgili olarak elde edilmiş bilgilerin gizliliğini korumak.
- d) Yurt içinde ve yurt dışında, akreditasyonun önemini ve kalite bilincini artırıcı faaliyetlerde bulunmak, görev alanına giren konularda eğitim vermek, araştırma ve yayın yapmak.

- e) Kurum faaliyetlerinin icrası için hizmet almak, taşınır ve taşınmaz mal satın almak, yaptırmak, satmak, kiralamak.
- f) İyi laboratuvar uygulamaları konusunda ulusal izleme otoritesi olarak hizmet vermek.
- g) Faaliyet alanıyla ilgili diğer görevleri yerine getirmek.

(TÜRKAK, 2012: Madde 3).

TÜRKAK Personel Akreditasyon Başkanlığı, kişilerin belgelendirilmesinin çağımızın bir gerekliliği olduğunu vurgulamakta ve günlük hayatta alınan hizmetlerin güvenilirliği ve kalitesi açısından kalifiye edilmiş ve yetkilendirilmiş personel ihtiyacının arttığına dikkatleri çekmektedir. Bu noktada, çalışanların uluslararası tanınırlığı olan personel belgelendirme kuruluşlarınca sertifikalandırılmasının önemi vurgulanmaktadır. Başkanlık, TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendiren Kuruluşlar İçin Genel Şartlar standardına uygun olarak kalite sistemleri oluşturan Personel Belgelendirme Kuruluşlarını akredite etmektedir. Akredite olmak isteyen belgelendirme kuruluşlarının, TS EN ISO/IEC 17024: 2012 no'lu standarda ek olarak EA, International Accreditation Forum (Uluslararası Akreditasyon Forumu) ve TÜRKAK'ın zorunlu dökümanlarının gerekliliklerini yerine getirmeleri gerekmektedir. Kurumun EA ile yaptığı karşılıklı Tanıma Anlaşması ile, TÜRKAK tarafından akredite edilen Personel Belgelendirme Kuruluşları'na başvurup belge almaya hak kazanan kişilerin meslekleriyle ilgili yeterliliklerinin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde tanınması sağlanmaktadır (TÜRKAK, Personel Akreditasyon Başkanlığı, t.y.).

4.1.3.3. TS EN ISO/IEC 17024 Personel Belgelendiren Kuruluşlar İçin Genel

Şartlar: TS EN 17024 Avrupa Standardı CEN tarafından 2 Haziran 2012 tarihinde kabul edilen ve Aralık 2012'de TS EN ISO/IEC 17024: 2012 numaralı Türk standardı olarak onaylanan personel belgelendirmesi yapacak kuruluşlar için genel uygunluk şartlarını düzenleyen uluslararası bir standarttır. Standart İngilizce, Fransızca ve Almanca olmak üzere üç dilde yayınlanmıştır. Standartın giriş metninde standardın tanımını şu şekilde yapmıştır:

Bu standard, kişileri belgelendiren kuruluşlar için küresel olarak kabul gören bir kıyaslama (benchmark) sağlamak ve bunu geliştirmek için oluşturulmuştur. Kişilerin belgelendirilmesi, belgelendirilmiş kişilerin belgelendirme programının şartlarını karşıladığına dair güvence sağlamanın bir aracıdır. Söz konusu kişileri belgelendirme programlarına olan güven, belgelendirilmiş kişilerin yeterliliğinin küresel olarak kabul gören değerlendirme ve periyodik yeniden değerlendirme işlemiyle elde edilir... Bu standard, kişileri belgelendirme programı uygulayan belgelendirme kuruluşlarının; tutarlı, karşılaştırılabilir ve güvenilir bir şekilde

işletimlerini sağlayan şartları belirtir. Bu standartta yer alan şartlar, kişileri belgelendiren kuruluşlar için genel şartlar olarak değerlendirilir. Kişilerin belgelendirilmesi, belgelendirme programı olmaksızın gerçekleşemez. Belgelendirme programı, bu standarda yer alan şartları tamamlamak için tasarlanır ve pazarın ihtiyaç duyduğu veya istediği şartları veya devletler tarafından talep edilen şartları içerir (TSE EN 17024, 2012: v).

Standart, Yönetim Sistemi Belgelendirme Kuruluşları gibi birtakım uygunluk değerlendirme kuruluşları ile kişileri belgelendiren kuruluşların birbirinden farklı olduğunu belirtir ve kişileri belgelendirecek kuruluşların karakteristik fonksiyonlarından birinin, “yeterliliği ölçmek ve notlandırmak için objektif kriterler kullanan bir sınav yapmak” olduğunu ifade eder ve “böyle bir sınavın, kişileri belgelendiren kuruluş tarafından iyi planlandığı ve yapılandırıldığı takdirde işlemlerin tarafsızlığını güvence altına almayı ve çıkar çatışması riskini azaltmayı önemli ölçüde” sağlayabileceğinin altını çizer (TSE EN 17024, 2012: v.).

Standartta sertifikasyon sisteminin oluşturulmasıyla ilgili bilgilerin yer aldığı bazı bölümlere çalışmanın bu bölümünde değinilecektir. İlk olarak, “belgelendirme faaliyetlerinde yer alan personel” ile ilgili olarak standart, sınav yapacak personel için şu koşullardan bahsetmektedir:

6.2.2 Sınav yapanlar için şartlar

6.2.2.1 Sınav yapanlar belgelerinde kuruluşunun şartlarını karşılamalıdır. Seçim ve onay prosesleri sınav yapanların;

- a) İlgili belgelendirme programını anladığını,
- b) Sınav prosedürleri ve dokümanlarını uygulayabildiğini,
- c) Sınav yapılacak alanda yeterliliğe sahip olduğunu,
- d) Sınavın yapıldığı dilde gerek yazma, gerekse konuşma açılarından akıcılığa sahip olduğunu (söz veya yazı için bir tercüman kullanıldığında; belgelendirme kuruluşunun, bunun sınavın geçerliliğini etkilememesini güvence altına almak için prosedürleri olmalıdır),
- e) Tarafsız hükümlerin verilmesini sağlamak için, bilinen her türlü çıkar çatışmasını belirlendiğini güvence altına almalıdır.

6.2.2.2 Belgelendirme kuruluşu sınav yapanların performansını ve sınav yapanların hükümlerinin güvenilirliğini izlemelidir. Eksiklikler bulunduğu düzeltici faaliyetler gerçekleştirilmelidir.

Not - Sınav yapanlar için izleme prosedürleri; örneğin saha gözlemleri, sınav yapanların raporlarının gözden geçirilmesi, adaylardan gelen geri bildirimleri içerebilir.

6.2.2.3 Sınav yapanın, bir adayın sınavında potansiyel bir çıkar çatışması bulunması halinde, belgelendirme kuruluşu, sınavın gizliliğinin ve tarafsızlığının tehlikeye girmemesini güvence altına almak için önlemler almalıdır. Bu önlemler kayıt altına alınmalıdır (TSE EN 17024, 2012: 6).

Sertifikasyon sisteminin oluşturulmasında en çetrefilli çalışma alanlarından biri olan ve sistemin sağlıklı bir şekilde işleminde kilit teşkil edecek bir işleve sahip olan sınav ve

değerlendirme personelinin nitelikleri ile ilgili olarak standart yukarıda değinilen şartlara yer verir.

Belgelendirme programlarının oluşturulmasına ilişkin olarak 17024 aşağıda listelenen unsurları gerekli kılmaktadır:

Bir belgelendirme programı aşağıdaki unsurları içermelidir:

- a) Belgelendirme kapsamı,
- b) İş ve görev tanımı,
- c) Şart koşulan yeterlilik,
- d) Beceriler (uygulanabilirliği olduğunda),
- e) Ön şartlar (uygulanabilirliği olduğunda),
- f) Davranış kuralları (uygulanabilirliği olduğunda).

Not 1- Beceriler; görme, duyma, hareket etme gibi fiziksel kabiliyetleri içerebilir.

Not 2 - Davranış kuralları, programın şart koştuğu ahlaki veya kişisel davranışları tanımlar (s.8)

Belgelendirme sürecindeki şartlar ile ilgili olarak ise belgelendirme programı aşağıdaki şartlardan oluşmalıdır.

Bir belgelendirme programı aşağıdaki belgelendirme prosesi şartlarını içermelidir:

- a) İlk belgelendirme ve yeniden belgelendirme için kriterler,
- b) İlk belgelendirme ve yeniden belgelendirme için değerlendirme yöntemleri,
- c) Gözetim yöntemleri ve kriterleri (gözetim söz konusu ise),
- d) Belgelendirmenin askıya alınması ve geri çekilmesi için kriterler,
- e) Belgelendirme kapsamı veya seviyesinin değiştirilmesi için kriterler (değiştirme söz konusu ise) (s. 8).

Sürecin düzgün işleyebilmesi için belgelendirme programını uygulayacak olan kuruluşun aşağıda belirtilen dokümanları oluşturması gerekmektedir:

Belgelendirme kuruluşunun, belgelendirme programının oluşturulması ve gözden geçirilmesinde aşağıdakilerin dâhil edildiğini göstermek için dokümanları olmalıdır:

- a) Uygun uzmanların yer aldığı,
- b) Hiçbirinin çıkarı baskın olmaksızın, önemli ölçüde ilgili tüm tarafların çıkarlarının adil olarak temsil edildiği uygun bir yapının kullanıldığını,
- c) Uygulanabilirliği olduğunda, ön şartların belirlendiğini ve yeterlilik şartları ile uyumlu hale getirildiğini,
- d) Değerlendirme mekanizmalarının belirlendiğini ve yeterlilik şartları ile uyumlu hale getirildiğini,
- e) Aşağıdaki hususlar için bir iş veya uygulama analizinin gerçekleştirildiğini ve güncellendiğini,
 - Başarılı performans için görevleri belirleme,
 - Her bir görev için gereken yeterliliği belirleme,
 - Ön şartları belirleme (uygulanabilirliği olduğunda),
 - Değerlendirme mekanizmalarını ve sınav içeriğini doğrulama,

- Yeniden belgelendirme şartlarını ve aralığını belirleme (s.8).

Bu gerekli evraklara ek olarak belgelendirme kuruluşu programın devamlı ve sistematik olarak kontrol edilip geçerliliğinin sağladığını belgelendirebilmelidir.

Sertifikasyon sisteminin en önemli parçası olarak uygulanacak sınavın niteliği ile ilgili olarak standart, belgelendirme programına uygun olarak yeterlilikleri değerlendirebilmek üzere, sınavların, yazılı, sözlü, uygulamalı, gözleme dayalı veya diğer güvenilir ve objektif araçlar kullanılarak tasarlanabileceğini belirtir. Bu kurallar çerçevesinde tasarlanacak herhangi bir sınavın değerlendirmesiyle ilgili olarak ise değerlendirmenin, “adayın yeterliliği onaylanırken, belgelendirme programı şartlarının dokümente edilmiş deliller ışığında objektif ve sistematik olarak doğrulanmasını sağlayacak şekilde planlanması ve yapılandırılması” gerektiğini vurgular (s. 9).

Sertifikasyon sınavı uygulayan bazı ülkelerde belgelendirme sağlayan kuruluş ve eğitim-öğretim kuruluşları arasında bir işbirliği olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin, Avustralya’da NAATI tarafından akredite edilen eğitim kurumlarında NAATI sertifikasyon sınavına yönelik eğitim faaliyetleri düzenlenebilmektedir. Hatta kurumun akredite edildiği alanda eğitimini başarı ile tamamlayan adaylar direkt olarak ilgili NAATI sertifikasına sahip olabilmektedir. Benzer bir şekilde, İngiltere’de de çeşitli yükseköğretim kurumları ve CIOL arasında işbirliği yapılmaktadır. CIOL sınavlarına yönelik eğitim faaliyetleri düzenlememekte ancak eğitim almak isteyen adaylar için kurum websitesinde bazı eğitim kurumları listelenmektedir. İngiltere’de çeviribilim alanında eğitim veren bazı üniversitelerde belirli dersleri başarı ile tamamlayan kişiler CIOL sınavlarının belirli bölümlerinden muaf olabilmektedir. Kanada’da CTTIC tarafından verilen bir eğitim faaliyeti bulunmamakla birlikte farklı eyaletlerde CTTIC’ye bağlı meslek örgütlerinde çalışma atölyeleri ve eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir. Amerika’da ATA tarafından yapılan sınava yönelik eğitim verilmemekte ancak isteyen adaylar ücret karşılığında bir hazırlık sınavına girebilmektedir. Yönetmelikte sertifikasyon kurumunun sınava yönelik eğitim faaliyeti yürütebilmesine ilişkin şartları içeren “Eğitim Açısından Belgelendirme Kuruluşunun Yapısı” isimli bir başlık bulunmaktadır ve belgelendirme kuruluşu ile eğitim kuruluşu arasındaki ilişkilerin aşağıda belirtildiği gibi oluşturulması şart koşulmuştur.

5.2.1 Eğitimin tamamlanmasının, belgelendirme programının (bk. Madde 8.3) belirtilmiş bir şartı olmasına izin verilir. Belgelendirme kuruluşu tarafından eğitimin tanınması/onaylanması tarafsızlığı tehlikeye atmamalı veya değerlendirme ve belgelendirme şartlarını hafifletmemelidir.

5.2.2 Eğitim ve oğretim belgelendirmeye hak kazanmak için ön şart olarak kullanılırsa, belgelendirme kuruluşu eğitim ve oğretime ilişkin bilgileri sağlamalıdır. Ancak, belgelendirme kuruluşu belirli bir eğitim/oğretim hizmetinin alınması durumunda belgelendirmenin daha basit, daha kolay veya daha ucuz olacağını ifade veya ima etmemelidir.

5.2.3 Eğitim ve kişileri belgelendirmenin aynı tüzel kişilik içerisinde sunumu tarafsızlığa bir tehdit oluşturur. Belgelendirme kuruluşu eğitim hizmeti sunan bir tüzel kişiliğin bir parçası olduğunda:

a) Tarafsızlığına ilişkin tehditleri devamlı surette belirlemeli ve dokümante etmelidir. Belgelendirme kuruluşunun, söz konusu tehditleri ortadan nasıl kaldırdığını veya en aza indirdiğini göstermek için dokümante edilmiş bir prosesi olmalıdır,

b) Gizliliğin, bilgi güvenliğinin ve tarafsızlığının tehlikeye atılmadığını güvence altına almak için, belgelendirme kuruluşu tarafından gerçekleştirilen tüm proseslerin eğitimden bağımsız olduğunu göstermelidir,

c) Her iki hizmetin kullanımının başvuru sahibine herhangi bir avantaj sağlayacağı izlenimi vermemelidir,

d) Eşdeğer sonuç veren alternatif oğretim veya eğitimin bulunması durumunda, adayların belgelendirme kuruluşunun kendi oğretim veya eğitimini tamamlamış olmasını tek ön şart olarak talep etmemelidir.

e) Eğitim veren personelin, eğitim faaliyetlerinin sonuçlandığı tarihten itibaren 2 yıllık bir dönem içinde, eğitim verdiği bir adayın sınav yapanı olarak görev almamasını güvence altına almalıdır. Belgelendirme kuruluşunun, bu durumun tarafsızlığı tehlikeye atmadığını ispat etmesi durumunda, bu sürenin kısaltılmasına izin verilir (s.5).

BÖLÜM V

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR ve ALANYAZIN TARAMASI

Bir meslek olarak çevirmenliğin konumunun incelendiği çalışmalar yakın zamanda yapılmaya başlanmıştır. Meslekleşme ve çevirmenlik yeni bir çalışma alanı olarak literatürde yer almaya başlamıştır. Ülkemizde ve özellikle Avrupa’da çeviri eğitimi, meslek örgütlenmeleri, çevirmen yeterlilikleri, çeviri edinci, çeviri sektöründeki yasal düzenlemeler vb. konularda mesleğin gelişimi incelenmektedir. Benzer olarak, çevirmen sertifikasyonu konusu da yeni bir çalışma alanı olarak göze çarpmaktadır ve henüz bu konuda da sınırlı sayıda çalışma alan yazına girmiştir.

Ülkemizde çevirmenliğin meslekleşmesi ile ilgili tanımların yapılması ve bu konunun yasal olarak irdelenmesi hususundaki önemli gelişmelerden biri Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı tarafından 2011 yılında hazırlanan Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği başlıklı bir araştırma raporudur. Raporda mesleğin tanımı, görevleri, mesleğin gerektirdiği özellikler, eğitim ile ilgili koşullar, alınan ücretler, ilgili yasal mevzuat, istihdam yerleri gibi meslekle ilgili pek çok önemli konuya yer verilmiştir. 2011 yılında yayınlanan bu raporda ülkemizde çevirmenliğe dair meslek standartları ve mesleği belirleyen bir mevzuat düzenlenmesinin bulunmadığı belirtilmekte ve MYK’nın bu konuya eğilerek ilgili mevzuatı çıkarması gerektiği vurgulanmaktadır (Küçükyağcı ve Avcı, 2011: 30). Aynı kurum tarafından 2015 yılında aynı konulu raporun ikincisi yayınlanmıştır. MYK Çevirmenlik faaliyetini bir meslek olarak standartlaştırma adına ilk defa 29 Ocak 2013 yılında Resmi Gazetede yayınladığı Ulusal Meslek Standardı’nda çevirmenlik mesleğine yer vermiş ve ilgili mevzuatı tanımlamıştır.

Sektörde öne çıkan dernek yöneticileri, kurumlar ve önemli akademisyenlerin katkılarıyla hazırlanan bu standart çevirmenlik mesleğinde yıllardır süregelen tanımsızlık, meslek ve kalite standartlarının eksikliği gibi temel sorunları çözmek adına atılmış önemli bir adımdır.

Meslek ile ilgili yapılan bir diğer önemli çalışma, Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinde bulunan ülkemizde çeviri alanındaki ihtiyaçların tespit edilmesi, çeviri hizmetlerinde istenilen kaliteye ulaşılabilmesi ve geleceğin çevirmenlerine etkili ve yeterli bir çeviri eğitimi verilebilmesi için yapılması gerekenler gibi meslekle direkt ilintili konuların tartışılması amacıyla Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından 2012 yılında düzenlenen AB

Çeviri Platformu'dur. Çeviri alanında uzmanlaşmış akademisyenler ile Sivil Toplum Kuruluşu temsilcilerinin katılımlarıyla düzenlenen bu platformda, Türkiye'de meslekleşme sürecini henüz tam olarak tamamlayamamış olan çevirmenliğin durumunu irdeleyen çeşitli bildiriye yer verilmiştir.

Parlak (t.y.) Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun Meslek Standardı Bağlamında Çevirmen Meslek Standardı, Ölçme ve Değerlendirme ile İlgili Temel Tartışmalar başlıklı raporunda, çevirmenlik ile ilgili MYK'nın faaliyetlerini ve meslek standardı ve mesleki yeterliliklerin oluşturulma sürecini yeterliliklere dayanak oluşturacak olan Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ve çerçevenin çıkış noktası olan Bologna Süreci ve Hayat Boyu Öğrenme politikasına değinerek anlatmıştır. Parlak, sürecin, standarda uygun süreç odaklı yeterlilik yazımı ve yeterlilik alanlarının tanımlanması gibi konularda tıkanığını da bu raporda ifade etmiştir.

Ersoy & Erkurt (2014) bir kültür planlayıcısı olarak tanımladıkları çevirmenliğin erek kültürde birtakım sosyal değişimler yarattığını ve dolayısıyla çevirmenliğin meslekleşmesi yolunda bazı devlet politikalarının geliştirilmesinin gerekli olduğunu öne sürdükleri çalışmalarında çevirmen toplum işbirliğinin altını çizerek mesleğin toplumsal bağlamda önemini vurgulamışlardır. Türkiye'de çeviriye ve çevirmenliğe bir devlet politikası çerçevesinde geçmişten günümüze nasıl yaklaşıldığını açıklamışlar ve devlet erkinin toplumun şekillenmesinde önemli bir rolü olan çevirmenlik mesleği için sağlam politikalar üretmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Çalışmada kapsamlı bir çeviri politikası üretilebilmesi adına çeşitli önerilerde bulunulmuş ve bir çevirmenlik sınavının gerekliliği vurgulanmıştır. "Mesleği icra edecekler için resmi makamlarca yapılacak bir sınavın mesleğin onurunu temsil etmenin yanında çevirmenler arasında bir rekabete yol açacağı için yapılacak işin kalitesinin yükseleceği" ifade edilmiştir (s.133). Yine çevirmenliğin meslekleşmesi kapsamında serbest çevirmenler özelinde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunların çeviri piyasasına olan etkilerini irdeleyen Ersoy ve Odacıoğlu (2013), çalışmalarında Türkiye'de çevirmenlik mesleğinin durumuna değinmişlerdir.

Meslekleşme Açısından Türkiye'de Çevirmenliğin Mevcut Durumu, Sorunlar ve Çözüm Önerileri isimli çalışmada, Uysal, Köktürk ve Odacıoğlu (2015) eğitim, örgütlenme ve yasal prosedürler açıdan yaşanan gelişmelere değinerek ülkemizde çevirmenliğin durumunu irdelemiş ve sertifikasyon konusundaki eksikliklere işaret ederek İngiltere'de İmtiyazlı Dilbilimciler Enstitüsü tarafından uygulanmakta olan bir

yazılı çeviri sınavı (DipTrans) bir sözlü çeviri sınavı (DPSI) hakkında genel bilgilere yer vermişlerdir.

Köktürk (2015) Uygulamalı Çeviribilim isimli kitabında çeviri eleştirisi, çeviri politikası, çeviriye yardımcı malzemeler ve akademik çeviri eğitimi gibi Holmes'un salt ve uygulamalı olarak ikiye ayırdığı çeviribiliminin araştırma alanlarından uygulamalı çeviribilimin odak noktası olan alanlara değinmiş ve bu üç alt alana meslekleşme başlığını da eklemiştir. Bu başlık altında ise ülkemizde meslekle ilgili işleyiş, yasal mevzuat ve meslek örgütleri (ülkemizdeki örgütler ve dünyada FIT, ATA, ITI ve TA gibi önde gelen meslek örgütleri) gibi konuları incelemiştir.

Çevirmenliğin meslekleşmesi süreci Türkiye dışında Avrupa Birliği üyesi ülkeler ve Amerika'da da üzerinde çalışılan bir alandır. Antony Pym, Francois Grin, Claude Sfredo, Andy Lung Jan Chan ve Carlos Teixeira gibi akademisyenlerin oluşturduğu bir grup araştırmacı Çevirmenlik Mesleğinin Avrupa Birliği'ndeki Konumu isimli bir proje yürütmektedir. Bu proje kapsamında özellikle Avrupa Birliği ülkelerinde edebi yazılı çeviri alanı dışında çalışan çevirmenlerin mesleksel statüleri ile ilgili bilgilerin toplanıp harmanlanmasını hedefleyen araştırmalar yapılmaktadır¹⁸. Pym ve diğerleri (2012) Almanya, Romanya, Slovenya, İspanya ve İngiltere gibi Avrupa Birliği ülkelerindeki çevirmenlerin mesleki statü göstergelerini Amerika, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerle karşılaştırarak eğitim, sertifika ve meslek örgütüne üyelik gibi farklı göstergelerin çeviri piyasasında ne ölçüde karşılık bulduklarını araştırmışlardır. Ayrıca sosyoloji ve ekonomi alanından bazı yaklaşımlarla meslekleşme kavramını da irdelemiş ve çevirmenliği bu kapsamda da incelemiştir. Avrupa Komisyonu Tercüme Genel Müdürlüğü tarafından desteklenen bu çalışmanın bulgularını Studies on Translation and Multilingualism, the Status of the Translation Profession in the European Union isimli bir raporla sunmuşlardır.

Benzer bir şekilde Chan (2008) Information Economics, The Translation Profession and Translator Certification isimli doktora tezinde asimetric bilgi teorisi ve ters seçim gibi bazı ekonomi kavramlarından yola çıkarak çevirmenlik mesleğini analiz etmiştir. Bu çerçevede dünyada uygulanmakta olan çevirmen sertifikasyon sınavlarını gelişmiş, gelişmekte olan ve üzerinde çalışılan sistemler olarak üçe ayırarak irdelemiştir. Bununla

¹⁸ Bkz. http://isg.urv.es/publicity/isg/projects/2011_DGT/project.html

beraber, özellikle iyi planlanmış bir çevirmen sertifikasyon sisteminin iyi çevirmen ve kötü çevirmenleri ayırt etmede etkili bir piyasa göstergesi olup olamayacağı sorunsalına eğilmiş ve sertifikasyon sınavlarının müşteriler veya işverenler için piyasada ne denli güçlü bir gösterge olduğunu ve diğer güçlü göstergelerin neler olduğunu da bulmaya çalışmıştır. Eğitim ve sertifikasyon piyasadaki en kuvvetli bilgi, beceri ve edinç göstergeleri olarak görülürken, sertifikasyonun gelecekte etkisi ve değeri artacak olan bir nitelik belirleyici olduğu sonucuna varılmıştır. Öte yandan, Hlavac (2013) çevirmenlik için sertifikasyon kavramını irdelediği A Cross-National Overview of Translator and Interpreter Certification Procedures başlıklı çalışmasında 21 farklı ülkedeki çevirmen sertifikasyon uygulamalarının neler olduğuna yer vermiş ve farklı ülkelerde çevirmenlerin bilgi ve becerilerinin ne gibi göstergelerle ortaya konduğunu araştırmıştır.

Çevirmen sertifikasyonu ve sertifikasyon sistemlerini inceleyen bir diğer çalışma ise Hale ve diğerleri (2012) tarafından Avustralya’da NAATI’nin yapmakta olduğu sertifikasyon sınavlarını daha da geliştirmek adına yapılan bir projedir. İlgili proje raporunda hem NAATI sınavının mevcut sınav içeriği, değerlendirme yöntemleri ve ileriye dönük planlanan değişiklikler hem de İngiltere, Amerika, Kanada, Avrupa ve Güney Afrika’nın bazı ülkelerinde yapılan uygulamalarla ilgili bilgiler verilmiştir.

Çevirmen sertifikasyonu ile ilgili yapılan tüm bu çalışmalar dünyanın farklı yerlerindeki mevcut sertifikasyon uygulamalarını irdelerken, Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme programı tarafından desteklenen ve Viyana Üniversitesi önderliğinde 2013 yılında başlatılan ve 2 yıl süreyle devam etmiş olan Transcert projesi (TransEuropean Voluntary Certification for Translators/Çevirmenler İçin Avrupa Ötesi İsteğe Bağlı Sertifikasyon) ülkesel sınırları aşarak uluslararası düzeyde kabul görebilecek olan bir çevirmen sertifikasyon sistemi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu sebeple, çeviri piyasasının üç önemli paydaşı olan üniversiteler, çeviri işletmeleri ve çevirmenleri temsil eden meslek örgütlerini bir araya getiren proje EN 15038 kalite standardı ve Personel Belgelendirme Kuruluşları için düzenlenmiş bir ISO standardı olan ISO 17024 gibi kalite standartları çerçevesinde işleyecek bir sistem oluşturmayı hedeflemektedir. Proje kapsamında, öncelikli olarak tercihen çeviribilim alanında üniversite eğitimi almış kişilerin sertifikalandırılmasına yönelik olarak çalışılacaktır. Bir çevirmenin sahip

olması gereken edinçler konusunda mevcut eğitim sistemlerinin değerlendirilmesi, çeviri eğitimi alanında ihtiyaç duyulan temel noktalar ve piyasanın ihtiyaçlarının analiz edilmesiyle sertifikasyona yönelik bir eğitim programı tasarlanacaktır. Projenin ilerleyen aşamalarında diploma sahibi olmayan kişiler, farklı çeviri alanları ve az yaygın olan dillerin de kapsama alınması planlanmaktadır (TransCert, t.y.).

Transcert projesi ile ilintili olarak Budin, Krajcsó ve Lommel (2013) tarafından yapılan the TransCert Project: Ensuring that Transnational Translator Certification Meets Stakeholder Needs başlıklı çalışmada, çeviri işletmeleri, çeviri hizmeti alanlar (müşteriler), akademik kurumlar, meslek örgütleri ve çevirmenleri içine alan sektör paydaşları ile mevcut sertifikasyon sistemleri ve geliştirilecek sistemler konusunda görüşmeler yapılmıştır. Böylelikle Transcert'in bölgesel sınırları aşan ve uluslararası düzeyde kabul gören bir sistem olabilmesi için nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda çeşitli bilgilere yer verilmiştir. Bu görüşmelerde ulaşılan bazı önemli veriler bulunmaktadır. Resmi kurumlar ve büyük işletmelerle çalışan çeviri hizmeti sağlayıcıları için daha küçük ölçekli şirketlerle çalışan hizmet sağlayıcılarına göre sertifikasyon daha büyük önem teşkil etmektedir. Uluslararası piyasada faaliyet gösteren çok uluslu müşteri portföyüne sahip çeviri hizmeti sağlayıcıları için TransCert'in hedeflediği gibi bölgesel sınırların aşıldığı sertifikasyon sistemleri oldukça büyük önem arz etmektedir. Mevcut sistemlerin en büyük eksikliklerinden biri genel bir sertifika sunmaları, alanlara özel sertifika uygulaması yapılmıyor olmasıdır. Sertifikasyonun piyasadaki değerini aşağı çeken en önemli sebeplerden biri budur. Zira, sektör genişlemekte ve farklı çeviri alt alanları ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple, kişi belirli bir sertifika sahibi olsa bile çeviri işletmeleri veya kurumlar ilgili alt alan için kendileri ayrıca sınav yapma eğiliminde olmaktadır. Mevcut sistemlerin bir diğer eksikliği ise daha çok çeviri bilgisi edincini ölçmeye yönelik bir değerlendirme yapmaları, çağın sektöre getirdiği önemli edinçler olan teknolojik edinç ve çeviri hizmeti sağlama edinci gibi edinçlerin bu sistemlerde ölçülüyor olmasıdır. Öte yandan, bu çalışmada görüşülen akademik kurumlar European Masters in Translation (EMT-Avrupa Mütercim Tercümanlık Yüksek Lisans Ağı) programına dâhil olan kurumlar olduğundan onların beklentilerinden biri EMT mezunu olmanın sertifikasyon sistemlerince göz ardı edilmemesi olmuştur. Çeviri işletmeleri de geliştirilecek olan bu sistemde söz sahibi olmayı beklerken, çevirmenler de sertifikanın kendilerine daha iyi

ücretlerle çalışabilme imkânı sağladığı takdirde daha anlamlı hale geleceğini belirtmişlerdir. Dolayısıyla, TransCert gibi projelerin başarılı olabilmesi için bu noktaları dikkate alan bir çerçeve oluşturulabilmesi gerekmektedir.

Akdağ (2015) Mütercim Tercümanlık Öğrencilerinde Çeviri Edincinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi isimli doktora tezinde PACTE, EMT ve Transcomp gibi çeviri edincine yönelik çalışmalar yapan araştırma gruplarının bir çevirmende bulunması gereken edinçlerin neler olduğuna ilişkin elde ettikleri bulguları derlemiş ve çevirinin sektörel olarak, kalite standartları açısından, uluslararası sınavlarda ve eğitim alanında nasıl değerlendirildiğini incelemiştir. Uluslararası sınavlarda yapılan incelemelerde dünyada öne çıkan çevirmen sertifikasyon sınavlarını uygulayan IOLET, NAATI, ATA, Sical tarafından kullanılan değerlendirme ölçütlerine yer verilmiştir. Ortaya çıkan sonuç bu tip sınavlarda dil edinci, çeviri bilgisi edinci ve konu edinci gibi sınırlı sayıdaki edinçlerin ölçülüyor olduğudur.

Bildik (2015) tarafından yapılan Akademik Çeviri Eğitimi ve Çevirmen Yeterlilikleri isimli çalışmada ise yükseköğretim kavramı ve yükseköğretimin tarihsel gelişimi, Bologna ve Lizbon süreçleri ve bazı Avrupa ülkelerindeki akademik çeviri eğitimi konusunda bilgiler verilmiştir. Ayrıca akademik çeviri eğitiminde yetkinlik kavramı irdelenmiş ve hem Avrupa'daki hem de ülkemizdeki çevirmen yeterlilikleri tanımlanmıştır. Yeterlilik tanımları yapılırken çevirmenlik mesleğinin durumuna MYK'nın çalışmalarına ve çevirmen meslek standardına da değinilmiştir. Bildik, çeviri etkinliğinin bir meslek halini alması için çevirmenlik yasası çıkartılmasının, çevirmenler odası kurulmasının, meslek standartlarının oluşturulmasının ve kişilerin yetkinliğini belgeleyebilecek yeterlilik sınavlarının düzenlenmesinin önemine ve gerekliliğine de değinmiştir (136).

5.1 Alanyazın Taramasının Sonucu: Çeviribilim alanında 1980'ler sonrasında yaşanan “kültürel dönüşüm” ile birlikte fiilen yüzyıllardır yapılmakta olan çeviriyi ilgilendiren bağlamlar psikoloji, sosyoloji, felsefe, psikodilbilim ve kültürel araştırmalar gibi pek çok çalışma alanının çeviri araştırmaları ile sırt sırta gelmesiyle eleştirel bir bakış açısıyla araştırılmaya başlamıştır. Özellikle 1990'ların sonunda çevirilerin eyleyenleri ve yaratıcıları olarak çevirmenleri mercek altına alan “çeviri sosyolojisi”, çeviri metinlerin yanı sıra çevirmenlerin de birer araştırma öznesi olmasına olanak

sağlamıştır. Meslekleşme olgusu kapsamında çevirmenliğin gelişimi, çeviri piyasaları ve sektörel gelişmeler, çevirmenlerin çalışma koşulları ve niteliklerini belirleyen mesleki göstergeler ve bunların piyasadaki yansımaları gibi konular bu bağlamda irdelenmektedir. Çevirmen sertifikasyonu da özellikle son zamanlarda geniş ölçüde araştırılan bir mesleki unsur olagelmıştır ve dünyanın çeşitli ülkelerine bakıldığında meslekleşme ölçütlerinden biri olarak çevirmen sertifikasyonu ile ilgili çalışmalar yapıldığı göze çarpmaktadır. Yeni bir araştırma alanı olarak karşımıza çıkan sertifikasyon bireylerin önceden net bir şekilde tanımlanmış nitelikleri ve kriterleri karşıladıklarının bir organizasyon tarafından bireyin kendi isteği doğrultusunda onaylanması süreci olarak tanımlanmaktadır (Chan, 2008: 48; Pym ve diğerleri, 2012: 15). Hlavac (2013) tarafından yapılan bir diğer tanıma göre sertifikasyon, talepte bulunan adayın belirli performans ölçütleri ortaya koyarak prosedürleri belirlenmiş bir ölçme sürecinden geçtiği ve bunun yetkili bir mercii tarafından kabul edildiği süreci ifade etmektedir (35). Alan yazında bu konu ile ilgili yapılmış olan çalışmaların sayısı çok olmamakla birlikte bu çalışmaların genel olarak dünyanın çeşitli ülkelerinde çevirmenlerin sertifika sahibi olmasına yönelik yapılan uygulamalar, meslek örgütleri, çeviri eğitimi veren kurumlar ve sertifikasyonun piyasada bir mesleki gösterge olarak ne ölçüde tanındığı ve diploma, deneyim gibi diğer göstergelerin işverenler tarafından nasıl değerlendirildiği gibi konular etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Hemen hemen her ülkede çevirmenlik ile ilgili meslek örgütü bulunmakta ve bu örgütler çeşitli alanlarda faaliyet göstermektedir. Pek çok ülkede çeviri alanında eğitim almış olmak önemli bir mesleki gösterge olarak kabul edilirken sertifikasyonun gitgide yaygınlaşan ve önem verilen bir kriter olduğu görülmektedir. Bazı ülkelerde sertifikasyon isteğe bağlı bir süreçken İsveç ve Norveç gibi sınırlı sayıdaki bazı ülkelerde devlet tarafından yetkilendirilmiş çevirmen ünvanını alabilmek için sertifika sınavları bir zorunluluk olarak adayların karşısına çıkmaktadır.

Dünyada yapılmakta olan sertifikasyon uygulamaları ağırlıklı olarak ülkelerin önde gelen meslek örgütleri tarafından yapılmakta olup, bazı ülkelerde sertifikasyonun Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı gibi çeşitli devlet kurumları bünyesinde de yapıldığı görülmektedir. Yapılan uygulamaların büyük çoğunluğunda sertifikasyon özellikle de özel alan çevirisi alanında yazılı çeviri edincinin ölçülmesi amacıyla yapılmakta olup günümüzde öne çıkan alt alanlar olan çoklu ortam çevirisi ve

yerelleştirme veya yazın çevirisi alanlarında pek fazla uygulamaya rastlanmamaktadır. Sözlü çeviri alanında yapılan sınırlı sayıdaki uygulamalarda ise ardıl ve andaş çeviri becerileri ölçülmekte olup kamu hizmeti tercümanlığı, karakol tercümanlığı, tıp tercümanlığı, sertifika uygulamalarının yapıldığı başlıca alanlardır. Bu sınavlarda yaygın olarak ölçülen edinçler ise dil edinci, çeviri bilgisi edinci, konu edinci ve metin edinci olarak sayılabilir. Süreç odaklı uygulamalardan ziyade adayın belirli bir sürede verilen çeviri görevini istenilen şekilde tamamlamasının beklendiği bu uygulamalarda hata analiz yöntemine dayalı bir değerlendirme yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla, sertifikasyon uygulamalarının gerek ölçülen alanlar açısından gerekse değerlendirilen edinçler açısından sınırlı olduğu sonucuna varılabilir. Bu da sertifikasyonun bir mesleki gösterge olarak çeviri piyasasındaki etkinliğini sınırlandırmakta ve işverenlerin ihtiyaç duydukları özel alanlar için ayrıca bir değerlendirmeye gitmesine neden olabilmektedir. Bu sebeple, yazılı ve sözlü çevirinin çeşitli alt alanlarını içine alan ve özellikle günümüzdeki piyasa ihtiyaçlarına cevap verebilmek adına teknolojik edinç, çeviri hizmeti sağlama edinci, çeviri projesi yürütebilme ve yönetebilme gibi çağımızın bir gereği olarak ortaya çıkan çeşitli bilgi ve becerilerin de ölçülmesine yönelik sertifikasyon uygulamalarının yapılması ön plana çıkmaktadır. Örneğin, TransCert projesinin de temelinde hem bu ihtiyaçlara cevap verebilen hem de kapsamı bu şekilde artırılmış sistemlerle ulusal sınırların ötesine geçebilen uygulamalar yapılabilmesi hedeflenmektedir.

Ülkemizde uluslararası çerçevelerle ilişkilendiren ulusal yeterliliklere dayalı olarak oluşturulacak ölçme ve değerlendirme/sertifikasyon/belgelendirme çalışmaları yürütülmektedir. Avrupa Birliği, eğitim ile istihdam ilişkisinin kuvvetlendirilmesi ve bu iki alan arasında köprü kurulması, eğitim ve istihdamda ulusal ve uluslararası ortak ölçütler oluşturabilmesi amacıyla AB üyesi 28 ülke, AB'ye aday 5 ülke ve Avrupa Ekonomik Alanında yer alan 3 ülke olmak üzere toplam 36 ülkeden oluşan bir Avrupa Yeterlilik Çerçevesi Danışma Grubu oluşturmuştur. Ülkemizde Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından yürütülen bu süreçte ulusal yeterlilik sistemi oluşturulması hedeflenmektedir. Farklı ülke ve sistemlerde düzenlenen yeterlilik belgesi, sertifika, diploma veya Europass gibi dökümanlarda ifade edilen bilgi, beceri ve yetkinlik düzeyleri, ulusal yeterlilik sistemleri aracılığıyla, AYÇ düzeyleri ile referanslandırılabilir, bu da, bilgi, beceri ve yetkinliklerin anlaşılabilirliği ve

kıyaslanabilmesini kolaylaştıracaktır. Avrupa’da, yeterlilik sistemlerinin ulusal olarak tanınan sistemlerin ötesinde uluslararası boyutta tanınırlık ve kullanılabilirliğinin sağlanması için “Hayat Boyu Öğrenme İçin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi’nin yanı sıra, özellikle yükseköğretim kurumlarındaki yeterliliklerin karşılaştırılabilirliğini sağlamak adına geliştirilen “Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi” de yer almaktadır. AYÇ ve AYA-YÇ birbiriyle ilişkilendirilebilen yeterlilik çerçeveleridir. AYÇ’de yer alan 5-8. seviyeler, her türlü yeterliliğe uygulanabilen genel tanımlayıcıdır ancak yükseköğretim yeterliliklerinde öğrenenlerden beklenen öğrenim kazanımlarıyla uyumludurlar. Bu sebeple, AYÇ’de yer alan 5-8. düzeyler AYA-YÇ’de yer alan 1-3. düzeylerle ilişkilendirilebilir. Ulusal yeterlilik sisteminin oluşturulmasıyla bireylerin örgün, yaygın eğitim ve her türlü yaşam boyu öğrenme koşulunda elde ettiği kazanımlar belgelenebilecektir.

Burada tanımlanan Ulusal yeterlilik sisteminin kurulması sürecinde, meslek gruplarına dair yeterlilik sistemlerinin oluşturulması için üç temel aşamadan oluşan bir çalışma programı yürütülür: ulusal meslek standartlarının oluşturulması, ulusal yeterliliklerin belirlenmesi, yeterliliklerle uyumlu ölçme ve değerlendirme ve belgelendirme faaliyetlerinin yürütülmesi. MYK 2012 yılında çevirmenlik mesleğini de bu sürece dâhil etmiştir. 2016 yılı itibariyle çevirmenlik mesleği için bu üç aşamadan ilki olan meslek standardı oluşturulması MYK Ulusal Meslek Standardı Çevirmen (Seviye 6)’nın 2013 yılında yayınlanmasıyla tamamlanmıştır. MYK önderliğindeki çalışma grubunun çevirmenlik mesleği ve mesleğin alt alanları ile ilgili mesleki yeterlilikleri yazma aşamasında olduğu bilinmektedir. Sürecin ikinci ayağı olan yeterliliklerin oluşturulması aşamasını takiben ölçme ve değerlendirme ve belgelendirme sürecine geçilmesi planlanmaktadır.

Ulusal yeterlilik sisteminin geliştirilmesinde standartlar ve yeterliliklerin oluşturulmasından sonra gerçekleştirilecek olan üçüncü aşama sınav ve belgelendirme sürecidir. Bireyin öğrenme kazanımlarının ölçülmesi, değerlendirilmesi ve başarılı olunması halinde, yeterliliğin belgelendirilmesiyle ilgili işlemler sorumlu kurumlar tarafından yetkilendirilen eğitim kuruluşları veya belgelendirme kuruluşları tarafından yürütülmektedir. Eğitim kurumları olarak MEB’e bağlı eğitim-öğretim kurumları, yükseköğretim kurumları (üniversiteler, meslek yüksekokulları, enstitüler ve benzeri)

örnek gösterilebilir. Belgelendirme kuruluşları ise MYK tarafından yetkilendirilen ve TS EN ISO/IEC 170248 standardına göre akredite edilmiş belgelendirme kuruluşlarıdır

MYK tarafından hazırlanan Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği'nde sertifikasyon sürecini yürütmek üzere görevlendirilmiş kurum veya kurumlar “yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşu” olarak adlandırılmaktadır ve bu kurumların Türk Akreditasyon Kurumu veya Avrupa Akreditasyon Birliği ile çok taraflı tanıma anlaşması imzalamış kurumlarca akredite edilip, MYK tarafından yetkilendirilmesi gerekmektedir. Ülkemizde henüz çevirmenlik için ulusal yeterlilik sisteminin son aşaması olan belgelendirme sürecine gelinmemiş olsa da ileride çevirmen sertifikasyon kurumu olarak faaliyet gösterecek olan yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşunun resmi düzenlemeler çerçevesinde çalışmanın ilgili bölümünde yer verilen özellikleri taşınması gerektiği bilinmektedir.

Son olarak, dünyadaki mevcut sertifikasyon uygulamaları düşünüldüğünde, ülkemizde oluşturulması planlanan çevirmen sertifikasyon sisteminin, mevcut uygulamalara göre, ölçülmesi planlanan alt alanlar ve hedeflenen edinçlerle çok daha kapsamlı ve kompleks bir sistem olarak tasarlandığı öngörülebilmektedir.

BÖLÜM VI

YÖNTEM

6.1. Araştırma Modeli: Araştırmada, ülkemizde çevirmenlik mesleğinin gelişimi ve çevirmen sertifikasyonu ile ilgili sürecin ve çevirmen sertifikasyonu konusunda dünyadaki gelişmelerin irdelenmesi amaçlandığından, betimsel yöntem kullanılmıştır. Bu yönetime bağlı olarak veri toplamak amacıyla doküman analizi yapılmıştır. Yurtdışında yapılan çeviri sınavlarının içerikleri ve ülkemizde MYK'nın oluşturmaya çalıştığı ulusal yeterlilik sistemi çerçevesinde çevirmenlikte yaşanan gelişmeler ve meslekleşme kriterleri doğrultusunda çevirmenliğin ülkemizdeki durumu incelenmiştir. Bu doğrultuda, çevirmenlik mesleğinin farklı kategorilerdeki paydaşlarına (MYK çalışma grubunda yer alan temsilciler) sınavın içeriğinin nasıl olması gerektiği ile ilgili görüşme yöntemi kullanılarak 4 adet açık uçlu 10 adet yarı açık uçlu sorudan oluşan 14 adet görüşme sorusu sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar ışığında Türkiye'de oluşturulacak çevirmen sertifikasyon sisteminin, sertifikasyon kurumu, sınavın içeriği, uygulaması, ölçülecek edinçler, ilk etapta sınavın uygulanabileceği diller, sertifika geçerliliğine yönelik uygulamalar gibi çeşitli açılardan nasıl olması gerektiği ile ilgili değerlendirmeler yapılmış ve bu değerlendirmeler yurt dışı modelleriyle karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

6.2 Örneklem/Katılımcılar: Bilindiği üzere, MYK çevirmenlik mesleği ile ilgili yasal bazı düzenlemeler yapma yoluna gitmiştir. Özellikle, 2012 yılından bu yana MYK tarafından oluşturulan ve çeviri sektörünün farklı alanlardaki paydaşlarının dâhil edildiği bir çalışma grubu konu ile ilgili çalışmalar yürütmektedir. Bu sürecin ilk ürünü 2013 yılında yürürlüğe giren Çevirmen Meslek Standardı'nın oluşturulması olmuştur. Çalışma grubu ikinci aşamada mesleki yeterliliklerin yazılması üzerinde çalışmaktadır. Süreçteki son aşama oluşturulacak yeterliklere uygun olarak bir ölçme ve değerlendirme sistemi oluşturmak olacaktır. MYK tarafından oluşturulan bu çalışma grubunda akademik kurumlar, çeviri örgütleri ve ilgili kamu kuruluşları gibi farklı paydaşların temsilcileri yer almaktadır ve katılımcılar aşağıdaki gibidir:

Akademik çeviri eğitimi veren kurumlar:

Hacettepe Ü., Boğaziçi Ü., İstanbul Ü. ve Bilkent Ü.,

Çeviri Derneği,

Çevirmenler Meslek Birliği,
Türkiye Konferans Tercümanları Derneği,
Çeviri İşletmeleri Derneği,
Tüm Çeviri İşletmeleri Derneği,
İşitme Engelliler Federasyonu,
Mesleki Yeterlilik Kurumu,
AB Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı

(12UMS0274-6, 2013: 24; Parlak, t.y.: 7-8).

Türkiye’de çevirmen sertifikasyonuna yönelik olarak yapılacak çalışmalarını yürüten kurum olarak MYK tarafından uygun görülen ve oluşturulan bu çalışma grubu, meslek standartlarının oluşturulması, mesleki yeterliliklerin hazırlanması ve sertifikasyon çalışmalarının yapılması olmak üzere birbirine bağlı olan üç aşamadan oluşan ulusal yeterlilik sistemi oluşturulmasında ilk aşama olan meslek standardının hazırlanmasında çalışmalarını yürütmüş ve yeterliliklerle ilgili çalışmalarını yürütmektedir. Çalışmada, örnekleme türü olarak, nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan seçkisiz olmayan örneklemelerden biri olan amaçsal örneklemenin bir alt türü olan ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme modelinde araştırmaya konu olacak evren, belirli ölçütler doğrultusunda, özellikle araştırma konusu ile ilgili belli niteliklere sahip kişilerin seçilmesiyle oluşturulur (Büyüköztürk, 2012: 11). Bu amaçsal örnekleme türünde temel gaye, evrenin temsil kuvvetinden ve katılımcılar tarafından yapılan yorumlardan yola çıkarak bir genellemeye varmaktan ziyade araştırma konusuyla ilgili zengin bilgi sahibi olduğu düşünülen bireylerden detaylı bilgi ve görüşler toplayabilmektir (Cohen, Manison& Morrison, 2007: 114-115). Bu sebeple, bu tez çalışmasının evrenini konu ile ilgili resmi süreçte ve çalışmalarda bizzat yer almış olan MYK çalışma grubu temsilcileri oluşturmaktadır.

6.3 Veri Toplama Araçları: Çalışmanın verilerinin toplanması için 14 soruluk bir görüşme formu kullanılmıştır. Formda 4 adet açık uçlu 10 adet yarı açık uçlu soru (katılımcılara çeşitli seçenekler sunulmuştur ancak “diğer” seçeneği doğrultusunda fikirlerini daha iyi ifade eden bir açıklama yapabilmelerine olanak sağlanmıştır) yer almaktadır. Görüşme formunda yer alan sorular araştırmacının ülkemizde gerçekleştirilen meslek standardı ve mesleki yeterliliklerin hazırlanması gibi süreçle

ilgili çalışmalar ve farklı ülkelerde çevirmen sertifikasyonu uygulamalarının nasıl yapıldığına dair yürüttüğü araştırmanın sonucunda elde ettiği bilgiler doğrultusunda hazırlanmıştır. Sorular oluşturulduktan sonra ölçme ve değerlendirme ve çeviribilim alanından olmak üzere toplam 6 akademisyenden uzman görüşü alınmıştır. Bu süreç içerisinde uzmanlardan gelen görüş ve öneriler doğrultusunda sorular revize edilmiş ve son halini almıştır.

Formda yer alan ilk soru katılımcının çeviri faaliyetleri doğrultusunda kendisini nasıl tanımladığı ile ilgilidir ve katılımcı kendisine sunulan seçeneklerden uygun gördüklerini seçer. İkinci soru ülkemizde çeviri sektöründe piyasaya girişte bir kontrol mekanizması uygulanmasının gerekli olup olmadığına yönelik katılımcının fikirlerini almak amacıyla tasarlanmış açık uçlu bir sorudur. Üçüncü soruda katılımcıya çevirmen sertifikasyonu sağlayan bir sertifikasyon kurumunun gerekli olup olmadığı sorulmaktadır. Bu soruya olumsuz cevap veren katılımcıdan takip eden soruda çevirmen sertifikasyonunu neden gerekli bulmadığına dair gerekçelerini açıklaması istenir.

5-12. sorular katılımcıya belirli seçeneklerin verildiği yarı açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Bu bölümde “5-12. Sorularda verilen şıklar fikrinizi yeterince yansıtmıyorsa, diğer seçeneğini kullanarak görüşlerinizi daha detaylı aktarabilirsiniz” ibaresi kullanılarak katılımcının verilen seçenekler dışında fikirlerini belirtebilmesine olanak sağlanmıştır.

5-8. sorular çevirmen sertifikasyonu işini yürütecek olan sertifikasyon kurumunun oluşturulmasına yönelik olarak hazırlanmış sorulardır. Buna göre, 5 soruda çevirmen sertifikasyonunu hangi kurumun(ların) yapmasının uygun olduğu, 6. soruda sertifikasyon sürecinde oluşturulacak ölçme ve değerlendirme sisteminde hangi paydaşlardan destek istenmesinin uygun olacağı, 7. Soruda çevirmen sertifikasyonunu yürütecek olan kurumda hangi paydaşların temsilcilerinin bulunması gerektiği sorulmaktadır.

8. soru sertifikasyon sürecin tabi olacak olan adaylarda ne gibi ön koşullar aranması gerektiği ile ilgilidir. 9. Soruda, ülkemizde gerçekleşen çeviri faaliyetleri ve ihtiyaçlar doğrultusunda sertifikasyon uygulamasına öncelikli olarak başlanabilecek dillerin (ilk 10 dil) neler olduğunu sorulmaktadır. Bu soruda diğer seçeneği ile birlikte katılımcıya

30 adet seçenek yönelmiştir. Bu seçenekler çeviri bürolarının internet sitelerinde sundukları fiyat listelerinde ortak olarak yer alan dillerden ve ülkemizde çeviri eğitimi verilen ve genel olarak çeviri ihtiyacı duyulan diller üzerine yapılan araştırmalar sonucu oluşturulmuştur.

10. ve 12. sorular direkt olarak uygulanabilecek sınav sistemiyle ilgilidir. 10 soru geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sınavında hangi edinçlerin ölçülmesi gerektiğine yöneliktir. Seçeneklerde verilen edinçler çevirmen meslek standardı ve EN 15038 kalite standardında yer alan ve Transcomp, Pacte ve EMT gibi çevirmen edinçleri üzerine yapılan çalışmalarda yer verilen edinçlerden oluşturulmuştur. 11. soru ise sınav uygulamasının nasıl olabileceği (birebir, uzaktan (çevrimiçi) vb.) yönündedir. 12. soru da bir sınav sistemi uygulanırsa adayın bu sınavda hangi yardımcı kaynakları kullanmasına müsaade edilebileceğini üzerinedir.

13 ve 14. sorular açık uçludur. 13. soru sertifikasyon sürecinden başarı ile geçen bir adayın elde edeceği derece veya sertifikanın geçerliliğinin korunmasına ilişkindir. Bu kişilerden başarılarını geçerliliğini sağlamak için mesleki gelişim faaliyetleri gibi bazı yükümlülükleri yerine getirmelerinin istenip istenmemesi gerektiğine dair katılımcının görüşleri sorulur. Son soru olan 14. soru ise geliştirilecek bir sertifikasyon sisteminin çeviri sektöründe yer alan tüm paydaşlar tarafından kabul edilip uygulanabilmesi için ne gibi uygulamalar yapılabileceğine yönelik katılımcıları fikirleri almaya yöneliktir. Araştırmada kullanılan görüşme formu için bakınız EK 7.

6.4 Verilerin Toplanması: Bu çalışmada sunulan verilerin toplanması için yazılı materyallerin incelenmesi ve görüşme yöntemleri kullanılmıştır. İlk olarak, meslekleşme olgusu ve bu kavramın gerektirdiği süreçlerin neler olduğu ve ülkemizde bu çerçevede çevirmenlik mesleği özelinde meydana gelen gelişmeleri ve yapılan çalışmaları nakledebilmek için yazılı materyaller incelenmiştir. Ayrıca, çevirmen sertifikasyonu konusunda uygulamalar yapan ülkeler konusunda araştırmalar yapılmış ve 33 farklı ülkede konuyla ilgili yapılan çalışmalarla ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Bilindiği üzere, ülkemizde henüz çevirmen sertifikasyonu konusunda bir uygulama yapılmamaktadır ancak MYK tarafından 2012 yılında başlatılan süreçle hedeflenen, oluşturulmuş olan meslek standardının esas alınacağı “ulusal yeterliliklere göre gerekli çalışma şartlarının sağlandığı ölçme ve değerlendirme merkezlerinde yazılı ve/veya

sözlü, teorik ve uygulamalı olarak” sertifikasyon uygulamasının gerçekleştirilmesidir (12UMS0274-6 2013: 23). Bu sebeple, ulaşılabilen yazılı dökümanların incelenmesi yoluyla çevirmen sertifikasyonu yapan farklı ülkelerde kullanılmakta olan yöntemlerin neler olduğu, uygulamaların nasıl yapıldığı konusunda kapsamlı bir bilgi derlemesi yapılmıştır.

İkinci aşamada ise, yukarıda belirtilen literatür taraması ve doküman analizi sonucunda elde edilen bilgiler ışığında 14 soruluk bir görüşme formu hazırlanmış ve MYK tarafından yürütülen süreçte görevlendirilen çalışma grubunda yer alan katılımcıların çevirmen sertifikasyonu hususundaki fikirlerinin toplanabilmesi için bu görüşme formu kullanılmıştır. Formun katılımcılara ulaştırılması aşamasında öncelikle araştırmacı tarafından hazırlanan ve araştırmanın kapsamı ve içeriği ve araştırmacı ile ilgili bilgilerin sunulduğu bir bilgilendirme metni hazırlanmıştır. Katılımcılara bu bilgilendirme metnini içeren bir email yoluyla (ve bazen ikinci bir yol olarak telefon aracılığıyla) ulaşılmaya çalışılmış ve katılımcının uygunluğuna göre yüz yüze görüşme yöntemiyle veya görüşme formunun katılımcı tarafından cevaplandırılıp araştırmacıya ulaştırılması yoluyla, çalışmada yer almak isteyen katılımcılardan bilgiler toplanmıştır. Yüz yüze yapılan görüşmeler kayıt altına alınmıştır.

6.5 Verilerin Analizi: Görüşme formu ile elde edilen verilerin analizi aşamasında, ilk olarak araştırmacı tarafından katılımcıların isimleri kodlanmıştır (ör. K1, K2..). Daha sonra her bir katılımcının görüşme formunda vermiş olduğu cevaplar soru sırasına göre kayıt edilmiştir. Bu aşamada görüşmelerde kullanılan ses kayıtlarından da yardım alınmıştır. Verilerin analizi katılımcılar temel alınarak yapılmıştır. Diğer bir deyişle, veri analizi için araştırma sorusu veya konu/temaya göre farklı katılımcıların verdikleri cevaplar irdelenmemiş, öncelikle her bir katılımcının görüşme formunda verdiği tüm cevapların irdelenmesi yöntemi kullanılmıştır (Cohen, Manison&Morrison, 2007: 467). Böylelikle, her bir katılımcının cevaplarının bütünlüğü bozulmamış ve bir katılımcının sunduğu tüm görüşler bütün olarak aktarılabilmıştır. Ancak, bu yöntemin kullanılması elde edilen bilgi ve görüş havuzundaki verilerin daha sonra ortak fikirler, benzerlikler, farklılıklar, (cevaplara ilaveten verilen “diğer...”seçeneği ile katılımcıların açıklama ve eklemeler yapmasına imkân sağlanmıştır) gibi farklı boyutlarda analiz edilip irdelenmesini de beraberinde getirmiştir. Tüm bu katılımcı fikirlerine ek olarak

çevirmen sertifikasyonu uygulaması yapan ülkeler ve ülkemizdeki süreçle ilgili elde edilen bilgilerin de bu analize eklenmesiyle geniş bir bilgi kümesi oluşturulmuştur. Bu sebeple, Tartışma bölümünde, katılımcılardan elde edilen bilgiler ve veri analizi sonucu ulaşılan bilgiler görüşme formunda yer alan sorular temel alınarak yorumlanmıştır. Dolayısıyla, verilerin üç boyutta analiz edildiği söylenebilir:

Her bir katılımcının görüşme formunda beyan ettiği görüşlerin aktarılması, katılımcı görüşlerinin ve sertifikasyon uygulaması yapan ülkelerdeki faaliyetler ve ülkemizde yürütülen ulusal yeterlilik sistemi süreciyle ilgili bilgilerin harmanlanarak görüşme formundaki sorulara göre yorumlanması.

BÖLÜM VII

BULGULAR ve TARTIŞMA

7.1. Katılımcı Görüşlerinin Aktarılması:

Katılımcı 1 (K1):

Soru 1: K1 çeviri faaliyetleri göz önüne alındığında kendisini akademisyen olarak tanımlamıştır.

Soru 2: Çeviri sektöründe piyasaya girişin kontrollü olması gerektiğini belirtmiştir. Çevirinin kuvvetli bir alt yapı, ifade gücü, farkındalık düzeyi gerektiren yönüne vurgu yaparak her meslek dalında olması gerektiği gibi çeviri sektöründe de bir kontrol mekanizmasının olması gerektiğini söylemiştir. Konuyla ilgili gerekçelerini gerekli altyapı ve bilgi sahibi olmadan çeviri yapan kişiler tarafından üretilen yanlış çeviriler sebebiyle Türkçe'nin bozulması ve sağlıksız ürünler alınması ve genç nesillere bazı yanlış kullanımların çeviri yoluyla aktarılması, sağlıksız kullanımların, koşulların belirli bir zaman sonra normalleşmesi ve yaygınlaşması, iletişimi ve dili bozması ve mesleğin bu yanlışlıklar sebebiyle yozlaşması gibi durumlarla karşı karşıya kalınabileceği şeklinde sıralamıştır. Mevcut durumda piyasaya girişte resmi belge olarak üniversite diplomasının geçerliliğine değinmiş ancak farklı disiplinlerden gelen çeviri eğitimi almamış insanların çevirmen olarak çalışabileceğini eklemiştir. Bu fikrini gerekçelendirirken çeviri eğitimi almaksızın yaşamını çeviriye adayan, çeviri yapmayı seven ve buna istekli olan veya bu konuda zaman içerisinde deneyim sahibi olmuş kişilerin varlığını işaret etmiştir. Böyle kişilerin de niteliklerini belgeleyebilmesi adına bir sertifikasyon kurumunun önemini ifade etmiştir.

Soru 3: Katılımcı çevirmen sertifikasyonu sağlayan bir sertifikasyon kurumu olmasını gerekli bulduğunu ifade etmiştir.

Soru 5: Sertifikasyonu yapacak olan kurumda akademik kurum(lar), profesyonel dernek(ler)ve kamu kurumu(larının) işbirliği içinde çalışması gerektiğini belirtmiştir. Sertifikasyon kurumu, sektörden uzmanlar, devlet kurumlarından temsilciler ve akademisyenlerin işbirliği içinde çalıştığı bir kurum olmalıdır. Böylelikle, çeşitli alanlardan farklı uzmanlık alanlarına göre farklı uzmanların işbirliği içinde çalışması sağlanabilir.

Soru 6: Katılımcı sertifikasyon sürecinde bir sınav sisteminin oluşturulması aşamasında akademik kurumlar, MYK, meslek birlikleri/dernekleri, çevirmen istihdamının yoğun

olduğu devlet kurumları ve özel kurumlar ve Çeviri İşletmeleri Derneği üyesi olan çeviri işletmelerinden destek alınmasının uygun olacağını belirtmiştir. Ayrıca, etik olarak ve bilgi, beceri ve deneyim gibi faktörleri gözeterak sistemli bir biçimde çalıştığı kabul edilmiş çeviri bürolarından da ihtiyaç duyulursa destek alınabileceğini eklemiştir.

Soru 7: Katılımcı sertifikasyon işini yürütecek olan kurumda akademik kurumlar, MYK, meslek birlikleri/dernekleri, çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel kurumlar ve çeviri ajansları/firmaları/bürolarından temsilcilerinin bulunması gerektiğini belirtmiştir.

Soru 8: Katılımcı sertifikasyon sürecine tabi olacak olan adaylarda en az lisans düzeyinde diploma sahibi olmak ve/veya belirli bir süre çeviri alanında belgelendirilmiş deneyim sahibi olmak koşullarının aranması gerektiğini ifade etmiştir.

Soru 9: İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Arapça, Çince, Japonca, Rusça ve Korece dillerinin ilk etapta sertifikasyon kapsamına alınabileceği söylenmiştir.

Soru 10: Katılımcıya göre geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sınavında dil, çeviri, metin, konu edinci, teknolojik edinç, ekin edinci, çeviri hizmeti sağlama edinci, araştırma edinci ve stratejik edincin test edilmesi gereklidir ve fakat farklı alt alanlar için de farklı edinçler istenebilir.

Soru 11: Geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sınavı hem birebir sınav hem de uzaktan (çevrimiçi) sınav şeklinde yapılabilir.

Soru 12: Katılımcıya göre, geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sınavında aday online kaynaklar, bireysel çeviri bellekleri, sözlük ve referans kitaplarını yardımcı kaynaklar olarak kullanabilir. Ölçülmesi gereken adayın bu kaynakları ve dili etkin bir biçimde kullanıp kullanamadığıdır. Fakat, çevrimiçi kaynaklar ve çeviri belleklerinde kullanım kontrollü olmalı, sınırlandırılmalı. Çevrimiçi kaynakların nasıl kullanıldığı test edilebilir.

Soru 13: Elde edilen sertifikanın geçerliliğinin korunması için başarılı olan adaylardan sürekli gelişim faaliyetlerinde bulunmaları istenmelidir. Farklı faaliyetlerin puanlandırıldığı bir kredi sistemi uygulaması yapılabilir ve belgenin geçerliliği belirli bir süre olmalı, aday belgesinin geçerliliğini korumak isterse tekrar sınava girmelidir.

Soru 14: Geliştirilecek sertifikasyon sisteminin çeviri sektöründeki tüm paydaşlar tarafından kabul görmesi ve uygulanması için tüm paydaşların temsil edilmesi ve ülke koşullarına göre bir sistem oluşturulması önemlidir.

Katılımcı 2 (K2):

Soru 1: Katılımcı kendisini birlik/dernek yönetim kurulu üyesi olarak tanımlamıştır.

Soru 2: K2 kendisine yöneltilen “çeviri sektöründe piyasaya giriş serbest mi kontrollü mü olmalı sorusuna” ilişkin olarak, piyasada işi çeviri işini yaptıracak olan işverenin niteliğinin sorgulanmadığını, tercüme bürosu kurmak veya yayınevi açmak gibi girişimlerde bulunulmak istendiğinde herhangi bir yeterlilik kaygısı güdülmediğini veya nitelik sorgulaması yapılmadığını ifade etmiştir. Bu duruma karşın, işi yapacak olan çevirmende belirli bazı nitelik ve yeterliliklerin aranmasının sorgulanması gereken bir durum olduğunu belirtmiştir. Özellikle, aranacak bu önkoşulların oluşturulmasına ilişkin olarak bu ön koşulların hangi kriterler doğrultusunda saptanacağını sorgulamıştır. Terimlerin anlamlarının sabitlenmesinin oldukça zor olduğuna değinmiş ve alan çevirilerinde bütüncül bir yaklaşım geliştirilip, kavramlar üzerinde uzlaşmalar sağlanabileceğini ancak buna da “standart”denmemesi gerektiğini, zira standart kavramının piyasa veya alım-satımla ilgili olduğunu, kavramları Türkçeleştirme tartışmasının ise ideolojik- siyasi bir konu olduğunu ve konunun gerçek aktörleri tarafından yapılabileceğini belirtmiştir.

Soru 3: K2 çevirmen sertifikasyonu sağlayan bir sertifikasyon kurumunu gerekli bulmadığını belirtmiştir.

Soru 4: Çevirmen sertifikasyon kurumunu gerekli bulmayışını çeşitli sebeplerle gerekçelendirmiştir. Bu sebeplerden ilki standart kavramının çeviride sorunlu bir kavram olmasıdır. K3, standardın tek ölçüsünün bir işin yapımının asgari koşulları olduğunu ve sadece somut olarak ölçülebilir niteliği olan işlere standart atanabileceğini, kavramın doğası gereği nitelikle ilgili olmadığını söyler, ve çevirinin bir dil tartışması olduğunu ve ölçülebilir bir alan olmadığını, çeviride ancak çevirinin ne olmadığının asgari koşullarının belli olduğunu vurgular. Bir çevirinin nasıl olması gerektiği dil ve çeviri konusundaki yaklaşımın tartışmasına bağlıdır. Bir diğer sebep ise, çevirmenin sosyal sigortalarının ödenmesi, çeviride bir alt fiyat sınırı belirlenmesi, çevirmenlerin emeklerinin karşılığı olacak ücret ve sigorta gibi hususlarda piyasada yer alan boşluklardır. K3’e göre, çeviride standardizasyon arayan yasa koyucuların, bu konularda bir standart belirlenmemiş olmasına rağmen çeviride bir standart arıyor olmaları, mevcut durumda hak ettiği ücretlere alamayan çevirmenlerin standart belgesi için para dökmeleri ve şirketlerin de, kendilerinde bir nitelik koşulu olduğu

belgeliymişçesine, kurumsal ilişkilerde ortaya çıkabilecek sorunların sorumlusu olarak standart belgeli çevirmenleri gösterebilmeleri anlamına gelmektedir.

K2, sertifikasyon kurumunu gerekli bulmadığından, 5-14. sorulara cevap vermemeyi tercih etmiştir.

Katılımcı 3 (K3):

Soru 1: K3 kendisini akademisyen ve dernek üyesi/yöneticisi olarak tanımlamıştır.

Soru 2: K3 sektöre erişimin serbest olması gerektiğini ama iyi bir sertifikasyon sistemi getirilebilirse belirli niteliklerin daha sistemik ölçülebilir ve tanımlanabilir olacağını belirtmiştir. Mahkeme çevirmenliği örneğini vererek, mahkeme çevirmenliği yapmak için ek bilgiler ve yetkinlikler istenebileceği ve bunların ölçülebileceğini eklemiştir.

Soru 3: K3 çevirmen sertifikasyonunu gerekli bulmaktadır.

Soru 5: K3 sertifikasyon kurumunun akademik kurum(lar), profesyonel dernel(ler) ve kamu kurumunun(larının) iş birliği içinde çalıştığı bir kurum olması gerektiğini ifade etmiştir.

Soru 6: K3, sertifikasyon sürecinde bir sınav sisteminin oluşturulması aşamasında akademik kurumlar, MYK, meslek birlik/derneklerinden destek istenmesinin uygun ve gerekli olduğu görüşündedir.

Soru 7: K3'e göre, sertifikasyon kurumunda akademik kurumlar ve meslek birlik/derneklerinden temsilcilerin bulunması uygun olacaktır.

Soru 8: K3, sertifikasyon sürecine tabi olacak olan adaylarda aranacak ön koşulların alanlara göre düşünülmesinin uygun olacağı görüşündedir.

Soru 9: K3 ülkemizdeki ihtiyaçlar ve çeviri faaliyetleri doğrultusunda ilk etapta sertifikasyon uygulaması yapılabilecek olan dilleri İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça, Rusça ve Farsça olarak sıralamaktadır.

Soru 10: K3 sertifikasyon sisteminde ölçülmesi gereken edinçlerin test edilecek alana göre seçilmesi gerektiğini ifade ederken, mahkeme çevirmenliği ve teknik çevirinin aynı edinçlerin sınanmasını gerektirmeyebileceği örneğini kullanmıştır.

Soru 11: Sertifikasyon sınavını uygulama şekline ilişkin olarak K3 yine alanan göre düşünülmesi gerektiğini belirtmiştir.

Soru 12: Sertifikasyon sınavında adayın kullanabileceği yardımcı araçlar K3'e göre test edilecek alana göre değişebilir, bu sebeple, alana göre düşünülmalıdır.

Soru 13: Sertifikasyon sınavı sonucunda elde edilen derecenin geçerliliğinin korunması için kişilerden mesleki gelişim faaliyetlerinde bulunmaları istenmelidir.

Soru 14: Sertifikasyon sisteminin sektördeki tüm paydaşlar tarafından kabul görmesi ve uygulanması için her bir alanın yetkin temsilcilerinin seçilmesi, K3'e göre önemlidir. Ayrıca uluslararası kurumların (ISO, AB vb.) standartları da yol gösterici olmalıdır. Sistem ne kadar içine kapanık olursa o kadar tarafsızlığını kaybetmeye açık olur.

Katılımcı 4 (K4):

Soru 1: K4 kendisini kamu kurumu çalışanı olarak tanımlamıştır.

Soru 2: K4'e göre, çeviri sektöründe piyasaya giriş kontrollü olmalı ve piyasaya gireceklerin niteliklerini belirleyen bir mekanizma mutlaka bulunmalıdır. K4 bu fikrini gerekçelendirirken, sektörde kalite ve deneyimin ancak bu şekilde sağlanabileceğini belirtir. Ayrıca, bu şekilde sektöre duyulan güven artarken, meslek seçiminde de çevirmenliğin statüsü ve tercih edilirliliğinin teşvik edilmiş olacağı eklenmiştir.

Soru 3: K4 çevirmen sertifikasyonu sağlayan bir kurumun gerekli olduğu düşüncesindedir.

Soru 5: K4 sertifikasyonun akademik kurumlar ve kamu kurumları tarafından yapılabileceğini görüşündedir.

Soru 6: Sertifikasyon sürecinde bir sınav sisteminin oluşturulması aşamasında destek alınacak olan kuruluşlar, K4'e göre, akademik kurumlar, MYK, meslek birlik/dernekleri ve çeviri ajansları/firmaları/bürolarıdır.

Soru 7: Oluşturulacak olan sertifikasyon kurumunda bulunması gereken temsilciler akademik kurumlar, meslek birlik/dernekleri ve çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel kurumlardan seçilmelidir.

Soru 8: K4'e göre, sertifikasyon sürecine tabi olacak olan adaylarda aranması gereken iki ön koşul olmalıdır: belirli bir süre belgelendirilmiş deneyim sahibi olmak ve çeviribilim/yabancı dil eğitimi/dilbilim/İngiliz dili ve edebiyatı/Amerikan kültürü ve edebiyatı gibi dil puanı ile öğrenci alan herhangi bir alanda ön lisans/lisans/yüksek lisans/doktora düzeyinde diploma sahibi olmak.

Soru 9: Ülkemizdeki çeviri faaliyetleri ve ihtiyaçlar doğrultusunda, sertifikasyonda öncelik verilebilecek olan diller İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Arapça, Çince, Japonca, Rusça ve Farsçadır.

Soru 10: Sertifikasyon sınavında ölçülmesi gereken edinçler, dil edinci, çeviri bilgisi edinci, metin edinci, konu edinci, teknolojik edinç, ekin edinci, çeviri hizmeti sağlama edinci, araştırma edinci ve stratejik edinçtir. K4 ayrıca EN 15038 ve ISO 17100 gibi bu alandaki uluslararası standartlara ilişkin bilgi düzeyinin ölçülmesi gerektiğini de eklemiştir.

Soru 11: Geliştirecek sertifikasyon sınavında uygulama hem birebir sınav hemde uzaktan (bilgisayar üzerinden) sınav şeklinde yapılmalıdır. K4 sözlü sınavın da dâhil edilebileceğini eklemiştir.

Soru 12: Sınavda adayların online kaynaklar, sözlük ve her türlü referans kitabını yardımcı kaynak olarak kullanabilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Soru 13: Sertifikasyon süreci sonunda başarılı olan bir adayın elde ettiği sertifikanın geçerliliğini koruması için adaydan mesleki gelişim faaliyetlerinde bulunup bu faaliyetleri belgelendirmesi istenmelidir.

Soru 14: Geliştirilecek sertifikasyon sisteminin tüm paydaşlar tarafından kabul edilip uygulanması için tüm paydaşların sürece dâhil edilerek sertifikasyon sistemi uygulamalarının teşvik edilmesi, kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektörde istihdam için sertifikasyon şartı getirilmesi, çeviri mesleğine ilişkin meslek odası çıkarılması ve gerekli kanun metnine ilgili ifadenin dercedilmesi gibi çalışmalar yapılabilir.

Katılımcı 5 (K5):

Soru 1: K5 kendisini kamu kurumu çalışanı olarak tanımlamıştır.

Soru 2: K5 çeviri sektöründe bir kontrol mekanizmasının gerekli olduğunu söylemiş ve her mesleğin o mesleği icra edebilme yeterliliğine sahip bireyler tarafından icra edilebilmesinin sağlanması gerektiğini, dolayısıyla da istihdam piyasasına girişte belirli bir mesleki yeterlilik şartı getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca, ülkemizde giriş koşullarının düzenlendiği belirli meslek alanları (hukuk, muhasebe, tıp gibi) bulunsa da çeviri sektörüne girişi düzenleyen bir mevzuatın henüz oluşturulmamış olduğuna değinmiştir ve MYK'nın kurulmasındaki temel amacın bunu sağlayacak bir ulusal yeterlilik sistemi kurmak olduğunu eklemiştir.

Soru 3: K5 çevirmen sertifikasyonu sağlayan bir kurumun olması gerektiği görüşündedir.

Soru 5: Ülkemizde kurulacak olan sertifikasyon kurumu ile ilgili olarak K5 MYK'nın sertifikasyon kurumuna ilişkin mevzuatına değinmiş ve ilgili mevzuatın ülkemizde 5544

sayılı MYK Kanunu ile sertifikasyon sistemi akreditasyon sistemine dayalı olarak düzenlendiğini, buna göre, sertifikasyon yapacak kuruluşların belirli bir tüzel kişiliğe sahip olmaları ve belirli bir tüzel kişiliğin parçası olmaları gerektiğini ifade etmiştir. İlgili kanundaki bir diğer mevzuata da değinen K5, MYK tarafından yayımlanan ulusal yeterliliklere uygun olarak Türk Akreditasyon Kurumundan 17024 personel belgelendirme standardına göre akredite olan ve MYK'dan yetki alan kuruluşların yetkilendirilmiş sınav ve belgelendirme kuruluşu olarak faaliyet gösterebileceğini eklemiştir.

Soru 6: Sertifikasyon sınav sisteminin oluşturulması aşamasında hangi paydaşlardan destek alınması gerektiği ile ilgili olarak akademik kurumlar, meslek birlikleri/dernekleri, çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel kurumlar ve çeviri ajansları/firmaları, büroları gibi sektörde temsil yeteneğine sahip kuruluşlardan yardım alınması gerektiğini belirten K5, sınav sisteminin MYK tarafından geliştirilen ulusal yeterlilik dökümanları kapsamında tanımlandığını ve destek istenecek kurumların MYK tarafından yetkilendirilmesi gerektiğini söylemiştir.

Soru 7: Ülkemizde kurulacak olan sertifikasyon kurumunda yer alması gereken temsilcilerle ilgili olarak K5, MYK'nın sertifikasyon kurumuna ilişkin mevzuatına değinmiş ve ilgili mevzuatın ülkemizde 5544 sayılı MYK Kanunu ile sertifikasyon sistemi akreditasyon sistemine dayalı olarak düzenlendiğini, buna göre, sertifikasyon yapacak kuruluşların belirli bir tüzel kişiliğe sahip olmaları ve belirli bir tüzel kişiliğin parçası olmaları gerektiğini ifade etmiştir. İlgili kanundaki bir diğer mevzuata da değinen K5, MYK tarafından yayımlanan ulusal yeterliliklere uygun olarak Türk Akreditasyon Kurumu'ndan 17024 personel belgelendirme standardına göre akredite olan ve MYK'dan yetki alan kuruluşların yetkilendirilmiş sınav ve belgelendirme kuruluşu olarak faaliyet gösterebileceğini eklemiştir.

Soru 8: K5'e göre, çeviri hizmetlerinin kapsamı ve çeşitliliği göz önüne alındığında, sertifikasyon sürecine tabi olacak adaylarda herhangi bir ön şartın aranmaması gerekmektedir, ön şart bazı dillerde sertifikasyon sürecini zorlaştırabilecektir.

Soru 9: Sertifikasyonda ilk etapta uygulama kapsamına girmesi gereken diller İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca, Arapça, Rusça ve Farsçadır.

Soru 10: Test edilmesi gereken edinçlerle ilgili olarak, K5 sertifikasyon sisteminde hangi bilgi ve becerilerin test edileceğinin ulusal yeterliliklerde belirlendiğini, ulusal

yeterlilikler kapsamında mesleğe özgü teknik görevleri gerçekleştirebilme bilgi ve becerisi yanında, çevirmenin iş sağlığı ve güvenliği, iş organizasyonu, kalite faaliyetleri ve mesleki gelişime ilişkin farkındalık düzeylerinin de ölçülmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Soru 11: Sınav uygulamasının nasıl olması gerektiği, K5'e göre, ölçme ve değerlendirme uzmanlarınca belirlenmelidir.

Soru 12: Sınavda adayların hangi yardımcı kaynakları kullanabileceği K5'e göre, ölçme ve değerlendirme uzmanlarınca belirlenmelidir.

Soru 13: Sertifikanın geçerliliği ile ilgili olarak K5 sertifikasının belirli bir süre geçerli olmasının sağlanması gerektiğini ve MYK tarafından mesleki yeterlilik belgelerinin geçerlilik sürelerinin 5 yıl olmasının öngörüldüğünü belirtmiştir. Bu 5 yıllık geçerlilik süresi kapsamında da belge sahiplerinin mesleği icra ettiğine dair belge sunmak veya tekrar beceri sınavlarına girmek gibi çeşitli uygulamalarla gözetime tabi tutulacağını eklemiştir.

Soru 14: K5 sertifikasyon sisteminin kabul görmesi için sektördeki sivil toplum kuruluşlarının sistemi sahiplenmesi ve üyelerini yönlendirmesi gerektiğini, kişi ve kuruluşların mesleki yeterlilik belgesine sahip çevirmenlerden hizmet almasına yönelik tanıtım ve yönlendirme yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Katılımcı 6 (K6):

Soru 1: Katılımcı kendisini serbest çevirmen ve akademisyen olarak tanımlamıştır.

Soru 2: K6'ya göre, sektörde bir denetim olmalıdır, ancak bu denetimde hangi ölçütlerin getirilmesi gerektiği, hangi standartların uygulanması gerektiği ve hangi koşullarda geçerlilik olması gerektiği ülkemizin çoklu gerçeklerine göre çok iyi düşünülmelidir.

Soru 3: K6 çevirmen sertifikasyonu haksız bir rekabeti beraberinde getirecekse, sertifikasyon kurumunun olmaması gerektiğini söylemiş, hakkaniyetle işleyen bir sertifikasyon sisteminin ve kurumunun olması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

Soru 5: K6'ya göre sertifikasyon kurumu her türlü paydaşı temsil eden bir kuruluş olmalıdır.

Soru 6: K6 sertifikasyon sürecinde bir sınav sisteminin oluşturulması aşamasında her paydaşın sesinin duyurabilmesi için hem akademik kurumlar, MYK, meslek birlik/dernekleri, çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel

kurumlar, çeviri ajansları/firmaları/büroları hem de meslekten kazanç sağlayan her paydaştan destek alınmasının gerekli olduğunu belirtmiştir.

Soru 7: K6 oluşturulacak sertifikasyon kurumunda akademik kurumlar, MYK, meslek birlik/dernekleri, çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel kurumlar, çeviri ajansları/firmaları/büroları ve tüm paydaşların temsil edilmesi gerektiğini söylemiştir.

Soru 8: Sertifikasyon sürecine tabi olacak adaylarda aranacak ön koşullarla alakalı olarak K6 ön koşulların çok iyi tartılıp belirlenmesi gerektiğini, çok geniş ve kapsayıcı olması gerektiğini ifade etmiştir.

Soru 9: K6 sertifikasyon sistemi sağlıklı bir biçimde oluşturulduktan sonra bir dil önceliği aranmasının gerekli olmadığı fikrindedir.

Soru 10: Test edilecek edinçler çerçevesinde, dil, çeviri, metin, konu edinci, teknolojik edinç, ekin edinci, çeviri hizmeti sağlama edinci, araştırma edinci ve stratejik edincin ve bunlara pek çok farklı edincin eklenmesi gerektiğini çünkü her bir çeviri alt grubunda ön plana çıkan en önemli edinçlerin sıralanması gerektiğini söylemiştir.

Soru 11: Sınav uygulaması farklı çeviri alanları nasıl bir uygulama gerektiriyorsa o şekilde olmalıdır.

Soru 12: Kaynak kullanımı farklı çeviri alanları için farklılaşacaktır, alana göre karar verilmelidir.

Soru 13: K6 sertifika geçerliliğinin sağlanması için bireylerin mesleki gelişimlerini sağlayacak bir sistemin olması gerektiğini belirtmiştir.

Soru 14: K6'ya göre sistemin sektördeki tüm paydaşlar tarafından kabul görmesi ve uygulanması sistemin ne kadar iyi kurulduğuna ve alt uygulayıcıları tarafından ne denli adil ve iyi uygulandığına bağlıdır. Sistem oluşturulduktan ve uygulamaya başladıktan sonra gerek kamu sektörü gerek özel sektör, sistemin çevirmenlerin işleyişine bir kalite farkı getirdiğine, sistemin adil ve saygın olduğuna ve eşit fırsatlar tanıdığına ikna olursa, sistem uygulanır ve işveren bir süre sonra bu durumu görüp sınavı geçmiş olan adayları tercih eder.

Katılımcı 7 (K7):

Soru 1: Katılımcı kendisini dernek üyesi/yöneticisi (2 farklı dernekte yer almakta), çeviri işletmesi çevirmeni, çeviri projelerinde takım başkanı ve proje yöneticisi gibi çeşitli sıfatlarla tanımlamıştır.

Soru 2: Sektöre girişte bir kontrol mekanizması olmasının gerekli olup olmadığı konusunda, çeviri işletmesi açmak ve çeviri yapmak arasında bir ayırım yaparak, ticaret kanununa göre her türlü tüzel kişinin çeviri işletmesi açabileceğini ancak çeviri yapacak kişilerin çevirmen olarak tanımlanmış ve sertifikalandırılmış kişiler olmaları gerektiğini belirtmiştir.

Soru 3: K7 çevirmen sertifikasyonu sağlayan bir sertifikasyon kurumu olması gerektiğini düşünmektedir.

Soru 5: Sertifikasyon kurumu, K7'ye göre, kimlerin hangi alanda çeviri yapabileceğini belirleyen otorite kurum olarak tanımlanabilir ve bu kurum devletin veya piyasanın doğrudan müdahalesinin olmadığı akademik kurumlar, kamu kurumları piyasada aktör olan çeviri işletmelerinin ortaklaşa kurdukları bağımsız bir kurum olmalıdır.

Soru 6: K7 Sertifikasyon sürecinde bir sınav sisteminin oluşturulmasında destek alınması gereken kurumları çeviri sektöründe yer alan paydaşların tamamı olarak ifade etmiştir. Ancak K7 çeviri ürününü kullanan müşterilerin/sektörden hizmet alanların bir paydaş olarak mutlaka destek alınması gereken bir grup olduğunun altını çizmiştir.

Soru 7: K7 sertifikasyon işini yürütecek olan kurumda akademik kurumlar, meslek birlikleri/dernekleri, çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel kurumlar, çeviri ajansları, firmaları, büroları, işletmeleri ve müşterilerinden temsilcilerin bulunması gerektiği yönünde fikir beyan etmiştir.

Soru 8: Sertifikasyon sürecine tabi olacak olan adaylarda herhangi bir alanda önlisans sahibi olmak ön koşulunun konulmasının gerekli ve yeterli olacağı ifade edilmiştir.

Soru 9: Ülkemizdeki çeviri faaliyetleri ve ihtiyaçlar doğrultusunda ilk etapta sertifikasyon kapsamına girmesi gereken diller İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca, Arapça, Çince, Rusça ve Bulgarca olarak ifade edilmiştir. K7 öncelikli olarak kapsama alınacak dillerin, ülkemizde mütercim tercümanlık eğitimi verilen diller, ölçütüne göre seçilebileceğini söylemiş, ayrıca, ülkemizde Macarca, Çekçe, Romence ve Yunanca gibi dillerde çeviriye oldukça fazla ihtiyaç duyulduğunu, dolayısıyla, bu dillerde de sertifikasyona ihtiyaç olduğunu eklemiştir.

Soru 10: K7 sertifikasyon sınavında ölçülmesi gereken edinçlerle ilgili olarak sınavın farklı alanlarında farklı edinçlerin ölçülmesi gerektireceği fakat adayın hem belirli bir sürede belirli bir üretimi yapabiliyor olmasının hem de çeviri yeteneğinin sertifikasyon sınavında temel ölçütler olarak düşünülebileceğini söylemiştir. Yazılı çeviri özelinde, dil edinci, çeviri bilgisi edinci, metin edinci ve konu edincinin ölçülmesinin gerekli olacağını belirtmiştir.

Soru 11: Sertifikasyon sınavının hem birebir sınav hem de online olarak yapılabileceği belirtilmiştir.

Soru 12: Sertifikasyon sınavında adayların online kaynaklar, sözlük ve referans kitaplarını yardımcı kaynak olarak kullanabileceği belirtilmiştir.

Soru 13: K7 sertifika geçerliliğinin korunması için sertifika sahibi adaylardan mesleki gelişim faaliyetlerine katılıp, bu faaliyetleri belgelemelerinin istenmesine gerek olmadığı yönünde görüş bildirmiş, ancak sertifika geçerliliği için belirli bir süre konulabileceğini ve bu süre sonunda kişilerin bir yenileme sınavına tabi tutulabileceklerini dile getirmiştir.

Soru 14: K7'ye göre sertifikasyon sisteminin sektördeki tüm paydaşlar tarafından kabul görmesi ve uygulanması için kamunun katılımı sağlanmalı, sertifikasyon kurumu yasa ile tanınmalı ve ilgili mevzuat yoluyla yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Öte yandan, bireylerin sistemi içselleştirmeleri sistemin paydaşların tümüyle oluşturulmuş olması ve herkesin ortak fikirlerinin asgari müşterekte temsil ediliyor olmasından geçmektedir.

Katılımcı 8 (K8):

Soru 1: Katılımcı çeviri faaliyetleri doğrultusunda kendisini akademisyen ve serbest çevirmen olarak tanımlamıştır.

Soru 2: Katılımcı çeviri sektöründe piyasaya girişte bir kontrol olması gerektiğini, özellikle üç yaygın dil olan İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinde, bir kontrol mekanizmasının olmasını gerektiğini belirtmiş ve her ne kadar gerekli olsa daha az yaygın olan dillerde bu kontrolün biraz daha zor sağlanabileceğini eklemiştir. Sektördeki en büyük problemin kalite olduğuna değinen K8, çevirinin özellikle üretimin bir parçası olan sanayinin bir ihtiyacı olduğunu söylemiştir. Kaliteyi etkileyen farklı faktörler olduğunu belirten katılımcı, serbest piyasayı düzenleyen yasal düzenlemelerdeki eksikliklerin, sertifikasyon sisteminin olmayışının ve konu ile ilgili

farkındalık eksikliğinin kalite eksikliğine yol açan temel sebepler arasında olduğunu belirtmiştir.

Soru 3: K8 evirmen sertifikasyon kurumunu olması gerektiğini söylemiştir.

Soru 5: K8'e göre, sertifikasyon bağımsız bir denetleme kuruluşu tarafından yapılmalıdır. Sertifikasyonun akademik kurumu/kurumlarca yapılabileceği gibi gerekli yasal düzenlemeler oluşturulup herkes tarafından kabul edilecek olan bir oda veya federasyon kurulabilirse, böyle bir oluşum da bu işi yürütebilir. Bu bağımsız denetleme kuruluşunda akademisyenlerin mutlaka yer alması gerektiği dile getirilmiştir.

Soru 6: Katılımcı sertifikasyon sürecinde bir sınav sisteminin oluşturulması aşamasında akademik kurumlar, MYK, meslek birlik/dernekleri, çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel kurumlar ve eviri işletmelerinden yardım alınmasının uygun olduğu grşindedir.

Soru 7: Sertifikasyon işini yürütecek olan kurumda bulunması gereken temsilciler, K8'e göre, akademik kurumlar, meslek birlik/dernekleri, çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel kurumlar ve eviri işletmeleridir.

Soru 8: Sertifikasyon sürecine tabi olan adaylarda belirli ön koşul/lar aranmalıdır ancak bu önkoşul/lar dillere göre değişiklik gösterebilir. Çeviribilim/Yabancı Dil Eğitimi/Dilbilim/İngiliz Dili ve Edebiyatı/ Amerikan Kültürü ve Edebiyatı gibi dil puanı ile ğrenci alan herhangi bir alanda ön lisans/lisans/yüksek lisans/ doktora düzeyinde diploma sahibi olmak bir ön koşul olabileceği gibi özellikle eviri eğitimi verilmeyen diller için ve daha az yaygın olan bazı diller için belirli bir süre eviri alanında belgelendirilmiş deneyim sahibi olmak ön koşulu aranmalıdır. Öte yandan, belirli bir akreditasyon sürecinden geçmiş olan eviribilim bölümlerinden mezun olan öğrencilere direkt sertifika vermek de mümkün olabilir.

Soru 9: Sertifikasyon prensip olarak bütün dillerde verilmeli ancak hangi dillerin bu kapsama alınması gerektiğine ihtiyaç analizleri doğrultusuna karar verilebilir. Öncelikli olarak en çok ihtiyaç duyulan diller olan İngilizce, Almanca ve Fransızca, bu kapsamda olmalı ancak Fince, Felemenkçe ve Ermenice gibi daha az yaygın olan dillerde de sertifika verilebilmelidir.

Soru 10: Sertifikasyon sınavında dil edinci, eviri bilgisi edinci, metin edinci, konu edinci, teknolojik edinç, ekin edinci, eviri hizmeti sağlama edinci, araştırma edinci ve stratejik edinç test edilmelidir. Katılımcı bunlara ek olarak “eviri projesi

oluşturulabilme ve yönetebilme”, “çeviri metni düzeltebilme becerisi (kendisi tarafından veya bir başkası tarafından oluşturulan bir çeviri metin)”, “yerelleştirme becerisi”, “iletişim becerisi” ve “terminoloji yönetim bilgisi”nin önemini vurgulamış ve bunların da test edilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.

Soru 11: K8 sertifikasyon sınavının sürece yayılarak 10. soruda ifade edilen tüm edinçleri sağlıklı bir biçimde ölçebilen bir uygulamayla yapılmasının önemli olduğunu belirtmiş sınavın hem birebir hem de uzaktan uygulama şeklinde yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Soru 12: Yapılacak olan bir sertifikasyon sınavında adayların gerçek hayatta kullandıkları kaynaklardan yardım alabiliyor olmaları gerektiği ifade edilmiştir. Bu sebeple, gerekli denetimler sağlanarak, online kaynaklar, bireysel çeviri bellekleri, sözlükler ve referans kitaplarının yardımcı kaynak olarak kullanılmasına izin verilmelidir.

Soru 13: Sertifika geçerliliğine ilişkin olarak K8, belirli aralıklarla sertifikanın yenilenmesi/kontrol edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Yenileme sınavları ölçülen beceriler bakımından ilk sınavdan farklı olabilir denmiştir.

Soru 14: K8, geliştirilecek sertifikasyon sisteminin tüm paydaşlar tarafından kabul görüp uygulanması için paydaşların hepsinin/çoğunun rızasının alınmasının önemli olduğunu dile getirmiş ve çeviri kalitesinin önemi konusunda farkındalık çalışmaları yapılması ve duyarlılığın artırılması için çalışmalar yürütülmesi gerektiğini söylemiştir.

Katılımcı 9 (K9):

Soru 1: Katılımcı kendisini serbest çevirmen, akademisyen, dernek üyesi/yöneticisi ve çeviri editörü sıfatlarıyla tanımlamıştır.

Soru 2: K9 çeviri sektöründe piyasaya girişte işin türüne bağlı olarak bir kontrol mekanizması oluşturulması gerektiği görüşündedir. Resmi belge niteliğindeki işlerde bağlayıcı sertifikasyon uygun olur. Onun dışında karar işverene bırakılmalıdır. Sertifikasyon yeterliliklerin tanınırlığına hizmet etmelidir. Gerek işveren gerekse kişiler için becerilerin ve niteliklerin şeffaflaştırılması ve tanımlanması gereklidir.

Soru 3: K9 çevirmen sertifikasyonu sağlayan bir sertifikasyon kurumu olmasını gerekli bulmaktadır.

Soru 5: K9 sertifikasyonun akademik kurum(lar), profesyonel dernek/birlik(ler) ve kamu kurumlarının işbirliği içinde çalıştığı bir kurum tarafından yapılması gerektiğini ifade ederken işverenlerin de bu sistemin içine dâhil edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Soru 6: Sertifikasyon sürecinde bir sınav sisteminin oluşturulması aşamasında akademik kurumlar, MYK, meslek birlik/dernekleri ve çevirmen istihdamının yoğun olduğu kamu kurumları ve özel kurumlardan destek istenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Soru 7: K9'a göre, sertifikasyon kurumunda akademik kurumlar ve çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel kurumlardan temsilcilerin bulunması gerekmektedir.

Soru 8: Katılımcı sertifikasyon sürecine tabi olacak olan adaylarda herhangi bir ön koşul aranmasının gerekli olmadığını belirtmiştir.

Soru 9: Katılımcı sertifikasyonda dil önceliği düşünmeye gerek olmadığını, mesleki yeterliliklerin dillerden bağımsız yazılması gerektiğini, yeterli sınav altyapısı oluşan tüm dillerde sertifikasyonun eşzamanlı olarak başlayabileceğini ifade etmiştir.

Soru 10: Katılımcı, sertifikasyon sınavında ölçülecek edinçler için dil edinci, çeviri bilgisi edinci, metin edinci, konu edinci, ekin edinci, araştırma edinci, teknolojik edinç, stratejik edinç ve çeviri hizmeti sağlama edinci seçeneklerini seçmiş ancak ölçülecek edinçlerin alt alanlara göre değişebileceğini de vurgulamıştır.

Soru 11: Geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sınavının hem birebir sınav hem de uzaktan sınav şeklinde uygulanması gerektiğini söylemiş ve uygulamalı, canlandırılmalı ve sözlü/mülakat sınav(ı) ve dosya sunumu uygulamalarının da yapılması gerektiğini eklemiştir. Katılımcı, sınavın ayrıntılı bir biçimde yapılması görüşündedir.

Soru 12: Sertifikasyon sınavında adayların kullanabileceği yardımcı kaynaklara ilişkin K9, online kaynaklar, bireysel çeviri bellekleri ve sözlüklerin müsaade edilen kaynaklar olması gerektiğini söylemiş, ancak online kaynaklar ve bireysel çeviri belleklerinin kullanımına da ancak kapsamlı bir sınav sistemi oluşturulabilirse izin verilmesi gerektiğini eklemiştir.

Soru 13: Sertifikasyon sistemi kapsamında elde edilen sertifikanın geçerliliğinin korunması için kişinin çevirmenlik faaliyetlerinin izlenmesi, alınan sertifikanın belirlenen bir süre için (3-5 yıl) geçerliliği olması gerektiğini söylemiştir. Ancak sertifikanın geçerliliğinin uzatılması için belli aralıklarda özel olarak tasarlanmış daha sınırlı güncelle sınavları yapılması gerektiğini de eklemiştir.

Soru 14: Sertifikasyon sisteminin çeviri sektöründeki tüm paydaşlarca kabul görmesi ve uygulanması hususunda katılımcı Avrupa Birliği uygulamalarına bağlı işleyen MYK ve Akreditasyon Kurumu tarafından bu konuyla ilgili yeterli bir altyapı sunulduğunu söylemiştir. Meslek örgütlerinin de bu uygulamanın takipçisi olması gerektiğini vurgulamış ve olası suistimallerin kamuoyuna yansıtılması gerektiğini ifade etmiştir.

Katılımcı 10 (K10):

Soru 1: Katılımcı kendisini çeviri büroları için konu ve alan ayrımı yapmaksızın yazılı metin çevirisi, yayınevleri için kitap çevirisi yapan bir serbest çevirmen, akademisyen ve dernek üyesi/yöneticisi olarak tanımlamıştır.

Soru 2: Çeviri piyasasına giriş serbest mi kontrollü mü olmalı sorusuna ilişkin olarak K10, piyasaya girişin serbest ya da kontrollü olması gibi buyurucu ve normatif bir beyanda bulunamayacağını çünkü serbest piyasa gerçekliğinin kendi iç dinamiklerine göre işlediğini söylemiştir. Piyasaya girişte bir resmi belge aranmasının çevirmenin yeterliliği konusunda bir fikir verebileceğini ancak bu belgenin güvenilirliğinin de geçerli sayıldığı erek kültürde tartışmalı hale gelebiliyorsa sadece bir kâğıt parçası olmanın ötesine geçeyeceğini eklemiştir. Nitelikleri belirleyen aslında son ürünün tüketicisi olduğu, dolayısıyla çeviri tüketicisinin farkındalığının ve talebinin belgeli ya da belgesiz çevirmen niteliğini sorgulayan bir piyasa oluşturulacağı ifade edilmiştir.

Soru 3: K10 bir sertifikasyon kurumunu gerekli bulduğunu söylerken bu fikrinin gerekçelerini sertifikasyon sürecinin güvenilir olması ve alanda çalışanların niteliklerini belirlemesi durumunda nitelikli çevirmenlerin hak ettikleri ücret ve mesleki saygınlığı kazanmalarını sağlayacağını ve haksız rekabetin önüne geçilmesine hizmet edebileceğini düşünmesi olarak açıklamıştır. Öte yandan, K10 ölçme, değerlendirme ve belgelendirme işlemlerinin sadece bir kurumun tekelinde bulunmasını doğru bulmadığını dile getirmiş, aynı sonuçları verecek ve uygulayıcıya göre değişmeyecek bir ölçme ve değerlendirme sisteminin kullanılması durumunda, bu sertifikasyon sürecinin farklı kurumlarca yapılabileceğini söylemiştir.

Soru 5: Sertifikasyonu akademik kurum(lar), meslek/dernek/birliği(leri), kamu kurumları veya bu kurumların işbirliği içinde çalışarak yapmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Standartlaşmış bir ölçme değerlendirme ile çeviribilim bölümlerinin diploma vermeden önce mezuniyet yeterlilik sınavı yapabileceği de eklenmiştir.

Soru 6: Sertifikasyon sürecinde bir sınav sisteminin oluşturulması aşamasında akademik kurumlar, MYK, meslek dernek/birlikleri, çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel kurumlar ve çeviri ajansları/firmaları/bürolarından destek istenmesinin uygun olacağı belirtilmiştir.

Soru 7: Sertifikasyon kurumunda, akademik kurumlar, MYK, meslek dernek/birlikleri, çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel kurumlar ve çeviri ajansları/firmaları/bürolarının temsilcilerinin yer alması gerektiği söylenmiştir.

Soru 8: K 10 sertifika sahibi olmak isteyen adaylarda en az lisans mezunu olmak ve yabancı dil yeterliliğini belgelemiş olmak ön koşullarının aranması gerektiği kanaatindedir.

Soru 9: Ülkemizdeki çeviri faaliyetleri ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurulduğunda sertifikasyonda ilk etap yer alması gereken dillerle ilgili soru için K10 dilsel bir ayrımın mantıklı olmadığını, tutarlı bir ölçme ve değerlendirme sistemi kullanılırsa, sertifikasyonun her dil çiftinde yapılabileceğini düşündüğünü belirtmektedir.

Soru 10: Test edilmesi gereken edinçlerle ilgili olarak, edinçlerden birine veya bazalarına öncelik ve ayrıcalık vermek konusunda iyi düşünülmesi gerektiğine, yazılı çeviri söz konusu olduğunda tüm edinçler son ürüne yansyacağından, son ürünün bütün edinçleri gözlemlemeye veya değerlendirmeye olanak sağlayacağına, bu sebeple, tüm edinçlerin (dil edinci, çeviri bilgisi edinci, metin edinci, konu edinci, teknolojik edinç, ekin edinci, çeviri hizmeti sağlama edinci, araştırma edinci, stratejik edinç) ölçülmesi gerektiğine değinmiştir. Ölçmede bu edinçleri ayrıştırmak, adayın eksik edinçlerini tamamlamasına ve sınava yeniden girmesine geri bildirim sağlayacaktır katılımcıya göre, ancak nihai kararda belirleyici etkiyi herhangi birine ayrıcalık tanıyarak vermenin zor olacağını söyleyen katılımcı, metin edincinin ölçülmesinin önemli olduğunu vurgulamıştır.

Soru 11: K10 Sertifikasyon sınavı uygulamasının hem birebir sınav hem de uzaktan sınav şeklinde yapılmasının uygun olduğu görüşündedir.

Soru 12: Sertifikasyon sınavında adayın faydalanabileceği yardımcı kaynakların ölçülmek istenen edinç(ler)e ve sınavın türüne göre değişiklik göstereceği ifade edilmiştir.

Soru 13: Sertifika geçerliliğinin korunmasına ilişkin olarak yöneltilen soruyla ilgili olarak K10, mesleki gelişim faaliyetlerinde yer alıp bu faaliyetlerin belgelendirilmesine

yönelik bir uygulamanın şart olmadığını ancak sertifikasyon dereceleri söz konusu olduğu takdirde bu tarz bir koşulun uygun olabileceğini belirtmiştir.

Soru 14: Sertifikasyon sisteminin tüm paydaşlarca kabul edilip uygulanması için tüm paydaşların bu sistemin gerçek ihtiyaçları konusunda ikna olması ve fikir birliği içinde bulunması gerektiği dile getirilmiştir.

Katılımcı 11 (K11):

Soru 1: K11 kendisini serbest çevirmen, akademisyen ve dernek üyesi/yöneticisi olarak tanımlamıştır.

Soru 2: K11 çeviri sektöründe nitelikleri belirleyen bir mekanizma olması gerektiğini düşünmektedir.

Soru 3: Katılımcı çevirmen sertifikasyon kurumu olmasını gerekli bulmaktadır.

Soru 5: K11 setifikasyon kurumunun akademik kurum(lar), dernek/birlik(ler), kamu kurumları veya tüm bu kurumların işbirliği içinde çalıştığı bir kurum tarafından yapılabileceği görüşündedir.

Soru 6: Bir sınav sistemi oluşturulması aşamasında destek istenmesi gereken kurumlar akademik kurumlar, MYK, meslek dernek/birlikleri, çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel kurumlar ve çeviri ajansları/firmaları/büroları olarak belirtilmiştir.

Soru 7: Sertifikasyon kurumunda yer alması gereken temsilcilerle ilgili olarak akademik kurumlar, MYK, meslek dernek/birlikleri, çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel kurumlar ve çeviri ajansları/firmaları/bürolarından temsilcilerin bulunması gerektiği belirtilmiştir.

Soru 8: K11'e göre sertifika sahibi olmak isteyen adaylarda en az lisans mezunu olmak ve/veya belirli bir süre çeviri alanında belgelendirilmiş deneyim sahibi olmak koşulları aranmalıdır.

Soru 9: K11 tutarlı bir ölçme ve değerlendirme sisteminde kullanılabildiği takdirde dil önceliği aranmasının gerekli olmadığını düşünmektedir.

Soru 10: K11 geliştirilecek bir sertifikasyon sınavında dil edinci, çeviri bilgisi edinci, metin edinci, konu edinci, teknolojik edinç ve araştırma edincinin ölçülmesi gerektiğini belirtirken ve tek soruda katman katman üç ana başlık (bilgi, beceri, kazanım/tutum veya davranış) altında hepsinin değerlendirilmesi gerektiğini eklemiştir. K11, bu edinçlerin bir bölümünün birbiriyle örtüştüğünü ancak yine de sınavda sorulacak

sorulara çoklu değerlendirmeye fırsat verecek katmanlar olursa, bu edinçlerin, değerlendirme ölçütlerine hepsi ayrı ayrı üç temel başlık altında puan olarak yansıtılabileceğini söylemektedir. Puanlamanın başlıklara göre yüzdelerinin yeterlilik sertifikası metninde ölçme-değerlendirme (sınav) maddesi altında açıkça belirtilebileceğini ve aynı havuza giren maddelerin o yüzdenin içinde puanlanıp toplanabileceğini ifade eden K11, ekin edinci, çeviri hizmeti sağlama edinci, stratejik edinç ve araştırma edinci gibi edinçlerin sınava giren kişiye küçük sorular şeklinde sorulup kazanım başlığı altında puanlandırılarak adayın çeviri sürecini değerlendirmesinin istenebileceğini ve yanıtlara göre puanlama yapılabileceğini söylemiştir.

Soru 11: K11 göre, sertifikasyon sınavı hem birebir sınav hem de uzaktan (bilgisayar üzerinden) uygulanmalıdır.

Soru 12: K11, adayın yardım alabileceği kaynakların, sınavın türüne ve yapılmasına göre değişiklik gösterebileceğini ifade etmiştir.

Soru 13: Sertifika geçerliliğinin korunması için kişilerden mesleki gelişim faaliyetleri istenip istenmemesi hususunda böyle bir uygulamanın yapılmasının gerekli olmadığını söylemiştir.

Soru 14: Oluşturulacak bir sertifikasyon sisteminin uygulanması ve sektörde aranır olması için sonuçların güvenilir olması gerektiği ifade edilmiştir.

7.2 Tartışma: Türkiye’de geliştirilecek sertifikasyon sistemine ilişkin farklı alt başlıklar çerçevesinde katılımcı görüşlerini almak üzere hazırlanan görüşme soruları aracılığıyla ulaşılan bilgilerin aktarılması araştırmanın bulgular bölümünü oluşturmuştu. Bu bölümde, araştırmada ulaşılan bu bulgular çevirmen sertifikasyonu uygulaması yapan ülkelere ilişkin olarak veri taraması sonucunda elde edilen bilgilerle karşılaştırılarak yorumlanacaktır. Bu amaçla, görüşme formunda yer alan sorulara sırasıyla değinilecektir.

İlk olarak, çeviri sektöründe piyasaya gireceklerin niteliklerini belirleyen herhangi bir denetleme veya kontrol mekanizması olmasının gerekli olup olmadığına ilişkin soru için 7 katılımcı bir denetleme mekanizmasının olması gerektiği yönünde fikir belirtmiştir. Katılımcılar çeşitli gerekçelendirmeler yapmışlardır. Bir denetim mekanizması veya

belirli bir mesleki yeterlilik şartı sektörde kaliteyi de beraberinde getirecek bu da sektöre duyulan güveni artıracak ve mesleğin statüsü ve tercih edilebilirliğini teşvik edecektir. Katılımcılardan biri mevcut durumda kalite eksikliğinin sektörde büyük bir problem teşkil ettiğinin altını çizerken özellikle üç yaygın dil olan İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinde mutlak bir denetim olmasını gerektiğini vurgulamıştır. Yine bir diğer katılımcı denetimsiz piyasa koşullarında gerekli altyapı ve bilgi sahibi olmayan kişilerce yapılan çevirilerin dilimizin bozulmasına sebep olduğunu, yanlış çeviriler yoluyla yanlış kullanımların yaygınlaştığını ve normalleştiğini söylemiştir. Öte yandan, piyasaya girişte bir kontrol mekanizmasının gerekli olmadığı yönünde fikir belirten katılımcılar şu gerekçelerle bu görüşlerini açıklamışlardır. Katılımcılardan biri denetleme hususunda işverenlere yönelik bir kontrol mekanizması bulunmadığına değinerek, işveren niteliklerinin kontrol edilmediği bir piyasada iş alan çevirmenlerin piyasaya girişiyle ilgili bir denetleme olmasını çok doğru bulmadığını belirtmiştir. Bir diğer katılımcı piyasaya girişin serbest olması gerektiğini söylemiş ve fakat iyi bir sertifikasyon sisteminin belirli nitelikleri daha sistematik ölçülebilir ve tanımlanabilir kılacağını eklemiştir. Katılımcılardan bir diğeri, denetimi işin türünün belirleyebileceğini, resmi belge niteliğindeki işlerde mutlaka bir denetim olması gerektiğini söylemiştir. Bir başka katılımcıya göre ise nitelikleri belirleyen asıl unsur ürünün tüketicisidir, tüketicinin konu ile ilgili farkındalığı ve talebi denetim hususunda da piyasa dinamiklerini belirler.

“Çevirmen sertifikasyonu sağlayan bir sertifikasyon kurumu olması gerekli buluyor musunuz?” sorusuna 10 katılımcı olumlu yanıt vermiş ve çevirmen sertifikasyonu sağlayan bir sertifikasyon kurumunun olması gerektiğini belirtmiş ancak 1 katılımcı çevirmen sertifikasyonunu gerekli bulmadığını dile getirmiştir. Katılımcının bu görüşü ile ilgili gerekçelerine Bulgular bölümü Katılımcı 2 başlığında yer alan Soru 4 alt başlığında yer verilmiştir. Aynı katılımcı 3-14. sorulara da yanıt vermemiştir.

Çevirmen sertifikasyonunu hangi kurum/kurumların yapmasının daha uygun olacağına ilişkin soruya katılımcılar tarafından verilen cevaplar irdelenmeden önce Bölüm 2 ve 3'te yer verilen dünyadaki uygulamaların nasıl olduğuna özetle tekrar değinilecektir. Çevirmen sertifikasyonu yapan ülkelere bakıldığında bu konuda çeşitli uygulamaların

yapılıyor olduğu gör÷lmektedir. İlk olarak çevirmen sertifikasyonu konusunda uzun yıllardır faaliyet gösteren Amerika, Avustralya, Kanada ve İngiltere’de çevirmen sertifikasyonu ağırlıklı olarak köklü meslek örgütleri tarafından yapılmaktadır. Amerika’da yazılı çeviri için Amerikan Translators Association sertifikasyon merkezi olarak çalışırken, sözlü çeviri, bilhassa mahkeme çevirmenliğı (Eyalet Mahkemeleri Ulusal Merkezi’ne bağılı olarak çalışan Mahkeme Dil Hizmetleri Birliğı tarafından yapılmaktadır) ve tıp tercümanlığı (Tıp Tercümanları Ulusal Sertifikasyon Kurulu tarafından yapılmaktadır) alanlarında devlet eliyle yürüt÷len bir sertifikasyon uygulamasından söz etmek mümkündür. Yine çevirmen sertifikasyonu konusunda kapsamlı çalışmalar yürüten ÷lkelerden olan Avustralya’da çevirmen sertifikasyonu resmi bir kurum tarafından yapılmaktadır. Avustralya’da yer alan 9 farklı eyalet hükümetini temsil eden ulusal bir akreditasyon kurumu olan the National Accreditation Authority for Translators and Interpreters, sözlü ve yazılı çeviri alanından 4 farklı düzeyde çevirmen sertifikasyonu sağlamaktadır. Öncü ÷lkelerden bir diğeri olan İngiltere’de iki farklı meslek örgütü çevirmenlere yönelik sertifikasyon imkânı sağlamaktadır. Özellikle the Chartered Institute of Linguist sözlü ve yazılı çeviri alanlarında uyguladığı üç farklı sınavla (Diploma in Translation-yazılı-; Diploma in Public Service Interpreting ve Diploma in Police Interpreting- sözlü-) dikkat çekmektedir. İngiltere’deki bir diğeri önemli meslek örgütü olan the Institute of Translation and Interpreting ise yalnızca yazılı çeviri alanında sertifika vermek üzere tasarlanmış bir sınav uygulamaktadır. Dünyadaki çevirmen sertifikasyonu uygulamalarında öne çıkan bir diğeri ÷lke olan Kanada’da ise farklı eyaletleri temsil eden 7 meslek örgütünün bağılı olduğu bir üst federasyon olan the Canadian Translators, Terminologists and Interpreters Council tarafından özellikle yazılı çeviri alanında çeşitli sertifika hizmetleri sunulmaktadır. Bu dört ÷lke dışında sertifikasyon uygulaması yapan ÷lkelere bakıldığında, sertifikasyon işinin meslek örgütleri tarafından yürüt÷ldüğü gör÷lmektedir. Örneğın, Avusturya’da mahkeme çevirmenlerini sertifikalandıran the Austrian Association of Certified Court Interpreters, Brezilya’da yazılı çeviri alanında sertifika veren the Brazilian Translators Association, Güney Afrika’da hem yazılı hem de sözlü çeviri alanında sertifika imkânı sunan the South African Translators Institute, Meksika’da yazılı çeviri alanında faaliyet gösteren the Mexican Organization of Translators ve Ukrayna’da yine yazılı çeviri konusunda sertifika imkânı sağlayan the

Ukrainian Translators' Association, sertifikasyon uygulaması yapan meslek örgütleri arasında sayılabilir. Japonya birden fazla sertifikasyon uygulamasının farklı kurumlar bünyesinde yürütüldüğü bir ülkedir. Babel Üniversitesi ve Sunflare Akademi adında iki eğitim kurumu yazılı çeviri alanında sertifika sınavı yaparken, the Center for the Advancement of Interpreting Skills isimli bir kuruluş sözlü çeviri alanında belgelendirme faaliyetleri yürütmektedir. Öte yandan, the Japan Translators Association yine yazılı çeviri konusunda sertifikasyon yaparken, the Nippon Intellectual Property Translation Association ve Literary Translation Proficiency Test Association edebi çeviri ve fikri mülkiyet hakkı gerektiren konularda sertifika vermektedir. Bunun yanında, bazı ülkelerde de bu süreç devlet eliyle resmi kurumlar tarafından yürütülmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti'nde, örneğin, iki farklı resmi kurum tarafından yürütülen uygulamalar söz konusudur. Bunlardan biri, Çin Halk Cumhuriyeti Personel Müdürlüğü'nün yürüttüğü, hem sözlü hem de yazılı çeviri alanlarında 4 farklı düzeyde verilen ve resmi bir yeterlilik belgesi niteliği taşıyan bir uygulamadır, diğeri ise Ulusal Eğitim ve Sınav Kurumu ve Beijing Yabancı Çalışmalar Üniversitesi tarafından yazılı çeviri için yapılmaktadır. İspanya'da yeminli mütercim veya tercüman ünvanı alabilmek için adayların tabi tutulduğu bir sınav uygulaması Dış İşleri Bakanlığı'nın Tercüme Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. İsveç'te, yazılı çeviri ve sözlü çeviride mahkeme çevirmenliği ve sağlık hizmetleri çevirmenliği için yapılan sınav uygulaması İsveç Hukuk, Finans ve İşletme Hizmetleri Kurumu tarafından yapılmaktadır. Malezya'da Malezya Ulusal Çeviri Enstitüsü tarafından yürütülen çalışmalar Tayvan'da da Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak sürdürülmektedir. Görüldüğü gibi dünyanın farklı ülkelerinde farklı sertifikasyon kurumları yer almaktadır. Genellikle meslek örgütleri tarafından yapılan uygulamalar kimi zaman devletin resmi kurumları veya eğitim kurumlarınca da yapılabilmektedir. Ülkemizde çevirmen sertifikasyonunu hangi kurum veya kurumların yapabileceği ise yasal düzenlemelerle temel hatlarıyla belirlenmiştir. Bölüm 4.1.3'te de değinildiği üzere, belgelendirme MYK UYS'nin bir parçasıdır ve UYÇ'de tanımlanmış ulusal yeterliliklere göre düzenlenecek yeterlilik sertifikalarının verilmesi sürecinde yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşları, MYK tarafından belirlenmektedir. Yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşu, bir personel belgelendirme kuruluşu olup, UYÇ'de tanımlı ulusal yeterliliklere göre sınav ve belgelendirme faaliyetlerini yürüten, TÜRKAK ya da Avrupa Akreditasyon Birliği bünyesinde çok

tarafli tanıma anlaşması imzalamış başka akreditasyon kurumlarınca ilgili yeterliliklerde TS EN ISO/IEC 17024 personel belgelendirme standardı şartlarına uygun oluşturulmuş bir sistem dahilinde akredite edilmiş bir kurum olmalıdır. Kurum, aynı zamanda, MYK tarafından yapılan inceleme, denetim ve değerlendirme sonucunda ilgili yönetmelikte tanımlanan şartları sağladığı tespit edilen tüzel kişiliğe sahip kurum ve kuruluş olmalıdır. Ülkemizde yasal olarak bu şartları sağlayan belgelendirme kuruluşu çevirmenlik özelinde nasıl bir kurum olabilir veya olmalıdır? Bu konuyla ilgili katılımcıların genel kanısı, sertifikasyon kurumu çatısında sektörde yer alan farklı paydaşların işbirliği içinde çalışmasının ve temsil edilmesinin önemli olduğu yönündedir. 5 katılımcı, bu yöndeki görüşünü, sertifikasyonun, akademik kurumlar, profesyonel dernek/birlikler ve kamu kurumlarının işbirliği içinde çalışacağı bir kurum tarafından verilmesinin uygun olacağını söyleyerek belirtirken, bir katılımcı bu listeye işverenlerin de dâhil edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bir diğer katılımcı, dernek/birlikleri eleyerek akademik kurumlar ve kamu kurumlarının bu işi yürütebileceğini belirtirken bir katılımcı da akademik kurumlar, kamu kurumları ve piyasada aktör olan çeviri işletmelerinden oluşan bağımsız bir kuruluşun olabileceğini belirtmiştir. Bir başka katılımcı her türlü paydaşı temsil edebilecek bağımsız bir kuruluşun oluşturulması gerektiğini söylemiş, bir diğeri ise yine bağımsız bir kuruluş olması gerektiğine vurgu yaparken, herkesce kabul gören bir oda veya federasyon kurulabilmesi durumunda böyle bir oluşumun akademisyenlerin de mutlak dâhiliyle sertifikasyon işini yürütebileceğini öne sürmüştür.

Sertifikasyon sürecinde bir sınav sisteminin oluşturulması aşamasında hangi paydaşlardan destek istenmesi uygun ve gereklidir sorusuna ilişkin değerlendirmeler şu şekildedir: Bütün katılımcılar bu süreçte akademik kurumlar, meslek örgütleri ve çevirmen istihdamının yoğun olduğu kamu ve devlet kurumlarının desteğinin alınması gerektiği konusunda hemfikirdirler (10/10, daha önce de değinildiği gibi bir katılımcı çevirmen sertifikasyonunu gerekli bulmadığını ifade etmiş ve ilgili sorulara yanıt vermemiştir). Yine katılımcıların büyük çoğunluğu MYK'nın da destek isteneceklerden olması gerektiğini ifade etmiş (8/10), bir katılımcı kurumun yetkilendirme organı olarak süreçte var olacağını belirtmiştir. 5 katılımcı bu listeye çeviri büroları/firmalarını da dâhil etmiş, 1 katılımcı Çeviri İşletmeleri Derneği üyesi olan çeviri işletmelerinin de

desteğinin alınmasını uygun bulmuş, 2 katılımcı meslekten kazanç sağlayan, sektörde yer alan tüm paydaşlardan bu süreçte destek alınması gerektiğini vurgulamış, bu 2 katılımcıdan 1'i özellikle çeviri ürününü kullananlardan, müşterilerden, fikir ve destek alınmasının önemli olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla çevirmen sertifikasyonunda sınav sisteminin oluşturulması aşamasında sektörde yer alan ve yukarıda ifade edilen paydaşlardan tamamının veya çoğunluğunun desteğinin alınması gerekmektedir.

Sertifikasyon işini yürütecek olan kurumda hangi paydaşlardan temsilcilerin bulunması gerekir sorusuna ilişkin katılımcıların yorumları aşağıdaki gibidir: Bir katılımcı çevirmen sertifikasyon sistemini gerekli bulmadığından bu soruya cevap vermemiştir, bir katılımcı da yalnızca 5544 sayılı MYK kanununa değinerek sertifikasyon kurumlarının resmi prosedürde genel olarak taşınması gerektiği şartlarla ilgili açıklamalar yapmış, kurumda yer alabilecek temsilcilere değinmemiştir. Öte yandan, katılımcıların büyük çoğunluğu (7/10) sertifikasyon kurumunda akademik kurumlar, meslek örgütleri ve çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları ve özel kurumlardan temsilcilerin bulunması gerektiği konusunda hemfikirdir. Bu üç paydaşa ek olarak, 3 katılımcı MYK'dan da temsilcilerin bulunması gerektiğini ifade etmiş, 5 katılımcı çeviri ajansları/firmaları/bürolarından da temsilcilerin olması gerektiğini söylemiştir. Katılımcılardan biri bu listeye müşterileri, bir diğeri çeviri işletmelerini, bir başkası da "tüm paydaşları"ı eklemiştir. Yasal düzenlemelere göre sertifikasyon kurumu TS EN ISO/IEC 17024 personel belgelendirme standardına uygun olarak Türkak veya Avrupa Akreditasyon Kurumu ile çok taraflı tanıma anlaşması imzalamış bir akreditasyon kurumunca akredite edilmiş ve MYK tarafından onaylanmış tüzel kişiliğe sahip bir kuruluş olmalıdır. Ancak, katılımcıların cevaplarından da anlaşılacağı üzere bu kuruluştaki sektörün farklı paydaşlarından temsilcilerin bulunması önemlidir.

Sertifikasyon sürecine tabi olacak olan adaylarda herhangi bir ön koşul aranmalı mıdır sorusuna yönelik olarak çeşitli ülkelerdeki uygulamaların nasıl olduğu ve katılımcı görüşleri yorumlanacaktır. İlk olarak Amerika örneğine bakıldığında, çevirmen sertifikasyon sınavına girebilmek için ATA'nın aradığı ilk koşul birliğe üyeliğidir. Bunun dışında şu beş kriterden herhangi birini yerine getirmeniz beklenmektedir: FIT üyesi bir kurum tarafından sertifikalandırılmış bir çevirmen olduğunu belgelemek, ATA Eğitim

Komitesi tarafından kabul edilmiş mütercim tercümanlık eğitimi veren bir akademik kurumdan alınmış diploma sahibi olmak, herhangi bir alandan en az lisans düzeyinde diploma sahibi olmak ve bunun yanı sıra en az 2 yıl çevirmenlik deneyimine sahip olmak, lisans düzeyinde eğitim derecesine sahip olmayan adaylar için en az 5 yıl çevirmenlik yaptıklarını belgelemek ve American Council on the Teaching of Foreign Language isimli sınavın kaynak dil için okuma bölümünden ve hedef dil için aynı sınavın yazma bölümünden en az “Advanced Low (başlangıç ileri düzey)” düzeyde başarılı olduğunu belgelemek. Şayet İngilizce dışındaki dilde sınav uygulanmıyorsa yalnızca İngilizce dili için alınmış olan puan yeterli kabul edilmektedir. Avustralya örneğine bakıldığında, NAATI tarafından belirlenen 4 sertifika düzeyinde sınava girebilmek için yine adayların belirli kriterleri yerine getirmeleri gereklidir. Her bir düzey için aranan kriterler farklılık göstermektedir. Örneğin, en alt düzey olan Paraprofesyonel Mütercim sertifikası için, lise/orta öğretim düzeyinde en az 4 yıllık mezuniyet belgesine sahip olmak ve sınava girilecek dil çiftindeki yeterlilikleri yabancı dil sınavları ile belgelemek, Profesyonel Mütercim sınavı için herhangi bir alanda alınmış üniversite diplomasına sahip olmak veya bir işveren tarafından onaylanan çeviri deneyimine sahip olmak gibi şartlar aranmaktadır. İleri Düzeyde Mütercimlik sınavı için ise yine üniversite diploması ve NAATI tarafından profesyonel çevirmen olarak sertifikalandırılmış olmak koşulları aranmaktadır. Yükseköğretim diploması koşulu, mesleki bilgi ve deneyiminin bir yükseköğretim diplomasına eşdeğer düzeyde olduğunu belgeleyebilen adaylar için istenmeyebilir. Bu durumda adaylar işverenlerinden aldıkları, kendilerinin ilgili alanda en az 2 yıl düzenli olarak çalıştıklarını gösterir bir referans mektubu veya belgeyi NAATI’ye sunmak durumundadırlar. Serbest çevirmenler de bu nitelikte bir resmi beyanname getirmek zorundadır. Son ve en üst düzey olan İleri Düzeyde Kıdemli Mütercimlik sertifikası için ise bir sınav uygulaması yapılmamakta ancak bir önceki kategori olan ileri düzeyde çevirmen sertifikasına sahip olmanın yanı sıra istenilen deneyim şartını da sağlamak koşulları aranmaktadır. Kanada’da, tıpkı Amerika ve Avustralya’da olduğu gibi, CTTIC tarafından yapılan sertifika sınavı için ön koşul uygulaması bulunmaktadır. Sertifika sahibi olmak isteyen kişilerin öncelikle bağlı buldukları eyalette yer alan dernek/birliğe üyelik başvurusunda bulunup kabul edilmiş olmaları gerekmektedir. Bu üyeliklerde yine birtakım ön şartlar istenmektedir. Kanada’daki farklı eyaletlerde yer alan ve CTTIC

bünyesinde bulunan 7 birlik/derneğin üye kabul koşulları değişiklik göstermektedir. Örneğin, çeviribilim alanında üniversite diplomasına sahip olmak ve 1-2 yıllık çevirmenlik deneyimine sahip olmak, diploma sahibi olmayan kişiler için deneyim süresi biraz daha uzun tutulmaktadır (en az 4 yıl gibi). Deneyim şartında aranılan süre belirli bir sözcük sayısında çeviri yapmış olmayı (yazılı çeviri) veya istenilen saat kadar aktif çalışmış olmayı (sözlü çeviri) gerekli kılar. Sözcük sayısı da dillere göre farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, yazılı çeviri için 1 yıllık deneyim Kanada resmi dilleri için 100,000- 112,500 sözcük, resmi dil olmayıp sektörde yaygın olarak kullanılan bazı diller için 80,000, daha az yaygın olan yabancı diller için 25,000-30,000 sözcüğe tekâmül edebilmektedir. Sözlü çeviride, örneğin konferans tercümanlığında, yine resmi diller için 200 saatlik bir çalışma deneyimi aranırken, yabancı diller için bu süre 30 saate düşebilmektedir. Adayın çalıştığı işveren veya müşteriden alınan referans mektubu da bir şart olarak istenebilmektedir. Öte yandan, İngiltere'ye bakıldığında gerek IOLET gerekse ITI tarafından uygulanan sertifikasyon sınavlarında adaylarda herhangi bir ön şart aranmadığı dikkati çekmektedir. IOLET tarafından yapılan sınavlarda, 19 yaşını geçmiş tüm adaylar sınava girebilmektedir ancak yine de bir adayın sınava kabul edilmesi IOLET'in takdirine kalmıştır ibaresi de yer almaktadır. Bölüm 3'te ayrıntılı bir şekilde irdelenen diğer ülkelerdeki uygulamalara bakıldığında yine yukarıda değinilenlere benzer bazı uygulamaların yapıyor olduğu görülmektedir. Brezilya'da, örneğin, Kanada'da CTTIC'nin yaptığı uygulamaya benzer olarak, ABRATES tarafından uygulanan sınavla sertifikandırılmak isteyen çevirmenlerin öncelikle ABRATES üyesi olması zorunludur. ABRATES'e üye olabilmek için ise profesyonel olarak çevirmenlik yapıyor olduğunuzu belgelemeniz veya kurumca tanınan belli çeviri eğitimi derslerinden başarılı olmuş olduğunuzu belgelemeniz gerekmektedir. Meksika'da OMT, sertifikasyon sınavı için, adaylarda çeviri alanında bir diploma sahibi olmak ve üç yıllık deneyime sahip olmak koşullarını aramaktadır. Bir diğer örnek olan Norveç'te, devlet tarafından yetkilendirilmiş bir çevirmen olmanın yolu, Norveç'in önde gelen işletme fakültelerinden biri olan the Norwegian School of Economics and Business Administration (Norveç Ekonomi ve İşletme Okulu) tarafından yapılan bir sınavdan başarılı olmaktan geçer. Son yıllarda, üç yıllık üniversite diplomasının bu çeviri sınavına girmek isteyen adaylarda aranan bir ön koşul olarak aradığı ifade edilmektedir. Bu uygulamaların yanı sıra Çin, İsveç ve Tayvan'da, İngiltere'ye benzer

olarak, adaylarda herhangi bir ön kriterin aranmadığı görülmektedir. Tayvan'da çevirmenler, Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak düzenlenen bir çeviri yeterlilik sınavı ile değerlendirilmektedir ve bu sınava 18 yaşını geçmiş herkes girebilmektedir. Yine Çin'deki China Accreditation Test for Translators and Interpreters sınavı için ve İsveç'te Kammarkollegiet- İsveç Hukuk, Finans ve İşletme Hizmetleri Kurumu tarafından yapılan sözlü ve yazılı sınav için 18 yaşını doldurmuş olmak ve sabıka kaydı bulunmamak dışında bir ön koşul aranmamaktadır.

Sertifika sahibi olmak için ön koşul/lar olmalı mı veya eğer olmalı ise bu ön koşul/lar ne/neler olabilir konusunda katılımcılar da çeşitli fikirler beyan etmişlerdir. Bir katılımcı sertifikasyon sistemini gerekli bulmadığından bu soruya cevap vermemiştir. Geriye kalan 10 katılımcıdan üçü, adaylardan en az lisans diplomasına sahip olmalarının istenmesi gerektiği söylemiştir, bu üç katılımcıdan ikisi lisans diploması ön koşulunun yanı sıra belirli bir süre deneyim şartının da aranabileceğini ifade ederken, diğer katılımcı ise lisans diplomasına ek olarak dil yeterlilik belgesinin de istenmesi gerektiğini söylemiştir. Bir katılımcı deneyim ön koşulu veya çeviribilim, yabancı dil eğitimi, dilbilim, İngiliz dili ve edebiyatı veya Amerikan kültürü ve edebiyatı gibi bir alanda diploma sahibi olmak koşularının aranabileceğini belirtmiştir. İki katılımcı herhangi bir ön koşul aranmaması gerektiğini söylerken bir katılımcı da ön koşulların, eğer konursa, geniş ve kapsayıcı olması gerektiğinin vurgulamıştır. Bir katılımcı bu koşulların alt alanlara göre düşünülmesi gerektiği görüşünderken bir diğeri herhangi bir alanda ön lisans diplomasına sahip olmanın yeterli bir ön şart olacağını düşünmektedir. Son olarak, bir katılımcı da koşulların dillere göre farklılık gösterebileceği görüşündedir. Bu katılımcı, ülkemizde yaygın olan ve eğitim verilen dillerde dil bölümlerinden mezun olmanın bir koşul olabileceğini ancak eğitim verilmeyen veya daha az yaygın olan dillerde deneyim şartının aranabileceğini ifade etmiştir. Katılımcıların konuyla ilgili görüşlerine bakıldığında, katılımcıların çoğunun (8/10), sertifikasyona tabi olacak olan adaylarda bazı ön koşul/lar aranması gerektiği yönünde fikir belirttiği görülmektedir. Ancak bu koşul/ların neler olabileceği veya olması gerektiği yönündeki görüşler farklılık göstermektedir. Dünyadaki uygulamalara bakıldığında ön koşul uygulaması olan ülkelerde genellikle adayların bir diploma sahibi olması beklenmektedir. Bu çeviribilim alanında hak edilmiş bir diploma olabileceği gibi herhangi bir alanda edinilmiş bir diploma da olabilmektedir. Genellikle çeviribilim

dışındaki alanlardan diploma sahibi olan adaylarda ikinci bir koşul olarak deneyim şartı mutlaka istenmektedir. Diploma sahibi olmayan kişiler için ise daha uzun süre çeviri yapmış olma deneyimi bir ön koşul olarak konulmuştur. Deneyimin de işveren tarafından veya çeşitli evraklar yoluyla belgelendirilebilmesi gerekmektedir. Yine dil yeterliliğini belgelemek de bir kriter olarak konulabilmektedir. Özellikle Amerika, Avustralya ve Kanada'daki uygulamalarda adaylardan mutlaka bazı şartları yerine getirmeleri istendiği ancak bu şartlarında kapsayıcı olabilmek adına çeşitlilik gösterdiği gözlenmektedir. Diğer bir deyişle, çeviribilim bölümlerinden mezun olmuş olmak/ herhangi bir alandan istenilen düzeyde diploma sahibi olmak ve belirli bir süre deneyim/ diploma sahibi değilseniz belirli bir süre çeviri yapma deneyimine sahip olmak/ dil yeterliliğinizi belgeleyebilmek gibi farklı ön koşullarla geniş ve kapsayıcı bir kriter tablosu oluşturulmuştur. Başta İngiltere olmak üzere, yukarıda belirtilen şartların istenmediği ülkelerde ise genellikle yalnızca yaş (18/19 yaş üstü) ve/veya adli sicil kaydı bir ön şart olarak aranmaktadır. Ülkemizde oluşturulmaya çalışılan süreçte, yeterlilik kavramının hayat boyu öğrenme olgusu ile ilintili olduğu düşünülürse, çevirmen sertifikasyonu için şayet adaylardan belirli kriterleri yerine getirmiş olmaları istenecekse, yukarıdaki örneklere benzer olarak bu kriterlerin oldukça geniş ve kapsayıcı nitelikte olması gerekmektedir.

Ülkemizde gerçekleşen çeviri faaliyetleri ve ihtiyaçlar göz önüne alındığında ilk etapta sertifikasyon kapsamında olması gereken diller hangileridir sorusuna ilişkin altı katılımcı bazı dillerin öncelikli olarak sertifikasyon sisteminde yer alabileceğini belirtmiştir. Bu altı katılımcının ortak olarak değindikleri diller olduğu gibi farklı dil alternatifleri de dile getirilmiştir. Bu altı katılımcının hepsi de İngilizce, Almanca ve Fransızcanın bu listede olması gerektiğini söylerken, dört katılımcı Arapça ve Rusçayı da listeye dâhil etmiş, üç katılımcı İspanyolca ve Farsçaya değinmiştir. Bunun dışında, birer katılımcı tarafından öne sürülen diller Korece, Bulgarca, Macarca, Çekçe, Romence, Yunanca, Fince, Felemenkçe ve Ermenice olmuştur. Geriye kalan beş katılımcı ise aynı yönde görüş bildirerek, sağlıklı bir sertifikasyon sistemi ve tutarlı bir ölçme ve değerlendirme sistemi oluşturulabildiği takdirde, dil önceliği düşünmeye gerek olmadığını ifade etmiştir.

Geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sınavında hangi edinçlerin (bilgi, beceri, kazanımlar) test edilmesi gerekir sorusuyla ilgili değerlendirme uluslararası çevirmen sertifikasyon sınavlarında genel olarak ölçülen edinçlerin değerlendirilmesi ve katılımcıların cevaplarının yorumlanmasıyla yapılacaktır. Çevirmen sertifikasyon sınavlarında genellikle holistik ve analitik olmak üzere iki temel ölçme yaklaşımının kullanıldığı görülmektedir. Analitik değerlendirme hata analizi yöntemi, holistik değerlendirmelerde ise dereceli puanlama anahtarı (rubric) kullanılmaktadır (Hale ve diğerleri, 2012: 64). İngiltere, Amerika, Kanada ve Avustralya’da yapılan çevirmen sertifikasyon sınavlarına bakıldığında yaygın olarak hata analizi yönteminin kullanıldığı görülmektedir. İngiltere’de uygulanan sınavlar dışında, bu üç ülkede ATA, NAATI ve CTTIC tarafından yapılan sınavlarda hata odak noktası olarak görülmekte ve hatanın ciddiyetine göre belirlenen şekilde puan kırılmaktadır. Bu sınavların ortak özelliği belirli hata kategorileri doğrultusunda hata analizi yönteminin kullanılmasıdır. Örneğin, ATA tarafından yapılan sınavda 23 farklı hata türü belirlenmiş olup hata puanlarının hesaplanmasında hata puanları akış diyagramı adı verilen ve hatanın bağlamsal anlam üzerindeki etkisini çeşitli sorularla analiz eden bir diyagram kullanılır. Ancak bunun yanı sıra çeviriye daha bütüncül olarak yaklaşan bir bakış açısıyla hazırlanmış 4 temel sorudan (ör. Çeviri belirlenen direktiflere uygun mu? Çeviri sınavda sunulan kaynak metnin genel içeriği, amacı ve argümanını yansıtabiliyor mu? Çeviri, kullanılan çeviri stratejileri düşünüldüğünde, hedef dildeki benzer metin türleri ile paralellik gösteriyor mu? vb.) oluşan bir değerlendirme de yapılmaktadır. Bu anlamda ATA’nın salt analitik bir değerlendirme yöntemi kullanmadığı söylenebilir. Öte yandan, Kanada ve Avustralya’da uygulanan yazılı çeviri sınavlarında da hatalar çeşitli kategorilerde gruplanarak incelenmekte ve buna göre belirlenen ölçüde puan kırılmaktadır. Kanada’da “çeviri hataları” (anlama hataları, ör. metindeki bilginin büyük ölçüde yanlış anlaşılması, anlamsız çeviriye yol açma, bir sözcük öbeğinin ve daha fazla bilginin aktarılmaması, atlanması, çıkarılması, bir sözcüğün yanlış çevrilmesi, anlamı etkileyen ekleme veya çıkarma yapılması, anlamın yanlış boyutta aktarılması, anlamda belirsizlik..) ve “dilsel hatalar” (ifade hataları, ör yapısal olarak hedef dile uygun düşmeyen ifadeler, anlamsız çeviri, sözdizim, dilbilgisi, anlamsal belirsizlik, gereksiz tekrar, dilsel kullanıma uygun düşmeyen ifadeler, kabul edilemeyecek durumlarda ödünçleme yapmak, karmaşık dilsel yapılar kullanmak) temel hata kategorileri iken,

Avustralya’da “doğruluk, ör.mesajın doğru bir biçimde aktarılması, hem metnin bütünü hem de parçaları için”, “deyiş standardı, ör. doğru yazım, uygun sözcük/deyim seçimi, uygun dil kesiti” ve “teknik hatalar” temel hata kategorilerini oluşturmaktadır. Bu üç ülkeden farklı olarak İngiltere’de ise, “anlama, doğruluk, dil kesiti”, “dilbilgisi, bağdaşıklık, bağlaşıklık, organizasyon” ve “teknik, ör. imla, noktalama, dile özgü yazım kuralları gibi” olmak üzere üç yeterlilik kapsamında “takdir, teşekkür, geçer, başarısız” olarak dört farklı düzeyde puan karşılıklarının bulunduğu bir dereceli puanlama anahtarı, yani holistik yöntem, kullanılmaktadır. Yazılı çeviri alanında uygulanan bu sınavlara ilişkin yukarıda değinilen değerlendirme ölçekleri incelendiğinde, bu sınavlarda ağırlıklı olarak ölçülen edinçlerin “dil edinci, konu edinci” ve “çeviri bilgisi edinci” olduğu sonucuna varılabilir. İngiltere dışındaki uygulamalarda genellikle tümce düzeyinde değerlendirme yapılıyor olması genellikle metnin bir bütün olarak ele alınmadığına ve bu sebeple metin edincinin pek ölçülmediği yönünde bir kanaate varmaya sebep olmaktadır. Akdağ (2015) de uluslararası sınavlarda değerlendirme (Amerika, İngiltere, Avustralya ve Kanada’da uygulanan sınavları ele almıştır) konusuna da değindiği çalışmasında benzer sonuçlara ulaşarak, bu edinçlerin ağırlıklı olarak ölçüldüğünü ortaya koymuştur. Diğer yandan, Avustralya’da NAATI tarafından uygulanan sertifikasyon sınavlarını geliştirmek üzere oluşturulan proje kapsamında çeviri sektörünün farklı paydaşlarından alınan görüşler doğrultusunda nitelikli bir çevirmenin ne tip bilgi, beceri, yetkinliklere sahip olması gerektiği araştırılmış ve “dil edinci, kültür edinci, araştırma edinci, teknolojik edinç, tematik edinç, çeviri edinci, çeviri hizmeti sağlama edinci” ve “meslek etiği edinci” olmak üzere 8 genel kategoriye ulaşılmıştır. 2018 yılından itibaren Avustralya’da sertifikasyon uygulamalarında bu edinçlerin değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Sözlü çeviri ile ilgili yapılan uygulamalarda yalnızca İngiltere’de IOLET tarafından uygulanan DPSI (Kamu Hizmet Tercümanlığı Diploması) ve DPI (Karakol Tercümanlığı Diploması) sınavlarının değerlendirme ölçeklerine ilişkin bilgilere ulaşılmıştır. Bu sebeple, yalnızca bu iki sınava ilişkin değerlendirmelere yer verilecektir. Her iki tercümanlık sınavında da dereceli puanlama anahtarı ile holistik bir değerlendirme yapılmaktadır. Sınavın ilk bölümü olan ardıl ve andaş çeviri becerilerinin ölçümü, “doğruluk”, “ifade”, “dil kullanımı” bölümlerinin “takdir, teşekkür, geçer, başarısız” olmak üzere 4 ayrı şekilde derecelendirildiği ve ilgili derecelerde belirli puan aralıklarının bulunduğu bir

yönergeye göre yapılır. Sözlü sınavın ikinci ve üçüncü bölümünü oluşturan yazılı metinden sözlü çeviri yapmak, “bilginin tam/eksiksiz aktarımı”, “doğruluk ve uygunluk” ve “akıcılık ve telaffuz” olmak üzere 3 ana başlığın 4 düzlemde derecelendirilmesi ile değerlendirilir. Sınavın yazılı çeviri ile ilgili her iki bölümü için de dereceli değerlendirme anahtarının ana başlıkları “çevirinin doğruluk ve uygunluğu”, “bütünlük, bağdaşıklık ve metin türüne uygunluk” ve “ifade gücü” olarak belirlenmiştir. DPI sınavının 1. 2. ve 3. bölümleri için değerlendirme anahtarı DPSI’ya benzer olarak, “tercümenin doğruluğu”, “aktarım, ifade” ve “dil kullanımı” olmak üzere üç temel başlık çerçevesinde 4 düzeyde incelenir. Sınavın 4 ve 5. bölümlerini oluşturan yazılı çeviri sınavında “çeviri metnin doğruluğu/uygunluğu”, “metnin organizasyonu” ve “metnin iletişimselliği ve işlevselliği” temalarının 4 ayrı düzeyde incelenmesiyle çeviri metin değerlendirilir. Bu değerlendirme anahtarlarında, “takdir” düzeyinde, adayın ne gibi bilgi ve beceriler sergilemesi gerektiği genel olarak ifade edilmektedir. Bu anahtarlarda yer alan ifadeler incelendiğindeyse ağırlıklı olarak ölçülen edinçlerin yazılı sınavlara benzer olarak “dil edinci, konu edinci, metin edinci” ve “çeviri bilgisi edinci” olduğu görülmektedir.

Öte yandan, ülkemizde oluşturulacak olan ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinde kullanılacak olan ulusal yeterliliklerin temelini oluşturan ulusal meslek standardı yukarıda ele alınan ve genel olarak hataya dayalı yöntemlere göre oluşturulmuş olan uluslararası sertifikasyon sınavlarından farklı olarak yeterlilik belirlemeye odaklanmıştır. Aynı durum en önemli uluslararası kalite standardı olan EN 15038/17100 için de geçerlidir (Akdağ, 2015: 129). Bölüm 4.1.1’de de değinildiği gibi, ulusal meslek standardının 3. bölümünü oluşturan “Meslek Profili” başlığı incelendiğinde, bu başlık altında “Görevler, İşlemler ve Başarım Ölçütleri”, “Kullanılan Araç, Gereç ve Ekipman”, “Bilgi ve Beceriler” ve “Tutum ve Davranışlar” olmak üzere 4 başlık altında açıklamalara ve tanımlamalara yer verildiği görülmektedir. Bu başlıklardan ilki olan “Görevler, İşlemler ve Başarım Ölçütleri”nde bir çevirmenin yapacağı görev tanımları ve bu görevlere ilişkin ne gibi işlemleri yerine getireceği ve bu görevle ilgili kendisinden beklenen başarımların ölçütlerinin neler olduğu detaylı bir biçimde belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre temel görevler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- İş Sağlığı Güvenliği ve çevre koruma ile ilgili önlemleri almak,
- İş organizasyonu yapmak,

- Çeviri öncesi hazırlık yapmak,
- Sözlü çeviri yapmak,
- Yazılı çeviri yapmak,
- Çeviri hizmeti ile ilgili kalite faaliyetlerini yürütmek,
- Mesleki gelişim faaliyetlerinde bulunmak.

Standart, ayrıca, bir çevirmende bulunması gereken 38 adet bilgi ve beceri, 24 adet tutum ve davranış belirlemiştir. Akdağ (2015) çeviri edinci ve bu edinci oluşturan alt edinçler üzerine çalışan araştırma grupları veya kurumlar bünyesinde gerçekleştirilen çalışmaları incelediği araştırmasında, PACTE grubu (Barselona Özerk Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümünde görev yapan akademisyenlerden oluşan ve özellikle ana dile ve ana dilden yapılan yazın çevirilerinde çeviri edincinin nasıl kazanıldığı üzerinde araştırmalar yapan bir çalışma grubu), EMT (European Master's in Translation, Avrupa Birliği ve Avrupa'daki bazı üniversiteler arasında yapılan işbirliği sonucu Avrupa'da çeviri alanında özellikle yüksek lisans düzeyinde ortak bir eğitim çerçevesi oluşturabilmek adına yürütülen bir proje. Bu bağlamda uzman çevirmenlerde bulunduğu düşünülen edinçler üzerine de çalışmalar yürütülmüştür), Transcomp'un (Avusturya'da yer alan Graz Üniversitesi'nin çeviri edincini kapsamlı bir biçimde araştırmak üzere oluşturduğu bir proje) çeviri edincine yönelik yaklaşım ve bulgularını karşılaştırarak çeviriye ilişkin alt edinçleri ve bu edinçlere ait kısa ve genel tanımları şu şekilde sıralamıştır:

- Dil edinci: İki dilde iletişim kurabilmek için gerekli tüm dilsel bilgiler, sözlükbilgisi, dilbilgisi, sözdizim, edimselbilgi, dilbilim vb. konulardaki bilgi.
- Metin edinci: Farklı metin türlerine ilişkin bilgi, metin ve söylem çözümleme yöntemleri bilgisi.
- Ekin edinci: Her iki dilin kültür, değer yargıları, davranış biçimleri ve yerel uygulamalarına ilişkin bilgi.
- Konu edinci: Çeviri yapılan konuya ilişkin uzmanlık ve terminoloji bilgisi.
- Araştırma edinci: Bilgi kaynaklarına ulaşabilme, bu kaynakları verimli bir biçimde kullanabilme, araştırma yöntemlerini bilme.
- Teknolojik edinç: Çeviri teknolojileri, çeviri yazılım ve donanımlarını kullanabilme, çeviri belleği oluşturabilme, yönetebilme, bellek bakımı

yapabilme, belge alım tesliminde uygun biçimleri kullanabilme, kayıtların yedeklerini alabilme vb.

- Çeviri Hizmeti Sağlama edinci: Çeviri hizmetlerine ilişkin ulusal ve uluslararası standartlar, etik değerler, piyasa ve mevzuat bilgisi, kalite yönetim bilgisi, temel fiyatlandırma bilgisi.
- Çeviri Bilgisi edinci: Çeviri kuramları, çevirinin nasıl işlediğine ilişkin bilgi, çeviri sorunları ve bunlara getirilebilecek çözümlerin farkında olmak ve çeviri kararlarını gerekçelendirebilmek.
- Ruhsal-fizyolojik öge: Bilişsel süreci ilgilendiren dikkat, algı, eleştirel düşünce, analiz sentez becerileri ve yaratıcılık, bilimsel merak gibi düşünce dünyasını ilgilendiren öğeler (Akdağ, 2015: 77-80; 129-133).

Burada yer alan edinçlerin hepsi ulusal meslek standardında da yer almaktadır. Bu sebeple, “geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sınavında hangi edinçlerin test edilmesi gerekir?” sorusunda ruhsal-fizyolojik öge haricindeki tüm edinçler seçenek olarak verilmiştir. Ancak, “diğer” başlığı ile katılımcının eklemek istediği edinçler için seçenek sağlanmıştır. İlgili soruda, 10 katılımcıdan 7’si burada yer alan edinçlerin hepsinin ölçülmesi gerektiğini söylemiştir. Bu 7 katılımcıdan 3’ü ise farklı alt alanlar için farklı edinçlerin ön plana çıkabileceğini ve çeviri alt alanlarında öne çıkan en önemli edinçlerin ölçülmesi gerektiğini eklemiştir. 1 katılımcı “çeviri projesi oluşturabilme ve yönetebilme, kişinin kendisi veya bir başkası tarafından oluşturulan çeviri metnini düzeltebilme, yerelleştirme, iletişim ve terminoloji yönetim becerisi” gibi becerilerin de ölçülmesi gerektiğini eklerken, bir diğer katılımcı “bilgi, beceri ve kazanımlar/tutum ve davranışlar” gibi üç ana başlık oluşturularak tek soruda bütün bu edinçlerin uygun başlıklar altında değerlendirilebileceğini, sorularda bu şekilde çoklu değerlendirmeye olanak sağlayacak katmanlar olabileceğini ifade etmiştir. Bu 7 katılımcı dışında, 2 katılımcı şıklara değinmemiş ve yalnızca farklı alt alanlar için farklı edinçlerin ölçülmesi gerektiğini söylemiştir. Bu katılımcılardan biri ise ölçmede temel ölçütün adayın belirli bir süre içinde belirli bir üretimi yapabiliyor olması ve çeviri yeteneği olması gerektiğini belirtmiştir. 1 katılımcı ise ulusal yeterliliklerde belirlenecek olan edinçlerin ve buna ek olarak “mesleğe özgü teknik görevleri gerçekleştirebilme bilgi ve becerisi, çevirmenin iş sağlığı ve güvenliği, iş organizasyonu, kalite faaliyetleri ve

mesleki gelişime ilişkin farkındalık düzeyi” gibi bilgi ve becerilerin de ölçülmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sınavının uygulama şeklinin nasıl olabileceğine ilişkin soru için katılımcılardan alınan cevaplar ve farklı ülkelerdeki uygulamalar şu şekilde irdelenmiştir: Dünyadaki çevirmen sertifikasyon sınavlarının hangi yöntemlerle uygulandıkları incelendiğinde, Amerika, İngiltere, Avustralya ve Kanada gibi sertifikasyon konusunda uzun bir geçmişe sahip olan ülkeler de dâhil olmak üzere pek çok ülkede, gerek sözlü gerekse yazılı çeviri alanında, sınavların belirli sınav merkezlerinde birebir sınav uygulaması şeklinde yapılıyor olduğu görülür. Bununla beraber, bazı dünya ülkelerinde çeşitli şekillerde uzaktan sınav uygulamaları yapılmaktadır. Örneğin, ITI tarafından uygulanmakta olan Nitelikli Çevirmen Sınavı isimli sınavda aday belgeleri teslim aldıktan sonra 4 gün içinde tamamlanmalı ve ITI sınav ofisine teslim etmelidir. Sınavın hangi günlerde yapılacağı aday ve sınav ofisinin ön görüşmesinde belirlenir ve adayın sınav evrakları kendisine sınavın ilk günü İngiltere saatine göre öğlen saat 12.00’da gönderilir. Adayın oluşturduğu çeviri metin ve beraberindeki (çevirisiyle ilgili) açıklama metni ve çevirinin kendi ürünü olduğunu belgeleyen beyannameyi sınavın 4. günü İngiltere saatiyle 16.30’da ITI sınav ofisine gönderilmelidir. Güney Afrika’da SATI tarafından yapılmakta olan yazılı çeviri sınavında da online uygulama şeklinin kullanılıyor olduğu görülmektedir. Adaylar zorunlu bir genel metnin yanı sıra çeşitli alanlarda hazırlanmış sekiz sorudan üçünü seçerek çevirmek durumundadır. Adayın sınavı 24 saat içinde tamamlaması gerekmektedir ve uygulama şekli şöyledir: Sınava girmek isteyen adayların öncelikle kendilerine bir sınav gözetmeni bulmaları ve bu kişiye ait bilgileri SATI’ye göndermeleri gerekmektedir. Ancak, gözetmen adayın birlikte yaşadığı birisi veya bir aile ferdi olmamalıdır. Bir iş arkadaşı, eğitimci, iş yerinden amir vb. olabilir. Sınav kâğıdı, SATI tarafından gözetmen olarak tayin edilen kişiye gönderilir ve belgeleri teslim alan gözetmen aday ile temas kurar ve aday ile gözetmen sınavın uygulanması için uygun bir zamana karar verirler. Gözetmenin sınav boyunca adayın başında beklemesi gerekli değildir, fakat sınav başlamadan adayın gözü önünde zarfın mührünü açıp evrakları adaya teslim etmeli ve sınav süresinin sona ermesiyle, yani 24 saat içinde, adayın evraklarını teslim almalıdır. Ardından, gerekli evrakları doldurarak mühürlemeli ve kuruma geri göndermelidir. Çevrilen metinlerin elektronik posta yoluyla da

gönderilmesi istenmektedir. Posta yoluyla geri gönderim süresinin gözetmenin kurumdan gelen evrakları teslim almasını izleyen 30 günü aşmaması gerekmektedir. Benzer uzaktan sınav uygulamalarının yapıldığı bir diğer ülke Japonya'dır. 2008 yılından bu yana JTA tarafından yapılmakta olan Sertifikalı Profesyonel Çevirmen Yeterlilik Sınavı'nda uzaktan sınav uygulaması yapıldığı belirtilmiştir, yine Japonya'da yer alan JTF'nin 1986 yılından bu yana uyguladığı Çevirmen Yeterlilik Sınavı, 1992 yılından bu yana online olarak da uygulanabilmektedir. Yine Japonya Babel Üniversitesi tarafından benzer bir sertifikasyon sınavı uygulanmaktadır. İrlanda'da ise ITIA'nın uyguladığı sertifikasyon sınavında metinler adaya e-posta yolu ile gönderilir ve aday makine destekli çeviri araçları ve üçüncü kişilere danışmak dışında her türlü kaynağı kullanarak çeviriyi yapabilir. Kullanılan tüm kaynaklar çeviri metinler ile birlikte listelenerek gönderilmelidir. Adaya bu süreçte metnin gönderilmesini takiben 1,5 gün kadar süre verilir. Örneğin, 19 Kasım 2016 gece yarısı metni alan bir aday en geç 21 Kasım 2016 saat 17.00'da çevirileri çeviri ürünün kendisine ait olduğunu belirten imzalı bir beyanname eşliğinde geri göndermelidir. Ayrıca, bazı ülkelerde yazılı sınavları takiben sözlü sınav uygulamalarının da yapıldığı görülmüştür. Norveç'te Ekonomi ve İşletme Okulu tarafından yapılan sertifikasyon sınavında yazılı bölümü takiben adaylar bir de sözlü mülakat sınavına alınmaktadır. Benzer bir şekilde, İspanya Dış İşleri Bakanlığı ve Tercüme Dairesi de yazılı sınav sonrasında adaylara bir de mülakat sınavı uygulamaktadır. Bunlara ek olarak, Kanada farklı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanıldığı sertifikasyon uygulamaları ile ön plana çıkan bir ülkedir. Ülkede sertifikasyon üç farklı şekilde sağlanabilmektedir:

1. Portfolyo dosyasına dayalı sertifikasyon: Bu sistemde adaylardan belirlenen eğitim düzeyi ve buna ek olarak yine belirlenen koşullara uygun 2 yıllık çalışma deneyimlerini belgelemeleri istenir. Bununla birlikte uzun süre çeviri yapma deneyimine sahip olan ancak eğitim koşulunu yerine getiremeyen kişiler için minimum 5 yıllık çalışma deneyimlerini belgeleyerek başvuru yapabilme hakkı tanınmıştır.

2. Mentorluk (akıl hocalığı, profesyonel koçluk) uygulaması: Bu şekilde sertifikasyon uygulaması yalnızca Quebec eyaletinde ilgili organizasyon olan QTTIAQ tarafından gerçekleştirilmektedir. Buna göre, 6 aylık bir süreç içerisinde adayın çalışmaları OTTIAQ tarafından görevlendirilen bir mentor tarafından incelenir, gözlemlenen

ilerlemeler kaydedilir ve adaya çeşitli dönütler verilir. Bu profesyonel koçluk süreci sonunda mentor, adayın mesleğe uygunluğuna dair görüşlerini sertifikasyon komitesine sunar. Bu programı başarıyla tamamlayanlar sertifika almaya hak kazanır. New Brunswick'te ise eyalet yasalarına göre düzenlenmiş olan ve Quebec'teki bu uygulamaya benzer bir koçluk programı CTINB tarafından uygulanmaktadır.

3. Sınav sistemine dayalı sertifikasyon uygulaması: CTTIC'nin temel hedeflerinden bir tanesi sertifikasyon sınavı uygulamalarının belirli bir standart ve prosedür çerçevesinde yapılmasını ve farklı eyaletlerdeki dernek/birliklere üye olan çevirmenlerin becerilerini denetlemektir. CTTIC bünyesinde yer alan bu organizasyonların işbirliği ve katkılarıyla bir sertifikasyon komitesi ve çeviri sınavı oluşturulmuştur.

Çevirmen sertifikasyonu konusunda uzun yıllardır sınav uygulamaları yapmakta olan Amerika, İngiltere, Kanada ve Avustralya da dâhil olmak üzere dünyada sertifikasyon sınavları uygulayan ülkelerin büyük çoğunluğunda halen sınav uygulamalarının belirli birimlerde, belirlenen süreler dâhilinde, birebir yazılı sınav olarak uygulanıyor olduğu görülmektedir. Ancak bu noktada yine incelenen bu sınavların büyük çoğunluğunun yazılı çeviri edincini ölçmeye yönelik olarak hazırlanan sınavlar olduğunun altını çizmek gerekir. Bu genellemenin dışında kalan ve uzaktan/online sınavlar uygulayan kurumların (İngiltere-ITI, İrlanda-ITIA, Güney Afrika-SATI, Japonya- JTA; JTF) sayısı oldukça azdır. Bu konu ile ilgili çalışmaya iştirak eden katılımcıların büyük çoğunluğu (7/10) ülkemizde uygulanacak sertifikasyon sınav(lar)ının hem birebir yazılı sınav hem de uzaktan (bilgisayar üzerinden/online/çevrimiçi) sınav şeklinde uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Bu yedi katılımcıdan biri sözlü/mülakat sınavının da uygulamalara dâhil edilebileceğini söylerken, iki katılımcı da uygulamalı sınav, mülakat sınavı ve dosya sunumu gibi farklı ölçme yöntemlerinin kullanılabilmesi süreci yayılmış ayrıntılı sınavlarla çok çeşitli edinçlerin ölçülmesine olanak sağlayan uygulamaların yapılması gerektiğini ifade etmiştir. İki katılımcı farklı çeviri alanları için farklı uygulamaların yapılması gerekebileceğini söylerken bir katılımcı bu konunun ölçme ve değerlendirme uzmanlarınca karar verilmesi gereken bir konu olduğunu dile getirmiştir.

Geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sınavında hangi kaynak/araçların kullanılmasına müsaade edilmelidir? sorusuna yönelik olarak sertifikasyon sınavı yapan farklı

lkelerdeki uygulamalar ve çalışmada yer alan katılımcıların görüşleri şu şekildedir: Öncelikle, Kanada, Amerika, İngiltere ve Avusturalya'da sınavda yardımcı kaynak kullanımına ilişkin şu uygulamaların yapıldığı görülmektedir: Kanada'da CTTIC tarafından uygulanan yazılı eviri sınavında adaylar sınav esnasında sözlük ve referans kaynakları gibi basılı yardımcı kaynaklardan yardım alabilirler fakat cep telefonu, tablet, kişisel bilgisayar gibi her türlü elektronik ekipman kullanımı (bir sağlık problemi nedeniyle kullanılabilir ekipmanlar hariç) yasaktır. Avustralya'da NAATI tarafından yapılmakta olan yazılı eviri sınavında ise adaylar yalnızca sözlük ve terimler listesi kullanılabilir. Ancak cep telefonu, kişisel bilgisayar, tablet, eviri belleği vb. elektronik ekipmanların, basılı dökümanlara elle yazılmış notların, bireysel not kâğıtlarının kullanılması ve internet erişimi yasaktır. Bir aday sınavda herhangi bir elektronik araç kullanmak istiyorsa (tablet, laptop vs.) sınavdan en geç 10 iş günü önce NAATI ile iletişime geçmeli ve bu kaynakla ilgili yazılı olarak bilgi (model, marka vs.) vermelidir. Ancak sınav günü adayların beraberlerinde getirdikleri her kaynak kontrol edilir ve uygunsuz bulunanların kullanılmasına izin verilmez. İngiltere'de ise IOLET'in yapmakta olduğu DipTrans sınavında adaylar sözlük ve kendi terim bankalarından oluşan her türlü referans kaynaklarını kullanabilirler. Kanada ve Avustralya'daki uygulamalara benzer olarak, internet erişimi, elektronik sözlükler, bireysel dizüstü bilgisayarlar ve eviri belleklerinin kullanımı söz konusu değildir. Kurum, bu kısıtlamanın bilgisayarlara yüklenebilecek olan programların kontrol edilmesinin zor olmasından kaynaklandığını açıklamaktadır. Bununla birlikte, bazı sınav merkezlerinde eviri programlarını içeren yazılımların bulunmadığı bazı elektronik araçların kullanılabilirliği belirtilmektedir. Yine, aynı kurum tarafından yapılmakta olan Kamu Hizmeti Tercümanlığı Diploması (DPSI) sınavını sözlü eviri becerisini ölçen bölümlerinde yardımcı kaynak kullanımı yasaktır, ancak yazılı eviri becerisini ölçmeye yönelik olan bölümlerde adaylar basılı yardımcı kaynaklar kullanabilirler fakat elektronik kaynakları kullanamazlar. IOLET tarafından yapılan bir diğer tercümanlık sınavı olan Karakol Tercümanlığı Diploması (Diploma in Police Interpreting) sınavında da DPSI'ya benzer olarak, sözlü eviri bölümlerinde yardımcı kaynak kullanılamamakta, yazılı eviri bölümlerinde ise basılı yardımcı kaynaklar kullanılabilmekte ancak elektronik kaynaklara izin verilmemektedir. Benzer olarak NAATI tarafından yapılan tercümanlık sınavlarında da yardımcı kaynak kullanımı

yasaktır. Öte yandan, Amerika’da ATA, yazılı çeviri sınavı için 2016 yılının başlarından bu yana yapmakta olduğu bir çalışma ile bu üç ülkeden farklılık gösteren bir uygulamaya yer vermektedir. 2016’ya kadar ATA tarafından uygulanan yazılı çeviri sınavında da Kanada ve İngiltere’ye benzer olarak adaylar sınav salonuna kitap, sözlük, thesaurus, not defteri vb. gibi basılı her türlü referans kaynaklarını kullanabilmekte ancak elektronik ekipman ve dijital kaynak kullanımına müsaade edilmemekteydi. Bununla beraber, 2016 Nisan ayından itibaren sınavda kişisel bilgisayarlarını kullanmak isteyen adaylar, bilgisayarlı sınav formatı uygulamasıyla, kendi bilgisayarlarını kullanabilmektedirler. Bu formatta adayların bilgisayarlarına yüklenmiş sözlük ve çeviri belleklerini kullanabilmeleri mümkündür, ayrıca, online sözlük ve databaseler gibi interaktif olmayan internet kaynaklarına erişim de sağlanabilmekte ve bu kaynaklar kullanılabilirlerdir.

Bu dört ülke dışındaki sertifikasyon sınavı yapan diğer ülkelere bakıldığında ise kaynak kullanımına ilişkin şu tablo göze çarpmaktadır: Brezilya’da ABRATES, Çin’de CATTI ve Hong Kong’da HKTS tarafından yapılan yazılı çeviri sınavlarında sözlük kullanımı serbesttir, ancak Çin’de sertifika sınavı yapan bir diğer kurum olan NAETI’de sözlük kullanımı yasaktır. Çek Cumhuriyeti’nde CERAPT tarafından, Danimarka’da Ekonomik ve Ticari İşleri Bakanlığı’nca, Singapur Sim Üniversitesi ve Ukrayna’da UTA tarafından yapılan sınavlarda adayların sözlük ve diğer referans kaynakları kullanmaları serbesttir. İrlanda’da ITIA’nın organize ettiği çevirmenlik sınavı online olarak yapılmakta olup adayın makine destekli çeviri araçları ve üçüncü kişilere danışmak dışında her türlü kaynağı kullanarak çeviri yapmasına izin verildiği belirtilir. Meksika’da da OMT’nin yaptığı yazılı çeviri sınavında adaylar kendi bilgisayarlarını kullanmak zorundadır ve sınav esnasında interneti kullanabilirler.

Kaynak kullanımı konusunda serbestlik sağlayan bu kurum ve ülkelerin aksine bazı ülkelerde uygulamaların daha sıkı olduğu bilinmektedir. İspanya bu ülkelerden biridir ve İspanya’da Dış İşleri Bakanlığı ve Tercüme Dairesi Başkanlığı’nca yapılan yazılı çeviri sınavının ikinci aşaması yardımcı kaynaksız yapılırken, 3. aşamada adayların sözlük kullanmasına izin verilir. İsveç benzer bir uygulamayla, İsveç Hukuk, Finans ve İşletme Hizmetleri Kurumu’nun mahkeme çevirmenliği ve sağlık hizmetleri çevirmenliği alanlarında yaptığı yazılı ve sözlü sınav uygulamaları bulunmaktadır.

Yazılı çeviri alanında yetkilendirilmek isteyen adayların çeviri becerisi ve terminoloji bilgilerinin ölçüldüğü sınavda adayların sözlük veya herhangi başka bir yardımcı araç kullanması yasaktır. Benzer olarak, Tayvan Uluslararası Eğitim ve Kültürel İlişkiler Bürosu tarafından yapılan yazılı çeviri sınavında sözlük veya herhangi bir diğer yardımcı kaynak kullanımı yasaktır. Konu ile ilgili katılımcı yorumlarına bakıldığında ise görülmektedir ki 10 katılımcıdan 5'i, online kaynaklar, sözlük ve ansiklopedi, terminoloji listesi, teknik ve bilimsel makaleler, el kitapları ve bireysel notlar gibi her türlü referans kaynağının kullanılmasına izin verilebileceği yönünde fikir belirtmiştir. Ancak bu 5 katılımcıdan 2'si bireysel çeviri belleklerinin de kullanılabileceğini söylemişlerdir. Katılımcılardan biri online kaynaklar ve bireysel çeviri belleklerinin kullanımının kapsamlı bir sınav sistemi oluşturulabilirse uygun olacağını ifade ederken aynı yönde fikir belirten diğer katılımcı ise bu araçları çeviri amaçlı kullanımdan ziyade, bu kaynakların nasıl kullanıldığının ölçülmesinin daha uygun olacağı yönünde görüş belirtmiştir. 10 katılımcıdan 4'üne göre, sınavlarda adayların kullanabileceği yardımcı kaynakların seçiminde ilgili çeviri alanı ve ölçülmek istenen edinçlere göre düşünülmesi gerekmektedir, 1 katılımcı da bu konuda kararın ölçme ve değerlendirme uzmanlarına bırakılması gerektiğini söylemiştir.

Geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sistemi dâhilinde elde edilen derece veya sertifikanın geçerliliğinin korunması için çevirmenlerden mesleki gelişim faaliyetlerinde bulunup, bu faaliyetleri belgelemeleri istenmeli midir? sorusuyla ilgili değerlendirmeler aşağıdaki gibidir:

Öncelikli olarak, yurtdışında sertifika geçerliliğinin devamı için “mesleki gelişim faaliyetleri” konusunda kapsamlı bir uygulama yapan tek ülkenin Amerika olduğu görülmüştür. Amerika’da yazılı çeviri edincini ölçmek amacıyla ATA’nın uyguladığı çevirmen sertifikasyon sınavında başarılı olan ve sertifikasının geçerliliğini korumak isteyen adayların bazı koşulları yerine getirmelerini talep edilir. Sertifikanın devamlılığının sağlanması için yapılan bu uygulamaya göre, sertifikalı adaylar üç yıllık periyotlarda eğitim ve gelişim puanları toplamak, bu faaliyetlere ilişkin belgeleri dosyalamak ve verilen süre içinde ATA çevrimiçi devamlı eğitim beyan formunu doldurmakla yükümlüdürler. Üç yıllık periyod adayın sertifikasını almasını takiben başlar ve çeşitli kategorilerde elde edebileceği ve belgeleyebileceği “Continuing

Education-Devamlı Eğitim” faaliyetleri ile 20 eğitim puanı toplamasını gerekli kılar. 60 yaşın üzerindeki sertifikalı üyeler bu uygulamadan muaftır ve bazı koşullarda (adayın ciddi ve uzun süreli bir hastalığa yakalanması, askerlik hizmeti vb.) raporlamadan sorumlu ilgili birim bu puan toplama süresini uzatabilir. Bu üç yıllık sürenin bitmesini takiben 1 yıl içinde ATA denetlemeler yapar ve bu denetlemelerde adaylardan faaliyetlerine ilişkin tutmakla yükümlü oldukları dosyaları göndermelerini isteyebilir. Belirlenen süre zarfında eğitim çalışmalarına ilişkin bilgileri ATA’ya bildirmemiş olan çevirmenlerin sertifikaları geçerliliğini kaybeder ve bu kişilerin isimleri ve profil bilgileri ATA internet sayfasında yayınlanan sertifikalı çevirmen listesinden silinir ve bu kendilerine bildirilir. Böylelikle bu kişiler “ATA sertifikalı çevirmen” ibaresini kullanamaz. ATA, sertifika sahibi adaylardan beklediği mesleki gelişim ve eğitim faaliyetlerini şu şekilde örneklemetedir:

- Mütercim tercümanlık alanı veya ilintili çalışma alanlarında ulusal veya uluslararası konferans, kurs, seminer, çalışma atölyesi gibi faaliyetlere çevrimiçi olarak veya yerinde katılmış olmak,
- Sözlü veya yazılı çeviri, çeviri teknolojileri, iş uygulamaları vb. gibi kişinin ilgi ve çalışma alanları ile ilgili herhangi bir ulusal, uluslararası ticari kuruluş, resmi veya özel kuruluş tarafından basılmış, yayınlanmış ses kaydı, video, film, makale gibi bir ürün ortaya koymak veya bağımsız olarak yürütülen benzer çalışmalar,
- Sözlü veya yazılı çeviri ile ilgili kitap ve makale yazmak veya editörlük yapmak,
- Sözlü veya yazılı çeviri ile ilgili kurs, ders, seminar, workshop vb. düzenlemek veya bu tür faaliyetler eğitim vermek,
- Sözlü veya yazılı çeviri ile ilgili herhangi bir ücret almadan, gönüllü olarak verilen çeşitli hizmetler,
- ATA dışındaki meslek örgütlerinde üyelik (ATA, Continuing Education Record, t.y.)

Yeni sertifika sahibi olmuş tüm üyelerin ilk etapta yapmakla yükümlü oldukları bir diğer görev ise faaliyet rapor etme döneminde ATA tarafından çevrimiçi ve ücretsiz olarak uygulanan ATA Ethics Module- ATA Mesleki Etik Modülü veya ATA konferanslarında katılımcılara sunulan Mesleki Etik Modülünü tamamlamaktır. ATA

dışındaki kurumlar tarafından sunulan benzer eğitimler kabul edilmemektedir. Bu modülün daha sonraki faaliyet belgeleme dönemlerinde tekrarlanmasına gerek yoktur. Buradan da anlaşılacağı üzere ATA sertifikasının geçerlilik süresi 3 yıldır ve bu süre sonunda sertifika yenilemek isteyen kişilerin yukarıda örnekleri verilen mesleki gelişim faaliyetlerine katılarak istenilen 20 krediyi toplamaları gerekmektedir. Bunun dışında, bazı ülkelerde de sertifika geçerliliği için belirli bir süre koşulu bulunduğu bilinmektedir. Bu süreler değişiklik göstermekle birlikte, genellikle uygun görülen geçerlilik süreleri 1, 3, 5 veya 10 yıldır. İrlanda ITIA'nın sertifika geçerlilik süresi 1 yıldır ve sertifika ücret karşılığında yenilebilmektedir. Ukrayna, UTA'nın sertifika geçerlilik süresi 3 yıldır ve geçerliliğin devamı için adayın bu süre zarfındaki çeviri faaliyetleri belgelemesi beklenmektedir. Tayvan'da Uluslararası Eğitim ve Kültür İlişkiler Bürosu'nun uyguladığı sınavın geçerliliği 3 yıldır. Avustralya, mahkeme çevirmenliği alanında alınan sertifikanın geçerlilik süresi 5 yıl; İsveç İsveç Hukuk, Finans ve İşletme Hizmetleri Kurumu ve Japonya JTA tarafından verilen sertifika 5 yıl, Brezilya'da ABRATES tarafından verilen sertifikanın geçerlilik süresi ise 10 yıldır.

Aynı soruya ilişkin katılımcı görüşleri ise şu şekildedir: Bu konuda katılımcılardan 4'ü elde edilen belge veya sertifikanın geçerliliğinin korunması için sertifika sahiplerinden mesleki gelişim faaliyetlerinde bulunup bu faaliyetleri belgelendirmelerinin istenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu 4 katılımcıdan 1'i ve 3 farklı katılımcı belirli bir geçerlilik süresi konmasının yeterli olacağını ve bu süre bitiminde adaylardan sertifikalarını yenilemelerinin istenebileceğini ifade etmiş ve sertifika yenilemek için girilecek sınavın ilk girilen sertifika sınavından daha farklı, daha sınırlı, yalnızca güncelleme amaçlı yapılabileceğini eklemiştir. 2 katılımcı sertifika sahiplerinden mesleki gelişim faaliyetlerinde bulunmalarının istenmesine gerek olmadığını söylemiş, bu katılımcılardan 1'i sertifikalarda farklı dereceler söz konusu olursa bu uygulamanın uygun olabileceğine değinmiştir.

Geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sisteminin çeviri sektöründeki tüm paydaşlar tarafından kabul görmesi ve uygulanması için neler yapılabilir? sorusuna ilişkin katılımcı yorumları genel olarak şu şekildedir: Katılımcıların sertifikasyon sisteminin geniş kitlelerce kabul edilmesi ve uygulanması için ortak paydada buldukları görüş, sektörde yer alan tüm paydaşların sürece dahil edildiği ve temsil edilebildiği, adil,

güvenilir ve tarafsız olarak işleyen bir sertifikasyon sistemi oluşturulabilmesidir. Bunun dışında, ülke koşullarına uygunluk, yetkin temsilcilerin varlığı, yasal düzenlemeler yapılması, sivil toplum kuruluşlarının rolü, sertifikanın önemine yönelik tanıtımlar ve yönlendirmeler yapılması ve paydaşların sistemle ilgili fikir birliğinin önemi gibi başlıklardan oluşan farklı görüş ve öneriler de bildirilmiştir. 2 katılımcı ülke koşulları ve gerçeklerine uygun bir sistemin kurulmasının önemine değinmiş, 1 katılımcı her bir alanın yetkin temsilcilerinin sistemde yer alması gerektiğinin ve sisteminin tarafsızlığının öneminin altını çizmiştir. Benzer olarak, bir başka katılımcı sonuçların güvenilirliğinin önemine değinmiştir. 2 katılımcı gerekli yasal düzenlemelerle sistemin tanınır hale getirilmesi hususuna değinmiştir. Bu katılımcılardan biri, bu yasal düzenlemenin, gerek kamu kuruluşları gerekse özel sektörde istihdam için sertifikasyon şartı getirilmesi ve ilgili ifadenin gerekli kanun metnine getirilmesi şeklinde yapılabileceğini, diğeri ise kamu kuruluşlarının sistemin uygulayıcıları arasına katılımının sağlanması, sertifikasyon kurumunun yasa ile tanınması ve ilgili mevzuat yoluyla düzenlemeler yapılması yoluyla gerçekleştirilebileceğini dile getirmiştir. 2 katılımcı sivil toplum kuruluşları/ meslek örgütlerince konu ile ilgili duyarlılığın artmasına yönelik tanıtımlar yapılmasının sistemin uygulanmasında önemli bir rolü olabileceğini belirtmiştir. Bu katılımcılardan birine göre, sivil toplum kuruluşlarının sistemi sahiplenmesi ve üyelerini bu konuda yönlendirmesi ve kişi ve kuruluşların mesleki yeterlilik belgesine sahip çevirmenlerden hizmet almasının önemine yönelik tanıtım ve yönlendirmeler yapılması önem taşımaktadır. Diğeri katılımcıya göre ise, MYK ve Türkak tarafından bu konuda yeterli bir alt yapı sunulmuştur, meslek örgütleri de bu konunun takipçisi olmalı ve olası suistimaller kamuoyuna yansıtılmalıdır. Tanıtım ve yönlendirmenin önemine değinen bir diğeri katılımcı ise özellikle çeviride kalite, kaliteli çeviri kullanılmasının önemine yönelik farkındalık çalışmalarının yapılması gerektiği ve bu konuda duyarlılığın artırılması gerektiğini vurgulamıştır. 1 katılımcı da sistemin uygulanabilirliği ve kabul görmesi bakımından sistemin gerçek ihtiyaçları konusunda tüm paydaşların ikna olması ve fikir birliği içinde olmasının gerekli olduğunu söylemiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın amaçlarından ilki, meslekleşme kriterleri doğrultusunda çevirmenlik mesleğinin ülkemizdeki konumunun ve örgütlenme, eğitim faaliyetleri, yasal mevzuat ve prosedürler ve sertifikasyon/belgelendirme konularında çevirmenlik mesleğinin mevcut durumunun incelenmesiydi. Meslekleşme olgusunun temel kriterleri, bir mesleğe dair eğitim faaliyetleri, meslek örgütleri, mesleği uygulama standartları ve etik kuralları ve meslekle ilgili sertifikasyon, belgelendirme faaliyetlerinin var olması olarak kabul edilmektedir. Çevirmenlik mesleği için bu ölçütleri irdelediğimizde ülkemizde çevirmenlik mesleği için bu temel kriterlerden pek çoğunun mevcut olduğu görülüyor.

Öncelikli olarak, çevirmenlik için eğitim faaliyetlerinin gelişimine bakıldığında, ülkemizde ilk kez 1982-1983 yıllarında Hacettepe Üniversitesi, 1983-1984 yıllarında Boğaziçi Üniversite'sinde lisans düzeyinde eğitim vermek üzere açılan Mütercim-Tercümanlık bölümü ile akademik çeviri eğitiminin başladığı söylenebilir. Bugün İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça, Arapça, Çince, Bulgarca ve Kırgızca olmak üzere Kırgızistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti de dâhil olmak üzere toplam 91 farklı çeviri eğitimi veren bölüm bulunmaktadır¹⁹. Üniversiteler dışında çeviri eğitimi ve bu eğitim sonucunda da diploma veren resmi bir kuruluş bulunmamaktadır. Çeviri eğitimi yalnızca üniversitelere bağlı ilgili fakülte veya yüksekokulların 4 yıllık veya 2 yıllık “mütercim-tercümanlık”, “çeviribilim”, “uygulamalı...(yabancı dil,ör. İngilizce) ve çevirmenlik” şeklinde adlandırılan bölümlerinde verilebilmektedir.

Bir diğer alan olan meslek örgütlenmesi konusunda ülkemizdeki oluşumların 1990'lı ve 2000'li yıllara dayandığı söylenebilir. Genel amaç ve işlevleri bakımından farklılık göstermekle birlikte ülkemizde çevirmenlik mesleği ile ilgili sekiz adet meslek örgütü bulunmaktadır. Bunlar, Türkiye Konferans Tercümanları Derneği (TKTD), Türkiye Çevirmenler Derneği (TÜÇED), Çeviri Derneği, Çevirmenler Meslek Birliği (Çev-Bir), Oyun Yazarları ve Çevirmenleri Derneği (OYÇED), Çeviri İşletmeleri Derneği (ÇİD), Mütercim Tercümanlar Derneği, Nitelikli Uluslararası Çevirmenler, Dil ve Çeviri İşletmeleri Federasyonu (TURÇEF)'dur.

¹⁹ 2015 ÖSYM Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu

Ülkemizde çevirmenlik (sözlü ve yazılı çeviri) mesleğini uygulama standartları ve etik kuralları ile ilgili yasal mevzuat ve prosedürler konusunda ise bazı eksiklikler ve çevirmenleri zor durumda bırakan uygulamalar bulunmaktadır. Öncelikle 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, 6100 Sayılı Hukuk Mahkemeleri Kanunu, 1512 Sayılı Noterlik Kanunu, Noterlik Kanunu Yönetmeliği, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve Basın Kanunu olmak üzere meslekle ilgili 7 temel yasal mevzuat bulunmaktadır. Ancak mevcut durumda bir serbest piyasa olarak işleyen sektörde bir kontrol mekanizması organı olarak çalışacak bir üst kurumun, meslek odasının, varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Sektörün mevcut işleyişine bakıldığında ise, bir çeviri işletmesi veya bürosu açmak isteyen kişi veya kişilerin sadece ticaret odasına üye olması yeterli olmaktadır. Yani tanımlı bir meslek odası bulunmadığı için çeviri bürosu/işletmesi açmanın bir kriteri veya standardı bulunmamaktadır. Bir meslek odası kurulması sektörde özellikle çevirmen haklarının korunması, ücretlendirmeler ve sosyal güvenlik konusunda yaşanan sıkıntıların da önlenmesine olanak sağlayacaktır. Sektördeki yasal düzenlemelerdeki eksikliklerden bir diğeri, 1972 yılında yürürlüğe konan 1512 sayılı Noterlik Kanunu çerçevesinde çeviri için yapılan düzenlemelerdir. Noterlik müessesine dair olumsuz uygulamalardan biri noterlik makamının kanaati üzerine bir kişinin bir dili bildiği inanıp yemin ettirmesidir. Bu durumda çevirmen seçimi tamamen noterin inisiyatifine bırakılmaktadır. Ayrıca, noterler çeviri büroları veya serbest çevirmenlere yaptırdıkları çeviriler için çeviri hizmeti sunma adına kâğıt parası, yazı parası, fotokopi parası gibi çeşitli ücretler olarak çeviri bedelinin düşmesine ve çevirmenlerin emeklerinin karşılığını tam olarak alamamasına neden olmaktadır.

Gerek kamu kuruluşlarında gerekse özel sektörde çalışan çevirmenlerin yaşadığı sorunlar çeşitli başlıklar altında incelenebilir. Örneğin, kamu kuruluşlarında yer alan çevirmenlerin en çok sıkıntı yaşadığı konular arasında çevirmenlerin Genel İdare Hizmetleri (GİH) sınıfında tanımlanmalarından doğan bazı uygulamalar yatmaktadır. GİH kapsamında tanımlanan çevirmenler hem aylık ücret ve özlük hakları bakımından ön lisans mezunu memurlar ile aynı kategoriye sokulmakta hem de görev tanımlarının netleştirilmemesine bağlı olarak asıl görevlerinin ve uzmanlık alanlarının dışında büro memurluğuna ilişkin görev yapmak durumunda kalabilmektedir. Bu sebeple, kamu kuruluşlarına mütercim-tercümalık kadrosuyla alınan bu kişilerin “Dil Uzmanı ve Teknik Araştırmacı” sıfatı ile Teknik Hizmetler Sınıfına dâhil edilmeleri talep

edilmektedir. Ayrıca, özellikle kamu kuruluşlarında çevirmenlikle ilgili (ihale yoluyla) hizmet alımlarında şartnamelerdeki eksiklikler ve yetersizlikler de çeviri hizmetlerinde aksamalara yol açmaktadır. Şartnameler genellikle çeviri sektörüne ait özel maddeler içermediğinden uzmanlık alanı çeviri olmayan şirketler de teklif verip ihaleleri alabilmektedir. Bu da hem kalite odaklı çalışan çeviri işletmelerinin önünü tıkamaktadır hem de düşük ücret odaklı yaptırılan çevirilerle doğruluk ve kaliteden ödün verilmektedir. Serbest olarak çalışan çevirmenler ise sözleşmesiz ve faturasız çalışmak durumunda kalabilmekte ve bu durum da hukuki açıdan çevirmenleri güçsüz bırakmaktadır. Örneğin, bu yasal boşluklardan dolayı işverenler çevirmenleri az zamanda ciddi bir iş yüküyle karşı karşıya bırakabilmekte ve bazen de oldukça düşük ücretlendirmelerle çalıştırabilmektedir. Bu durumda, nitelikli çevirmenler talep ettikleri bedelleri almakta sıkıntı çekerken, işverenler de daha az zamanda daha ucuz bedellere çeviri yaptırma yoluna gitmektedir. Ücretlendirmelerle ilgili yasal düzenlemelerin eksikliği (ör. taban fiyat belirlenmesi) ve işverenlerin çevirmenlerle sözleşmelere tabi olarak çalışmaktan geri durmaları gibi sebepler nitelikli çevirmenlerin piyasadan çekilmesine ve başka alanlara yönelmesine de sebep olabilmektedir. Son olarak, özellikle son yıllarda toplum çevirmenliği ve işaret dili çevirmenliği alanlarında ülkemizde uzman çevirmenlere olan ihtiyaç artmıştır. Zaman zaman özellikle aciliyet arz eden durumlarda ve daha az yaygın olan dillerde ihtiyaç duyulan çeviri hizmetinin gerekli donanımına sahip olmayan bireylerce yapılması sorunlara yol açabilmektedir. Bu konu ile ilgili bir düzenlemeye ve uzman sayısının artırılmasına ihtiyaç vardır.

Çevirmenlik mesleği için sektördeki genel işleyiş ve piyasa koşulları meslek için kapsamlı bir biçimde oluşturulmuş yeterlilik kriterlerinin önemini daha da ön plana çıkarmaktadır. MYK tarafından son yıllarda yapılan çalışmalar mesleği önemli bir sürecin içine sokmuştur. Bu süreç dâhilinde çevirmenlik için bir ulusal meslek standardı hazırlanmıştır. Meslekle ilgili farklı alt alanlar için mesleki yeterlilik ölçütleri hazırlanmaktadır ve bunu takiben belgelendirme ve sertifikasyon faaliyetleri başlatılacaktır. Her ne kadar çevirmenlik eğitimi veren kurumların 2/4 yıllık lisans eğitimleri (veya lisansüstü) sonucunda verdikleri diplomalar belgelendirmede bir temel teşkil etse de, sektörün mevcut durumu ve mesleğin yalnızca diploma sahipleri tarafından yapılmadığı göz önünde bulundurulursa sağlıklı bir biçimde işleyecek bir

belgelendirme/sertifika sistemi varlığı oldukça önemlidir. Bu konudaki süreç ülkemizde MYK tarafından yürütülmektedir.

Çalışmada cevap aranan araştırma sorularından bir diğeri de çevirmen sertifikasyonu yapan farklı ülkelerde sertifikasyon uygulamalarının nasıl yapılıyor olduğuydu. Bu amaçla, çevirmen sertifikasyonu sağlayan 25 farklı ülkede yapılan uygulamalar, sertifikasyon uygulamalarını hangi kurumların gerçekleştirdiği (meslek örgütü, devlet kurumu, eğitim kurumu vb.), sertifika sahibi olmak isteyen adaylarda (şayet varsa) aranan ön koşullar, sertifika sınavlarında test edilen edinçler, sınav uygulamalarının ne şekilde yapıldığı (birebir sınav formatı, uzaktan/çevrimiçi sınav formatı), sınav esnasında adayların kaynak kullanımına müsaade edilip edilmediği, ediliyorsa bu yardımcı kaynakların neler olduğu gibi çeşitli açılardan irdelenmiştir. Çalışma kapsamında, ayrıca, ülkemizde MYK tarafından çevirmenlik mesleği ile ilgili ulusal yeterlilik sisteminin yapılandırılabilmesi için gerekli olan faaliyetlerin yürütülebilmesi amacıyla oluşturulan çalışma grubu paydaşlarına göre “ülkemizde oluşturulması planlanan çevirmen sertifikasyon sistemi nasıl olmalıdır?” sorusuna da cevap aranmaya çalışılmıştır. Bu amaçla hazırlanmış olan görüşme formunda yer alan sorulardan bir kısmı yukarıda sıralanan başlıklardan oluşmaktadır (soru 7-8-10-11-12-13). İlgili sorularda sertifikasyon uygulaması yapan ülkelerdeki faaliyetler ve ülkemizde uygulamaların nasıl olabileceğine ilişkin katılımcılardan alınan görüşler birlikte irdelenmiştir. Görüşme soruları neticesinde ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir:

- Ülkemizde çeviri piyasasına girişte birtakım düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmada yer alan katılımcıların çoğu (7/11) çeviri piyasasında piyasaya gireceklerin niteliklerini belirleyen bir kontrol mekanizması olması gerektiğini belirtmişlerdir.
- Ülkemizde bilgi ve becerilerini belgelendirmek isteyen çevirmenlerin sertifika sahibi olabilmelerine yönelik faaliyetlerde bulunacak bir sertifikasyon kurumunun olması gerekmektedir. Çünkü her ne kadar çeviri yapacak kişilerin belirli bir yetkinliğe sahip olması gerektiği düşünülse de, ülkemizde, mevcut durumda, çeviri sektöründe çevirmen yeterliliklerini ölçen bir uygulama bulunmamaktadır. İşverenlerin kendi içlerinde uyguladıkları bazı yeterlilik kriterleri olsa da (sınav, mülakat, diploma, dil belgesi vb.) çevirmenlik mesleği için ulusal bir yeterlilik sınavından bahsetmek mümkün değildir. Çalışmada yer alan katılımcıların büyük çoğunluğu (10/11) da çevirmen sertifikasyonu

sağlayan bir sertifikasyon kurumunun olması gerektiğini söylemiştir. Öte yandan, MYK tarafından hedeflenen ulusal mesleki yeterlilik sistemi bu gibi olumsuzlukların da önüne geçmek üzere tasarlanmıştır. Ulusal yeterlilik sisteminin temel hedefleri farklı meslek dalları için eğitim ile istihdam ilişkisinin kuvvetlendirilmesi ve bu iki alan arasında köprü kurulması, ortak öğrenme çıktıları oluşturulabilmesi için ulusal standartların tasarlanması, beraberinde eğitim ve öğretimde kalite güvencesinin artırılması, eğitim ve istihdamda ulusal ve uluslararası ortak ölçütler oluşturabilmek ve hayat boyu öğrenmeyi teşvik etmek olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla ulusal mesleki yeterlilik sistemi ile eğitim ve istihdamda ulusal ve uluslararası ortak ölçütler oluşturabilmesi hedeflenmektedir. Ulusal yeterlilik sisteminde yer alan yeterlilik çerçeveleri, öğrenme kazanımlarına bağlı olarak yeterlilikleri sistemli bir şekilde farklı seviyelere yerleştirdiği için işverene çalışanın sahip olduğu kazanımlar, diğer bir deyişle, bilgi, beceri ve yetkinlikler ile ilgili anlaşılır ve kapsamlı bilgiler sunacaktır. Aynı şekilde, meslek mensupları da örgün, yaygın veya serbest herhangi bir öğrenme süreci sonunda elde etmiş oldukları bilgi, beceri ve yetkinlikleri belgeleyebileceklerdir. Çevirmenlik mesleği için 2013 yılında hazırlanmış olan Ulusal Meslek Standardı'nın Ölçme, Değerlendirme ve Belgelendirme başlığında bu boşluğu doldurmak adına yapılacak çalışmaların sinyali verilmektedir. Bu başlık altında yer alan ibarede, gerekli şartları sağlayan ölçme ve değerlendirme merkezlerinde, hazırlanan meslek standardına göre oluşturulacak ulusal yeterliliklere dayanarak, çevirmenlerin, bilgi, beceri ve edinçlerinin, yazılı ve/veya sözlü, teorik ve uygulamalı olarak ölçüleceği belirtilmektedir.

- Dünyada çevirmen sertifikasyonu yapan kurum ve kuruluşların çeşitlilik gösterdiği, genellikle meslek örgütlerince yürütülen bu işin kimi zaman devlet eliyle, ilgili resmi kuruluşlar tarafından kimi zaman da çeşitli eğitim merkezleri veya kurumları tarafından yapılabildiği görülmektedir. Ancak, ülkemizde MYK tarafından yürütülen ulusal yeterlilik sistemi süreci, ülkemizi bu anlamda diğer pek çok ülkeden ayırmaktadır. Belgelendirme ve sertifikasyon ulusal yeterlilik sisteminin üçüncü ayağı olup, farklı meslekler için ulusal standartların oluşturulmasını takiben bu mesleklere yönelik ulusal yeterliliklerin düzenlenmesi ve bu yeterliliklerle uyumlu olarak belgelendirme faaliyetlerinin geliştirilmesini gerektirmektedir. Ülkemizde belgelendirme ve sertifikasyon sağlayacak olan yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşlarının yasal

düzenlemelere göre nasıl olması gerektiği MYK tarafından belirlenmiştir. Yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşları, UYÇ'de tanımlı ulusal yeterliliklere göre sınav ve belgelendirme faaliyetlerini yürüten, TÜRKAK ya da Avrupa Akreditasyon Birliği bünyesinde çok taraflı tanıma anlaşması imzalamış başka akreditasyon kurumlarınca ilgili yeterliliklerde TS EN ISO/IEC 17024 personel belgelendirme standardı şartlarına uygun oluşturulmuş bir sistem dâhilinde akredite edilmiş ve MYK tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda ilgili yönetmelikte tanımlanan şartları sağladığı tespit edilen tüzel kişiliğe sahip kurum veya kurumlardır. Dolayısıyla, çevirmen sertifikasyonunu sağlayacak kurum veya kuruluşların öncelikle yukarıda belirtilen şartları taşımaları gerekmektedir. Konu ile ilgili katılımcı görüşleri de incelendiğinde, görülmektedir ki çevirmen sertifikasyon kurumunun sektörün farklı paydaşlarının temsil edileceği veya ortaklaşa çalışabileceği bağımsız bir kuruluş olması yönünde katılımcılar hemfikirdir. Her ne kadar katılımcıların önemli bir bölümü (5/10) akademik kurumlar, profesyonel dernek/birlikler ve kamu kurumlarının işbirliği içinde çalışacağı bir kurumun uygun olacağını dile getirirse de bazı katılımcılar işverenler ve çeviri işletmeleri gibi farklı paydaşların da bu kurum bünyesinde yer alması gerektiğini vurgulamıştır. Ülkemizde henüz çevirmenlik mesleği için oluşturulmuş bir oda veya üst federasyon bulunmamaktadır. Ancak böyle bir organizasyonun oluşturulabilmesi durumunda, akademisyenlerin de katılımıyla, sertifikasyonun bu oda veya federasyon tarafından yapılabilmesinin de mümkün olabileceği belirtilmiştir.

- Sertifikasyon sürecinde bir sınav sisteminin oluşturulması aşamasında sektörde yer alan tüm paydaşların seslerinin mümkün olduğunca duyurulabilmesi ve mümkün olduğunca fazla paydaştan destek alınması önemlidir. Bu paydaşların başında akademik kurumlar, meslek örgütleri, çevirmen istihdamının yoğun olduğu özel ve resmi kurumlar, etik olarak çalışan çeviri ajansları/firmaları/büroları, çeviri işletmeleri ve sektörden hizmet alanlar olarak müşteriler gelmektedir. MYK bir üst kurum veya yetkilendirme mekanizması olarak sürecin içinde yer almaktadır.
- Çevirmen sertifikasyon kurumu yasal düzenlemelere göre TS EN ISO/IEC 17024 personel belgelendirme standardına uygun olarak Türkak veya Avrupa Akreditasyon Kurumu ile çok taraflı tanıma anlaşması imzalamış bir akreditasyon kurumunca akredite edilmiş ve MYK tarafından onaylanmış tüzel kişiliğe sahip bir kuruluş olmalıdır. Ancak, diğer pek çok mesleki yeterlilikten farklı olarak çeviri sektörü söz konusu

olduğunda bu kurumun niteliği, kurumda yer alan aktörler ayrıca önem kazanmaktadır. Zira çeviri gibi pek çok alt alanı olan ve bilgi, beceri ve donanımların veya yeterliliklerin ölçülmesinin ve değerlendirilmesinin çok kolay olmadığı, çok boyutlu pek çok bileşkeden oluştuğu bir meslekte adayları sertifikalandıracak olan kurumda görev alacak olan kişilerin seçimi de bir hayli önem arz etmektedir. İlgili bağımsız belgelendirme kuruluşunun temsil kuvvetinin yüksek olması, diğer bir deyişle, sektördeki farklı paydaşlarından temsilcilerin kurumda yer alması önemlidir. Bu sektör paydaşlarından öne çıkanlar akademik kurumlar, meslek örgütleri ve çevirmen istihdamının yoğun olduğu resmi ve özel kuruluşlardır. Ancak elbette bu listeye çeviri ajansları, çeviri işletmeleri ve hizmet kullanıcısı olan müşteriler gibi daha farklı paydaşlar da eklenebilir.

- Çevirmen sertifikasyon sürecine tabi olacak olan adaylarda herhangi bir ön koşul aranmalı mıdır, bu ön koşullar neler olabilir? sorusuna ilişkin şu bilgiler verilebilir: Spesifik kriterler uygulamayan bazı ülkeler olsa da, birtakım ön şart uygulaması yapan ülkelerin sayısı daha fazladır. Bu ön şartlar da diploma, deneyim, birlik üyeliği ve dil yeterlilik belgesi gibi kıstaslar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Genellikle bir lisans diplomasına sahip olan adaylarda aranan deneyim süresi biraz daha kısa olabilmekte (çeviribilim diplomasına sahip kişilerde deneyim şartı aranmayabiliyor), şayet bir diploma söz konusu değilse aranan deneyim süresi artmaktadır. Bu iş deneyiminin müşteriler veya işverenler tarafından onaylanması istenebilmekte, zaman zaman da sözlü çeviri için saat, yazılı çeviri için sözcük sayısı üzerinden deneyim süresi hesaplanabilmektedir. Çalışmada yer alan katılımcıların da büyük çoğunluğu benzer kriterlerin aranması yönünde görüş bildirmiştir. Daha önce de değinildiği üzere, Ülkemizde MYK tarafından oluşturulmaya çalışılan ulusal yeterlilik sisteminde AB Yaşam Boyu Öğrenme politikası önemli rol oynamaktadır. Yaşam boyu öğrenme hem AB tarafından hedeflenen aktif vatandaşlığı teşvik etmek hem de istihdam edilebilirliği artırmak amacıyla oluşturulan, örgün, yaygın ve okul dışı öğrenme deneyimlerini de içine alan esnek bir öğrenme alanıdır. Buna bağlı olarak, hayat boyunca edinilen yeterliliklerin tanınması ve farklı ülkelerdeki bu yeterliliklerin karşılaştırılıp tanınabilirliğinin sağlanması için ortak bir Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi oluşturulmuştur. Avrupa'daki farklı ülkelerde var olan ya da oluşturulan yeterlilik sistemlerine ortak bir referans noktası olabilmesi için bir üst çerçeve olarak tasarlanan

bu çerçeve yardımıyla farklı ulusal ve sektörel yeterlilikler için ortak bir referans noktası oluşturulduğu gibi, bu ortak nokta sayesinde farklı ülkelerdeki yeterlilik sistemleri birbiriyle karşılaştırılabilecektir. Ülkemizde de diploma, sertifika vb. şeklinde belirlenen ulusal yeterlilikler, oluşturacak UYÇ'ler yoluyla, AYÇ'nin 8 düzeyine göre düzenlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında, çevirmenlik sertifikası için ön koşul düzenlemelerinin, şayet yapılacak olursa, AYÇ'nin temelini oluşturan YBÖ politikasına paralel olarak oluşturulması ve kısıtlayıcı olmaktan ziyade kapsayıcı ve geniş ölçekli olması daha uygun olacaktır. Ülkemiz koşulları ve ihtiyaçları göz önüne alındığında, farklı diller, farklı çeviri alt alanları ve farklı seviyeler için ön koşul düzenlemeleri farklılık gösterebilir.

- Sertifikasyon sisteminde ülkemizde gerçekleşen çeviri faaliyetleri ve ihtiyaçlar göz önüne alındığında sertifikasyon kapsamında dil önceliği olmalı mı konusunda katılımcılardan neredeyse yarısı (4/10) sağlıklı bir sertifikasyon sistemi ve ölçme ve değerlendirme sistemi oluşturulabilirse bir dil önceliği olmasına gerek kalmayacağını ifade ederken 6 katılımcı bazı dillere öncelik verilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda öncelikle İngilizce, Almanca ve Fransızca olması gerektiği, yanı sıra sırasıyla Arapça, Rusçayı, İspanyolca ve Farsçanın da bu kapsama dâhil edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Korece, Bulgarca, Macarca, Çekçe, Romence, Yunanca, Fince, Felemenkçe ve Ermenice dillerinin de ülkemizde ihtiyaç duyulan diller arasında olduğu ve bu sebeple sertifikasyonda bu dillere de öncelik verilebileceği söylenmiştir.
- Geliştirilecek olan sertifikasyon sınav(lar)ında ölçülmesi gereken temel edinçlere ilişkin olarak öncelikle uluslararası sınavlara bakıldığında (IOLET, ATA, CTTIC ve NAATI tarafından yapılmakta olan yazılı ve sözlü çevirmen sertifikasyon sınavları), bu sınavlarda ağırlıklı olarak hataya dayalı analitik yöntemlerle değerlendirilme yapıldığı (IOLET hariç) ve ölçülen edinçlerin “dil edinci, konu edinci, çeviri bilgisi edinci ve metin edinci” olmak üzere kısıtlı sayıda olduğu görülmüştür. Öte yandan, çeviri edincine ilişkin çalışmalar yapan PACTE, Transcomp ve EMT gibi grup ve kurumların çalışmaları incelendiğinde daha fazla sayıda edincin çeviri edincinin alt-edinçleri olarak öne çıktığı bilinmektedir. Bunlar, “dil edinci, metin edinci, ekin edinci, konu edinci, araştırma edinci, teknolojik edinç, çeviri hizmeti sağlama edinci, çeviri bilgisi edinci ve ruhsal-fizyolojik öge” olarak sayılabilir. Bu edinçler ulusal meslek standardında da yer almaktadır. Ülkemizde oluşturulmaya çalışılan ulusal yeterlilik sistemi ile ulusal meslek

standartlarına paralel olarak geliştirilen ulusal yeterliliklere uygun bir ölçme ve değerlendirme sistemi kurulması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, ülkemizde geliştirilecek olan sertifikasyon sisteminin ölçme ve değerlendirme ve belgelendirme ayağında yukarıda değinilen sınavlarda yapılan değerlendirmelerle kıyaslandığında, farklı çeviri alt alanlarını kapsayan ve her bir alt alan için çok daha kapsamlı bir değerlendirme sistemi oluşturulmaya çalışıldığı söylenebilir. Bu noktada, test edilmesi gereken edinçlerle ilgili katılımcılara yöneltilen soru için katılımcıların büyük çoğunluğu yukarıda da ifade edilen edinçler olan “dil edinci, çeviri bilgisi edinci, metin edinci, konu edinci, teknolojik edinç, ekin edinci, çeviri hizmeti sağlama edinci, araştırma edinci, stratejik edinç”in ölçülmesi gerektiğini söylemiştir. Ancak yine katılımcıların çoğunun da belirtmiş olduğu gibi farklı çeviri alt alanları farklı edinçlerin ölçülmesini gerektirebilir, bu listeye daha farklı edinçler eklenebilir. Öncelik verilerek ölçülmesi gereken ve ölçülebilecek edinçler iyi değerlendirilmelidir.

- Dünyada uygulanan çevirmen sertifikasyon sınavlarında hem sözlü hem de yazılı çeviri için yaygın olarak ölçme ve değerlendirmenin belirli bir sınav merkezinde belirlenen süre ve koşullarda gerçekleştirildiği görülmektedir. Öte yandan, sınırlı sayıdaki bazı ülkelerde özellikle yazılı çeviri edincini değerlendirmeye yönelik olarak uzaktan/çevrimiçi/online sınav uygulamasının da yapılmakta olduğu görülmüştür. Konu ile ilgili katılımcıların yorumları incelendiğinde ülkemizde uygulanacak sertifikasyon sınav(lar)ında dünyanın pek çok ülkesinde yapılmakta olan klasik birebir sınav yönteminin yanı sıra uzaktan (bilgisayar üzerinden/online/çevrimiçi) sınav uygulamalarının da, ölçülen çeviri alt alanına uygun olduğu sürece, yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Soruya cevap veren 10 katılımcıdan 7’sinin görüşü bu yöndedir. Ancak elbette, bazı katılımcılarca da belirtildiği üzere, farklı çeviri alt alanları için farklı değerlendirme yöntem ve uygulamaları ön plana çıkabilir. Ülkemizde oluşturulmaya çalışılan ulusal yeterlilik sisteminde, çevirmenlik için ulusal yeterliliklerde belirlenen çeviri alt alanlarını kapsayan bir ölçme ve değerlendirme ve sertifikasyon ve belgelendirme sürecine gidilecektir. Bu açıdan, bu çalışmada da incelenen farklı ülkelerdeki çevirmen sertifikasyonu uygulamalarının genellikle yazılı çevirinin özel alan çevirisi yapmak alt alanına yönelik olduğu düşünülürse ülkemizde çevirmenlik için yapılması planlanan ölçme ve değerlendirme çalışmalarının daha ayrıntılı ve kapsamlı olacağı düşünülmektedir. Bu da, yine iki katılımcı tarafından da değinildiği üzere, bazı

çeviri alt alanlarında, dosya sunumu, mentorluk, uygulamalı sınav ve mülakat sınavı gibi farklı uygulamalardan oluşan sürece yayılmış uygulamaların gerekebileceğini düşündürmektedir.

- Çevirmen sertifikasyon sınavlarında adayların sınavda yardımcı kaynak kullanabilmesine ilişkin çeşitli uygulamalar yapılmaktadır. Farklı ülkelerdeki sertifikasyon sınavı uygulamaları incelendiğinde, ağırlıklı olarak yazılı çeviride özel alan çevirisine yönelik ölçme ve değerlendirme yapıldığı ve bu konuda uygulamalar yapan ülkelerin büyük çoğunluğunda adayların basılı yardımcı kaynakları kullanabildiği ancak bilgisayar, bireysel çeviri belleği gibi teknolojik ekipmanlar ve internet kullanımına izin verilmediği görülmüştür. Öte yandan, Amerika'da ATA tarafından 2016 yılı Nisan ayından bu yana yapılmakta olan yeni bir uygulama ile dileyen adayların kendi bilgisayarlarını kullanabilmelerine izin verilmektedir. Bu formatta adayların bilgisayarlarına yüklenmiş sözlük ve çeviri belleklerini kullanabilmeleri mümkündür, ayrıca, online sözlük ve veritabanları gibi interaktif olmayan internet kaynaklarına erişim de sağlanabilmekte ve bu kaynaklar kullanılabilir. Sertifikasyon sınavları düzenleyen az sayıda ülkede ise kaynak kullanımına ilişkin daha sıkı uygulamalar yapılmaktadır. İspanya, İsveç, Tayvan ve Çin'de NAETI tarafından yapılan sınavları dâhil edebileceğimiz bu kategorideki uygulamalarda adayların sözlük de dâhil olmak üzere hiçbir yardımcı kaynak kullanmadığı görülmektedir. Sözlü çeviri açısından bakıldığında ise elde edilen bilgiler daha sınırlıdır. Çalışmada incelenen ülkelerde sözlü çeviri alanında sertifikasyon uygulaması yapan ve sınav ile ilgili dökümanlara ulaşılabilen IOLET, DPSI ve DPI sınavlarının sözlü çeviri becerilerini (ardıl, andaş çeviri) ölçen bölümlerinde adayların herhangi bir yardımcı kaynak kullanmasına izin vermemekte, aynı sınavların yazılı çeviri edincini ölçen bölümlerinde ise basılı yardımcı kaynak kullanımına müsaade etmektedir. Aynı şekilde, NAATI tarafından yapılan tercümalık sınavlarında da yardımcı kaynak kullanılmamaktadır. Ülkemizde yapılacak uygulamaya yönelik olarak fikirlerine başvurulmuş katılımcılardan görüşleri incelendiğinde ise ortaya şu tablo çıkmaktadır: Uygulanacak sınavlarda adayların yardım alabileceği kaynaklar ölçülecek alt alan ve edinçlere göre değişiklik gösterebilir, ancak dünyanın pek çok ülkesindeki uygulamaya benzer olarak basılı yardımcı kaynaklar (sözlük, referans kitapları/kaynakları) kullanılabilir. Çevirmenlerin günlük hayatlarında en yaygın olarak kullandıkları online kaynaklar ve bireysel çeviri

belleklerinin kullanımı ise çeşitli denetimlerin ve düzenlemelerin sağlanmasıyla mümkün olabilir.

- Sertifikasyon sınavı sonunda elde edilen sertifikanın ne kadar süre ve hangi koşullarda geçerli olacağı sertifikasyon uygulamalarında yer alan unsurlardan bir diğeridir. Bu konuyla ilgili dünyadaki örneklere bakıldığında, genellikle hak edilen sertifikaya belirli bir geçerlilik süresi konulduğu görülmüştür. Bu süre değişiklik göstermekle birlikte genellikle 3, 5 veya 10 yıl arasında değişebilmektedir. Bu konuda farklı bir uygulama geliştiren ATA ise 3 yıl olarak belirlediği sertifika geçerlilik süresine ek olarak bir kredilendirme sistemi uygulaması yapmaktadır. Bu sisteme göre, sertifika almaya hak kazanmış olan ve belgesinin geçerliliğini korumak isteyen belge sahipleri her üç yılda bir 20 kredi puanı toplamakla yükümlüdür. Bu kredi puanları eğitimlik, iş deneyimleri, alanda yapılan bağımsız çalışmalar, konferans, seminer vb faaliyetler gibi çeşitli mesleki gelişim etkinliklerinde yer alarak toplanabilmektedir. Ancak 60 yaşın üzerindeki sertifika sahipleri bu uygulamadan muaf tutulmaktadır. İlk defa sertifika sahibi olmuş üyeler ise belirlenen faaliyet rapor etme döneminde ATA tarafından çevrimiçi ve ücretsiz olarak uygulanan ATA Ethics Module- ATA Mesleki Etik Modülü veya ATA konferanslarında katılımcılara sunulan Mesleki Etik Modülünü tamamlamak durumundadırlar. Ülkemizde yapılacak uygulamalara ilişkin olarak ise, belirli bir sertifika geçerlilik süresi konması planlanmaktadır ve bu süre MYK tarafından 5 yıl olarak öngörülmektedir. Bu 5 yıllık süre kapsamında da belge sahiplerinin mesleği aktif olarak icra ettiklerinin de çeşitli şekillerde belgelenmesinin isteneceği belirtilmektedir²⁰. Çalışmada yer alan katılımcıların çoğunluğu (6/10) sertifika geçerliliği için belge sahiplerinden mesleki gelişim faaliyetlerinde bulunmalarının istenmesine gerek olmadığı yönünde fikir belirtmiş, bu katılımcılardan 3'ü geçerlilik süresi ve yenileme sınavı gibi şartların konmasını uygun bulmuştur. Öte yandan, 4/10 katılımcı için sertifika geçerliliğinin korunması için mesleki gelişim faaliyetlerinin istenmesi uygun olacaktır.
- Geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sisteminin çeviri sektöründe yer alan tüm paydaşlar tarafından kabul görmesi ve uygulanması için çeşitli uygulamalar yapılabilir. Bu konuda katılımcıların görüş ve önerileri ışığında şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öncelikle

²⁰ Sertifika geçerlilik koşullarına ilişkin verilen bu bilgilere MYK Sektör Temsilcisi ile yapılan yazışmalar neticesinde ulaşılmıştır.

sertifikasyon sisteminin oluşturulması aşamasında sektörde yer alan tüm paydaşların seslerinin duyurulması ve sürece dâhil edilmeleri oldukça önemlidir. Zaten MYK'nın da 2012'den bu yana çevirmenlik mesleğine yönelik yaptığı çalışmalarda bu birlikteliği sağlamaya çalıştığı görülmektedir. Zira yeterlilik sisteminin ilk aşaması olan Çevirmenlik Meslek Standardı'nın oluşturulmasında sektörde yer alan sivil toplum kuruluşları, akademik kurumlar, kamu kuruluşları ve özel kuruluşlardan oluşan geniş kitlede bir gruptan görüşler istenmiş ve bu kitleleri temsil eden bir çalışma grubu oluşturularak standart ve yeterlilik geliştirme çalışmaları yürütülmüş ve yürütülmektedir²¹. Sistemin oluşturulmasından sonra da bu paydaşların ortak fikirlerinin asgari müşterekte temsili önem arz etmektedir. Bu noktada şunu belirtmek gerekir ki, sistemin gerçek ihtiyaçları konusunda, tüm bu paydaşların ikna olması ve fikir birliğine varabilmesi gerekmektedir. İyi kurulmuş, temsil gücü yüksek bir sistemde alt uygulayıcılar tarafından da eşit, adil ve tarafsız uygulamalar yapılması sistemin sağlıklı bir biçimde işlemesine ve saygın olmasına olanak sağlayacaktır. Bu da sistemin içselleştirilebilmesi sağlayacaktır. Öte yandan, kamu ve özel sektörün sistemi uygulaması ve sisteme katılması çeşitli yasal düzenlemeler ve mevzuat düzenlenmesi yoluyla da yapılabilir. Yine sivil toplum kuruluşlarının sistemi sahiplenmesi ve bu konuda üyelerini yönlendirmesi önemlidir. Ayrıca, yeterlilik belgesine sahip çevirmenlerin istihdam edilmesi ve kaliteli çevirinin önemi konusunda kamuoyunda farkındalığı artırmaya yönelik tanıtımlar ve çalışmalar yapılabilir.

Bu araştırmayı dayanak noktası almayı amaçlayan ileriki çalışmalarda daha farklı konulara odaklanılabilir. Farklı çeviri alt alanları için sertifikasyon uygulamalarının nasıl yapılabileceği konusunda araştırmalar yapılabilir. Çalışmada bazı katılımcılar, özellikle ölçülecek edinçler, adaylarda aranacak ön koşullar, sınav uygulama yöntemleri, adayların sınavlarda hangi yardımcı kaynakları kullanabileceği gibi bazı konularda alt alanlara göre karar verilmesinin daha uygun olacağı yönünde görüş bildirmiştir. Gelecekte yapılan çalışmalarda, sertifikasyonun bu açılardan yazılı ve sözlü çevirinin farklı alt alanları için nasıl uygulanabileceği araştırılabilir. Bu çalışmada, ülkemiz dışında yapılan sertifikasyon uygulamaları araştırılırken elde edilen veriler, yazılı çeviri alanında ve özellikle özel alan çevirisi alanında yapılan uygulamaların daha

²¹ Meslek Standardı Çalışma Grubu, Standadın Hazırlanmasında Katkıda Bulunanlar ve Görüş İstenen Kişi ve Kuruluşlar için bkz. 12UMS0274-6 , 2013.

yaygın olduğunu göstermiştir. İlerleyen zamanlarda, sertifika uygulamalarının da daha yaygın hale gelmesiyle, yazılı çevirinin diğer alt alanları ve sözlü çeviri konusunda daha detaylı incelemeler yapılabilir. Son olarak, bu çalışmada MYK tarafından meslek standardı yazım aşamasında oluşturulan çalışma grubunda yer alan kamu kurumları, meslek örgütleri, eğitim kurumları gibi sektördeki farklı paydaşları temsil eden kişilerin görüşleri alınmıştır. Konu ile ilgili farklı uzmanların görüşlerini inceleyen çalışmalar da yapılabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Cohen, L., Manison, L., Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. (6. baskı) Kanada: Routledge Taylor and Francis.
- Gürçağlar, Ş. (2011). *Çevirinin ABC'si*. (1. baskı) İstanbul: Say Yayınları.
- Köktürk, Ş. (2015). *Uygulamalı Çeviribilim*. (1. baskı) Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tekgül, D. (2008). Türkiye’de Çeviri Eğitimi Veren Üniversite Bölümleri. *Çeviri Seçkisi I: Çeviriyi Düşünenler*. (1.Baskı). İstanbul: Sel Yayıncılık, 60-63.

Sürelî yayımlar

- Budin, G., Krajcso, Z. & Lommel, A. (2013). The TransCert Project: Ensuring That Transnational Translator Certification Meets Stakeholder Needs. [Elektronik Versiyon] *The International Journal for Translation and Interpreting Research*. DOI: ti.105201.2013.a08 (16 Ekim 2016).
- Ersoy, H. & Erkurt, G.Ş. (2014). Kültür Planlayıcısı Olarak Çevirmenin ve Çevirinin Erek Kültür/Toplumda Sosyal Değişimlere Etkisi ve Bu Bağlamda Geliştirilmesi Gereken Devlet Politikaları. [Elektronik Versiyon] *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (33), 120-134 (25 Ağustos 2015).
- Ersoy, H.& Odacıoğlu M.C. (2014). Türkiye’de Serbest Çevirmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar, Bu Sorunların Etkileri ve Öneriler. [Elektronik Versiyon] *Turkish Studies*, 9(6), 367-378. DOI: 10.7827/TurkishStudies.6980 (25 Ağustos 2015).
- Gözübüyük T., M. (2013). Yaşam Boyu Öğrenme için Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi: Avrupa ve Türkiye Örneği. [Elektronik Versiyon] *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi* 3 (5), 44-54 (12 Temmuz 2016).
- Hale, S., Hlavac, J., Kim, M., Lai, M., Turner, B.& Slatyer, H.. (2012) Improvements to NAATI Testing, Development of a Conceptual Overview for a New Model for NAATI Standards, Testing and Assesment, *The university of New South Wales*.
- Hlavac, J. (2013). A Cross-National Overview of Translator and Interpreter Certification Procedures, *The International Journal for Translation and Interpreting Research*, 5 (1), 32-64. DOI: 10.12807/ti.105201.2013.a02.
- Köktürk, Ş., Odacıoğlu, M.C.&Uysal, N.M. (2014,). Çeviribilim Alanını Belirten Terimler ve Bu Terimlerin Kapsamları Üzerine Bir Değerlendirme. [Elektronik Versiyon] *Turkish Studies* 9(9), 753-769 (15 Mayıs 2015).

Uysal, N.M., Odacıoğlu, M.C.& Köktürk, Ş.(2015). Meslekleşme Açısından Türkiye’de Çevirmenliğin Mevcut Durumu, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. [Elektronik Versiyon] *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 257-266 (15 Mayıs 2015).

Diğer yayınlar

Akdağ, A. I. (2015). Mütercim Tercümanlık Öğrencilerinde Çeviri Edincinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi. *Yayınlanmış Doktora Tezi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çeviribilim Anabilim Dalı Doktora.

Bildik, C. (2015). Akademik Çeviri Eğitimi ve Çevirmen Yeterlilikleri. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çeviribilim Anabilim Dalı Doktora.

Chan, A. L. J.. (2008). Information Economics, the Translation Profession and Translator Certification. *Yayınlanmış doktora tezi*. İspanya: Universitat Rovira Virgili, Translation and Intercultural Studies.

Kaya, O. (9 Haziran 2012). Çeviri Sektöründe Meslekleşme ve Örgütlenme, *Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu*, İstanbul, 43-45.

Küçükyağcı N., Avcı B. (2011). *Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği Araştırma Raporu*. Ankara: T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı.

Mesleki Yeterlilik Kurumu. (2008). *Mesleki Yeterlilik, Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği*. Resmi Gazete.

Öner, I. B. (9 Haziran 2012). Sektörde ve Akademide Kronometre Çalışmaya Başladı. Yarışı Göğüslemek için Ne Yapmalıyız? *Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu*. İstanbul, 4-9.

Özaydın, Ü. (9 Haziran 2012). AB Sürecinde Sözlü ve Yazılı Çeviri Standartları. *Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu*. İstanbul, 64.

Parlak, B. (9 Haziran 2012). Akademik Çeviri Öğretimi ve Çeviride Meslekleşme Sorunları. *Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu*. İstanbul, 65-74.

Pym, A., Grin, F., Sfreddo, C., Chan, A.L.J. (2012). *The status of the Translation Profession in the European Union, Studies on Translation and Multilingualism*, Final Raporu. Brüksel: The European Commission’s Directorate-General for Translation.

T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı. (2015). *Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği Araştırma Raporu*, Güncellenmiş 2. Versiyon. Ankara.

TSE EN 17024. (2012). *Uygunluk Değerlendirmesi, Personel Belgelendirme Kuruluşları için Genel Şartlar*. Türk Standartları Enstitüsü: Ankara.

Türk Akreditasyon Kurumu. (2012). *Türk Akreditasyon Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*, Resmi Gazete.

12UMS0274-6. (2013). *Ulusal Meslek Standardı, Çevirmen Seviye 6*. Mesleki Yeterlilik Kurumu. Ankara.

Vigier, F. J.& Way, C. (t.y.) *Comparing European Qualifications in the Realm of Official Translating and Interpreting*. University of Granada. *Avanti Research Group*.

Yıldız, Muhammed. *Altyazı ve Seslendirme Çevirmenleri Anlatıyor, Altyazı ve Dublaj Çevirisi/Çevirmenliği Üzerine Söyleşiler* (Film). (2014). Sakarya Üniversitesi Çeviribilim Bölümü Bitirme Projesi.

İnternet Kaynakları

American Translators Association. (t.y.). *Certification Exam Eligibility Requirements*. http://www.atanet.org/certification/eligibility_requirements_main.php (20 Nisan 2016).

American Translators Association. (t.y.). *Certification Exam, Frequently Asked Questions*. http://www.atanet.org/certification/certification_FAQ.php (23 Nisan 2016).

American Translators Association. (t.y.). *Certification Exam Overview, How is the examination evaluated?* http://www.atanet.org/certification/aboutexams_overview.php#11 (23 Nisan 2016).

American Translators Association. (t.y.). *Certification Exam Overview, What is the purpose of ATA Certification examination?* https://www.atanet.org/certification/aboutexams_overview.php (22 Nisan 2016).

American Translators Association. (t.y.). *Continuing Education Record*. http://www.atanet.org/certification/aboutcont_record_requirements.php (23 Nisan 2016).

American Translators Association. (t.y.). *Framework for Standardized Error Marking Explanation of Error Categories*. http://www.atanet.org/certification/aboutexams_error.php (23 Nisan 2016).

American Translators Association. (t.y.). *List of Approved Translation and Interpreting Schools*.

- http://www.atanet.org/certification/eligibility_approved.php#tur (23 Nisan 2016).
- American Translators Association. (t.y.). *Practice Test for the ATA Certification Exam*. http://www.atanet.org/certification/aboutpractice_test.php (23 Nisan 2016).
- Assessing Legal Interpreting Quality through Testing and Certification, Test format*. (t.y.). <http://www.qualitas-project.eu/country-profiles-se> (10 Nisan 2016).
- Assessing Legal Interpreting Quality through Testing and Certification, Responsible Parties*. (t.y.). <http://www.qualitas-project.eu/country-profiles-se> (10 Nisan 2016).
- ATSO MESEM Mesleki Sınav ve Sertifikasyon Merkezi.. (t.y.). *Avrupa Yeterlilik Çerçevesi*. <http://www.atsomesem.org.tr/icerik/3/16/avrupa-yeterlilik-cercevesi.html?hl=en> (16 Mart 2016).
- BDÜ Federal Association of Interpreters and Translators. (t.y.). *Welcome to the BDÜ website*. <http://www.bdue.de/en/bdue/> (24 Ağustos 2016).
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Örnekleme Yöntemleri*. <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> (06 Aralık 2016).
- Canadian Translators Terminologists and Interpreters Council. (t.y.). *Candidate's Guide for the CTTIC Standard Certification Examination in Translation*. <http://www.cttic.org/certification.asp> (06 Mayıs 2016).
- Canadian Translators Terminologists and Interpreters Council. (t.y.). *Certification*. <http://www.cttic.org/certification.asp> (05 Mayıs 2016).
- Canadian Translators Terminologists and Interpreters Council. (t.y.). *Continuing Education*. <http://www.cttic.org/education.asp> (06 Mayıs 2016).
- Canadian Translators Terminologists and Interpreters Council. (t.y.). *Membership, Member Organizations*. <http://www.cttic.org/member.asp> adresinden (05 Mayıs 2016).
- Canadian Translators Terminologists and Interpreters Council. (t.y.). *Our Vision Our Mission*. <http://www.cttic.org/mission.asp> (05 Mayıs 2016).
- Canadian Translators Terminologists and Interpreters Council. (t.y.). *Standard Certification Translation Examination, Marker's Guide*. <http://www.cttic.org/certification.asp> adresinden (06 Mayıs 2016).
- Çeviri Derneği. (t.y.). *Dernek üyeliği*. <http://ceviridernegi.org/uyelik/uyelik-kosullari/> (17 Mayıs 2016).

- Çeviri Derneği. (t.y.). *Hakkımızda*. <http://ceviridernegi.org/hakkimizda/dernek-hakkinda/> (17 Mayıs 2016).
- Çeviri İşletmeleri Derneği. (t.y.). *Hedefler*. <http://cid.org.tr/Kurumsal/Hedefler> (18.05.2016)
- Çeviri İşletmeleri Derneği. (t.y.). *Üyelik Koşulları*. <http://cid.org.tr/Uyelik/UyelikKosullari> (18 Mayıs 2016).
- Çeviri Kitabı. (t.y.). *Türk Çeviri Sektörü Kimlik Kartı, Türk Çeviri İşletmelerinin Sorunları*. <http://www.dijitaltercume.com/blog/turk-ceviri-sektoru-kimlik-karti/> (27 Mayıs 2016).
- Çeviri Kitabı. (t.y.). *Türk Çeviri Sektörü Kimlik Kartı. Türk Çevirmeninin Sorunları*. <http://www.cevirikitabi.com/cevirmenler-ne-isler-ceviriyor/turk-ceviri-sektoru-kimlik-karti/> (27 Mayıs 2016).
- Çeviribilim. (t.y.). *Çevirmen Yargılama İlkeliğine Son Verilsin*. <http://ceviribilim.com/?p=336> (27 Mayıs 2016).
- Çevirmenler Meslek Birliği. (t.y.). *Üyelik Koşulları*. <http://cevbir.org.tr/uyelik-kosullari/> (18 Mayıs 2016).
- Çevirmenler Meslek Birliği. (t.y.). *Tarihçe*. <http://cevbir.org.tr/tarihce/> (18 Mayıs 2016).
- Chartered Institute of Linguists. (t.y.). *Diploma in Translation Centres, Course Provider*. http://www.ciol.org.uk/index.php?option=com_easytablepro&view=records&id=8&limitstart=20&limit=20 (27 Mart 2016).
- Education and Culture DG. (2008). *Explaining the European Qualifications Framework for Lifelong Learning*, https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-efq/files/brochexp_en.pdf (07 Mart 2016).
- Ericsson, K. (t.y.). *Authorization of interpreters in Sweden, Procurement of interpretation and translation services*. www.eulita.eu/.../Ericsson_TRAFUT_MA.pps adresinden (10.04. 2016).
- EUR-Lex. (t.y.). *Key Competencies for lifelong learning*. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=URISERV:c11090> (07 Mart 2016).
- European Accreditation. (t.y.). *EA members*. <http://www.european-accreditation.org/ea-members> (01 Mart 2016).

- European Accreditation. (t.y.). *the MLA*. <http://www.european-accreditation.org/the-mla> (01Mart 2016).
- Hong Kong Translation Society. (t.y.). *Home*. <http://www.hkts.org.hk/index.html> (09 Nisan 2016).
- IoLEDUCATIONALTRUST. (2014a). *Diploma in Translation, Candidate Regulations*. <http://www.ciol.org.uk/sites/default/files/DipTransHandbook.pdf> (16 Nisan 2016).
- IoLEDUCATIONALTRUST, (2014b). *Diploma in Police Interpreting, Candidate Regulations*.<http://www.ciol.org.uk/images/Qualifications/DPI/DPICandidateRegs.pdf> (16 Nisan 2016).
- IoLEDUCATIONALTRUST. (2014c). *Diploma in Police Interpreting, Handbook for Candidates*.<http://www.ciol.org.uk/images/Qualifications/DPI/DPIHandbook.pdf> (16 Nisan 2016).
- IoLEDUCATIONALTRUST. (2015). *Diploma in Public Service Interpreting, Handbook for Candidates*. <https://www.ciol.org.uk/images/Qualifications/DPSI/DPSI%20Handbook%20Oct-15.pdf> (16 Nisan 2016).
- IoLEDUCATIONALTRUST. (t.y.). *Diploma in Public Service Interpreting, qualification overview*. http://www.ciol.org.uk/index.php?option=com_content&view=article&layout=coil:norelated&id=557&Itemid=673 (16 Nisan 2016).
- Israel Translators Association. (t.y.). *About the ITA*. http://ita.org.il/?page_id=209&lang=en (08 Nisan 2016).
- Kaya, O. (t.y.). *Çeviri Sektöründe Meslekleşme ve Örgütlenme*, <http://www.cevirikitabi.com/cevirmenler-ne-isler-ceviriyor/ceviri-sektorunde-mesleklesme-ve-orgutlenme/> (18 Mayıs 2016).
- Mesleki Yeterlilik Kurumu. (t.y.). *Tarihçe*. <http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/hakkimizda/tarihce> adresinden (04 Mart 2016).
- Mesleki Yeterlilik Kurumu.(t.y.). *Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun Misyonu ve Vizyonu*. <http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/hakkimizda/misyon-vizyon> (04 Mart 2016).
- Mesleki Yeterlilik Kurumu. (t.y.). *Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi Tanıtım Broşürü*. http://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/AYC_brosur.pdf (07 Mart 2016).
- Mesleki Yeterlilik Kurumu. (t.y.). *Sınav ve Belgelendirme*.

- <http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/snnav-ve-belgelendirme> (06 Mart 2016).
- Mesleki Yeterlilik Kurumu. (t.y.). *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Seviye Tanımlayıcıları*. http://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/seviye_tanimlayicilari.pdf (16 Mart 2016).
- Mesleki Yeterlilik Kurumu. (t.y.). *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi tanıtım Broşürü*. http://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/tyc_brosur.pdf adresinden (16 Mart 2016).
- Mesleki Yeterlilik Kurumu. (t.y.). *Ulusal Meslek Standartları*. <http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ulusal-meslek-standard-ana> (04 Mart 2016).
- Mesleki Yeterlilik Kurumu. (t.y.). *Ulusal Yeterlilik Tanımı ve İçeriği*. <http://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ulusal-yeterlilik-tanim-ve-cerii> (04 Mart 2016).
- Mesleki Yeterlilik Kurumu. (2015). *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi*. http://www.mess.org.tr/media/filer_public/ee/31/ee31d11e-6bbb-4e5a-88ebd7460d8382be/tyc_belgesi_020116.pdf (18.03.2016).
- Muhasebe Dersleri. (t.y.). *Odalar*. <http://www.muhasabedersleri.com/finansal-yatirim/oda.html> (26 Mayıs 2016).
- National Accreditation Authority for Translators and Interpreters. (2015a). *Translator Certification, Knowledge, Skills and Attributes*. https://www.naati.com.au/media/1059/translator_ksa_paper.pdf (01 Ekim 2016).
- National Accreditation Authority for Translators and Interpreters. (2015b). *Accreditation by Testing, Information Booklet*. https://www.naati.com.au/media/1104/accreditation_by_testing_booklet.pdf (30 Nisan 2016).
- National Accreditation Authority for Translators and Interpreters. (t.y.). *Approved Courses*. <https://www.naati.com.au/information/approved-courses/> (29 Nisan 2016)
- National Accreditation Authority for Translators and Interpreters (t.y.). *Our industry*. <https://www.naati.com.au/about/our-industry/> (29 Nisan 2016).
- National Accreditation Authority for Translators and Interpreters (2016). *Policy for the Use of Resources in Paraprofessional Translator and Professional Translator Tests*. https://www.naati.com.au/media/1310/policy-for-the-use-of-resources-in-2tb-and-3tb-tests_march-2016.pdf (29 Nisan 2016).

- Nigerian Institute of Translation and Interpreting. (t.y.). *NITI Bill Passed Public Hearing*. <http://www.nitinigeria.net/blog/category/niti%20bill> (08 Nisan 2016).
- Qualitätssprachendienste Deutschlands. (t.y.). *About us*. <http://www.qsd.de/en/> (24 Ağustos 2016).
- Oyun Yazarları ve Çevirmenleri Derneği. (t.y.). <http://www.oyuncularcast.com/oyced-oyun-yazarlari-ve-cevirmenleri-derneği> (18 Mayıs 2016).
- Parlak, Betül. (t.y.) *Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun Meslek Standardı Bağlamında Türkiye'de Çevirmen Meslek Standardı*. http://www.academia.edu/4317687/MESLEK%C4%B0_YETERL%C4%B0_L%C4%B0K_KURUMU_NUN_MESLEK_STANDARDI (27 Ağustos 2015).
- Sim University. (t.y.). *Certification Exam for Professional Translators, Test Format* <http://www.unisim.edu.sg/CET/Pages/CEPT.aspx> (26 Ağustos 2016).
- Stejkal, J. (2002). *International Certification Study: Japan*. The ATA Chronicle. <http://www.cetra.com/wp-content/uploads/Files/2002-09.pdf> (15 Nisan 2016).
- Telif Hakları Genel Müdürlüğü. (t.y.). *Meslek Birlikleri Hakkında, Genel Bilgi*. <http://www.telifhaklari.gov.tr/Meslek-Birlikleri-Genel-Bilgi> (17 Nisan 2016).
- The Institute of Translation & Interpreting. (t.y.). *(ITI) is the UK's only dedicated association for practising translation and interpreting professionals*. <http://www.iti.org.uk/> (17 Nisan 2016)
- The Institute of Translation & Interpreting. (t.y.). *Career-ladder Categories*. <http://www.iti.org.uk/how-do-i-apply> (17 Nisan 2016).
- The Institute of Translating & Interpreting. (2015). *Exam Guide/Terms and Conditions*. <http://www.iti.org.uk/professional-development-events/qualified-translator-exam> (17 Nisan 2016).
- The Irish Translators' and Interpreters' Association. (t.y.). *ITIA Certified Translator*. <http://translatorsassociation.ie/content/view/19/35/> (15 Nisan 2016).
- The Irish Institute of Translators and Interpreters. (2015). *ITIA Certified Translator Application Procedure*.

http://translatorsassociation.ie/component/option,com_docman/task,cat_view/gid,19/Itemid,61/ (25 Ağustos 2016).

The Irish Translators' and Interpreters' Association. (t.y.). *Professional membership*. <http://translatorsassociation.ie/content/view/11/23/> (25 Ağustos 2016).

The Swedish Federation of Authorised Translators. (t.y.). *About the Federation*. <http://www.aukttranslator.se/en/about-the-federation/> adresinden (10 Nisan 2016).

TransCert. (t.y.). *About TransCert*. <http://transcert.eu/> (20 Ekim 2016).

Translators Association of China. (t.y.). *The System of Continuation Education and Certificate Registration for CATTI*. http://www.tac-online.org.cn/en/tran/2009-10/09/content_3174702.htm (15 Nisan 2016).

Translators of China. (t.y.). *CATTI's Methods of Test and Appraisal*. http://www.tac-online.org.cn/en/tran/2009-10/09/content_3174936.htm (15 Nisan 2016).

TURÇEF. (t.y.). *Anasayfa*. <http://www.turcef.org/index.asp> (18 Mayıs 2016).

TURÇEF. (t.y.). *Üyelik*. <http://www.turcef.org/uyelik.html> (18 Mayıs 2016).

Türk Akreditasyon Kurumu. (t.y.). *Akreditasyon Nedir?*, <http://www.turkak.org.tr/turkaksite/akreditasyonakreditasyonnedir.aspx> (28 Mayıs 2016).

Türk Akreditasyon Kurumu. (t.y.). *Personel Akreditasyon Başkanlığı*. <http://www.turkak.org.tr/TURKAKSITE/KurumsalBirimlerPersonelHizmetAkrdBskligi.aspx> (1 Mart 2016).

Türk Akreditasyon Kurumu. (t.y.). *Uluslararası Tanınırlık*. https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrk_Akreditasyon_Kurumu, (01 Mart 2016).

Türkiye Çevirmenler Derneği. (t.y.). *Tarihçemiz*. <http://tuced.org.tr/?target=about&id=3> (17 Mayıs 2016).

Türkiye Çevirmenler Derneği. (t.y.). *Üyelik Kategorileri*. <http://tuced.org.tr/?target=yayin&id=3> (17 Mayıs 2016).

Türkiye Konferans Tercümanları Derneği. (t.y.). *Ana Tüzük II. Bölüm Üyelik Hükümleri*. <http://www.tkted.org/uyelik/uyelik-kosullari/> adresinden (17 Mayıs 2016).

- Yüksek Öğretim Kurumu. (t.y.). *Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi*. <http://www.yok.gov.tr/web/uluslararası-iliskiler/86> (18 Mart 2016).
- Yüksek Öğretim Kurumu. (t.y.). *OF-EHEA ve EQF/LLL Karşılaştırması*. <http://www.yok.gov.tr/web/uluslararası-iliskiler/86> (18 Mart 2016).
- Yüksek Öğretim Kurumu. (t.y.). *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi, Düzeylerin Tanımlanması*. <http://www.yok.gov.tr/web/uluslararası-iliskiler/tyyc-genel> (18 Mart 2016).

EKLER

Ek 1: Amerikan Çevirmenler Birliği Çevirmen Sertifikasyon Sınavı Hata Çizelgesi

Ek 2: Diploma in Translation Değerlendirme Yönergesi

Ek 3: Diploma in Public Service Interpreting Değerlendirme Yönergesi

Ek 4: Diploma in Police Interpreting Değerlendirme Yönergesi

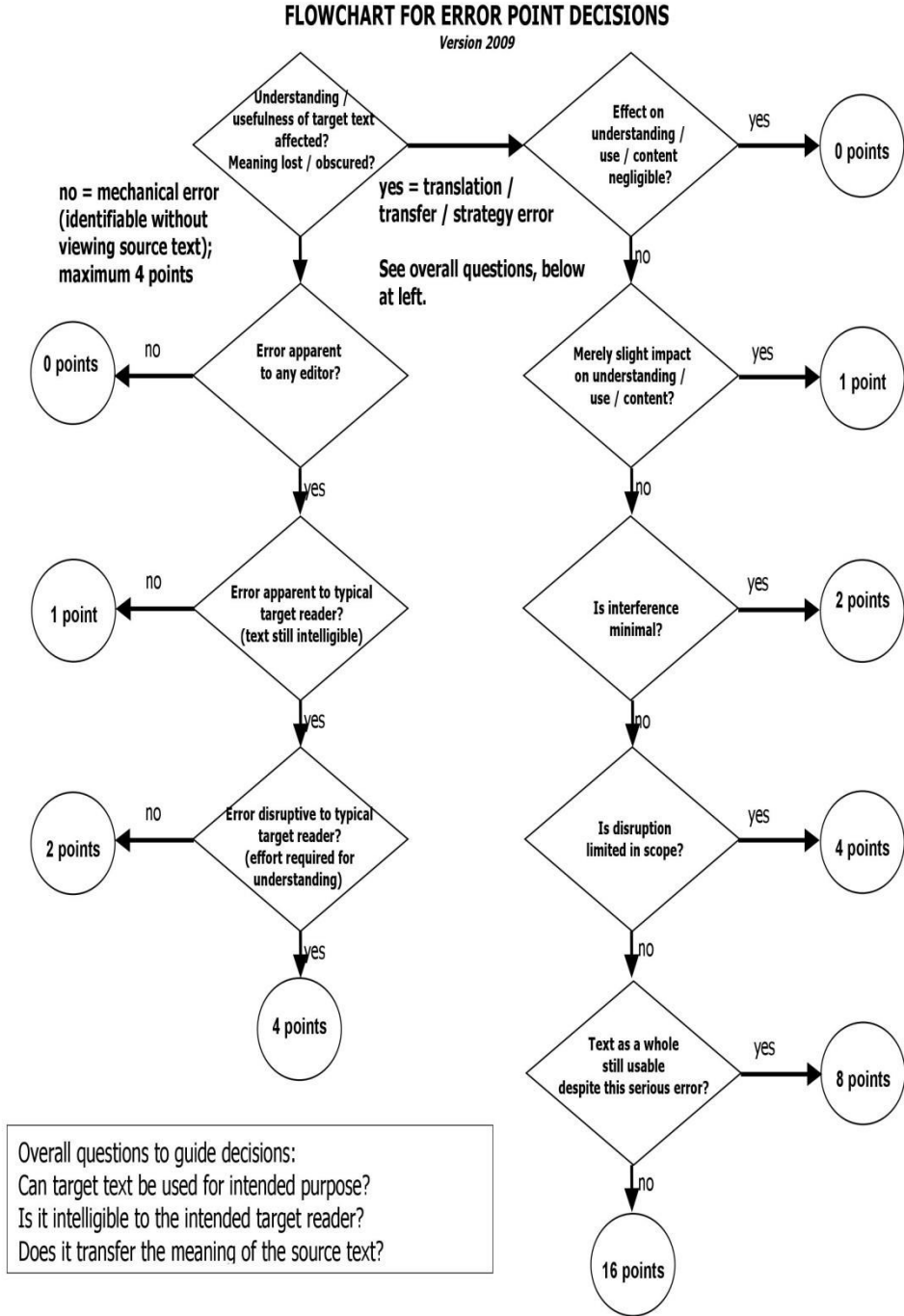
Ek 5: Mesleki Yeterlilik Kurumu Çevirmen Meslek Standardı

Ek 6: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, Yeterlilik Türleri, Öngörülen Seviyeler ve

Sorumlu Kurumlar

Ek 7: Araştırmada Kullanılan Görüşme Formu

EK 1: AMERİKAN ÇEVİRMENLER BİRLİĞİ ÇEVİRMEN SERTİFİKASYON SINAVI HATA ÇİZELGESİ²²

²² *Flowchart for Error Point Decisions.* (2009).

https://www.atanet.org/certification/aboutexams_flowchart.pdf (23 Nisan 2016).

EK 2: DIPLOMA IN TRANSLATION DEĞERLENDİRME YÖNERGESİ²³

7. DIPLOMA IN TRANSLATION: MARK SHEET (CONFIDENTIAL WHEN COMPLETED) Qualifications Credit Framework Level 7

ALL SECTIONS BELOW **MUST** BE COMPLETED (ONE MARKSHEET PER PAPER)

SECTION	Candidate Number : _____		UNIT NO: 1 / 2 / 3 (Circle one)	Source language	Target language			
	UNIT 2 (tick appropriate option)		A : TECHNOLOGY	B : BUSINESS	C : LITERATURE			
	UNIT 3 (tick appropriate option)		D : SCIENCE	E : SOCIAL SCIENCE	F : LAW			
SECTION	This section must be completed using the Marking Guidelines. Fill in the boxes with the number of marks allocated for each Aspect of Performance, as well as the grade for each aspect.	Aspects of Performance	Candidates MUST obtain a pass in each Aspect of Performance in order to be given a full passing grade.	Assessment Criteria		Maximum marks available	Minimum pass mark (60 %)	Marks obtained by candidate
		1. Comprehension, Accuracy and Register	How well has the candidate understood the source text? How accurately has the message been conveyed? Are there any serious errors likely to impede comprehension? Are the choices of language and register entirely appropriate to the subject matter and to the spirit and intention of the original?		50	30		
		2. Grammar (morphology and syntax), coherence, cohesion and organisation of work	What is the quality of the candidate's writing in the target language? Has the candidate produced a text, which is grammatically accurate, coherent, authentic, cohesive and well-organised?		35	21		
		3. Technical aspects: spelling, punctuation, accentuation, transfer of names, figures, dates, legibility etc	How has the candidate dealt with technical aspects? Has the candidate produced a text that is correctly spelt, punctuated, paragraphed and legible? Have names, figures and dates been correctly transferred?		15	9		
SECTION	Candidate's Final Grade (circle one box)				60 – 69 = Pass		FINAL MARK	
	Fail	Pass (only if minimum pass mark is obtained in all three aspects of performance)	Merit (only if all three aspects of performance are passed with no fewer than 35 marks in Aspect 1 and the final mark is between 70 and 79)	Distinction (only if all three aspects of performance are passed with no fewer than 40 marks in Aspect 1 and the final mark is between 80 and 100)		70 – 79 = Merit		
					80 – 100 = Distinction			
Regardless of the candidate's final grade, you must give detailed comments on his/her performance, and justify the marks that you have given for the translation. Write on reverse if necessary.								
Examiner's name (in capitals): _____		Examiner's signature: _____		Chief Examiner's signature _____		Chief Moderator's signature _____		Date: _____

DipTrans Handbook-2014

10

²³ IoLET, *Diploma in Translation, Candidate Regulations*. (2014).

<http://www.ciol.org.uk/images/Qualifications/CandRegs.pdf> (16 Nisan 2016).

EK 3: DIPLOMA IN PUBLIC SERVICE INTERPRETING DEĞERLENDİRME YÖNERGESİ²⁴

Assessment criteria for Unit 01

Unit 01: Interpret consecutively and simultaneously (whispered) in the public services

Accuracy of interpretation

The candidate (statements relate to the highest level of performance, Band A):

- conveys sense of original message with complete accuracy
- transfers all information without omissions, additions, distortions
- demonstrates complete competence in conveying verbal content and familiarity with subject matter

Delivery

The candidate (statements relate to the highest level of performance, Band A):

- demonstrates complete competence in languages
- switches effortlessly between languages
- interprets clearly and smoothly
- reflects tone, emotion and non-verbal signs appropriate to situation
- displays a courteous and confident manner
- remains unobtrusive and impartial
- handles intercultural references correctly
- displays good management strategies intervening appropriately and only when necessary to clarify or ask for repetition or to prevent breakdown of communication

Language use

The candidate (statements relate to the highest level of performance, Band A):

- demonstrates excellent command of grammar, syntax, vocabulary, specialist terminology with minimum paraphrasing
- chooses language and register entirely appropriate to situation
- has clear, distinct pronunciation
- has an accent which in no way affects ease of comprehension

A sample mark sheet is shown on the following page for Unit 01 together with the criterion statements.

²⁴ IoLET, *Diploma in Public Service Interpreting, Handbook for Candidates*. (2015). <https://www.ciol.org.uk/images/Qualifications/DPSI/DPSI%20Handbook%20Oct-15.pdf> (16.04.2016).

**DPSI Assessment criterion statements for Unit 01
Interpret consecutively and simultaneously (whispered) in the public services**

	Accuracy	Delivery	Language Use
Band A	Mark Range 10-12	Mark Range 10-12	Mark Range 10-12
	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -conveys sense of original message with complete accuracy -transfers all information without omissions, additions, distortions -demonstrates complete competence in conveying verbal content and familiarity with subject matter 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -demonstrates complete competence in languages -switches effortlessly between languages -interprets clearly and smoothly -reflects tone, emotion and non-verbal signs appropriate to situation -displays a courteous and confident manner -remains unobtrusive and impartial -handles intercultural references correctly -displays good management strategies intervening appropriately and only when necessary to clarify or ask for repetition or to prevent breakdown of communication 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -demonstrates excellent command of grammar, syntax, vocabulary, specialist terminology, with minimum paraphrasing -chooses language and register entirely appropriate to situation -has clear, distinct pronunciation -has an accent which in no way affects ease of comprehension
Band B	Mark Range 7-9	Mark Range 7-9	Mark Range 7-9
	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -accurately conveys sense of original message -makes only one or two minor omissions/distortions not affecting correct transfer of information or complete comprehension 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -demonstrates good competence in languages -switches easily between languages -interprets for most part clearly and smoothly -reflects tone, emotion and non-verbal signals of interlocutors -displays a courteous and confident manner -remains unobtrusive and impartial -handles intercultural references correctly -intervenes justifiably and appropriately -makes occasional slip or sign of nervousness but not leading to communication problem 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -demonstrates good command of grammar, syntax, vocabulary, and specialist terminology -paraphrases in clear, concise way, where appropriate -chooses language, register largely appropriate to situation -has clear, distinct pronunciation -has an accent which in no way or only occasionally affects ease of comprehension
Band C	Mark Range 4-6	Mark Range 4-6	Mark Range 4-6
	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -adequately conveys sense of original message -makes no serious inaccuracies, omissions or distortions affecting comprehension or transfer of information 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -demonstrates adequate competence in languages -switches between languages without major problem -shows some confidence while interpreting -makes reasonable attempt to reflect suitable tone, emotion and demeanour -displays a manner, delivery and interventions, occasionally not completely appropriate, but not leading to irretrievable breakdown of communication 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -demonstrates adequate command of grammar, syntax, vocabulary and specialist terminology -keeps paraphrasing to acceptable level -may choose inappropriate language/register at times but not impairing overall transfer of information -may occasionally display faulty pronunciation or a pronounced accent but without impairing message
Band D	Mark Range 1-3	Mark Range 1-3	Mark Range 1-3
	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -does not, or only partially, convey sense of original message -makes serious inaccuracies, omissions, distortions affecting comprehension and transfer of information -demonstrates inadequate grasp of language and/or subject matter 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -demonstrates inadequate competence in languages -has problems switching between languages -lacks confidence and clarity -does not attempt to reflect tone, emotion relevant to situation -sounds flat and mechanical or too loud and overbearing -fails to apply suitable management strategies, where appropriate, eg asking for repetition/clarification -makes excessive requests for repetition/clarification 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> -has inadequate command of grammar, syntax, vocabulary and specialist terminology -uses excessive and inaccurate paraphrasing which distorts meaning -uses register which prevents successful transfer of message -has a strong accent, intonation or stress patterns, making it difficult to understand meaning of message

Assessment criteria for Unit 02

**Provide a sight translation into English in the public services
(approx 10 minutes)**

Completeness

The candidate (statements relate to the highest level of performance, Band A):

- demonstrates the ability to faultlessly and accurately convey the sense of the original message
- transfers all information without omissions, additions or distortions within the allotted time

Accuracy and appropriateness

The candidate (statements relate to the highest level of performance, Band A):

- demonstrates the ability to translate the passage with great accuracy and clarity, with appropriate paraphrasing, where necessary
- displays a very good knowledge/use of the language (including vocabulary/specialist terminology, register and context)

Fluency and pronunciation:

The candidate (statements relate to the highest level of performance, Band A):

- demonstrates a very good command of the language
- delivers the translation fluently
- displays a very clear and distinct pronunciation and a good accent which facilitate comprehension

Please note that mark sheets for Units 02 and 03 are identical. A sample mark sheet is shown on the following page for Unit 02 together with the criterion statements.

DPSI Assessment criterion statements for Unit 02
Unit 02: Provide a sight translation into English in the public services

	Completeness	Accuracy/Appropriateness	Fluency/Pronunciation
Band A	Mark Range 10-12	Mark Range 10-12	Mark Range 10-12
	The candidate: -demonstrates the ability to faultlessly and accurately convey the sense of the original message -transfers all information without omissions, additions or distortions within the allotted time	The candidate: -demonstrates the ability to translate the passage with great accuracy and clarity, with appropriate paraphrasing where necessary -displays a very good knowledge/use of the language (including vocabulary/specialist terminology, register and context)	The candidate: -demonstrates a very good command of the language -delivers the translation fluently -displays a very clear and distinct pronunciation and a good accent which facilitate comprehension
Band B	Mark Range 7-9	Mark Range 7-9	Mark Range 7-9
	The candidate: -demonstrates the ability to accurately convey the sense of the original message -makes only a few minor slips which do not hamper comprehension	The candidate: -demonstrates the ability to translate the passage with satisfactory accuracy and clarity, with occasional paraphrasing where necessary -displays a good knowledge/use of the language (including vocabulary/specialist terminology, register and context)	The candidate: -demonstrates a good command of the language -delivers the translation fluently and accurately, apart from some minor lapses -displays for the most part a clear and distinct pronunciation and accent which make for ease of comprehension
Band C	Mark Range 4-6	Mark Range 4-6	Mark Range 4-6
	The candidate: -demonstrates the ability to adequately convey the sense of the original message -makes no serious omissions, inaccuracies, distortions in the transfer of information which will lead to misunderstandings	The candidate: -demonstrates an adequate ability to translate the passage accurately and clearly -keeps paraphrasing to an acceptable level without distorting the meaning -may make several errors but the intended meaning can be discerned without too much difficulty -displays adequate knowledge/use of vocabulary, specialist terminology, register and context	The candidate: -demonstrates an adequate command of the language -may display some faults and hesitation which may hamper the flow of the translation and faulty pronunciation and a pronounced accent may occasionally be present but these will not impede meaning
Band D	Mark Range 1-3	Mark Range 1-3	Mark Range 1-3
	The candidate: -demonstrates an inadequate grasp of the language and/or subject matter and does not, or only partially, convey the sense of the original message -makes serious omissions and/or distortions preventing comprehension	The candidate: -lacks the ability to translate the passage with sufficient accuracy/clarity -uses excessive and inaccurate paraphrasing, distorting the meaning -makes too many errors -produces translation not always coherent; intended meaning only partially conveyed -shows poor knowledge/use of vocabulary, specialist terminology, register and context	The candidate: -demonstrates an inadequate command of the language for the required task makes a considerable number of errors which hamper the flow -displays faulty pronunciation and/or a strong accent which make it difficult or impossible for the intended listener to discern the meaning

Assessment criteria for Unit 04

Translate into English in the public services

Candidates are reminded that if they provide two (or more) alternative translations for a term, thereby forcing the reader to choose between them, they will be penalised as it is not acceptable translation or interpreting practice. Where, as a result of this, the reader cannot take appropriate action due to the confusion caused, it may be considered a fatal error and cause for a 'fail' result.

Accuracy and appropriacy of the translated text

The candidate (statements relate to the highest level of performance, Band A):

- conveys information with complete accuracy
- conveys all information without omissions, additions or distortions
- shows excellent use of vocabulary throughout
- uses excellent grammatical/syntactical constructions
- displays faultless spelling, accentuation/use of diacritics, faultless punctuation
- has excellent knowledge of specialist terminology with minimum paraphrasing

Cohesion, coherence and genre conventions

The candidate (statements relate to the highest level of performance, Band A):

- provides text which conforms fully to the conventions of the relevant genre
- uses cohesive devices which are completely appropriate
- provides text which facilitates a completely coherent reading

Effectiveness of communication

The candidate (statements relate to the highest level of performance, Band A):

- provides text which enables reader to act entirely appropriately on the basis of the translation
- displays excellent presentation and legibility
- displays excellent use of style and register
- shows excellent awareness of intercultural differences and handles these consistently well

Please note that mark sheets for Unit 04 and 05 are identical. A sample mark sheet is shown on the following pages for Unit 04 together with the criterion statements.

DPSI Assessment criterion statements for Unit 04
Unit 04: Translate into English in the public services

	ACCURACY/APPROPRIACY OF TRANSLATED TEXT	COHESION, COHERENCE & GENRE CONVENTIONS	EFFECTIVENESS OF COMMUNICATION
Band A	Mark range 10-12	Mark Range 10-12	Mark Range 10-12
	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> conveys information with complete accuracy conveys all information without omissions, additions or distortions shows excellent use of vocabulary throughout uses excellent grammatical/syntactical constructions displays faultless spelling, accentuation/use of diacritics, faultless punctuation has excellent knowledge of specialist terminology with minimum paraphrasing 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> provides text which conforms fully to the conventions of the relevant genre uses cohesive devices which are completely appropriate provides text which facilitates a completely coherent reading 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> provides text which enables reader to act entirely appropriately on the basis of the translation displays excellent presentation and legibility displays excellent use of style and register shows excellent awareness of intercultural differences and handles these consistently well
Band B	Mark Range 7-9	Mark Range 7-9	Mark Range 7-9
	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> conveys information accurately with only a few minor errors transfers information without serious omissions or distortions shows good use of vocabulary uses sound grammatical/syntactical constructions displays good spelling, careful accentuation/use of diacritics/punctuation has good knowledge of specialist terminology, paraphrasing in clear, concise way where necessary 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> provides text which generally conforms well to the conventions of the relevant genre makes generally good use of cohesive devices provides text which facilitates generally a good coherent reading 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> provides text which enables reader to act appropriately on the basis of the translation displays good presentation and legibility displays good style and register with only minor errors shows good awareness of intercultural differences and handles these well
Band C	Mark Range 4-6	Mark Range 4-6	Mark Range 4-6
	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> makes some inaccuracies but not leading to misunderstandings adequately conveys content makes minor omissions/distortions but not leading to misunderstandings makes adequate use of vocabulary uses adequate grammatical/syntactical constructions displays no major faults in spelling, accentuation, diacritics, punctuation has adequate knowledge of specialist terminology with paraphrasing kept to an acceptable level 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> provides text which conforms adequately to the conventions of the relevant genre makes adequate use of cohesive devices provides text which adequately facilitates a coherent reading 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> provides text which adequately enables reader to act appropriately on the basis of the translation displays adequate presentation and legibility displays adequate style and register shows adequate awareness of intercultural differences in an acceptable manner
Band D	Mark Range 1-3	Mark Range 1-3	Mark Range 1-3
	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> makes inaccuracies leading to misunderstandings inadequately conveys content makes serious omissions/distortions has inadequate command of vocabulary has inadequate knowledge of grammar and syntax displays considerable number of technical faults: spelling, punctuation, accentuation, diacritics has inadequate knowledge of specialist terminology and/or excessive and inaccurate paraphrasing 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> provides text which does not conform to the conventions of the relevant genre uses inadequate cohesive devices provides text which does not adequately facilitate a coherent reading 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> provides text unfit for the purpose of enabling reader to act on the basis of the translation displays poor presentation and legibility displays inappropriate style/register shows lack of awareness of intercultural differences and handles these badly

EK 4: DIPLOMA IN POLICE INTERPRETING DEĞERLENDİRME YÖNERGESİ²⁵

DPI ASSESSMENT CRITERION STATEMENTS FOR INTERPRETING

	Accuracy	Delivery	Language Use
Band A Mark Range 10-12	The candidate: - conveys sense of original message with complete accuracy - transfers all information without omissions, additions, distortions - demonstrates complete competence in conveying verbal content and familiarity with subject matter	The candidate: - demonstrates complete competence in language - switches effortlessly between languages - interprets clearly and smoothly - reflects tone, emotion and non-verbal signs appropriate to situation - displays courteous and confident manner - remains unobtrusive and impartial - handles intercultural references correctly - displays good management strategies intervening appropriately and only when necessary to clarify or ask for repetition or prevent breakdown of communication	The candidate: - demonstrates excellent command of grammar, syntax, vocabulary, specialist terminology, with minimum paraphrasing - chooses language and register entirely appropriate to situation - has clear, distinct pronunciation - has accent which in no way affects ease of comprehension
Band B Mark Range 7-9	- accurately conveys sense of original message - makes only one or two minor omissions/distortions not affecting correct transfer of information or complete comprehension	- demonstrates good competence in language - switches easily between languages - interprets for most part clearly and smoothly - reflects tone, emotion and non-verbal signals of interlocutors - displays courteous and confident manner - remains unobtrusive and impartial - handles intercultural references correctly - intervenes justifiably and appropriately - makes occasional slip or sign of nervousness but not leading to communication problem	- demonstrates good command of grammar, syntax, vocabulary, and specialist terminology - paraphrases in clear, concise way, where appropriate - chooses language, register largely appropriate to situation - has clear, distinct pronunciation - has accent which in no way or only occasionally affects ease of comprehension
Band C Mark Range 4-6	- adequately conveys sense of original message - makes no serious inaccuracies, omissions or distortions affecting comprehension or transfer of information	- demonstrates adequate competence in language - switches between languages without major problem - shows some confidence while interpreting - makes reasonable attempt to reflect suitable tone, emotion and demeanour - displays manner, delivery and interventions, occasionally not completely appropriate, but not leading to irretrievable breakdown of communication	- demonstrates adequate command of grammar, syntax, vocabulary and specialist terminology - keeps paraphrasing to acceptable level - may choose inappropriate language/register at times but not impairing overall transfer of information - may occasionally evidence faulty pronunciation, pronounced accent but without impairing message
Band D Mark Range 1-3	- does not, or only partially, convey sense of original message - makes serious inaccuracies, omissions, distortions affecting comprehension and transfer of information - demonstrates inadequate grasp of language and/or subject matter	- demonstrates inadequate competence in language - has problems switching between languages - lacks confidence and clarity - does not attempt to reflect tone, emotion relevant to situation - sounds flat and mechanical or too loud and overbearing - fails to apply suitable management strategies, where appropriate, e.g. asking for repetition/clarification - makes excessive requests for repetition/clarification	- has inadequate command of grammar, syntax, vocabulary and specialist terminology - uses excessive and inaccurate paraphrasing which distorts meaning - uses register which prevents successful transfer of message - has strong accent, intonation, stress patterns, making it difficult to understand meaning of message

²⁵ IoLET, *Diploma in Police Interpreting, Candidate Regulations*. (2014). <http://www.ciol.org.uk/images/Qualifications/DPI/DPICandidateRegs.pdf> (16.04.2016).

Assessment criteria for sight translation

Completeness:

Candidates should demonstrate the ability to accurately convey the sense of the original message without omissions or distortions. The task must be completed within the allotted time.

Accuracy/appropriateness:

Candidates should demonstrate the ability to transmit information accurately and clearly, paraphrasing if necessary, thus displaying a sound knowledge of the relevant language, option and context.

Language use:

Candidates have to demonstrate the ability to deliver the translation fluently with a good accent and clear pronunciation.

ASSESSMENT CRITERION STATEMENTS FOR SIGHT TRANSLATION

	Completeness	Accuracy/Appropriateness	Language Use
Band A Mark Range 10-12	The candidate: - demonstrates the ability to faultlessly and accurately convey the sense of the original message - transfers all information without omissions, additions or distortions within the allotted time	The candidate: - demonstrates the ability to translate the passage with great accuracy and clarity, with appropriate paraphrasing, where necessary - displays a very good knowledge/use of the language (including vocabulary/specialist terminology, register and context)	The candidate: - demonstrates a very good command of the language, and - delivers the translation fluently - displays a very clear and distinct pronunciation and a good accent which facilitate comprehension
Band B Mark Range 7-9	- demonstrates the ability to accurately convey the sense of the original message - makes only a few minor slips which do not hamper comprehension	- demonstrates the ability to translate the passage with satisfactory accuracy and clarity, with occasional paraphrasing, where necessary - displays a good knowledge/use of the language (including vocabulary/specialist terminology, register and context)	- demonstrates a good command of the language, and - delivers the translation fluently and accurately, apart from some minor lapses - displays for the most part a clear and distinct pronunciation and accent which make for ease of comprehension
Band C Mark Range 4-6	- demonstrates the ability to adequately convey the sense of the original message - makes no serious omissions, inaccuracies, distortions in the transfer of information which will lead to misunderstandings	- demonstrates an adequate ability to translate the passage accurately and clearly - keeps paraphrasing to an acceptable level without distorting the meaning - may make several errors but the intended meaning can be discerned without too much difficulty - displays adequate knowledge/use of vocabulary, specialist terminology, register and context	- shows an adequate command of the language - may evidence some faults and hesitation which may hamper the flow of the translation and faulty pronunciation and a pronounced accent may occasionally be present but these will not impede meaning
Band D Mark Range 1-3	- demonstrates an inadequate grasp of the language and/or subject matter and does not, or only partially, convey the sense of the original message - makes serious omissions and/or distortions preventing comprehension	- lacks the ability to translate the passage with sufficient accuracy/clarity - uses excessive and inaccurate paraphrasing, distorting the meaning - makes too many errors of all kinds - produces translation not always coherent; intended meaning only partially conveyed - shows poor knowledge/use of vocabulary, specialist terminology, register and context	- demonstrates an inadequate command of the language for the required task, makes a considerable number of errors which hamper the flow of the translation - evidences faulty pronunciation and/or a strong accent which makes it difficult or impossible for the intended listener to discern the meaning

Written Assessment Criteria

Assessment criteria for written translation:
(Unit 04 – Translate a police statement into English
Unit 05 – Translate from English in a police context)

ACCURACY & APPROPRIATENESS OF THE TRANSLATED TEXT:

- Candidates should provide a complete and accurate translation of the source text without omissions, additions or distortions. This means that for the Translation of the Statement the Other Language version taken down in the Oral Examination must be complete in order for you to provide an acceptable translation into English.
- Candidates should demonstrate good use of grammatical/syntactical constructions, style and register and good spelling, punctuation and accentuation.
- Candidates should display good use of vocabulary and knowledge of specialist terminology.

ORGANISATION OF TEXT:

- Candidates should aim to provide a text which reads like an authentic piece of writing in the target language.
- Candidates should convey the original message with good coherence and display good sentence structure and linkages.

EFFECTIVENESS OF COMMUNICATION:

- Candidates should provide a well presented text suitable for the intended purpose which conveys the meaning fully and accurately to the intended reader.
- Candidates should display good awareness of intercultural differences and be able to express these well.

SPECIAL NOTE: Illegibility and incoherence will be penalised.

DPI ASSESSMENT CRITERION STATEMENTS FOR WRITTEN TRANSLATION

	ACCURACY/APPROPRIATENESS OF TRANSLATED TEXT	ORGANISATION OF TEXT	EFFECTIVENESS OF COMMUNICATION
Band A Mark Range 10-12	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - conveys information with complete accuracy - conveys all information without omissions, additions or distortions - shows excellent use of vocabulary throughout - uses excellent grammatical/syntactical constructions - displays faultless spelling, accentuation/use of diacritics, faultless punctuation - displays excellent use of style and register - has excellent knowledge of specialist terminology with minimum paraphrasing 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - provides text which reads like authentic text written in target language - conveys original message with complete coherence - displays excellent sentence structure and linkages 	<p>The candidate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - provides text entirely suitable for intended purpose - conveys meaning fully and accurately to intended reader - displays excellent presentation and legibility - shows excellent awareness of intercultural differences and expresses these well
Band B Mark Range 7-9	<ul style="list-style-type: none"> - conveys information accurately with only few minor errors - transfers information without serious omissions or distortions - shows good use of vocabulary - uses sound grammatical/syntactical constructions - displays good spelling, careful accentuation/use of diacritics/punctuation - displays good style and register with only minor errors - has good knowledge of specialist terminology, paraphrasing in clear, concise way, where necessary 	<ul style="list-style-type: none"> - provides text which reads fluently with structure of original well conveyed - conveys message with good overall coherence - displays sentence structure and linkages appropriate to target language 	<ul style="list-style-type: none"> - provides text well suited to purpose - conveys meaning well to intended reader - displays good presentation and legibility - shows good awareness of intercultural differences and handles these well
Band C Mark Range 4-6	<ul style="list-style-type: none"> - makes some inaccuracies but no misunderstandings - adequately conveys content - makes minor omissions/distortions but not leading to misunderstandings - makes adequate use of vocabulary - uses adequate grammatical/syntactical constructions - displays no major faults in spelling, accentuation, diacritics, punctuation - displays adequate style and register - has adequate knowledge of specialist terminology with paraphrasing kept to an acceptable level 	<ul style="list-style-type: none"> - provides a text which adequately reflects structure of original - conveys message with adequate coherence - displays sentence structure adequate for conveying message 	<ul style="list-style-type: none"> - provides text adequate for intended purpose - conveys meaning adequately to intended reader - displays adequate presentation and legibility - shows adequate awareness of intercultural differences, handling these in acceptable manner
Band D Mark Range 1-3	<ul style="list-style-type: none"> - makes inaccuracies leading to misunderstandings - inadequately conveys content - makes serious omissions/distortions - has inadequate command of vocabulary - has inadequate knowledge of grammar and syntax - makes considerable number of technical faults: spelling, punctuation, accentuation, diacritics - displays inappropriate style/register - has inadequate knowledge of specialist terminology and/or excessive and inaccurate paraphrasing 	<ul style="list-style-type: none"> - provides text which does not reflect structure of original - provides text which is not coherent - displays faulty sentence structure or one too close to other language 	<ul style="list-style-type: none"> - provides text unfit for purpose - conveys meaning inadequately to intended reader - displays poor presentation and legibility - shows lack of awareness of intercultural differences and expresses these badly

**EK 5: MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU ÇEVİRMEN MESLEK
STANDARDI²⁶**

ULUSAL MESLEK STANDARDI

**ÇEVİRMEN
SEVİYE 6**

REFERANS KODU / 12UMS0274-6

RESMİ GAZETE TARİH-SAYI / 29/1/2013 - 28543 (Mükerrer)

²⁶ 12UMS0274-6. (2013). *Ulusal Meslek Standardı, Çevirmen Seviye 6.* Mesleki Yeterlilik Kurumu. Ankara.

Meslek:	ÇEVİRMEN
Seviye:	6¹
Referans Kodu:	12UMS0274-6
Standardı Hazırlayan Kuruluş(lar):	T.C. Mesleki Yeterlilik Kurumu
Standardı Doğrulayan Sektör Komitesi:	MYK Medya, İletişim ve Yayıncılık Sektör Komitesi
MYK Yönetim Kurulu Onay Tarih/Sayı:	26.12.2012 Tarih ve 2012/97 Sayılı Karar
Resmi Gazete Tarih/Sayı:	29/1/2013 - 28543 (Mükerrer)
Revizyon No:	00

¹ Mesleğin yeterlilik seviyesi, sekizli (8) seviye matrisinde seviye (6) olarak belirlenmiştir.

TERİMLER, SİMGELER VE KISALTMALAR

ALIMLAMA: İçeriğin, alıcının düşünsel ve kültürel arka planına bağlı olarak algılanma ve kavranma sürecini,

ARDIL ÇEVİRİ: Sözlü bir iletinin konuşmacıdan sonra bölümler halinde erek (hedef) dile aktarılmasını (telefonda çeviri, eşlik çevirisi, toplum çevirmeliği – sağlık, mahkeme, afet ve acil durumlar dâhil- vb.),

ÇEVİRİ BELLEĞİ: Yazılı çeviri faaliyetlerinde yararlanmak üzere elektronik ortamda, özel yazılımlarla çeviri birimleri halinde erek (hedef) dil ve kaynak dil eşleşmelerinden oluşan veri tabanını,

ÇOKLU ORTAM ÇEVİRİSİ: Dilsel, görsel, işitsel içerikten ve hareketli görüntülerden (alt yazı, dublaj ve üstün konuşma gibi)oluşan metinlerin çevirisini,

DİL DÜZLEMİ: Kullanım bağlamları ve farklı toplumsal konumlara göre yapılaşmış, kabul gören dil düzeylerini,

FSEK: Fikir ve Sanat Eserleri Kanununu,

GÖRSEL ÖZELLİKLER: Metnin sayfa yapısı, düzeni, şekil, düzenleme grafik, varsa tablolar gibi özelliklerini,

HİZMET TALEP EDEN: İş tanımını yapmak için muhatap konumundaki bir veya birden fazla kişiyi ya da kurumu,

ISCO: Uluslararası Standart Meslek Sınıflamasını,

İSG: İş Sağlığı ve Güvenliğini,

İŞ TANIMI: İşin süresi, iş hacmi, kaynak dil ve erek (hedef) dil, uzmanlık alanı, çevirinin amacı, formatı, yeri, gerekli teknik donanım ve ortamı ve bütçelemesiyle ilgili iş bilgilerini,

İŞARET DİLİ: İşitme engellilerce kullanılan, iletişimin el, parmak, mimik ve kol hareketleri ile sağlandığı sistematik dili,

KOŞUT METİN: Kaynak metnin incelenmesinde ve erek (hedef) metnin oluşturulmasında başvurulabilecek benzer özellikteki diğer metinleri,

METİNLERARASILIK: Yazın metinlerinde çeşitli eserler arasındaki göndermeler ve bağlamsal etkileşimleri,

ÖZEL ALAN ÇEVİRİSİ: Belli bir uzmanlık alanında özel konu bilgisi gerektiren yazılı metinlerin çevirisini,

SİMULTANE ÇEVİRİ: Sözlü bir iletinin konuşmacı ile eş zamanlı olarak ve uygun teknik donanımdan yararlanılarak erek (hedef) dile aktarılmasını (fısıltı çevirisi, yazılı metinden

bakarak çeviri, televizyonda/radyoda çeviri, uzaktan çeviri, bidülle çeviri, konferans, visio-konferans, telekonferans vb.),

YAZIN ÇEVİRİSİ: İlim ve edebiyat eserleri çevirisini,

YERELLEŞTİRME: Erek (hedef) dil ve kültüre uyarlama amacı ile bilgi teknolojilerinin yardımıyla bilgisayar yazılımları, ağ sayfaları, bilgisayar oyunları gibi içeriklerin çevirisini,

SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ: Bir sözlü iletide konuşmacının kullandığı strateji, üslup, vurgu, ses tonu, beden dili, dil düzlemi, açık ve örtük içerik ve sezdirimlerin bağlam ve ortama göre çözümlenmesini,

TERİMCE: Metinlerde kullanılan terimlerin listesini

ifade eder.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	6
2. MESLEK TANITIMI	7
2.1. Meslek Tanımı	7
2.2. Mesleğin Uluslararası Sınıflandırma Sistemlerindeki Yeri	7
2.3. Sağlık, Güvenlik ve Çevre ile ilgili Düzenlemeler	7
2.4. Meslek ile İlgili Diğer Mevzuat	7
2.5. Çalışma Ortamı ve Koşulları	8
2.6. Mesleğe İlişkin Diğer Gereklilikler	8
3. MESLEK PROFİLİ	9
3.1. Görevler, İşlemler ve Başarım Ölçütleri	9
3.2. Kullanılan Araç, Gereç ve Ekipman	20
3.3. Bilgi ve Beceriler	20
3.4. Tutum ve Davranışlar	21
4. ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE BELGELENDİRME	23

1. GİRİŞ

Çevirmen (Seviye 6) ulusal meslek standardı, 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) Kanununun 21. maddesi (Değişik: 11/10/2011 – KHK – 665/38 md.) hükümlerine göre MYK'nın oluşturduğu çalışma grubu tarafından hazırlanmıştır.

Çevirmen (Seviye 6) ulusal meslek standardı, sektördeki ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak değerlendirilmiş, MYK Medya, İletişim ve Yayıncılık Sektör Komitesi tarafından incelendikten sonra MYK Yönetim Kurulunca onaylanmıştır.

2. MESLEK TANITIMI

2.1. Meslek Tanımı

Çevirmen (Seviye 6), ilgili mevzuat ve/veya sözleşme, İSG önlemleri, kalite standartları ve hizmet prosedürleri çerçevesinde çeviri süreçlerinin iş organizasyonu ile hazırlık faaliyetlerini gerçekleştiren; sözlü çeviri, işaret dili çevirisi ve/veya yazılı çeviri faaliyetlerini yürüten ve bireysel mesleki gelişimini sağlayan nitelikli kişidir.

Çevirmen (Seviye 6), yazılı çeviri hizmetlerinin sunulduğu durumlarda, bir dildeki çeşitli nitelikte belgelerin, fikir ve sanat eserlerinin, çeşitli medya ve çoklu ortam materyalleri içeriğinin, bir erek (hedef) dile aktarılması ve yerelleştirilmesi çalışmalarını; sözlü çeviri hizmetlerinin sunulduğu durumlarda, farklı dili/dilleri konuşan katılımcıların bulunduğu toplantı, konferans gibi ortamlarda ve görüşmelerde katılımcılar arasında, bir dildeki sözlü iletilerin ardıl veya simültane olarak erek (hedef) dile/dillere aktarılması faaliyetlerini; işaret dilinin kullanıldığı ortamlarda, bu dilde iletilenleri sesli dile, sesli veya yazılı bir dille ifade edilen içeriği de işaret diline çevirmeye yönelik faaliyetleri yürütür.

Çevirmen (Seviye 6), çeviri sürecinde üstlendiği bölümün uygulama ve yönetiminden sorumludur. Bu kapsamda işin niteliğine göre bazı durumlarda ekip çalışmasının aktif bir üyesi olarak çalışır.

2.2. Mesleğin Uluslararası Sınıflandırma Sistemlerindeki Yeri

ISCO 08 : 2643 (Çevirmenler (Yazılı ve Sözlü) ve Diğer Dil Bilimcileri)

2.3. Sağlık, Güvenlik ve Çevre ile ilgili Düzenlemeler

2872 sayılı Çevre Kanunu
5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu
İlkyardım Yönetmeliği

Ayrıca; İSG ve çevre ile ilgili yürürlükte olan kanun, tüzük ve yönetmeliklere uyulması ve konu ile ilgili risk değerlendirmesi yapılması esastır.

2.4. Meslek ile İlgili Diğer Mevzuat

1512 sayılı Noterlik Kanunu
4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
4734 sayılı Kamu İhale Kanunu
4857 sayılı İş Kanunu
492 sayılı Harçlar kanunu
5187 sayılı Basın Kanunu
5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu
5378 sayılı Özürlüler Kanunu
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
657 sayılı Devlet Memurları Kanunu
İşyeri Kurma İzni ve İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik
Noterlik Kanunu Yönetmeliği

Ayrıca; meslek ile ilgili yürürlükte olan kanun, tüzük, yönetmelik ve diğer mevzuata uyulması esastır.

2.5. Çalışma Ortamı ve Koşulları

Çevirmen (Seviye 6), çeviri hizmeti sunan işletmelerde, kamu kurum ve kuruluşlarında veya bireysel olarak çalışır. Çalışma ortamı, genellikle bu kurum/kuruluş ve işletmelerin büro, toplantı mekânları, kongre salonları, sahalar veya çevirmenlerin kişisel çalışma ortamlarıdır.

Yazılı çeviride çalışma ortamının, havalandırma-ısıtma-soğutma sistemlerini içeren, yeterli aydınlatma sistemine sahip, ergonomik ofis araç ve gereçleri ile donatılmış, gerekli iletişim imkânlarını sunan alt yapıya sahip (internet bağlantısı, telefon, faks vb.) özellikte olması gerekir. Ardıl çeviri yapan çevirmen, çalışma ortamında konuşmacıyı rahat duyabileceği bir konumda bulunmalı; simültane çeviride ise çalışma ortamı, ilgili TSE standartlarına uygun olmalıdır.

Çevirmen (Seviye 6), sahada yapılan sözlü çeviri işlerinde, iş sağlığı ve güvenliğini tehlikeye atacak eylem ve ortamlardan uzak durur ve yetkililerden gerekli koruyucu önlemleri almasını talep eder.

Çeviri çalışmalarında, genel olarak analitik inceleme, konsantrasyon, araştırma ve bilgi edinme ve iletişim yoğunluklu faaliyetler söz konusudur. Bu tarz çalışmaya bağlı olarak yoğun bilgi iletişim teknolojisi araçları kullanılmaktadır. Çeviri süreçlerinin yönetimi iş yoğunluğuna ve süreçte ortaya çıkan güçlüklerin çözümlerine göre esnek çalışma saatlerini gerekli kılar. Sözlü çeviride, ISO/TSE standartları ve Avrupa Birliği normlarında belirtilen azami çalışma süreleri ve koşullarına riayet edilmelidir.

2.6. Mesleğe İlişkin Diğer Gereklilikler

Mesleğe ilişkin diğer gereklilik bulunmamaktadır.

3. MESLEK PROFİLİ

3.1. Görevler, İşlemler ve Başarım Ölçütleri

Görevler		İşlemler		Başarım Ölçütleri	
Kod	Adı	Kod	Adı	Kod	Açıklama
A	İSG ve çevre koruma ile ilgili önlemleri almak	A.1	Güvenli çalışma ve kişisel güvenlik yöntemlerini takip etmek	A.1.1	Araç, gereç ve donanımları talimatlara ve işyeri prosedürlerine uygun olarak kullanır.
				A.1.2	İşyerinde meydana gelen kaza, yaralanma vb. olumsuz durumlarda ilkyardım bilgisine başvurur.
				A.1.3	Çalışma ortamının tehlikelerden uzak tutulmasına katkı sağlar.
				A.1.4	İşyeri faaliyetlerinden kaynaklanan ve iş sağlığını tehlikeye düşürebilecek durumlara karşı ilgili mevzuata ve standartlara göre gerekli önlemlerin alınmasını sağlar.
		A.2	Riskleri değerlendirmek	A.2.1	Riskleri kontrol etmek için işyeri prosedürlerini takip eder.
				A.2.2	Karşılaştığı risk etmenlerini veya karşılaşılabileceği olası riskleri belirleyerek raporlar.
		A.3	Acil durum prosedürlerini uygulamak	A.3.1	Acil durumlarda çıkış veya kaçış prosedürlerine uygun hareket eder.
				A.3.2	Acil çıkış veya kaçış ile ilgili periyodik eğitimlere, çalışmalara ve tatbikatlara katkı sağlar.
		A.4	Çevre koruma standart ve yöntemlerini uygulamak	A.4.1	Enerji, sarf malzemeleri vb. kaynakları tasarruflu ve verimli bir şekilde kullanır.
				A.4.2	Çalıştığı alanda ortaya çıkan çevresel atıkların ve dönüştürülebilir malzemelerin doğru yere iletilmesini sağlar.
				A.4.3	Çevre kalitesinin korunması ve iyileştirilmesine yönelik yapılan eğitimlere veya çalışmalara katkı sağlar.

Görevler		İşlemler		Başarım Ölçütleri	
Kod	Adı	Kod	Adı	Kod	Açıklama
B	İş organizasyonu yapmak (devamı var)	B.1	Tanıtım faaliyetleri yürütmek	B.1.1	Mesleki niteliklerini ve hizmetlerini gösteren tanıtım dokümanlarını (CV, tanıtım dosyası vb.) hazırlar.
				B.1.2	Tanıtım dokümanlarının bilgi iletişim teknolojileri aracılığıyla görünürlüğünü sağlar.
		B.2	Çeviri talebini şekillendirmek	B.2.1	Hizmeti talep edenden yazılı olarak süreç, amaç, teslim tarihi, çevrilecek içerik ile ilgili bilgilerle birlikte iş tanımını alır.
				B.2.2	Etik, yasal veya kendi mesleki yeterlilikleri nedenleriyle işi kabul edip etmeyeceğini gerekçeli olarak belirler.
				B.2.3	Bildirilen talep ve koşullara göre işin ön tanımını, işi talep eden ile birlikte oluşturur.
		B.3	Çeviri teklifi hazırlamak ²	B.3.1	Hizmet talep edenin talebine göre, sözlü/yazılı kapsamlı iş tanımını ve hizmet koşullarını (fiyat, süre, amaç, ödeme koşulları, hukuki konular, işin niteliği vb.) belirler.
				B.3.2	Belirlediği iş tanım ve koşulları ile vereceği hizmete göre teklif metnini/ dosyasını, formatına uygun şekilde hazırlar.
		B.4	Çeviri sözleşmesi yapmak	B.4.1	Hizmeti talep edenin çeviri hizmetine ilişkin özel koşullar, hukuki haklar, işlevler, kalite standartları, teslim/hizmet zamanı ve teslim şekli gibi şartlar ile hizmet kalitesini güvence altına almak için gerekli gördüğü ilave şartları belirler.
				B.4.2	Çeviri hizmetiyle ilgili belirlediği şartlara ilişkin hizmeti talep eden ile yazılı mutabakata varır.
				B.4.3	Belirlenen hizmet şartlarını ve yasal koşulları içeren sözleşme metnini hukuki formatına uygun şekilde hazırlayarak, imza ve onay işlemlerini tamamlar.
		B.5	Kaynak metni ve yardımcı malzemeleri temin etmek	B.5.1	Yazılı veya sözlü çeviri konusuna ilişkin kaynak metin ve/veya çeviri hizmetine destek olacak malzemeyi (koşut metin, alan sözlükleri, bellekler vb.) ilgili kaynaklardan temin eder.
				B.5.2	Temin ettiği dokümanları kullanıma uygun hale getirir.

² Serbest çalışanlar için geçerlidir.

Görevler		İşlemler		Başarım Ölçütleri	
Kod	Adı	Kod	Adı	Kod	Açıklama
B	İş organizasyonu yapmak (devamı var)	B.6	İş programı yapmak	B.6.1	Kabul ettiği çeviri işinin kapsamını, koşullarını değerlendirir.
				B.6.2	Yaptığı değerlendirmelere göre işin, zaman, aşamalar ve malzeme olarak planını hazırlar.
				B.6.3	Yaptığı planlamaya ve gerekliliklere göre konaklama ulaşım vb. organizasyonlar yapar.
		B.7	Arşiv işlemlerini yürütmek	B.7.1	Yaptığı çevirilerin ve ilgili içeriğin arşivleme sistemini oluşturur.
				B.7.2	Yaptığı çevirileri ve ilgili içeriği oluşturduğu veya kullanılan sisteme göre dosyalar.
		B.8	Çeviri süreçlerinde bilgi güvenliği önlemleri almak	B.8.1	Çeviri kayıtlarının yedeklerini alır.
				B.8.2	Çeviri süreçlerinde bilgi güvenliği ile hizmeti talep edenin hakları ve gizliliğe yönelik önlemleri, yasal kurallara göre uygular.
		B.9	Mali prosedürleri yürütmek ³	B.9.1	Yaptığı işlerin faturalandırılmasının ve vergilendirilmesinin yasalara uygun olarak gerçekleştirilmesini sağlar.
				B.9.2	Yaptığı işlerin tahsilatı ile ilgili belgeleri yasalara uygun olarak düzenler.
				B.9.3	Yaptığı işlerin muhasebe kayıtlarının yasalara uygun olarak tutulmasını ve muhafaza edilmesini sağlar.

³ Serbest çalışanlar için geçerlidir.

Görevler		İşlemler		Başarım Ölçütleri	
Kod	Adı	Kod	Adı	Kod	Açıklama
B	İş organizasyonu yapmak	B.10	Çeviri belleğinin bakımmı yapmak	B.10.1	Çeviri belleğindeki mükerrer kayıtları giderir.
				B.10.2	Terminolojik değişimlere ve içeriksel benzeşmelere göre belleği temiz tutacak şekilde güncelleme ve iyileştirmeler yapar.
				B.10.3	Çeviri belleğinin içeriye alma (import) ve dışarıya verme (eksport) işlemi ile kullanım alanının genişliğini sağlar.
				B.10.4	Hizmet talep edene ait bir çeviri belleği kullanıyorsa, söz konusu belleği gizlilik sözleşmesine uygun bir biçimde kullanır.

Görevler		İşlemler		Başarı Ölçütleri	
Kod	Adı	Kod	Adı	Kod	Açıklama
C	Çeviri öncesi hazırlık yapmak (devamı var)	C.1	Kaynak metin çözümlemesi yapmak ⁴	C.1.1	Metnin çeviriye dönük değerlendirmesini talebe, metin türü, bağlamsal, yapısal ve görsel özelliklere göre yapar.
				C.1.2	Dil kullanımı (terim, söylem, dil düzeyi vb.) açısından metni değerlendirir.
				C.1.3	Kaynak metnin çevrilebilirliğini ve dil düzeyi açısından yeterliliğini değerlendirir.
				C.1.4	Kullanılan dil düzeyine ilişkin yetersizliklerin, metinsellik ölçütlerine göre giderilmesini sağlar.
				C.1.5	Kaynak metinde anlaşılmayan noktalarla ilgili olarak gerektiğinde, kaynak metin yazarı ile iletişime geçer.
		C.2	Çeviri için araştırma yapmak	C.2.1	Kaynak içeriğin ait olduğu alana, arka plan bilgilerine ve terimceye ilişkin bilgi ihtiyacını ve kaynakları belirleyerek bilgi ihtiyacını giderir.
				C.2.2	Kaynak içeriğe ait konu, alan ve arka plan bilgilerini çeviri amaçlarına göre inceler.
				C.2.3	Kaynak içerikteki terimlerin erek (hedef) dildeki karşılıklarını belirler.
				C.2.4	Yazın çevirisinde yazarın ve eseri metinlerarasılık ve üslup açısından inceler.
				C.2.5	Sözlü çeviride, konuşmacının/konuşmacıların kültürel, sosyal, politik vb. özelliklerini araştırır.
				C.2.6	Benzer çevirileri çeviri sorunlarını çözmeye kararları açısından inceler.

⁴ Yazılı çeviri için geçerlidir.

Görevler		İşlemler		Başarı Ölçütleri	
Kod	Adı	Kod	Adı	Kod	Açıklama
C	Çeviri öncesi hazırlık yapmak	C.3	Çeviri stratejisini belirlemek	C.3.1	Çevirinin işlevini ve erek metni oluşturma yöntemini, çevrilecek olan içeriğin dil dışı öğelerle ilişkisi ve erek metnin taşıyacağı özelliklere bakarak belirler.
				C.3.2	Hedef kitleye uygun dili seçer.
		C.4	Çalışma ortamını ve koşullarını hazırlamak	C.4.1	Simültane çeviri yapılacak ortamın kabin ve ses donanımlarının standartlara uygunluğunu kontrol eder.
				C.4.2	Ardıl çeviride, çevirmen için öngörülen yerin konuşmacıyı net şekilde duymasını, konuşmacıyla uygun iletişim konumunda olup olmadığını kontrol eder.
				C.4.3	Sözlü çeviride konuşmacı ve toplantı sorumlusuyla, süreç ile ilgili tercihler, çeviri ve konuşma akışı açılarından eşgüdüm sağlar.
				C.4.4	Simültane çeviride çeviri ekibi ve ekip şefiyle konuşma metinlerinin temini, çeviri hacmine göre işbölümü, iletişim ve ortam düzenlemeleri açılarından eşgüdüm sağlar.
				C.4.5	Yazılı çeviri yapacağı teknik donanım ve yazılımların işlevini kontrol ederek çeviri sürecinde kullanıma uygun hale getirilmesini sağlar.
				C.4.6	Yazılı çeviri sürecinde işi veren taraftan görevliler ile eşgüdüm sağlar.
				C.4.7	Yazılı çeviri sürecinde kullanacağı başvuru kaynaklarının çalışma ortamında erişime hazır olup olmadığını kontrol eder.

Görevler		İşlemler		Başarım Ölçütleri	
Kod	Adı	Kod	Adı	Kod	Açıklama
D	Sözlü çeviri yapmak	D.1	Ardıl çeviri yapmak	D.1.1	Konuşmacı ile ardıl çevirinin kapsam ve bölümlenmesi konusunda eşgüdüm sağlar.
				D.1.2	Ortam ve koşulların ardıl çeviriye uygunluğunu kontrol eder.
				D.1.3	Konuşmacıyı not olarak dinler.
				D.1.4	Konuşma içeriğini ardıl olarak not desteği ile çevirir.
				D.1.5	Çevirinin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlar.
				D.1.6	Çevirinin akıcı, anlaşılır ve iletişimsel olmasını sağlar.
				D.1.7	Çeviride kullanılan dil, dil düzeyi ve terimcenin ilgili alana uygunluğunu sağlar.
		D.2	Simültane çeviri yapmak	D.2.1	Ortam ve koşulların simültane çeviriye uygunluğunu kontrol eder.
				D.2.2	Teknik ekiple işbirliği içinde çeviri sisteminin çalışıp çalışmadığını deneyerek kontrol eder.
				D.2.3	Sorumlu kişi ile simültane çevirinin kapsamı konusunda eşgüdüm sağlar.
				D.2.4	Konuşmanın içeriğini teknik donanım desteği ile eş zamanlı olarak çevirir.
				D.2.5	Çevirinin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlar.
				D.2.6	Çevirinin akıcı, anlaşılır ve iletişimsel olmasını sağlar.
				D.2.7	Çeviride kullanılan dil, dil düzeyi ve terimcenin ilgili alana uygunluğunu sağlar.

Görevler		İşlemler		Başarım Ölçütleri	
Kod	Adı	Kod	Adı	Kod	Açıklama
E	Yazılı çeviri yapmak (devamı var)	E.1	Özel alan çevirisi yapmak	E.1.1	Kaynak metni, talep, metin özellikleri, alımlama koşulları, kullanılan terimce ve alan diline uygun olarak erek (hedef) dile aktarır.
				E.1.2	Çeviri metnini, kaynak metinden bağımsız şekilde, erek (hedef) dil açısından kontrol eder.
				E.1.3	Çeviri işinin ait olduğu özel alanla ilgili bir uzman ile erek (hedef) metnin terimsel ve dilsel açıdan kontrolü için işbirliği kurar.
		E.2	Yazın çevirisi yapmak	E.2.1	Kaynak metni, yazınsal özelliklerine ve alımlama koşullarına uygun olarak erek (hedef) dile aktarır.
				E.2.2	Çeviri metni, kaynak metinden bağımsız olarak erek (hedef) dilin kullanım normlarına uygunluğu açısından kontrol eder.
				E.2.3	Çeviri işinin ait olduğu alt tür ve geleneğe uygunluğunu yayına hazırlayan ilgili kişilerle birlikte sağlar.
				E.2.4	Yayın sürecinde, yayına hazırlayan (editör) ve düzeltmen (redaktör) gibi işin diğer aktörleriyle, FSEK' in ve telif sözleşmesinin maddelerine uygun şekilde eşgüdüm sağlar.
				E.2.5	Çevirisi üzerinde, hizmet talep eden tarafından gelebilecek değişiklik taleplerini değerlendirerek değişiklik kabul etmediği yerlerde çeviri kararlarını gerçekleştirir.
		E.3	Çoklu ortam çevirisi yapmak (devamı var)	E.3.1	Kaynak içeriği talep, metnin görsel, işitsel ve ortamsal özellikleri, alımlama koşulları, kullanılan terimce ve alan dili gibi öğelere uygun olarak erek (hedef) dile aktarır.
				E.3.2	Erek (hedef) metnin, dilsel, biçimsel, anlamsal özellikler açısından iç tutarlılığını sağlar.

Görevler		İşlemler		Başarım Ölçütleri	
Kod	Adı	Kod	Adı	Kod	Açıklama
E	Yazılı çeviri yapmak	E.3	Çoklu ortam çevirisi yapmak	E.3.3	Çeviri işinin ait olduğu özel alanla ilgili bir uzman ile erek (hedef)metnin terimsel ve dilsel açıdan uygunluğunu sağlamak üzere işbirliği kurar.
				E.3.4	Çeviri işinin ait olduğu alt tür ve geleneğe uygunluğunu yayma hazırlayan ilgili kişilerle birlikte sağlar.
		E.4	Yerelleştirme yapmak	E.4.1	Kaynak içeriği talep, içeriğin özellikleri, alımlama koşulları, kullanılan terimce ve alan dili ile yerel kullanıma uygun olarak (varsa yazılım kodları ve değişkenleri dikkate alıp) ilgili yazılımları kullanarak erek (hedef) dile aktarır.
				E.4.2	Yazılımın çevirisinin test edilmesi aşamasında içeriği, metinsel bütünlüğe ilişkin işlerlik ve görsellik açısından kontrol eder.
				E.4.3	Test edilen içeriğin, metinsel bütünlüğe ilişkin işlerlik ve görsellik sorunlarını giderir.

Görevler		İşlemler		Başarım Ölçütleri	
Kod	Adı	Kod	Adı	Kod	Açıklama
F	Çeviri hizmeti ile ilgili kalite faaliyetlerini yürütmek	F.1	Hizmet talep eden kişi ve kuruluşlarla ilişkileri yönetmek	F.1.1	Olası ve mevcut müşterilere ilişkin bilgileri derleyerek, bir müşteri portföyü oluşturur.
				F.1.2	Hizmet talep eden kişi ve kuruluşlarla ilişki sürecini, hizmet öncesi, hizmet/çeviri süreci ve sonrası aşamalarını içerecek şekilde tasarlar.
				F.1.3	Hizmet talep eden kişi ve kuruluşlarla ilişkilerini oluşturduğu portföy ve tasarladığı aşamalar kapsamında yürütür.
				F.1.4	Hizmeti talep edenin memnuniyeti ve beklentilerini belirlemeye yönelik inceleme, değerlendirme çalışmaları yapar.
				F.1.5	Simültane ve ardıl çeviri hizmetlerinde hizmeti talep edeni sunulacak hizmetin kapsamı, içeriği ve yöntemi konusunda bilgilendirir.
		F.2	Çeviri iş süreçlerini izlemek	F.2.1	Çeviri iş süreçlerinin hizmet öncesi, hizmet/çeviri süreci ve sonrası olarak izlenebilir ve değerlendirilebilir şekilde akışını oluşturur.
				F.2.2	Çeviri iş süreçlerini, oluşturduğu akışa göre kayıt altına alır.
				F.2.3	Yapılan çevirinin kalitesini çevirinin türüne, yöntemine, akışa ve sözleşmeye göre kontrol eder.
				F.2.4	Simültane ve ardıl çeviride yaptığı iş hakkında meslektaşından geri bildirim alır.
				F.2.5	Yazılı çeviride işi talep edenden geri bildirim alır.

Görevler		İşlemler		Başarım Ölçütleri	
Kod	Adı	Kod	Adı	Kod	Açıklama
G	Mesleki gelişim faaliyetlerinde bulunmak	G.1	Bireysel mesleki gelişimini sağlamak	G.1.1	İlgili kuruluşlar tarafından mesleki konulara ilişkin eğitim etkinlikleri hakkında bilgilendirilerek kişisel eğitim ihtiyaçlarını belirler.
				G.1.2	Meslek ve sektördeki gelişmeleri ilgili kaynaklardan izleyerek çalışmalarına yansıtır.
				G.1.3	Görevleriyle ilgili mevzuat ve norm değişikliklerini ilgili kaynaklardan izleyerek çalışmalarına yansıtır.
				G.1.4	Kişisel kariyer hedeflerine göre kısa ve uzun dönemli mesleki gelişimini planlayarak uygular.
		G.2	Meslek içi eğitime katkıda bulunmak	G.2.1	Çalışma yöntemi ve deneyimleri hakkında meslektaşları ile bilgi paylaşımında bulunur.
				G.2.2	Meslektaşlarının talebi halinde yapılan çevirilere, mesleki ilke ve konulara yönelik çözümleyici geri bildirimlerde bulunur.

3.2. Kullanılan Araç, Gereç ve Ekipman

1. Ardıl çeviride mikrofon ve bloknot
2. Bilgisayar destekli çeviri araçları
3. Bilgisayar ve donanımları (yazıcı, tarayıcı, harici bellek vb.)
4. Elektronik ve/veya basılı sözlük
5. İletişim araçları (telefon, görüntülü telefon, tele-konferans sistemleri, telsiz, faks, teleks, kablosuz internet erişim cihazları vb.)
6. Kaynak ve uygulama dokümanları (genel formlar, prosedürler, iş talimatları vb.)
7. Kırtasiye malzemeleri (kâğıt, kalem, delgeç, tel zımba vb.)
8. Ofis araçları (fotokopi makinesi, projeksiyon cihazı, evrak imha cihazı, hesap makinesi, kilit sistemi içeren evrak dolabı vb.)
9. Optik/dijital kaydetme ve görüntüleme cihazları (web cam, fotoğraf makinesi, video kamera, CD, VCD, DVD, Blu-ray disk okuyucuları vb.)
10. Simültane çeviri cihaz ve donanımları

3.3. Bilgi ve Beceriler

1. Araştırma yöntemleri bilgi ve becerisi
2. Ardıl çeviri teknikleri bilgi ve uygulama becerisi
3. Bilgi iletişim teknolojisi araçlarını kullanma bilgi ve becerisi
4. Bilgisayar destekli çeviri araçlarını kullanma bilgi ve becerisi
5. Bilgiye erişim ve kaynak kullanma becerisi
6. Çalışma dilleri (işaret dili dâhil) kapsamında genel kültür bilgisi
7. Çalışma dillerine simültane çeviri ve ardıl çeviriyi yapabilecek seviyede hakim olma becerisi
8. Çalışma dillerini (işaret dili dâhil) özel alan ve dil düzlemlerini de kapsayacak şekilde etkili kullanma becerisi
9. Çeviri belleği oluşturma ve yönetme bilgi ve becerisi
10. Çeviri hizmetlerine ilişkin ulusal ve uluslararası standartlar ve mevzuat bilgisi
11. Çeviri süreçleri ile ilgili teknik terimler bilgisi
12. Çeviri yaptığı konularda özel alan ve terminoloji bilgisi
13. Çoklu ortam içeriğini yorumlama bilgi ve becerisi
14. Çözümleme yapma becerisi
15. Dikkat ve konsantrasyon becerisi
16. Ekip içinde çalışma becerisi
17. Görsel malzemeyi yorumlama bilgi ve becerisi
18. İletişim bilgi ve becerisi

19. Kalite yönetimi bilgisi
20. Kayıt tutma ve raporlama becerisi
21. Konferans çevirmenliği alanında simültane çeviri teknikleri bilgi ve uygulama becerisi
22. Kriz ve çatışma yönetimi bilgi ve becerisi
23. Kültürler arası iletişim bilgi ve becerisi
24. Meslek ile ilgili İSG ve çevre koruma bilgisi
25. Meslek ile ilgili mali işlem prosedürleri bilgisi
26. Metin ve söylem çözümleme yöntemleri bilgi ve uygulama becerisi
27. Planlama ve organizasyon becerisi
28. Sorun çözme bilgi ve becerisi
29. Sözlü çeviride konuşma, diksiyon ve hitabet bilgi ve becerisi
30. Sözlü çeviride not tutma teknikleri bilgi ve uygulama becerisi
31. Sözlü çeviride protokol ve görgü kuralları bilgisi
32. Sözlü çeviride tüm aktif dillerinde ileri seviyede sözlü ifade becerisi
33. Stres altında çalışabilme becerisi
34. Tanıtım dosyası ve mesleki özgeçmiş/CV hazırlama bilgi ve becerisi
35. Temel fiyatlandırma bilgisi
36. Terminoloji çıkartma ve terminoloji yönetimi araçlarını kullanma bilgi ve becerisi
37. Yerelleştirme çevirilerinde özel yazılımlar kullanma bilgi ve becerisi
38. Zaman yönetimi bilgi ve becerisi

3.4. Tutum ve Davranışlar

1. Çalışma ortamında düzenli olmak
2. Çalışma ortamında İSG ve çevre koruma kurallarının uygulanmasına özen göstermek
3. Çalışma zamanını işe uygun şekilde etkili ve verimli kullanmak
4. Çalışmalarında planlı ve organize olmak
5. Çeviri süreçlerinde dikkatli gözlem ve çözümleme yapmak
6. Çeviri süreçlerinde hizmeti talep eden, teknik süreç ve kalite odaklı çalışmak
7. Çeviri süreçlerinde risklere karşı öngörülü ve hazırlıklı olmak
8. Çeviri süreçlerinde uyan ve eleştirilere açık olmak
9. Çeviri süreçlerinin yönetiminde hızlı ve pratik davranmak
10. Çeviri süreçlerinin yönetiminde teknik, mali ve hukuki detaylara ve kurallara özen göstermek
11. Çeviri süreçlerinin yönetiminde, yetki sınırları içinde, etkili ve hızlı inisiyatif kullanmak

12. Fikri mülk özelliği taşıyan basılı çevirilerde (sözlü çevirilerden elde edilmiş yazılı metinler dâhil) çevirmen olarak maddi haklar ve bu ürünlerde adının görünür biçimde yer alması konusunda duyarlı olmak
13. İş disiplinine ve işyeri çalışma prensiplerine uymak
14. İş için doğru kişilerden, zamanında ve doğru bilgiyi almak ve aktarmak
15. İşaret dili çevirilerinde çeviriyi engelleyecek kıyafetlerin kullanımından kaçınmak
16. Kaynakların verimli kullanılmasına özen göstermek
17. Konferans çevirmenliği alanında ile ilgili AB normlarına ve uluslararası normlara uygun çalışmak
18. Mesleğine ilişkin gizlilik ilkesine uymak
19. Mesleğine ilişkin konulara yönelik yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştirmek
20. Mesleğine ilişkin yeniliklere ve yeni fikirlere açık olmak
21. Meslek adabına ve etik ilkelerine uygun davranmak
22. Saha (afet, acil durum bölgesi vb.) faaliyetlerinde İSG önlemleri almak
23. Ulusal ve uluslararası gündemi takip etmek
24. Ulusal ve uluslararası kalite standartları, mevzuat ve normlara uygun çalışmak

4. ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE BELGELENDİRME

Çevirmen (Seviye 6) meslek standardını esas alan ulusal yeterliliklere göre belgelendirme amacıyla yapılacak ölçme ve değerlendirme, gerekli çalışma şartlarının sağlandığı ölçme ve değerlendirme merkezlerinde yazılı ve/veya sözlü teorik ve uygulamalı olarak gerçekleştirilecektir.

Ölçme ve değerlendirme yöntemi ile uygulama esasları bu meslek standardına göre hazırlanacak ulusal yeterliliklerde detaylandırılır. Ölçme ve değerlendirme ile belgelendirmeye ilişkin işlemler Mesleki Yeterlilik, Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği çerçevesinde yürütülür.

Not: Bu kısım Resmi Gazete’de yayımlanmayacaktır. Sadece MYK web sitesinde yer alacaktır.

Ek: Meslek Standardı Hazırlama Sürecinde Görev Alanlar

I. Meslek Standardı Çalışma Grubu Üyeleri

A. Turgay KURULTAY, Çeviri Derneği, Yönetici, Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Aymil DOĞAN, Çeviri Derneği, Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Ender ATEŞMAN, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, Öğretim Üyesi

Dr. Elif ERTAN, Çeviri Derneği, Öğretim Üyesi

H.Merve İLKKUTLU AYHAN, Avrupa Birliği Bakanlığı, Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı, Mütercim

Kamil KARTAL, Tüm Çeviri İşletmeleri Derneği, Yönetici

Osman KAYA, Çeviri İşletmeleri Derneği, Yönetici

Özge ÖZMEN ÖZTÜRK, Avrupa Birliği Bakanlığı, Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı, Mütercim

Prof. Dr. Alev BULUT, İstanbul Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Ebru DİRİKER, Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü, Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Işın ÖNER, Çeviri İşletmeleri Derneği, Yönetici, Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Şehnaz Tahir GÜRÇAĞLAR, Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü, Öğretim Üyesi

Seher KUMBAROĞLU, Türkiye Konferans Tercümanları Derneği (TKTD) Başkan Yardımcısı

Yiğit BENER, Türkiye Konferans Tercümanları Derneği, Etik Kurulu Başkanı, Yazar, Çevirmen

Yrd. Doç. Dr. Betül PARLAK, İstanbul Üniversitesi-Fen Edebiyat Fakültesi, Öğretim Üyesi

Yrd. Doç.Dr. Şirin OKYAYUZ-YENER, Bilkent Üniversitesi- Uygulamalı Yabancı Diller Yüksekokulu, Öğretim Üyesi

Muammer AY, İşitme Engelliler Federasyonu (İEF) Başkanı

Hayrünnisa SALDIROĞLU, DACUM Moderatörü, Eğitim ve Kariyer Danışmanı

Süleyman ARIKBOĞA, Sektör Sorumlusu, Mesleki Yeterlilik Kurumu

2. Standardın Hazırlanmasına Katkı Sunanlar

Ahmet ÇALLI, ES Ltd. Şti., Yönetici

Ayşenaz KOŞ, Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çeviri Bilim Bölümü, Öğretim Üyesi

Dilek YAZICI, Çeviri İşletmeleri Derneği, Yönetici

Mehmet MORALI, Çevirmenler Meslek Birliği, Yazar, Çevirmen

Mete ÖZEL, Mirora Özel Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti., Yönetici

Ümit ÖZAYDIN, Dragoman Ltd., Yönetici

Talat YAZICI, Diltra Uluslararası Çeviri ve Belge Yönetimi, Basım ve Yayın Hizmetleri Ltd. Şti., Yönetici

Fatma Pelin ASLAN İşitme Engelliler Federasyonu (İEF), Başkan Yardımcısı

Hasan Hüseyin SELVİ, İşitme Engelliler Federasyonu (İEF) Üyesi, MEB Engelliler Rehabilitasyonu Denetmeni

3. Görüş İstenen Kişi ve Kuruluşlar

Akdeniz Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

Ankara Ticaret Odası

Atılım, Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü

Avrupa Birliği Bakanlığı, Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı

Bilkent Üniversitesi, Uygulamalı Yabancı Diller Yüksekokulu

Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çeviri Bilim Bölümü

Çeviri Derneği

Çeviri İşletmeleri Derneği

Çevirmenler Meslek Birliği

Çukurova Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

Devlet Personel Başkanlığı

Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim Tercümanlık Bölümü

Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim Tercümanlık Bölümü

Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

Gaziantep Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü

Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu

İstanbul Ticaret Odası

İstanbul Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü*

İşitme Engelliler Federasyonu (İEF)
İzmir Ticaret Odası
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü
Okan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü
Selçuk Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
T.C. Adalet Bakanlığı, Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü
T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
T.C. Başbakanlık, İdareyi Geliştirme Başkanlığı
T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı
T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi
T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
T.C. Dışişleri Bakanlığı, Tercüme Dairesi Başkanlığı
T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
Tüm Çeviri İşletmeleri Derneği
Türk Akreditasyon Kurumu
Türk Standartları Enstitüsü
Türkiye Çevirmenler Derneği
Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
Türkiye İhracatçılar Meclisi
Türkiye İstatistik Kurumu
Türkiye İş Kurumu, Aktif İşgücü Hizmetleri Daire Başkanlığı
Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
Türkiye Konferans Çevirmenleri Derneği

Türkiye Noterler Birliği

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

Yaşar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü

Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

4. MYK Sektör Komitesi Üyeleri ve Uzmanlar

Doç. Dr. Cengiz ANIK,	Başkan (Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu)
Asuman DOĞAN,	Başkan Vekili (Milli Eğitim Bakanlığı)
F.Özden KUTLU,	Üye (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı)
Prof. Dr. Mehmet OKTAV,	Üye (Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı)
Erol ERGİNAY,	Üye (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı)
Nilgün AYDOĞAN,	Üye (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu)
Doğan SATMIŞ,	Üye (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği)
Ahmet OKUMUŞ,	Üye (Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu)
Ercan Sadık İPEKÇİ,	Üye (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu)
Aylin RAMANLI,	Üye (Mesleki Yeterlilik Kurumu)
Firuzan SİLAHŞÖR,	Daire Başkanı (Mesleki Yeterlilik Kurumu)
Süleyman ARIKBOĞA,	Sektör Sorumlusu (Mesleki Yeterlilik Kurumu)
Fatma GÖKMEN,	Sektör Komitesi Temsilcisi (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı)

5. MYK Yönetim Kurulu

Bayram AKBAŞ,	Başkan (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Temsilcisi)
Doç. Dr. Ömer AÇIKGÖZ,	Başkan Vekili (Milli Eğitim Bakanlığı Temsilcisi)
Prof. Dr. Mahmut ÖZER,	Üye (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Temsilcisi)
Bendevi PALANDÖKEN,	Üye (Meslek Kuruluşları Temsilcisi)
Dr. Osman YILDIZ,	Üye (İşçi Sendikaları Konfederasyonları Temsilcisi)
Mustafa DEMİR,	Üye (İşveren Sendikaları Konfederasyonu Temsilcisi)

EK 6: TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ, YETERLİLİK TÜRLERİ, ÖNGÖRÜLEN SEVİYELER VE SORUMLU KURUMLAR²⁷

4. Ek

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Yeterlilik Türleri, Öngörülen Seviyeleri ve Sorumlu Kurumlar³⁰

8	Yükseköğretim Kurumları	Doktora Diploması (Doktora, Sanatta Yeterlilik/Doktora ve Tıpta Uzmanlık)		Mesleki Yeterlilik Kurumu	8. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi
7		Yüksek Lisans Diploması (Tezli) Yüksek Lisans Diploması (Tezsiz)			7. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi
6		Lisans Diploması			6. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi
5		Ön Lisans Diploması (Akademik) Ön Lisans Diploması (Mesleki)			5. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi
4	Millî Eğitim Bakanlığı	Lise Diploması	Mesleki ve Teknik Eğitim Lise Diploması	Ustalık Belgesi	4. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi
3		Ortaokul Öğrenim Belgesi		Kalfalık Belgesi ³¹	3. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi
2		İlkokul Öğrenim Belgesi			2. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi
1		Okul Öncesi Katılım Belgesi			

³⁰ TYÇ Yeterlilik Türleri ve öngörülen seviyeleri, geçici olarak belirlenmiş olup TYÇ Yönetmeliğinin 20'inci maddesi gereğince TYÇ Kurulunun önerisi TYÇ Koordinasyon Kurulunun onayı üzerine güncellenecektir.

³¹ Kalfalık Belgesine sahip olabilmek için Ortaokul Öğrenim Belgesi sahibi olmak gerekmektedir.

²⁷ *Mesleki Yeterlilik Kurumu, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi.* (2015).
http://www.mess.org.tr/media/filer_public/ee/31/ee31d11e-6bbb-4e5a-88eb-d7460d8382be/tyc_belgesi_020116.pdf (18.03.2016).

EK 7: ARAŞTIRMADA KULLANILAN GÖRÜŞME FORMU

TÜRKİYE’DE ÇEVİRMENLİK MESLEĞİ ve ÇEVİRMEN SERTİFİKASYON SİSTEMİ

Sakarya Üniversitesi Çeviri bilim Anabilim Dalı'nda doktora öğrencisiyim. Doktora tezimde Türkiye’de çevirmenlik mesleğinin meslekleşme kapsamında geçirdiği süreç ve ülkemizde bir çevirmen sertifikasyon sisteminin geliştirilmesi üzerine çalışmaktayım.

İyi geliştirilmiş bir çevirmen sertifikasyon sistemi hem çevirmenlerin statüsünün yükselmesine yardımcı olacak hem de çeviri faaliyetlerinin kalitesinin artmasını sağlayacaktır. Dolayısıyla sağlıklı işleyen bir sertifikasyon sistemi ile çeviri sektöründe günümüzde yaşanan yetersiz ve düşük ücretlendirmeler, piyasaya kontrolsüz giriş, kalitesiz çeviri faaliyetleri gibi asimetrikler ve dengesizliklerin önüne geçilebilmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda çevirmenlik mesleği ile ilintili olan akademik kurumlar, çeviri büroları, kamu kurumları ve çevirmenler gibi farklı paydaşlardan konuyla ilgili görüş ve önerilerin alınması sağlam ve yeterli bir sertifikasyon sisteminin oluşturulabilmesi için büyük önem arz etmektedir.

Bu amaçla 4 adet açık uçlu, 10 adet çoktan seçmeli sorudan oluşan 14 soruluk bir görüşme formu tarafımdan hazırlanmıştır. Bu formun amacı çeviri sektöründe faaliyet gösteren paydaşların, geliştirilmesi planlanan çevirmen sertifikasyon sisteminin farklı alt başlıkları ile ilgili görüşlerini toplamaktır. Bu form çerçevesinde konuyla ilgili değerli fikirlerinizi almak çalışmam için oldukça önemlidir.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Nazan Müge UYSAL

Sakarya Üniversitesi Çeviribilim Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu İngilizce Okutmanı

1. Lütfen, çeviri faaliyetleriniz göz önüne alındığında, size en uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.

Serbest çevirmen _____
Çeviri bürosunda çevirmen _____
Kamu kurumunda çevirmen _____
Akademisyen _____
Meslek Birliği/Dernek üyesi/yöneticisi _____
Diğer _____

2. Çeviri sektöründe piyasaya giriş serbest mi, kontrollü mü olmalı? Diğer bir deyişle çeviri sektörü herkesin özgürce ve herhangi bir önkoşul, resmi belge vs. gerekmeksizin girebileceği bir serbest pazar mı olmalı? Piyasaya gireceklerin niteliklerini belirleyen herhangi bir mekanizma olmalı mı? Lütfen gerekçelerinizle açıklayınız.

3. Çevirmen sertifikasyonunu sağlayan bir sertifikasyon kurumu olmasını gerekli buluyor musunuz? Gerekli buluyor iseniz 5. Soruya geçebilirsiniz.

- a. Gerekli buluyorum.
b. Gerekli bulmuyorum

4. Çevirmen sertifikasyonunu gerekli bulmuyor iseniz gerekçelerinizi kısaca açıklayınız.

5-12. sorularda verilen şıklar fikrinizi yeterince yansıtmıyorsa, diğer: seçeneğini kullanarak görüşlerinizi daha detaylı aktarabilirsiniz.

5. Sertifikasyonu hangi kurumun/kurumların yapması daha uygun olur? Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.
 - a. Akademik kurum(lar), üniversite(ler) (ör. Üniversitelerin Sürekli Eğitim Merkezleri)
 - b. Profesyonel dernek(ler), birlik(ler)
 - c. Kamu kurumu/kurumları (ör. Dışişleri Bakanlığı, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi)
 - d. Akademik kurum(lar), profesyonel dernek(ler) ve kamu kurumlarının işbirliği içinde çalışması.
Diğer:

6. Sertifikasyon sürecinde bir sınav sisteminin oluşturulması aşamasında hangi paydaşlardan destek istenmesi uygun ve gerekli olur? Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.
 - a. Akademik kurumlar
 - b. Mesleki Yeterlilik Kurumu
 - c. Meslek Birlikleri/Dernekleri
 - d. Çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları veya özel kurumlar
 - e. Çeviri Ajansları/Firmaları/Büroları
Diğer:

7. Sertifikasyon işini yürütecek olan kurumda hangi paydaşlardan temsilcilerin bulunması gerekir? Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.
 - a. Akademik kurumlar
 - b. Mesleki Yeterlilik Kurumu
 - c. Meslek Birlikleri/dernekleri
 - d. Çevirmen istihdamının yoğun olduğu devlet kurumları veya özel kurumlar
 - e. Çeviri Ajansları/Firmaları/Büroları
Diğer:

8. Sertifikasyon sürecine tabi olacak olan adaylarda herhangi bir ön koşul aranmalı mı?
 - a. Çeviri bilim/Yabancı Dil Eğitimi/Dilbilim/İngiliz Dili ve Edebiyatı/Amerikan Kültürü ve Edebiyatı gibi dil puanı ile öğrenci alan herhangi bir alanda ön lisans/lisans/yüksek lisans/doktora düzeyinde diploma sahibi olmak.
 - b. Herhangi bir alanda en az lisans düzeyinde diploma sahibi olmak.
 - c. Belirli bir süre çeviri alanında belgelendirilmiş deneyim sahibi olmak.
 - d. Herhangi bir önkoşul aranması gerekli değildir.

Diğer:

9. Ülkemizde gerçekleşen çeviri faaliyetleri ve ihtiyaçlar göz önüne alındığında ilk etapta hangi on dil sertifikasyon kapsamında olmalı? (Fikir beyan etmek istemezseniz 10. soruya geçebilirsiniz.)

a. İngilizce	j. İsveççe	s. Fince
b. Almanca	k. Korece	ş. İbranice
c. Fransızca	l. Norveççe	t. Portekizce
d. İtalyanca	m. Hollandaca	u. Farsça
e. İspanyolca	n. Danca	ü. Macarca
f. Arapça	o. Sırpça	v. Bulgarca
g. Çince	ö. Slovakça	y. Felemenkçe
h. Japonca	p. Yunanca	z. Azerice
i. Rusça	r. Ukraynaca	Diğer _____

10. Geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sınavında hangi edinçlerin (bilgi, beceri, kazanımlar) test edilmesi gerekir?

- dil edinci (sözlük bilgisi, dilbilgisi, söz dizim, yazım, noktalama vb.)
- çeviri bilgisi edinci (uygun çeviri stratejilerini belirleyebilme, çeviri kararlarını gerekçelendirebilme, kuramsal bilgi vb.)
- metin edinci (metin ve söylem çözümleme)
- konu edinci (özel alan bilgisi ve terminoloji bilgisi)
- teknolojik edinç (bilgisayar destekli çeviri araçları, özel yazılımlar, çeviri bellekleri vs. kullanabilme becerisi)
- ekin edinci (kaynak ve hedef kitlenin kültürel özellikleri, değer yargıları, tabuları, yerel uygulamaları vb.)
- çeviri hizmeti sağlama edinci (mesleğe dair etik değerler, mevzuat, piyasa vb. bilgisi)
- araştırma edinci (araştırma yöntemleri bilgisi, bilgi kaynaklarını verimli kullanabilme, çeşitli bilgi kaynakları kullanabilme vb.)
- stratejik edinç metni anlama ve üretme sürecindeki sorunları belirleyebilme, sorun çözme bilgisi, planlama ve düzenleme bilgisi vb.)

Diğer:

11. Geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sınavının uygulaması nasıl olmalıdır?

- Birebir yazılı sınav
- Uzaktan (Bilgisayar üzerinden/online) sınav
- Her ikisi de

Diğer:

12. Geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sınavında hangi kaynak/araçların kullanılmasına müsaade edilmeli? Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.

- a. Online kaynaklar
- b. Bireysel çeviri bellekleri
- c. Sözlük
- d. Referans kitapları (ör. ansiklopedi, terminoloji listesi, teknik veya bilimsel makaleler, el kitapları, bireysel notlar...)

Diğer:

13. Geliştirilmesi planlanan bir sertifikasyon sistemi dâhilinde elde edilen derece veya sertifikanın geçerliliğinin korunması için çevirmenlerden sürekli mesleki gelişim faaliyetlerinde bulunup, bu faaliyetleri belgelendirmeleri istenmeli midir?

Sürekli mesleki gelişim faaliyetleri örnekleri:

Seminer, konferans, akademik ders gibi faaliyetlere katılmak

Sözlü ve yazılı çeviri ile ilgili yayınlar yapmak

Sözlü veya yazılı çeviri alanı ile ilgili danışmanlık, rehberlik, öğretmenlik yapmak

14. Geliştirilmesi planlanan sertifikasyon sisteminin çeviri sektörü/piyasası/çeviri sektöründeki tüm paydaşlar tarafından kabul görmesi ve uygulanması için neler yapılabilir? (ör. uluslararası bir sertifikasyon kurumundan alınan akreditasyon, uluslararası bir sertifikasyon kurumuna üyelik, istihdamda bir ön koşul olarak sertifikasyonun aranması...)

ÖZGEÇMİŞ

Nazan Müge Uysal 13.06.1981 yılında Bolu'da doğmuştur. İlk, ortaokul ve lise öğrenimini Bolu'da tamamlamış, 1999 yılında Ege Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde üniversite eğitimine başlamıştır. 2002 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü'ne yatay geçiş yaparak 2004 yılında mezun olmuştur. Bir süre özel bir şirkette ithalat biriminde görev yaptıktan sonra Abant İzzet Baysal Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'nda İngilizce Okutmanı olarak çalışmaya başlamıştır ve 2005 yılından bu yana aynı kurumda görev yapmaktadır. 2012 yılında aynı üniversitenin Yabancı Diller Eğitimi Bölümü'nde Yüksek Lisans eğitimini tamamlayan Uysal, 2013 yılında Sakarya Üniversitesi Çeviribilim Bölümü'nde Doktora eğitimine başlamıştır. Çeviri kuramları, çeviri sosyolojisi, meslekleşme, çevirmen sertifikasyonu, yabancı dil öğrenimi, öğrenme stilleri ve stratejileri ve beyin temelli öğrenme gibi konularda araştırmalar yapmaktadır.